

ЗАКОНИК

О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Део први

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Глава I

ОСНОВНА ПРАВИЛА

Сврха Законика о кривичном поступку

Члан 1.

(1) Овај законик садржи правила чији је циљ да се омогући правично вођење кривичног поступка, тако да нико невин не буде осуђен, а да се учиниоцу кривичног дела изрекне кривична санкција под условима предвиђеним Кривичним закоником и на основу законито спроведеног поступка.

(2) Пре доношења правноснажне пресуде или решења о кажњавању, права окривљеног и његове слободе се могу ограничити само под условима које одређује овај законик и само у оној мери која је неопходна ради остваривања сврхе кривичног поступка из става 1. овог члана.

Право суда да изриче кривичне санкције

Члан 2.

Кривичну санкцију учиниоцу кривичног дела може својом одлуком изрећи само надлежни суд у поступку који је покренут и спроведен по овом закоником.

Претпоставка невиности

Члан 3.

(1) Свако ће се сматрати невиним док се његова кривица не утврди правноснажном одлуком надлежног суда.

(2) Државни органи, средства јавног информисања, удружења грађана, личности из јавног живота и друга лица, дужни су да се придржавају правила из става 1. овог члана и да својим јавним изјавама о кривичном поступку који је у току не вређају друга правила поступка, права окривљеног и оштећеног, судску независност и непристрасност.

(3) Истражни судија током претходне истраге и истраге, односно председник суда након што је истрага завршена или после подношења непосредне оптужнице, ће по службеној дужности или на предлог странака, браниоца, оштећеног, односно његовог пуномоћника, лицу које прекрши дужност из става 2. овог члана, изрећи јавну опомену, која се о трошку тог лица објављује у средствима јавног информисања.

(4) Ако је дужност из става 2. овог члана прекршена на особито тежак начин, а нарочито ако из свих околности очигледно произилази да је то учињено ради утицања на суд и друге надлежне органе или у циљу проузроковања тешких последица по окривљеног или оштећеног, односно по друге учеснике кривичног поступка, физичком лицу се уз јавну опомену може изрећи новчана казна до 150.000 динара, а правном лицу до 1.500.000 динара.

(5) Ако физичко лице и након мере из става 3, односно става 4. овог члана прекрши дужност из става 2. овог члана, изриче му се новчана казна до 300.000 динара, а новчаном казном до 3.000.000 динара се кажњава правно лице, које након јавне опомене прекрши дужност из става 2. овог члана. За свако следеће кршење дужности из става 2. овог члана, физичком лицу се може изрећи новчана казна до 450.000 динара, а правном лицу до 4.500.000 динара, а свако ново образложено решење о кажњавању се може о трошку кажњеног лица објавити путем средстава јавног информисања.

(6) Против решења о кажњавању из ст. 4. и 5. овог члана може се изјавити жалба о којој решава председник суда, ако је решење донео истражни судија, а о жалби против решења о кажњавању које је донео председник суда, решава веће из члана 24. став 6. овог законика.

Правило у сумњи у корист окривљеног

Члан 4.

Ако и након прибављања свих расположивих доказа и њиховог извођења у кривичном поступку, остане само сумња у односу на постојање неког битног обележја кривичног дела или у погледу чињеница од којих зависи примена неке одредбе Кривичног или овог законика, суд, односно други надлежни орган ће увек донети одлуку која је повољнија за окривљеног.

Право на одбрану окривљеног

Члан 5.

(1) Окривљени ће се пре првог саслушања упозорити да све што изјави може бити употребљено као доказ против њега.

(2) Окривљени већ на првом саслушању мора бити обавештен о делу за које се терети и о доказима на којима је заснована оптужба.

(3) Окривљени не сме бити приморан да сведочи против самог себе или да призна кривицу.

(4) Окривљени мора имати могућност да се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да изнесе све чињенице и доказе који му иду у прилог.

(5) Окривљеном се мора обезбедити довољно времена и могућности за припремање одбране.

(6) Окривљени има право да се брани сам или уз стручну помоћ браниоца, кога сам изабере из реда адвоката и који може присуствовати његовом саслушању.

(7) Пре првог саслушања, окривљени ће се поучити о праву да узме браниоца и да бранилац може присуствовати његовом саслушању.

(8) Окривљени има право да му суд постави браниоца онда кад је то одређено овим законом.

(9) Осумњичени има право на браниоца у складу са овим законом.

Забрана поновног суђења после правноснажног судског одлучивања

Члан 6.

(1) Нико не може да буде гоњен и кажњен за кривично дело за које је правноснажном пресудом ослобођен или осуђен или је за то дело поступак против њега правноснажно обустављен или оптужба правноснажно одбијена.

(2) У поступку поводом ванредног правног лека, правноснажна судска одлука се не може изменити на штету окривљеног.

Права лица лишеног слободе

Члан 7.

(1) Лице лишено слободе од стране надлежног државног органа, мора бити одмах обавештено, на свом језику или језику који разуме, о разлозима лишења слободе и о свему што му се ставља на терет, као и о следећим својим правима:

1) да није дужно ништа да изјави и да свака његова изјава може бити употребљена као доказ против њега;

2) да узме браниоца по свом избору;

3) да неометано општи са браниоцем;

4) да бранилац присуствује његовом саслушању;

5) да захтева да се о времену, месту и свакој промени места лишења слободе, без одлагања обавесте лица по његовом избору, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин односно представник одговарајуће међународне организације, ако се ради о избеглици или лицу без држављанства;

6) да ако је странац или лице без држављанства, неометано општи са дипломатско-конзуларним представником односно представником одговарајуће међународне организације из тачке 5. овог става;

7) да ако не зна језик који је у службеној употреби, може суду упућивати поднеске на свом језику;

8) да захтева у свако доба и о његовом трошку да га без одлагања прегледа лекар по његовом избору, а ако он није доступан, по избору органа лишења слободе;

9) да покрене поступак пред судом ради испитивања законитости лишења слободе;

10) да захтева накнаду штете због неоснованог лишења слободе.

(2) Лице које је лишено слободе без одлуке суда, мора бити одмах спроведено надлежном истражном судији, осим у случају из члана 264. став 1. овог законика.

(3) Лице лишено слободе има право да покрене поступак у коме ће надлежни истражни судија хитно испитати законитост лишења слободе и наложити пуштање на слободу ако је лишење слободе незаконито.

Службени језик у кривичном поступку и право на употребу свог језика

Члан 8.

(1) У кривичном поступку је у службеној употреби српски језик екавског и ијекавског изговора и ћирилично писмо или латинично писмо, у складу са уставом и законом.

(2) У судовима на чијим подручјима живе припадници националних мањина, у службеној употреби у кривичном поступку су и њихови језици и писма, у складу са законом.

(3) Судови саобраћају међусобно и указују једни другима правну помоћ на језику који је у службеној употреби у суду.

(4) Странке, сведоци и друга лица која учествују у поступку имају право да у поступку употребљавају свој језик.

(5) Тужбе, жалбе и друга писмена упућују се суду на језику који је у службеној употреби у суду.

(6) Суд упућује позиве, одлуке и друга писмена на српском језику, односно на језику националне мањине који је у складу са законом у службеној употреби у суду, а ако лице коме се врши упућивање не зна српски језик, њему се позиви, одлуке и друга писмена упућују преведена на језик који разуме, говори и чита.

(7) Ако се поступак не води на језику неког лица из става 4. овог члана, обезбедиће се усмено превођење онога што оно, односно други износи, као и писмено превођење исправа и другог писаног доказног материјала. Превођење се поверава тумачу.

(8) О праву на превођење поучиће се лице из става 4. овог члана, које се може одрећи тог права ако говори и разуме језик на коме се води поступак. У записнику ће се забележити да је дата поука и изјава учесника.

Забрана насиља и изнуђивања исказа у кривичном поступку

Члан 9.

Забрањено је и кажњиво свако насиље над лицем лишеним слободе и лицем којем је слобода ограничена, као и насиље према окривљеном или другом лицу које учествује у кривичном поступку, односно изнуђивање признања или какве друге изјаве од окривљеног или другог лица које учествује у поступку.

Права лица неоправдано осуђеног или неосновано лишеног слободе

Члан 10.

(1) Лице које је неоправдано осуђено за кривично дело или је без основа лишено слободе, има право на рехабилитацију, право на накнаду штете од државе, као и друга права утврђена законом.

(2) Сви државни органи су дужни да поступају хитно ради остварења права из става 1. овог члана.

Поучавање неугог лица о његовим правима

Члан 11.

(1) Окривљеног или друго лице које учествује у поступку а из незнања би могло да пропусти неку радњу у поступку, или да због тога не користи своја права, суд и државни органи који учествују у поступку ће благовремено поучити о правима која му по овом закону припадају и о последицама пропуштања радње.

(2) Лицима из става 1. овог члана се не сматрају јавни тужилац, бранилац окривљеног и пуномоћник оштећеног, оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца.

Суђење у разумном року

Члан 12.

(1) Окривљени има право да у најкраћем року буде изведен пред суд и да му буде суђено без било каквог неоправданог одлагања.

(2) Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и да онемогући сваку злоупотребу права која припадају лицима која учествују у поступку.

(3) Трајање притвора и других ограничења личне слободе, односно слободе кретања утврђених овим законом (члан 168), мора бити сведено на најкраће нужно време.

Начело истине и правичности у кривичном поступку

Члан 13.

(1) Суд и државни органи који учествују у кривичном поступку дужни су да истинито и потпуно утврде чињенице које су битне за доношење законите одлуке.

(2) Суд и државни органи су дужни да с једнаком пажњом испитају и утврде како чињенице које терете окривљеног, тако и оне које му иду у прилог.

Начело слободне оцене доказа

Члан 14.

Право суда и државних органа који учествују у кривичном поступку да оцењују постојање или непостојање чињеница није везано, условљено нити ограничено посебним формалним доказним правилима.

Правно неваљани докази

Члан 15.

Судске одлуке се не могу заснивати на доказима који су сами по себи или према начину прибављања у супротности са одредбама овог законика, другог закона, или су прибављени, односно изведени повредама људских права и основних слобода прописаних уставом или ратификованим међународним уговорима.

Начело оптужбе

Члан 16.

(1) Кривични поступак покреће се и води по захтеву овлашћеног тужиоца.

(2) За кривична дела за која се гони по службеној дужности овлашћени тужилац је јавни тужилац, а за кривична дела за која се гони по приватној тужби овлашћени тужилац је приватни тужилац.

(3) Ако јавни тужилац оцени да нема основа за покретање или продужење кривичног поступка, на његово место под условима одређеним овим закоником, може ступити оштећени као тужилац, осим када је то изузетно, по одредбама овог законика искључено.

Начело обавезности кривичног гоњења за кривична дела за која се гони по службеној дужности

Члан 17.

(1) Ако овим закоником није другачије одређено, јавни тужилац је дужан да без одлагања предузме кривично гоњење кад постоје докази из којих

произилази основана сумња да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности.

(2) Јавни тужилац је дужан да кривично гони све док по његовој оцени постоје докази из којих произилази основана сумња да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности.

Зборни састав суда

Члан 18.

(1) У кривичном поступку судови суде у зборном саставу.

(2) У првостепеним судовима суди судија појединац онда када је то предвиђено овим законом.

Ограничење одређених права услед покретања кривичног поступка

Члан 19.

Кад је прописано да покретање кривичног поступка има за последицу ограничење одређених права, таква ограничења, ако законом није другачије одређено, наступају када оптужница ступи на правну снагу, а за кривична дела за која је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до три године – од дана кад је донесена осуђујућа пресуда, без обзира да ли је постала правноснажна.

Значење израза "кривично дело" у овом закону

Члан 20.

Израз "кривично дело" у одредбама овог закона, једнак је појму дела које по својим објективним обележјима одговара кривичном делу и не обухвата кривицу лица против кога се поступак води, све док се она не утврди правноснажном одлуком суда.

Значење израза "организовани криминал" у овом закону

Члан 21.

Израз "организовани криминал" у овом закону се односи на случајеве постојања основане сумње да је кривично дело за које је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, резултат деловања три или више лица удружених у криминалну организацију, односно криминалну групу, чији је циљ вршење тешких кривичних дела ради стицања добити или моћи, када је поред тога, испуњено још најмање три од следећих услова:

1) да је сваки члан криминалне организације, односно криминалне групе имао унапред одређени, односно очигледно одредиви задатак или улогу;

2) да је делатност криминалне организације планирана на дуге време или за неограничени временски период;

3) да се делатност организације заснива на примени одређених правила унутрашње контроле и дисциплине чланова;

4) да се делатност организације планира и врши у међународним размерама;

5) да се у вршењу делатности примењује насиље или застрашивање или да постоји спремност за њихову примену;

6) да се у вршењу делатности користе привредне или пословне структуре;

7) да се користи прање новца или незаконито стечене добити;

8) да постоји утицај организације или њеног дела на политичку власт, средства јавног информисања, законодавну, извршну или судску власт или на друге важне друштвене или економске чиниоце.

Значење других израза у овом закону

Члан 22.

(1) Поједини изрази употребљени у овом закону имају ово значење:

1) Осумњичени је лице према коме је надлежни државни орган предузео неку радњу због постојања основа сумње или основане сумње да је учинило кривично дело, а у односу на које још није донето решење о спровођењу истраге, нити је поднета непосредна оптужница.

2) Окривљени је лице у односу на које по оцени тужиоца или суда, постоји основана сумња да је учинило кривично дело и против кога је донето решење о спровођењу истраге или против кога је поднета непосредна оптужница, оптужни предлог или приватна тужба.

3) Оптужени је лице против кога је оптужница ступила на правну снагу.

4) Осуђени је лице за које је правноснажном пресудом или правноснажним решењем о кажњавању утврђено да је криво за одређено кривично дело.

5) Израз "окривљени" је и општи назив за осумњиченог, окривљеног, оптуженог и осуђеног, односно за лице против кога се води кривични поступак.

6) Оштећени је лице чије је какво лично или имовинско право кривичним делом повређено или угрожено, а оштећени са предлогом је оштећени кривичним делом које се по Кривичном закону гони по службеној дужности, али само по предлогу оштећеног тим кривичним делом и који је такав предлог поднео.

7) Тужилац је јавни тужилац, приватни тужилац и оштећени као тужилац.

8) Странка је тужилац и окривљени.

9) Исправом се сматра сваки предмет који је подобан или одређен да служи као доказ какве чињенице која има значај за правне односе или је од значаја у кривичном поступку, што се односи и на рачунарске податке забележене у одговарајућем носиоцу података.

10) Израз "серијско силовање" у одредбама овог законика (члан 146. став 1. тач. 4), обухвата једно или више кривичних дела из члана 178. Кривичног законика, учињених од стране непознатог учиниоца или више непознатих учинилаца, односно једног или више осумњичених, на начин и под околностима који указују на вероватноћу да се то кривично дело на истоветан или сличан начин понавља у одређеном времену и на одређеном простору.

(2) За потребе овог законика, а нарочито у циљу остварења права на одбрану, сматра се да је кривични поступак започео оног тренутка када одређено лице стекне својство осумњиченог.

(3) Спис, писмено, пошилка и други документи могу бити и у електронском облику и бити садржани у одговарајућим носиоцима података, као што су ЦД, други дискови, магнетне траке и било који други носиоци података, што се односи и на доказе и исправе садржане у списима.

Глава II

НАДЛЕЖНОСТ СУДОВА

1. Стварна надлежност и састав суда

Стварна надлежност кривичног суда

Члан 23.

Судови суде у границама своје стварне надлежности одређене законом.

Састав судских већа и функционална судска надлежност

Члан 24.

(1) У првом степену судови суде у већима састављеним од двојице судија и тројице судија-поротника за кривична дела за која се по закону може изрећи казна затвора у трајању од тридесет година или тежа казна, а у већима састављеним од једног судије и двојице судија-поротника – за кривична дела за која је прописана блажа казна. Кад се примењују посебне одредбе о скраћеном поступку, у првом степену суди судија појединац, који у првом степену суди и у кривичном поступку за кривична дела за која се по закону може изрећи казна затвора у трајању до осам година.

(2) У другом и трећем степену судови суде у већима састављеним од пет судија за кривична дела за која се по закону може изрећи казна затвора у трајању од тридесет година или тежа казна, а у већима састављеним од тројице судија – за кривична дела за која је прописана блажа казна.

(3) Кад суди у другом степену на претресу, веће је састављено од двојице судија и тројице судија-поротника, односно од тројице судија ако пресуду доноси у складу са чланом 412. став 5. овог законика.

(4) У претходној истрази и истрази учествује истражни судија првостепеног суда у складу са овим закоником.

(5) Председник суда и председник већа одлучују у случајевима предвиђеним у овом законикау.

(6) Првостепени судови, у већу састављеном од тројице судија, одлучују о жалбама против решења истражног судије и других решења кад је то одређено овим закоником, доносе одлуке у првом степену ван главног претреса, спроводе поступак и доносе пресуду по одредбама члана 511. ст. 2. до 6. овог законика и стављају предлоге у случајевима предвиђеним у овом законикау или у другом закону.

(7) У поступку за кривична дела организованог криминала и кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом у првом степену суди веће састављено од тројице судија, а у другом степену веће састављено од пет судија.

(8) Одредбе овог законика које се односе на права и дужности председника већа и већа, сходно се примењују и на судију појединца када он у складу са одредбама овог законика, води кривични поступак.

(9) Суд одлучује о захтеву за заштиту законитости у већу састављеном од троје судија, а у већу састављеном од пет судија, кад одлучује о захтеву за заштиту законитости против одлуке већа тог суда због повреде закона.

(10) Ако овим закоником није другачије одређено, судови вишег степена одлучују у већу састављеном од тројице судија и у случајевима који нису предвиђени у претходним ставовима овог члана.

2. Месна надлежност

Општа правила одређивања месне надлежности

Члан 25.

(1) Месно је надлежан по правилу, суд на чијем подручју је кривично дело учињено. Кривично дело је учињено како у месту, где је учинилац радио, или био дужан да ради, тако и у месту где је последица у целини или делимично наступила. Код покушаја кривичног дела надлежан је суд оног подручја, у коме је предузета или пропуштена последња радња, а ако је последња радња предузета или пропуштена ван територије Републике Србије, суд оног подручја у коме би последица кривичног дела требала да наступи.

(2) Ако је кривично дело учињено на подручјима разних судова или на граници тих подручја, или је неизвесно на ком је подручју учињено, надлежан је онај од тих судова који је по захтеву овлашћеног тужиоца први започео поступак, а ако поступак још није започет – суд коме је прво поднесен захтев за покретање поступка.

Месна надлежност за кривична дела учињена на домаћем броду или ваздухоплову

Члан 26.

Ако је кривично дело учињено на домаћем броду или домаћем ваздухоплову док се налази у домаћем пристаништу, надлежан је суд на чијем подручју се налази то пристаниште. У осталим случајевима кад је кривично дело учињено на домаћем броду или домаћем ваздухоплову, надлежан је суд на чијем се подручју налази матична лука брода, односно ваздухоплова или домаће пристаниште у коме се брод, односно ваздухоплов први пут заустави.

Месна надлежност за кривична дела учињена у средствима јавног информисања или путем глобалне информативне мреже

Члан 27.

(1) Ако је кривично дело учињено путем штампе, надлежан је суд на чијем подручју је спис штампан. Ако то место није познато или је спис штампан у иностранству, надлежан је суд на чијем се подручју растура штампани спис.

(2) Ако по закону одговара састављач списка, надлежан је и суд места у коме састављач има пребивалиште, или суд места где се десио догађај на који се односи спис.

(3) Ако је спис или изјава објављена преко радија, телевизије, интернета или других средстава јавног информисања, надлежан је суд на чијем подручју се налази место емитовања списка или изјаве, а одредбе става 2. овог члана ће се сходно применити и на овај случај.

Одређивање месне надлежности према пребивалишту или боравишту окривљеног

Члан 28.

(1) Ако није познато место извршења кривичног дела или ако је то место ван територије Републике Србије, надлежан је суд на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште.

(2) Ако је суд на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште већ започео поступак, остаје надлежан и ако се сазнало за место извршења кривичног дела.

Одређивање месне надлежности према месту хватања или самопријављивања окривљеног

Члан 29.

Ако није познато место извршења кривичног дела ни пребивалиште или боравиште окривљеног, или су оба ван територије Републике Србије, надлежан је суд на чијем се подручју окривљени лиши слободе или се сам пријави.

Одређивање месне надлежности у случајевима да је кривично дело учињено у Републици Србији и ван њене територије

Члан 30.

Ако је неко лице учинило кривична дела у Републици Србији и у Републици Црној Гори, односно и у иностранству, надлежан је суд који је надлежан за кривично дело учињено у Републици Србији.

Одређивање месне надлежности одлуком Врховног суда Србије

Члан 31.

Ако се према одредбама овог законика не може установити који је суд месно надлежан, Врховни суд Србије одредиће један од стварно надлежних судова пред којим ће се спровести поступак.

3. Спајање и раздвајање поступка

Спајање кривичног поступка

Члан 32.

(1) Ако је исто лице окривљено за више кривичних дела, па је за нека од тих дела надлежан нижи а за нека виши суд, надлежан је виши суд, а ако су надлежни судови истог ранга, надлежан је онај суд који је по захтеву овлашћеног тужиоца први започео поступак, а ако поступак још није започет – суд коме је прво поднесен захтев за покретање поступка.

(2) Према одредбама става 1. овог члана одређује се надлежност и у случају ако је оштећени истовремено учинио кривично дело према окривљеном.

(3) За саизвршиоце је надлежан по правилу, суд који је као надлежан за једног од њих први започео поступак.

(4) Суд који је надлежан за извршиоца кривичног дела надлежан је, по правилу, и за саучеснике, прикриваче, лица која су помогла учиниоцу после извршења кривичног дела, као и за лица која нису пријавила припремање кривичног дела, извршење кривичног дела или учиниоца.

(5) У свим случајевима из претходних ставова спровешће се, по правилу, јединствени поступак и донети једна пресуда.

(6) Суд може одлучити да се спроведе јединствени поступак и донесе једна пресуда и у случају кад је више лица окривљено за више кривичних дела, али само ако између извршених кривичних дела постоји међусобна веза и ако постоје исти докази. Ако је за нека од ових кривичних дела надлежан виши а за нека нижи суд, јединствени поступак може се спровести само пред вишим судом.

(7) Суд може одлучити да се спроведе јединствени поступак и донесе једна пресуда ако се пред истим судом воде одвојени поступци против истог лица за више кривичних дела или против више лица за исто кривично дело.

(8) О спајању поступка одлучује суд који је надлежан за спровођење јединственог поступка. Против решења којим је одређено спајање поступка или којим је одбијен предлог за спајање није дозвољена жалба.

(9) Одредбе о спајању поступка (ст. 1. до 8. овог члана) се сходно примењују и кад у претходној истрази или истрази поступак води јавни тужилац, који одлучује о спровођењу јединственог поступка у истрази.

Раздвајање кривичног поступка

Члан 33.

(1) На предлог странака, односно браниоца или по службеној дужности, суд који је по члану 32. овог законика надлежан, може из важних разлога или из разлога целисходности, до завршетка главног претреса, одлучити да се поступак за поједина кривична дела или против појединих окривљених раздвоји и посебно доврши или преда другом надлежном суду.

(2) Против решења којим је одређено раздвајање поступка или којим је одбијен предлог за раздвајање поступка није дозвољена жалба.

4. Преношење месне надлежности

Преношење месне надлежности одлуком непосредно вишег суда

Члан 34.

(1) Кад је надлежан суд из правних или стварних разлога спречен да води кривични поступак, дужан је да о томе извести непосредно виши суд, који ће одредити други стварно надлежан суд на свом подручју.

(2) Против овог решења није дозвољена жалба.

Преношење месне надлежности одлуком Врховног суда Србије

Члан 35.

Врховни суд Србије може на предлог истражног судије, судије појединца или председника већа или на предлог надлежног јавног тужиоца, односно на предлог окривљеног или његовог браниоца, одредити за вођење кривичног поступка други стварно надлежан суд на подручју Републике Србије, ако је очигледно да ће се тако лакше спровести поступак или ако постоје други важни разлози.

5. Оцена и сукоб надлежности

Дужност суда да пази на своју стварну и месну надлежност и обавезе ненадлежног суда

Члан 36.

(1) Суд је дужан да пази на своју стварну и месну надлежност и чим примети да није надлежан огласиће се ненадлежним и по правноснажности решења упутиће предмет надлежном суду.

(2) Ако после отварања главног претреса суд установи да је за суђење надлежан нижи суд, неће доставити предмет том суду него ће сам спровести поступак и донети одлуку.

(3) Пошто оптужница ступи на правну снагу, суд се не може огласити месно ненадлежним нити странке могу истицати приговор месне ненадлежности.

(4) Ненадлежан суд је дужан да предузме оне радње у поступку које не трпе одлагање.

Покретање поступка за решавање сукоба надлежности

Члан 37.

(1) Ако суд коме је предмет уступљен као надлежном, сматра да је надлежан суд који му је предмет уступио или неки други суд, покренуће поступак за решавање сукоба надлежности.

(2) Кад је поводом жалбе против одлуке првостепеног суда којом се овај огласио ненадлежним одлуку донео другостепени суд, за ту одлуку везан је у питању надлежности и суд коме је предмет уступљен ако је другостепени суд надлежан за решавање сукоба надлежности између тих судова.

Решавање сукоба надлежности

Члан 38.

(1) Сукоб надлежности између судова решава заједнички непосредно виши суд.

(2) Пре него што донесе решење поводом сукоба надлежности, суд ће затражити мишљење јавног тужиоца који је надлежан да поступа пред тим судом, кад се кривични поступак води по захтеву јавног тужиоца.

(3) Против решења донетог поводом сукоба надлежности жалба није дозвољена.

(4) Приликом одлучивања о сукобу надлежности, суд може истовремено по службеној дужности, донети одлуку о преношењу месне надлежности ако су испуњени услови из члана 34. овог законика.

(5) Док се не реши сукоб надлежности између судова, сваки од њих је дужан да предузима оне радње које не трпе одлагање.

Глава III

ИЗУЗЕЋЕ

Разлози за изузеће

Члан 39.

Судија или судија-поротник не може вршити судијске дужности:

- 1) ако је оштећен кривичним делом;
- 2) ако му је окривљени, његов бранилац, тужилац, оштећени, њихов законски заступник или пуномоћник, брачни друг, односно бивши брачни друг или сродник по крви у правој линији до било ког степена, у побочној линији до четвртог степена, а по тазбини до другог степена;
- 3) ако је окривљеном, односно његовом браниоцу или тужиоцу, оштећеном, односно пуномоћнику оштећеног, оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца, крштени или венчани кум, или ако је њему окривљени, односно његов бранилац, тужилац или оштећени, односно пуномоћник оштећеног, оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца, крштени или венчани кум, или ако је од окривљеног, односно његовог браниоца, тужиоца, или оштећеног, односно пуномоћника оштећеног, оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца, био крштен, односно ако је који од њих другоме децу крштавао;
- 4) ако је са окривљеним, његовим браниоцем, тужиоцем или оштећеним у односу старатеља, штићеника, усвојитеља, усвојеника, хранитеља или храњеника;
- 5) ако је у истом кривичном предмету вршио доказне радње, или је учествовао у поступку као судија, тужилац, бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног, односно тужиоца, или је саслушан као сведок или као вештак;
- 6) ако је у истом предмету учествовао у поступку пред нижим судом или ако је у истом суду учествовао у доношењу одлуке која се побија жалбом;
- 7) ако постоје околности које могу изазвати сумњу у његову непристрасност.

Поступање судије или судије-поротника када сазна да постоји разлог за изузеће

Члан 40.

(1) Судија или судија-поротник, чим сазна да постоји који од разлога за изузеће из члана 39. тач. 1. до 6. овог законика, дужан је да прекине сваки рад на том предмету и да о томе обавести председника суда, који ће му одредити замену. Ако се ради о изузећу председника суда, њега ће за тај случај заменити судија тог суда најстарији по именовању, а ако то није могућно, заменика ће одредити председник непосредно вишег суда.

(2) Ако судија или судија-поротник сматра да постоје друге околности које оправдавају његово изузеће (члан 39. тачка 7), обавестиће о томе председника суда.

Лица која могу тражити изузеће судије или судије-поротника

Члан 41.

(1) Изузеће могу тражити странке и бранилац.

(2) Захтев за изузеће судије или судије поротника странке и бранилац могу поднети до почетка главног претреса, а ако су за разлог изузећа прописаном у члану 39. тач. 1. до 6. сазнале касније, захтев подносе одмах по сазнању.

(3) Захтев за изузеће председника суда из разлога прописаних у члану 39. тачка 7, странке и бранилац могу поднети најкасније у року од пет дана од дана пријема позива за главни претрес.

(4) Захтев за изузеће судије вишег суда странке и бранилац могу поднети у жалби или у одговору на жалбу.

(5) Странке и бранилац могу тражити изузеће само поименично одређеног судије или судије-поротника који у предмету поступа.

(6) Странке и бранилац дужни су да захтев поткрепе навођењем околности због којих сматрају да постоји неки од законских основа за изузеће. У захтеву се не могу поново наводити разлози који су истицани у ранијем захтеву за изузеће који је одбијен.

Одлучивање о захтеву за изузеће

Члан 42.

(1) О захтеву за изузеће из члана 41. овог законика одлучује председник суда.

(2) Ако се тражи изузеће само председника суда, или председника суда и судије или судије-поротника, одлуку о изузећу доноси заменик председника суда.

(3) Пре доношења решења о изузећу прибавиће се изјава судије, судије-поротника, односно председника суда, а по потреби спровешће се и други извиђаји.

(4) Против решења којим се усваја захтев за изузеће није дозвољена жалба. Решење којим се захтев за изузеће одбија може се побијати посебном жалбом, а ако је такво решење донесено после подигнуте оптужбе, онда само жалбом на пресуду.

(5) Ако је захтев за изузеће поднесен противно одредби члана 41. ст. 2, 3, 5. и 6. овог законика или ако је очигледно управљен на одуговлачење поступка, захтев ће се одбацити у целини, односно делимично. Против решења којим се захтев одбацује није дозвољена жалба. Решење којим се захтев

одбацује доноси председник суда, а од отварања заседања – веће. У доношењу тог решења од отварања заседања може учествовати судија чије се изузеће тражи.

**Поступање судије или судије-поротника када сазна да је
поднесен захтев за његово изузеће**

Члан 43.

Кад судија или судија-поротник сазна да је поднет захтев за његово изузеће, дужан је да одмах обустави сваки рад на предмету, а ако се ради о изузећу из члана 39. тачка 7. овог законика, може до доношења решења о захтеву предузимати само оне радње које не трпе одлагање.

**Сходна примена правила о изузећу судија, односно судија-
поротника**

Члан 44.

(1) Одредбе о изузећу судија и судија-поротника сходно ће се примењивати и на јавне тужиоце и њихове заменике, записничаре, тумаче и стручна лица и вештаке, ако за њих није што друго одређено (члан 129). Јавни тужилац, односно његов заменик, се неће изузети ако је у истом кривичном предмету вршио доказне радње, односно ако је у поступку учествовао као тужилац (члан 39. тачка 5) или је у истом предмету учествовао у поступку пред нижим судом (члан 39. тачка 6).

(2) Јавни тужилац одлучује о изузећу лица која су на основу закона овлашћена да га заступају у кривичном поступку. О изузећу јавног тужиоца одлучује непосредно виши тужилац. О изузећу Републичког јавног тужиоца примењују се одредбе одговарајућег закона.

(3) О изузећу записничара, тумача, стручног лица и вештака одлучује веће, председник већа или судија.

(4) Кад овлашћена службена лица полиције предузимају доказне радње на основу овог законика, о њиховом изузећу одлучује истражни судија. Ако приликом предузимања ових радњи суделује записничар, о његовом изузећу одлучује службено лице које предузима радњу.

Глава IV

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ

Овлашћења јавног тужиоца

Члан 45.

За кривична дела за која се гони по службеној дужности јавни тужилац је овлашћен:

1) да спроводи претходну истрагу и да издавањем обавезујућих налога или непосредним руковођењем усмерава радње полиције у претходној истрази;

2) да доноси решење о одлагању кривичног гоњења када је то предвиђено овим законом;

3) да доноси решење о спровођењу истраге и да вршењем доказних радњи спроводи истрагу;

4) да са окривљеним у складу са овим законом закључује споразум о признању кривице;

5) да подиже и заступа оптужницу, односно оптужни предлог пред надлежним судом;

6) да изјављује жалбе против неправноснажних судских одлука и да подноси ванредне правне лекове против правноснажних судских одлука.

7) да врши и друге радње одређене овим законом.

Дужност полиције и других државних органа који учествују у претходној истрази да поступају по захтеву јавног тужиоца

Члан 46.

(1) Ради вршења овлашћења из члана 45. тачка 1. овог закона, сви органи који учествују у претходној истрази дужни су да о свакој предузетој радњи обавесте надлежног јавног тужиоца. Полиција и други државни органи надлежни за откривање кривичних дела дужни су да поступе по сваком захтеву надлежног јавног тужиоца.

(2) Ако полиција или други државни орган не поступи по захтеву јавног тужиоца из става 1. овог члана, јавни тужилац ће одмах обавестити старешину који руководи органом, а по потреби може обавестити надлежног министра, владу или надлежно скупштинско тело.

(3) Ако у року од 24 часа од када је примљено обавештење из става 2. овог члана, полиција или други државни орган не поступи по захтеву јавног тужиоца из става 1. овог члана, јавни тужилац ће без одлагања иницирати покретање дисциплинског поступка против лица за које постоји основана сумња да је одговорно за непоступање по његовом захтеву.

Поступање јавног тужиоца пред одговарајућим судом и стварна надлежност јавног тужиоца

Члан 47.

Јавни тужилац поступа пред одговарајућим судом сагласно закону, а стварна надлежност јавног тужиоца се одређује сходно правилима одређивања стварне надлежности суда, осим када је одговарајућим законом другачије одређено.

Месна надлежност јавног тужиоца

Члан 48.

Месна надлежност јавног тужиоца одређује се према одредбама које важе за месну надлежност суда пред којим јавни тужилац поступа.

Радње у поступку ненадлежног јавног тужиоца

Члан 49.

Радње у поступку које не трпе одлагање предузеће и ненадлежни јавни тужилац, али о томе мора одмах обавестити надлежног јавног тужиоца.

Сукоб надлежности између јавних тужилаца

Члан 50.

Сукоб надлежности између јавних тужилаца решава заједнички непосредно виши јавни тужилац.

Одустанак јавног тужиоца од кривичног гоњења

Члан 51.

Јавни тужилац може одустати од захтева за гоњење до завршетка главног претреса пред првостепеним судом, а пред вишим судом – у случајевима предвиђеним у овом закону.

Глава V

ОШТЕЋЕНИ И ПРИВАТНИ ТУЖИЛАЦ

Рок за подношење предлога оштећеног и приватне тужбе

Члан 52.

(1) За кривична дела за која се гони по предлогу оштећеног или по приватној тужби, предлог или тужба се подноси у року од три месеца од дана кад је овлашћено лице сазнало за кривично дело и лице за које основано сматра да је учинилац.

(2) Ако је поднесена приватна тужба због кривичног дела увреде, окривљени може до завршетка главног претреса и после протека рока из става 1. овог члана подићи приватну тужбу (противтужбу), против тужиоца који му је увреду нанео истом приликом, а у таквом случају, суд доноси једну пресуду о обе приватне тужбе.

Подношење предлога за кривично гоњење или приватне тужбе

Члан 53.

(1) Предлог за кривично гоњење се подноси надлежном јавном тужиоцу, а приватна тужба надлежном суду.

(2) Ако је оштећени поднео кривичну пријаву или је поднео предлог за остваривање имовинскоправног захтева у кривичном поступку, сматраће се да је тиме поднео и предлог за гоњење.

(3) Када је оштећени поднео кривичну пријаву или предлог за гоњење, а у току поступка се утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по приватној тужби, пријава, односно предлог сматраће се благовременом приватном тужбом ако су поднети у року предвиђеном за подношење приватне тужбе. Благовремено поднета приватна тужба сматраће се благовремено поднетим предлогом оштећеног ако се у току поступка утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по предлогу.

Подношење предлога за кривично гоњење или приватне тужбе од стране законског заступника

Члан 54.

(1) За малолетна лица и лица која су потпуно лишена пословне способности, предлог или приватну тужбу подноси њихов законски заступник.

(2) Малолетник који је навршио шеснаест година може и сам поднети предлог или приватну тужбу.

Подношење предлога за кривично гоњење, односно приватне тужбе или настављање поступка након смрти оштећеног или приватног тужиоца

Члан 55.

Ако оштећени или приватни тужилац умре у току рока за подношење предлога или приватне тужбе или у току поступка, његов брачни друг, лице са којим живи у трајној ванбрачној заједници, деца, родитељи, усвојеници, усвојитељи, браћа и сестре могу у року од три месеца после његове смрти поднети предлог или тужбу, односно дати изјаву да поступак настављају.

Стицај оштећених кривичним делом за које се гони по предлогу оштећеног или по приватној тужби

Члан 56.

Ако је кривичним делом оштећено више лица, гоњење ће се предузети, односно наставити по предлогу или приватној тужби било ког оштећеног.

Одустанак од предлога за кривично гоњење или од приватне тужбе

Члан 57.

Оштећени и приватни тужилац могу својом изјавом суду пред којим се води поступак одустати од предлога, односно приватне тужбе до завршетка главног претреса. У том случају они губе право да поново поднесу предлог, односно приватну тужбу.

Претпостављени одустанак приватног тужиоца од кривичног гоњења и повраћај у пређашње стање

Члан 58.

(1) Ако приватни тужилац не дође на главни претрес иако је уредно позван или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе или боравишта, односно због ненавођења адресе или навођења нетачне адресе у приватној тужби, сматраће се да је одустао од тужбе, ако овим закоником није што друго одређено (члан 456).

(2) Председник већа дозволиће повраћај у пређашње стање приватном тужиоцу који из оправданог разлога није могао да дође на главни претрес или да благовремено обавести суд о промени адресе или боравишта, ако у року од осам дана по престанку сметње поднесе молбу за повраћај у пређашње стање.

(3) После протеча три месеца од дана пропуштања не може се тражити повраћај у пређашње стање.

(4) Против решења којим се дозвољава повраћај у пређашње стање није дозвољена жалба.

(5) Решење о обустави поступка донесено у случају из става 1. овог члана ступа на правну снагу када истекну рокови из ст. 2. и 3. овог члана.

Право оштећеног и приватног тужиоца да се упознају са доказним материјалом и да имају доказну иницијативу током кривичног поступка

Члан 59.

(1) Оштећени има право да у току истраге укаже на све чињенице и да предлаже доказе које сматра важним за кривичну ствар и његов имовинскоправни захтев.

(2) На главном претресу оштећени и приватни тужилац имају право да предлажу доказе, постављају питања оптуженом, сведоцима и вештацима, да износе примедбе и објашњења у погледу њихових исказа и да дају друге изјаве и предлоге.

(3) Оштећени, оштећени као тужилац и приватни тужилац имају право да разматрају списе и разгледају предмете који служе као доказ.

(4) Јавни тужилац или истражни судија у претходној истрази и истрази, односно председник већа након подношења оптужнице, упознаће оштећеног и приватног тужиоца са правима наведеним у ст. 1. до 3. овог члана.

Општа правила о стицању својства оштећеног као тужиоца

Члан 60.

(1) Кад јавни тужилац нађе да нема основа да предузме гоњење за кривично дело за које се гони по службеној дужности или кад нађе да нема основа да предузме гоњење против неког од саучесника, дужан је да у року од осам дана о томе обавести оштећеног и да га упуту да може сам предузети гоњење.

(2) Оштећени има право да предузме, односно настави гоњење у року од осам дана од када је примио обавештење из става 1. овог члана.

(3) Ако је јавни тужилац одустао од оптужнице, оштећени може, преузимајући гоњење, остати при подигнутој оптужници или подићи нову.

(4) Оштећени који није обавештен да јавни тужилац није предузео гоњење или да је одустао од гоњења, може своју изјаву да предузима или наставља поступак дати пред надлежним судом у року од три месеца од дана кад је јавни тужилац одбацио пријаву, односно од дана кад је донесено решење о обустави поступка.

(5) Кад јавни тужилац, односно суд обавештава оштећеног да може предузети гоњење, доставиће му и поуку које радње може предузети ради остваривања овог права.

(6) Ако оштећени као тужилац умре у току трајања рока за предузимање гоњења или у току трајања поступка, његов брачни друг, лице са којим живи у трајној ванбрачној заједници, деца, родитељи, усвојеници, усвојитељи, браћа и сестре могу у року од три месеца од дана његове смрти предузети гоњење, односно дати изјаву да поступак настављају.

(7) Решење о обустави поступка због одустанка јавног тужиоца од гоњења ступа на правну снагу по истеку рокова из ст. 2. и 4. овог члана.

Одустанак јавног тужиоца од кривичног гоњења на главном претресу

Члан 61.

(1) Кад јавни тужилац одустане од оптужнице на главном претресу, оштећени је дужан да се одмах усмено, а најкасније у року од осам дана писмено, изјасни да ли хоће да продужи гоњење. Ако оштећени није присутан на главном претресу а уредно је позван или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе или боравишта, сматраће се да неће да настави гоњење.

(2) Председник већа првостепеног суда дозволиће повраћај у пређашње стање оштећеном који није уредно позван или је уредно позван, а из оправданих разлога није могао доћи на главни претрес на коме је донесена пресуда којом се оптужба одбија због одустанка јавног тужиоца од оптужнице,

ако оштећени у року од осам дана од пријема пресуде поднесе молбу за повраћај у пређашње стање и ако у тој молби изјави да наставља гоњење. У овом случају заказаће се поново главни претрес и пресудом донесеном на основу новог главног претреса укинуће се ранија пресуда. Ако уредно позвани оштећени не дође на нови главни претрес, ранија пресуда остаје на снази. Одредбе члана 58. ст. 3. и 4. овог законика примениће се и у овом случају.

(3) Одбијајућа пресуда изречена у случају из става 1. овог члана, постаје правноснажна кад истекну рокови за подношење молбе за повраћај у пређашње стање.

**Претпостављени одустанак оштећеног од могућности да кривично гони,
односно одустанак оштећеног као тужиоца од кривичног гоњења**

Члан 62.

(1) Ако оштећени у законском року не покрене или не настави гоњење, или ако оштећени као тужилац који је уредно позван не дође на главни претрес, или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе или боравишта, сматраће се да је одустао од кривичног гоњења.

(2) У случају недоласка оштећеног као тужиоца на главни претрес на који је био уредно позван, примениће се одредбе члана 58. ст. 2. до 5. овог законика.

**Сходна права оштећеног као тужиоца и преузимање
кривичног гоњења од стране јавног тужиоца**

Члан 63.

(1) Оштећени као тужилац има иста права која има јавни тужилац, осим оних која припадају јавном тужиоцу као државном органу.

(2) У поступку који се води по захтеву оштећеног као тужиоца, јавни тужилац има право увида у ток и списе кривичног поступка, те до завршетка главног претреса може преузети кривично гоњење и заступање оптужбе.

Процесно малолетство оштећеног

Члан 64.

(1) Ако је оштећени малолетно лице или лице које је потпуно лишено пословне способности, његов законски заступник је овлашћен да даје све изјаве и да предузима све радње на које је по овом законнику овлашћен оштећени.

(2) Оштећени који је навршио шеснаест година овлашћен је да сам даје изјаве и предузима радње у поступку.

Пуномоћник приватног тужиоца, оштећеног и оштећеног као тужиоца

Члан 65.

(1) Приватни тужилац, оштећени и оштећени као тужилац, као и њихови законски заступници, могу своја права у поступку вршити и преко пуномоћника.

(2) Оштећеном као тужиоцу, кад се поступак води по његовом захтеву за кривично дело за које се по закону може изрећи казна затвора у трајању преко пет година, може се, на његово тражење, поставити пуномоћник ако је то у интересу остварења сврхе кривичног поступка (члан 1. став 1) и ако оштећени као тужилац, према свом имовном стању, не може сносити трошкове заступања. О захтеву одлучује јавни тужилац у истрази, односно председник већа након подношења оптужнице, а пуномоћника поставља председник суда из реда адвоката.

Дужност оштећеног, приватног тужиоца и оштећеног као тужиоца

Члан 66.

Приватни тужилац, оштећени као тужилац и оштећени, као и њихови законски заступници и пуномоћници, дужни су да без одлагања о свакој промени адресе или боравишта обавесте суд.

Глава VI

БРАНИЛАЦ

Право окривљеног на стручну одбрану

Члан 67.

(1) Окривљени може имати браниоца током целог кривичног поступка и у свако доба.

(2) Браниоца окривљеном могу узети и његов законски заступник, брачни друг, лице са којим окривљени живи у трајној ванбрачној заједници, сродник по крви у правој линији, усвојитељ, усвојеник, брат, сестра и хранитељ.

(3) За браниоца се може узети само адвокат, а њега може заменити адвокатски приправник, ако се поступак води за кривично дело за које се по закону може изрећи казна затвора у трајању до пет година. Пред Врховним судом Србије бранилац може бити само адвокат.

(4) Бранилац је дужан да поднесе пуномоћје органу пред којим се води поступак. Окривљени може дати браниоцу и усмено пуномоћје на записник код органа пред којим се води поступак. Бранилац је дужан да у пуномоћју наведе своје седиште и тачну адресу и све друге податке који су потребни органу који води кривични поступак, ради позивања браниоца и достављања писмена браниоцу.

(5) Бранилац је дужан да орган који води поступак благовремено обавести о свакој промени своје адресе и свог боравишта.

(6) Орган који води поступак може браниоца који пропусти своју дужност из ст. 4. и 5. овог члана, казнити новчаном казном до 150.000 динара и обавезати га да сноси трошкове настале његовим пропуштањем да испуни ту дужност.

(7) Против решења из става 6. овог члана, бранилац може изјавити жалбу која не одлаже извршење решења, а о којој решава веће из члана 24. става 6. овог закона.

Више бранилаца и заједнички бранилац

Члан 68.

(1) Више окривљених могу имати заједничког браниоца само ако то није у супротности са интересима њихове одбране и ако је орган који води поступак оценио да не постоји могућност да се између више окривљених појави сукоб интереса.

(2) Један окривљени може имати истовремено у поступку највише три браниоца, а у изузетним случајевима и по допуштењу суда, највише пет бранилаца. Сматра се да је одбрана обезбеђена кад у поступку учествује један од бранилаца.

Лица која не могу да буду браниоци

Члан 69.

(1) Бранилац не може бити саокривљени, оштећени, брачни друг оштећеног или тужиоца, ни њихов сродник по крви у правој линији до било ког степена, у побочној линији до четвртог степена или по тазбини до другог степена.

(2) Бранилац не може бити ни лице које је позвано као сведок, осим ако је по овом закону ослобођено дужности сведочења и изјавило је да неће сведочити.

(3) Бранилац не може бити ни лице које је у истом предмету поступало као судија или јавни тужилац или је предузимало радње у претходној истрази.

Искључење браниоца из кривичног поступка

Члан 70.

(1) Ако је бранилац злоупотребио контакт са окривљеним у притвору, ради посредовања у утицању на сведоке, саучеснике или прикриваче, односно ако је бранилац на други начин злоупотребом свог права на контакт са притвореником, учествовао у извршењу кривичног дела, припремању бекства притвореног лица или спречавању, односно отежавању остварења сврхе притвора, суд ће га решењем искључити из кривичног поступка и изрећи му новчану казну до 300.000 динара.

(2) У случају из става 1. овог члана, окривљени ће се позвати да узме другог браниоца, а ако се ради о случају обавезне одбране, њега ће поставити суд у складу са чланом 71. став 4. овог законика.

(3) Када је у складу са ст. 1. и 2. овог члана дошло до промене браниоца, суд ће новом браниоцу оставити довољно времена за упознавање са предметом и припремање одбране.

(4) Решење суда из става 1. овог члана се доноси након што суд у присуству тужиоца, окривљеног и представника адвокатске коморе чији је бранилац члан, саслуша браниоца у погледу којег постоји основана сумња да је злоупотребио свој положај на начин описан у ставу 1. овог члана и изведе друге потребне доказе.

(5) Против решења о искључењу браниоца може се уложити жалба о којој решава веће из члана 24. става 6. овог законика и која не одлаже извршење решења.

(6) Када решење о искључењу браниоца постане правноснажно о томе се обавештава надлежна адвокатска комора чији је бранилац члан, која је дужна да у року од два месеца од дана када је обавештена, обавести председника суда о мерама које је предузела.

(7) Решење о искључењу браниоца и његовом новчаном кажњавању из става 1. овог члана, не искључује могућност кривичног гоњења браниоца, ако је он својим радњама остварио битна обележја одређеног кривичног дела.

Обавезна одбрана у кривичном поступку

Члан 71.

(1) Ако је окривљени нем, глуп или неспособан да се сам успешно брани или ако се поступак води због кривичног дела за које се може изрећи казна затвора преко десет година или тежа казна, окривљени мора имати браниоца већ приликом првог саслушања.

(2) Окривљени коме је одређен притвор, мора имати браниоца од тренутка када му је притвор одређен и док је у притвору.

(3) Окривљени коме се суди у одсуству (члан 328) мора имати браниоца чим се донесе решење о суђењу у одсуству.

(4) Ако окривљени у случајевима обавезне одбране из претходних ставова не узме сам браниоца, председник суда ће му поставити браниоца по службеној дужности за даљи ток кривичног поступка до правноснажности пресуде, а ако је изречена казна затвора од преко тридесет година – и за поступак по ванредним правним лековима. Кад се окривљеном по службеној дужности постави бранилац после подигнуте оптужнице, обавестиће се о томе окривљени, заједно са достављањем оптужнице. Ако оптужени у случају обавезне одбране остане без браниоца у току поступка, а сам не узме другог браниоца, председник суда пред којим се води поступак поставиће браниоца по службеној дужности.

(5) За браниоца ће се поставити адвокат, који је способан да пружи одговарајућу правну помоћ окривљеном у кривичној ствари која је предмет поступка, по редоследу са списка који, уз узимање у обзир предлога одговарајуће адвокатске коморе, прави председник првостепеног суда, односно јавни тужилац или надлежни старешина полиције, када се бранилац поставља окривљеном у претходној истрази или у истрази, а саслушање окривљеног спроводи јавни тужилац, односно полиција у складу са одредбама овог законика.

Постављање браниоца сиромашном окривљеном

Члан 72.

(1) Кад не постоје услови за обавезну одбрану, а поступак се води за кривично дело за које је прописана казна затвора преко три године, а у осталим случајевима ако је то оправдано интересима правичности, на захтев окривљеног који према свом имовном стању не може сносити трошкове одбране, поставиће му се бранилац.

(2) О захтеву одлучује истражни судија, председник већа, односно судија појединац, а браниоца поставља председник суда. У погледу одређивања браниоца примениће се одредба члана 71. став 5. овог законика.

Разрешење браниоца

Члан 73.

(1) Уместо постављеног браниоца (чл. 71. и 72), окривљени, односно друго овлашћено лице (члан 67. став 2), може узети другог браниоца. У том случају разрешиће се постављени бранилац.

(2) Бранилац постављен по одредби члана 71. став 2. овог законика се разрешава када решење о укидању притвора постане правноснажно.

(3) Постављени бранилац може само из оправданих разлога тражити да буде разрешен.

(4) О разрешењу браниоца у случају из ст. 1. и 2. овог члана одлучује пре главног претреса истражни судија, односно председник већа, на главном претресу веће, а у жалбеном поступку председник првостепеног већа, односно веће надлежно за одлучивање у поступку по жалби. Против овог решења није дозвољена жалба.

(5) Јавни тужилац је током истраге дужан да обавести истражног судију ако бранилац неуредно врши своју дужност, а истражни судија може донети решење о разрешењу браниоца у складу са ставом 4. овог члана.

(6) Председник суда, по прибављеном мишљењу органа пред којим се води кривични поступак, може разрешити постављеног браниоца који неуредно извршава дужност. Уместо разрешеног браниоца, председник суда ће поставити другог браниоца. О разрешењу браниоца обавестиће се адвокатска комора, која је дужна да председника суда у року од два месеца обавести о мерама које је предузела.

Право браниоца на увид у доказни материјал

Члан 74.

(1) После доношења решења о спровођењу истраге или после непосредног подизања оптужнице (члан 285), а и пре тога, ако је осумњичени саслушан по одредбама о саслушању окривљеног, бранилац има право да разматра списе и да разгледа прикупљене предмете који служе као доказ, у присуству службеног лица у писарници јавног тужилаштва или суда, који о томе сачињава белешку.

(2) Бранилац нема право копирања преписа из члана 147. став 2. овог законика.

(3) Непосредно пре првог саслушања осумњиченог, бранилац има право да прочита кривичну пријаву, односно обавештење о кривичном делу.

Право браниоца на контакт са окривљеним који је у притвору

Члан 75.

(1) Ако се окривљени налази у притвору, бранилац се може с њим дописивати и разговарати.

(2) Бранилац има право на поверљив разговор са осумњиченим који је лишен слободе и пре него што је осумњичени саслушан, као и са окривљеним који се налази у притвору. Контрола овог разговора пре првог саслушања и током истраге допуштена је само посматрањем, али не и слушањем.

(3) Бранилац се са окривљеним не може договарати о томе како да одговара на питања која су му већ постављена.

(4) Истражни судија може по службеној дужности или на предлог јавног тужиоца, наредити да се писма, која окривљени из притвора упућује браниоцу или их бранилац упућује притвореном окривљеном, предају тек пошто их он претходно прегледа, ако постоји разумна сумња да се она користе за покушај организације бекства, утицања на сведоке, застрашивање сведока или неко друго ометање истраге. О задржавању и прегледању писама истражни судија сачиниће службену белешку.

(5) Кад се заврши истрага или кад се оптужница, односно оптужни предлог подигне без спровођења истраге, окривљеном се не може забранити да се слободно и без надзора дописује и разговара са својим браниоцем.

Опште овлашћење браниоца и престанак бранилачке функције

Члан 76.

(1) Бранилац је овлашћен да у корист окривљеног предузима све радње које може предузети окривљени, осим по изузетку, оних радњи које због њихове природе или у складу са одредбама овог законика, може вршити само окривљени лично.

(2) Бранилац не сме предузимати радње против изричито изражене воље окривљеног, осим у случају из члана 388. став 7. овог законика.

(3) Права и дужности браниоца престају кад му окривљени опозове или откаже пуномоћје, односно кад буде разрешен, или у року од месец дана од дана када бранилац у складу са закоником откаже пуномоћје окривљеном, осим ако окривљени већ има или је ангажовао другог браниоца.

Глава VII

ДОКАЗНЕ РАДЊЕ

1. Претресање стана, других просторија и лица

Разлози за претресање стана, других просторија и лица

Члан 77.

(1) Претресање стана и других просторија окривљеног или других лица, као и покретних ствари, које се у тим просторијама налазе, може се предузети ако је вероватно да ће се претресањем окривљени ухватити или да ће се пронаћи трагови кривичног дела или предмети који би могли бити важни за кривични поступак.

(2) Претресање адвокатске канцеларије може се предузети само у погледу одређеног предмета, списка или исправе.

(3) Претресање лица може се предузети кад је вероватно да ће се претресањем пронаћи трагови и предмети који би могли бити важни за кривични поступак.

Наредба за претресање и време претресања

Члан 78.

(1) Претресање наређује суд, писменом и образложеном наредбом, која садржи:

- 1) назив суда;
- 2) чињенице из којих произилази вероватноћа постојања разлога за претресање (члан 77);
- 3) име и функцију овлашћеног службеног лица полиције или јавног тужиоца, коме се поверава претресање, ако је истражни судија одлучио да се извршење наредбе о претресању повери неком од тих органа;
- 4) име и презиме, а по потреби и опис лица, које је потребно ухватити током претресања стана или других просторија, односно очекиване трагове и опис предмета, које је потребно пронаћи претресањем;
- 5) одређивање или опис места на коме ће се обавити претресање, уз навођење адресе, података о власнику,

односно држаоцу ствари или стана и других просторија и других података који су битни за утврђивање идентитета;

- 6) поуку да је претресање могуће обавити на начин прописан ст. 3. и 4. овог члана и да лице које се претреса или чије се просторије претресају, има права из става 2. овог члана;
- 7) потпис судије и службени печат суда.

(2) Наредба о претресању предаје се пре почетка претресања лицу код кога ће се или на коме ће се претресање извршити. Пре претресања, позваће се лице на које се односи наредба о претресању да добровољно изда лице, односно предмете који се траже. То лице ће се поучити да има право да узме адвоката, односно браниоца који може присуствовати претресу. Ако лице на које се односи наредба о претресу захтева присуство адвоката, односно браниоца, почетак претреса ће се одложити до његовог доласка, а најдуже за три часа.

(3) Претресању се може приступити и без претходне предаје наредбе, као и без претходног позива за предају лица или ствари, и поуке о праву на адвоката односно браниоца, ако се основано претпоставља оружани отпор, или друга врста насиља, или ако се очигледно припрема или је већ отпочело уништавање, односно прикривање трагова кривичног дела или предмета важних за кривични поступак.

(4) Претресање се врши дању. Претресање се може вршити и ноћу, ако је дању започето па није довршено или ако постоје разлози из члана 81. став 1. овог законика.

Правила претресања

Члан 79.

(1) Држалац стана или других просторија позваће се да присуствује претресању, а ако је он одсутан, позваће се његов заступник или неко од одраслих укућана или суседа.

(2) Закључане просторије, намештај или друге ствари отвориће се силом само ако њихов држалац није присутан или неће добровољно да их отвори. Приликом отварања избегаваће се непотребно оштећење.

(3) Претресању стана, других просторија или лица присуствују два пунолетна грађанина као сведоци. Женско лице може бити претресано само од стране женског лица, а за сведоке ће се узимати само женска лица. Сведоци ће се пре почетка претресања упозорити да пазе на ток претресања, као и да имају право да пре потписивања записника о претресању ставе своје приговоре ако сматрају да садржина записника није тачна или да су нека њихова права повређена приликом претресања.

(4) Када се претресају просторије државних органа, предузећа или других правних лица, позваће се њихов старешина да присуствује претресању.

(5) Када се претреса адвокатска канцеларија, према ставу 2. овог члана или у одсуству адвоката коме она припада, позваће се представник надлежне адвокатске коморе, а ако то није могуће, други адвокат, члан исте

адвокатске коморе. Ако позвани адвокат не дође у року од три часа од часа пријема позива, претресање се може обавити и без његовог присуства.

(6) Претресање и прегледи у војној згради спровешће се по одобрењу надлежног војног старешине.

(7) Претресање стана, других просторија или лица треба спровести обазриво, уз поштовање достојанства личности и права на интимност, и без непотребног ремећења кућног реда.

(8) О сваком претресању стана, других просторија или лица саставиће се записник, који потписују лице код кога се или на коме се спроводи претресање и лица чије је присуство обавезно. Ток и начин обављања претресања ће се по правилу звучно и видео снимати, уз обраћање посебне пажње на места на којима су пронађена одређена лица и предмети. Место претресања и његови поједини делови, као и лица, односно предмети пронађени током претресања, се могу фотографисати. Звучни и видео снимак и фотографије се прилажу записнику о претресању и могу служити као доказ.

(9) Приликом претресања, одузеће се привремено само они предмети и исправе који су у вези са сврхом претресања. У записник ће се унети и тачно назначити предмети и исправе који се одузимају, а то ће се унети и у потврду која ће се одмах издати лицу коме су предмети, односно исправе одузете.

Проналазак предмета који су повезани са другим кривичним делом

Члан 80.

(1) Ако се приликом претресања стана, других просторија или лица нађу предмети који немају везе са кривичним делом због кога је претресање наређено, али за које је вероватно да су повезани са другим кривичним делом за које се гони по службеној дужности, они ће се описати у записнику и привремено одузети, а о одузимању ће се одмах издати потврда.

(2) Ако је претресање обавио истражни судија или полиција, а претресању није присуствовао надлежни јавни тужилац, он ће се одмах обавестити о проналаску предмета из става 1. овог члана, ради покретања кривичног поступка. Ови предмети ће се одмах вратити ако јавни тужилац нађе да нема основа за покретање кривичног поступка, а не постоји неки други законски основ по коме би се ти предмети морали одузети.

Претресање без наредбе

Члан 81.

(1) Овлашћена службена лица полиције или јавни тужилац, могу и без наредбе суда ући у туђи стан или друге просторије и по потреби спровести претресање ако постоји неки од следећих разлога:

- 1) када држалац стана или других просторија то тражи;
- 2) када неко зове у помоћ;

- 3) ради извршења решења суда о притварању или наредбе надлежног органа о довођењу окривљеног;
- 4) ради лишења слободе одбеглог учиниоца који је затечен при извршењу кривичног дела за које се гони по службеној дужности;
- 5) ради отклањања озбиљне опасности по живот и здравље људи или имовину веће вредности, која се на други начин није могла отклонити;
- 6) ради обезбеђења доказа важних за кривични поступак, ако је очигледно да је у стану или у другим просторијама отпочело или непосредно предстоји уништавање трагова или предмета кривичног дела.

(2) Држалац стана или других просторија ако је присутан, има право да против поступка органа из става 1. овог члана изјави приговор. Овлашћено службено лице полиције је дужно да држаоца стана или других просторија обавести о овом праву и да његов приговор унесе у потврду о уласку у стан, односно у записник о претресању стана или других просторија.

(3) У случајевима из става 1. овог члана неће се састављати записник, него ће се држаоцу стана или других просторија одмах издати потврда, у којој ће се назначити разлог улажења у стан, односно друге просторије и све примедбе држаоца стана или других просторија. Ако је у туђим просторијама извршено и претресање, поступиће се по одредби члана 79. ст. 3. и 7. овог законика.

(4) Претресање се може спровести и без присуства сведока ако није могуће да се одмах обезбеди њихово присуство, а постоји опасност од одлагања. Разлози за претресање без присуства сведока морају се назначити у записнику.

(5) Овлашћена службена лица полиције могу без наредбе о претресању и без присуства сведока спровести претресање лица приликом извршења решења о привођењу или приликом лишења слободе, ако постоји сумња да то лице поседује оружје или оруђе за напад, или ако постоји сумња да ће одбацити, сакрити или уништити предмете које треба од њега одузети као доказ у кривичном поступку.

(6) Кад овлашћена службена лица полиције спроводе претресање без наредбе о претресању, дужна су да о томе одмах поднесу извештај истражном судији.

(7) Ако се у претходној истрази испуне услови за претресање од стране полиције без наредбе, таквом претресању обавезно присуствује јавни тужилац, осим ако то изузетно није могуће због околности које не трпе одлагање. У таквом случају су овлашћена службена лица полиције дужна да о томе одмах поднесу извештај надлежном јавном тужиоцу.

2. Привремено одузимање предмета

Наредба за одузимање предмета и поступак одузимања

Члан 82.

(1) Предмети који се по Кривичном закону морају одузети или који могу послужити као доказ у кривичном поступку, привремено ће се одузети и предати на чување суду или ће се на други начин обезбедити њихово чување.

(2) Свако ко држи овакве предмете, дужан је да их преда када постоји наредба суда у којој се то захтева. Наредба за привремено одузимање предмета садржи: назив суда, правни основ за привремено одузимање предмета, означање и прецизан опис предмета који треба привремено одузети, име и презиме лица од кога се предмет привремено одузима и место на коме, односно у коме треба привремено одузети одређени предмет.

(3) Лице које одбије да преда предмете може се казнити новчаном казном до 150.000 динара, а ако и после тога одбије да преда предмете може се још једном казнити новчаном казном до 300.000 динара. У случају даљег одбијања предаје предмета, лице се може затворити. Затвор траје до предаје предмета или до правноснажног окончања кривичног поступка, а најдуже месец дана. На исти начин поступиће се према службеном или одговорном лицу у државном органу, предузећу или другом правном лицу.

(4) О жалби против решења којим је изречена новчана казна или затвор, одлучује веће (члан 24. став 6). Уложена жалба против решења о затвору не задржава извршење решења.

(5) Овлашћена службена лица полиције могу одузети предмете наведене у ставу 1. овог члана кад поступају по члану 255. ст. 1, 2. и 8. овог законика или кад извршавају наредбу суда.

(6) Приликом одузимања предмета, назначиће се где су пронађени и описаће се, а по потреби ће се и на други начин обезбедити утврђивање њихове истоветности. За одузете предмете издаће се потврда.

Заштита тајности исправа и података

Члан 83.

(1) Државни органи могу ускратити показивање или издавање својих списа и других исправа ако сматрају да би објављивање њихове садржине било од штете за опште интересе, осим у случају из члана 87. став 1. овог законика. Ако је ускраћено показивање или давање списа и других исправа, коначну одлуку доноси веће (члан 24. став 6).

(2) Предузећа или друга правна лица могу захтевати да се не објаве подаци који се односе на њихово пословање. О том захтеву одлучује веће (члан 24. став 6).

Пописивање привремено одузетих списа и заштита тајности

Члан 84.

(1) Привремено одузети списи, који могу да послуже као доказ, биће пописани. Ако то није могуће, списи ће се ставити у омот и запечатити. Власник списа може на омот ставити и свој печат.

(2) Лице од кога су списи одузети позваће се да присуствује отварању омота. Ако се оно не одазове позиву или је одсутно, омот ће се отворити, а списи прегледати и пописати у његовом одсуству.

(3) При прегледању списа мора се водити рачуна да њихов садржај не сазнају неовлашћена лица.

Привремено одузимање писама, телеграма и других пошиљки

Члан 85.

(1) Истражни судија може на предлог јавног тужиоца наредити да поштанска, телеграфска и друга предузећа, друштва и лица регистрована за пренос информација задрже и њему, уз потврду пријема, предају писма, телеграме и друге пошиљке које су упућене осумњиченом или окривљеном или које они одашиљу, ако постоје околности због којих основано може очекивати да ће ове пошиљке послужити као доказ у поступку.

(2) Пошиљке отвара истражни судија у присуству два сведока. При отварању ће се пазити да се не повреди печати, а омоти и адресе ће се сачувати. О отварању ће се саставити записник.

(3) Истражни судија о садржају писама, телеграма и других пошиљки, обавештава јавног тужиоца и на његов захтев му доставља њихову копију и примерак записника из става 2. овог члана.

(4) Ако интереси поступка дозвољавају, садржај пошиљке може се саопштити у целини или делимично осумњиченом или окривљеном, односно лицу коме је упућена, а може му се пошиљка и предати. Ако су окривљени или осумњичени одсутни, пошиљка ће се вратити пошиљачу ако се то не противи интересима поступка.

Прибављање података од банке или другог правног лица и привремена обустава или привремено одузимање новчаних трансакција

Члан 86.

(1) Јавни тужилац може захтевати да надлежни државни орган, банкарска или друга финансијска организација обави контролу пословања одређених лица и да му достави документацију и податке који могу послужити као докази о кривичном делу или имовини прибављеној кривичним делом, као и обавештења о сумњивим новчаним трансакцијама у смислу Конвенције о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом.

(2) Под условима из става 1. овог члана јавни тужилац може наложити да надлежни орган или организација, привремено обустави исплату, односно издавање сумњивог новца, вредносних папира или предмета.

(3) У захтеву из ст. 1. и 2. овог члана јавни тужилац ће ближе означити садржај мере или радње коју налаже.

(4) На предлог јавног тужиоца, суд може донети решење о привременој обустави извршења одређене новчане трансакције за коју постоји основана сумња да представља кривично дело или да је намењена извршењу, односно прикривању кривичног дела или добити остварене кривичним делом.

(5) Решењем из става 4. овог члана суд ће одредити да се новчана средства у њиховом жиралном или готовинском облику, привремено одузму и положи на посебан рачун, ради чувања до правноснажног окончања кривичног поступка, односно док се не стекну услови за њихово враћање.

(6) Против решења из става 4. овог члана жалбу могу поднети странке и бранилац, односно жалбу може уложити власник новчаних средстава или његов пуномоћник, односно правно лице од кога су новчана средства привремено одузета. О жалби решава веће из члана 24. став 6. овог законика.

Привремено одузимање предмета или имовинске користи за које постоји основана сумња да потичу из кривичног дела и уништавање опојних дрога пре правноснажно окончаног поступка

Члан 87.

(1) Ако постоји основана сумња да одређени предмет или имовинска корист потичу из кривичног дела за које је прописана казна затвора од десет година или тежа казна, суд може одредити меру привременог одузимања предмета и имовинске користи и мимо општих услова предвиђених у чл. 82. до 86, односно чл. 491. до 497. овог законика.

(2) Ако одредбама ове главе није другачије прописано, у поступку привременог одузимања предмета и имовинске користи из става 1. овог члана сходно се примењују одредбе Закона о извршном поступку и одговарајуће одредбе овог законика.

(3) Када је привремено одузета опојна дрога, орган који води поступак ће по правилу, а нарочито када се ради о већој количини опојне дроге, обезбедити чување оне њене количине која је најмање десет пута већа од најмање потребне количине за одговарајућа вештачења, док ће се остала количина уништити у присуству председника суда или судије кога он одреди, јавног тужиоца и овлашћеног службеног лица полиције, о чему се прави записник.

Захтев за привремено одузимање предмета и имовинске користи за које постоји основана сумња да потичу из кривичног дела

Члан 88.

(1) О мерама привременог одузимања предмета и имовинске користи на захтев јавног тужиоца одлучује истражни судија, односно веће пред којим се држи главни претрес.

(2) Захтев јавног тужиоца из става 1. овог члана садржи: кратак опис кривичног дела и његов законски назив, опис предмета или имовинске користи остварених кривичним делом, податке о лицу које те предмете или

имовинску корист поседује, доказе на којима се занима основана сумња да су предмети, односно имовинска корист проистекли из кривичног дела и разлоге за вероватноћу да ће до краја кривичног поступка бити знатно отежано или онемогућено одузимање предмета или имовинске користи који су стечени кривичним делом.

Решење о привременом одузимању предмета и имовинске користи за које постоји основана сумња да потичу из кривичног дела

Члан 89.

(1) У решењу о изрицању мере привременог одузимања предмета или имовинске користи суд ће означити вредност и врсту предмета, односно имовинске користи и време на које се привремено одузимају.

(2) У решењу из става 1. овог члана суд може одредити да се мера не односи на предмете или имовинску корист које треба изузети применом правила о заштити савесних стицаоца.

(3) Против решења из става 1. овог члана се може уложити жалба, о којој решава веће из члана 24. став 6. овог законика. Жалба не одлаже извршење решења.

(4) Образложено решење из става 1. овог члана суд ће доставити лицу на које се мера односи, банци или другој организацији надлежној за платни промет, а по потреби и другим лицима и државним органима.

Жалба против решења о привременом одузимању предмета и имовинске користи за које постоји основана сумња да потичу из кривичног дела

Члан 90.

(1) Ако буде изјављена жалба против решења о изрицању мере привременог одузимања предмета или имовинске користи веће из члана 24. став 6. овог законика заказаће рочиште на које ће позвати лице на које се решење односи, његовог браниоца, односно пуномоћника и јавног тужиоца.

(2) Рочиште из става 1. овог члана одржаће се у року од месец дана од дана подношења жалбе. На том рочишту саслушаће се позвана лица. Њихов недолазак не спречава одржавање рочишта.

(3) Веће ће меру из става 1. овог члана укинути ако се веродостојним исправама докаже законитост порекла предмета или имовинске користи, односно ако јавни тужилац не учини вероватним да предмети или имовинска корист потичу из кривичног дела.

Трајање мере привременог одузимања предмета и имовинске користи за које постоји основана сумња да потичу из кривичног дела

Члан 91.

(1) Мера привременог одузимања предмета и имовинске користи може трајати најдуже до окончања кривичног поступка пред првостепеним судом.

(2) Ако је мера из става 1. овог члана одређена у претходној истрази, укинуће се по службеној дужности ако истрага не започне у року од три месеца од дана доношења решења којим је мера одређена.

(3) Пре истека рокова из ст. 1. и 2. овог члана, мера се може укинути по службеној дужности суда или на захтев јавног тужиоца односно заинтересованог лица, ако се покаже да није потребна или оправдана с обзиром на тежину кривичног дела, имовинске прилике лица на које се односи или прилике лица које је по закону оно дужно да издржава и околности које показују да одузимање предмета или имовинске користи неће бити онемогућено или знатно отежано до завршетка кривичног поступка.

Извршење решења о привременом одузимању предмета и имовинске користи за које постоји основана сумња да потичу из кривичног дела

Члан 92.

(1) Меру привременог одузимања предмета или имовинске користи извршава суд надлежан за спровођење извршења по Закону о извршном поступку, који је надлежан за спорове који настану поводом извршења мере.

(2) Даном покретања стечајног поступка према лицу код кога се налазе предмети или имовинска корист који су привремено одузети, стиче се право на подношење излучног захтева у погледу тих предмета и имовинске користи као доспелим износима.

Привремено управљање имовином и средствима

Члан 93.

Имовином и средствима који су привремено одузети управља надлежни државни орган док мера траје, по стандардима доброг домаћина.

Враћање привремено одузетих предмета

Члан 94.

Предмети који су у току кривичног поступка привремено одузети, вратиће се власнику, односно држаоцу ако поступак буде обустављен, а не постоје разлози за њихово одузимање (члан 490). Предмети ће се вратити власнику, односно држаоцу и пре окончања кривичног поступка чим престану разлози за њихово одузимање.

3. Саслушање окривљеног

Основна правила саслушања окривљеног

Члан 95.

(1) Кад се окривљени први пут саслушава, питаће се за име и презиме; матични број; надимак, ако га има; име и презиме родитеља, девојачко породично име мајке, односно породично име родитеља које је промењено након ступања у брак; где је рођен; адресу на којој станује; дан,

месец и годину рођења; чији је држављанин; којег је занимања, да ли је запослен и где ради; каквог је имовног стања; какве су му породичне прилике; да ли је писмен; које је школе завршио; да ли је, где и кад служио војску и да ли има чин резервног подофицира, официра, или војног службеника; да ли се води у војној евиденцији и при ком органу надлежном за послове одбране; да ли је одликован; да ли је, кад и зашто осуђиван; да ли је и кад је изречену казну издржао; да ли се против њега води поступак за неко друго кривично дело; а ако је малолетан, ко му је законски заступник.

(2) Окривљени ће се поучити да је дужан да се одазове позиву и да одмах саопшти сваку промену адресе или намеру да промени боравиште, а упозориће се и на последице ако по томе не поступи. Затим ће се окривљеном, перед његових права из члана 5. ст. 1, 6. и 7. овог законика, саопштити:

- 1) зашто се окривљује, уз означавање кривичног дела које му се ставља на терет;
- 2) чињенице из којих произилази основана сумња да је учинио кривично дело;
- 3) да није дужан да изнесе своју одбрану, нити да одговара на постављена питања;
- 4) да ако се одлучи да изнесе своју одбрану, није дужан да терети своје блиске сроднике и свог супружника или лице са којим живи у трајној ванбрачној заједници.

(3) Након што је окривљени поучен у складу са ставом 2. овог члана, он се позива да, ако то жели, изнесе своју одбрану.

(4) Окривљеном који то захтева, омогућиће се да непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, односно обавештење о кривичном делу, али после читања, а пре саслушања, окривљени не сме разговарати са браниоцем, све док не буде саслушан.

(5) Окривљени се саслушава усмено, а током саслушања има право да користи своје белешке.

(6) Приликом саслушања треба окривљеном омогућити да се у неометаном излагању изјасни о свим околностима које га терете и да изнесе све чињенице које иду у прилог његовој одбрани и његовом положају у кривичном поступку.

(7) Кад окривљени заврши свој исказ, поставиће му се питања уколико је потребно да се попуне празнине или отклоне противречности и нејасноће у његовом излагању.

(8) Окривљени се саслушава са пристојношћу и уз пуно поштовање његове личности.

(9) Према окривљеном не смеју се употребити сила, претња, обмана, обећање, изнуда, изнуривање или друга слична средства (члан 143. став 5), да би се дошло до његове изјаве или признања или неког чињења које би се против њега могло употребити као доказ, или да би се тиме постизали било који други циљеви.

(10) Окривљени може бити саслушан у одсуству браниоца ако се изричито одрекао тог права, а одбрана није обавезна, ако бранилац није присутан иако је обавештен о саслушању (члан 278. став 8), а не постоји могућност да окривљени узме другог браниоца или ако за прво саслушање окривљени није обезбедио присуство браниоца ни у року од 24 часа од часа кад је поучен о овом праву (члан 5. ст. 6. и 7), осим у случају обавезне одбране.

(11) Ако је поступљено противно одредбама ст. 9. и 10. овог члана или окривљени није поучен о правима из става 2. овог члана, или ако изјаве окривљеног из става 10. овог члана о присуствовању браниоца нису убележене у записник, на исказу окривљеног не може се заснивати судска одлука.

Постављање питања окривљеном, забрана претпостављања признања и промена исказа окривљеног

Члан 96.

(1) Окривљеном треба постављати питања јасно, разговетно и одређено, тако да их може потпуно разумети. Током саслушања се не сме полазити од претпоставке да је окривљени признао нешто што није признао, нити се смеју постављати питања у којима је већ непосредно садржано како на њих треба одговарати.

(2) Ако се каснији искази окривљеног разликују од ранијих, а нарочито ако окривљени опозове своје признање, орган који га саслушава ће позвати окривљеног да изнесе разлоге зашто је дао различите исказе, односно зашто је опозвао признање.

Суочење окривљеног са другим лицима

Члан 97.

(1) Окривљени може бити суочен са сведоком или другим окривљеним, ако се њихови искази не слажу у погледу важних чињеница и ако орган који води поступак сматра да постоји могућност да се суочењем то неслагање разјасни.

(2) Суочени ће се поставити један према другом и од њих ће се захтевати да један другом, гледајући се у очи, наизменично понове своје исказе о свакој спорној околности и да расправљају о истинитости онога што су исказали. Орган пред којим се суочење одвија може постављати питања лицима која се суочавају. Ток суочења, понашање и изјаве суочених се уносе у записник, а могу се, ако орган који води поступак, то сматра целисходним, звучно и видео снимити. Снимак суочења се прилаже записнику као његов саставни део и може се користити као доказ.

Препознавање предмета од стране окривљеног

Члан 98.

(1) Предмети који су у вези са кривичним делом или који служе као доказ, односно за које је потребно да се утврди да ли их окривљени препознаје, показате се окривљеном ради препознавања, пошто их он

претходно опише. Ако се ови предмети не могу донети, окривљени се може одвести на место где се они налазе, да би му се предмети тамо показали.

(2) О току препознавања и изјавама окривљеног се саставља записник, а ток препознавања и изјаве окривљеног се, када орган који води поступак сматра да је то целисходно, могу звучно и видео снимити. Ако се препознавање врши на месту где се предмети налазе, по правилу ће се обавити звучно и видео снимање. Снимак препознавања се прилаже записнику као његов саставни део и може се користити као доказ.

Бележење исказа окривљеног

Члан 99.

(1) Исказ окривљеног уноси се у записник у облику приповедања у првом лицу, а постављена питања и одговори на њих унеће се у записник само када се односе на кривичну ствар.

(2) Окривљеном се може дозволити да свој исказ сам казује у записник.

(3) Исказ окривљеног се по правилу снима уређајима за звучно или звучно и видео снимање, осим када то из важних разлога није могуће. Снимак исказа окривљеног представља саставни део записника о саслушању окривљеног и може се користити као доказ.

Признање окривљеног

Члан 100.

Када окривљени признаје извршење кривичног дела, орган који води поступак дужан је да и даље прикупља доказе о кривичном делу само ако је признање очигледно лажно, непотпуно, противречно или нејасно или ако признање није поткрепљено другим доказима, односно ако постоји сумња да је признање дато ради прикривања других учинилаца или других кривичних дела.

Саслушање окривљеног са инвалидитетом и саслушање окривљеног преко тумача

Члан 101.

(1) Саслушање окривљеног обавиће се преко тумача у случајевима предвиђеним овим закоником.

(2) Ако је окривљени глув, постављаће му се питања писмено, а ако је нем, позваће се да писмено одговара. Ако се саслушање не може обавити на овај начин, позваће се као тумач лице које се са окривљеним може споразумети.

(3) Ако тумач није раније положио заклетву, позваће се да положи заклетву да ће верно пренети питања која се окривљеном упућују и изјаве које он буде давао. Ако тумач одбије да положи заклетву, његова се изјава уноси у записник, а орган који води поступак ће позвати другог тумача.

(4) Одредбе овог законика које се односе на вештаке сходно се примењују на тумаче.

4. Саслушање сведока

Лица која се саслушавају као сведоци

Члан 102.

(1) Као сведоци позивају се и саслушавају лица за која је вероватно да имају сазнања и да ће моћи дати обавештења о кривичном делу и учиниоцу и о другим важним околностима.

(2) Оштећени, оштећени као тужилац и приватни тужилац могу се саслушати као сведоци.

(3) Свако лице које се позива као сведок дужно је да се одазове позиву, а ако овим законом није другачије одређено, дужно је и да сведочи.

Лица која се не могу саслушати као сведоци

Члан 103.

Не може се саслушати као сведок:

1) лице које би својим исказом повредило дужност чувања државне, војне или службене тајне, док га надлежни орган писменом изјавом не ослободи те дужности;

2) лице које би својим исказом повредило дужност чувања професионалне тајне у односу на оно што је вршењем свог занимања сазнало (верски исповедник, адвокат, лекар, медицински техничар, бабица, психолог, социјални радник и др.), осим ако је ослобођено те дужности посебним прописом или писменом, односно на записник датом изјавом лица у чију је корист установљено чување тајне, односно таквом изјавом његовог правног следбеника;

3) малолетно лице које, с обзиром на узраст и душевну развијеност, није способно да схвати значај свог права да не мора сведочити (члан 104. став 1), осим ако то сам окривљени захтева;

4) бранилац окривљеног о ономе што му је окривљени као свом браниоцу поверио;

5) лице које због своје душевне или телесне болести, односно свог узраста, уопште није у стању да сведочи.

Лица која су ослобођена дужности сведочења

Члан 104.

(1) Ослобођени су од дужности сведочења:

1) брачни друг окривљеног и лице са којим окривљени живи у трајној ванбрачној заједници;

2) сродници окривљеног по крви у правој линији, сродници у побочној линији до трећег степена, као и сродници по тазбини до другог степена;

3) лице које је крштени или венчани кум окривљеном или је од окривљеног крштен, или лице које је окривљеном децу крстило или је окривљени њему децу крстио;

4) усвојеник и усвојитељ окривљеног.

(2) Суд који води поступак дужан је да лица поменута у ставу 1. овог члана, пре њиховог саслушања или чим сазна за њихов однос према окривљеном, упозори да не морају сведочити. Упозорење и одговор се уносе у записник.

(3) Лице које има основа да ускрати сведочење према једном од окривљених, ослобођено је од дужности сведочења и према осталим окривљеним, ако се његов исказ према природи ствари не може ограничити само на остале окривљене.

Процесне последице грешака и злоупотреба органа који води поступак приликом саслушања сведока

Члан 105.

Ако је као сведок саслушано лице које се не може саслушати као сведок (члан 103) или лице које не мора сведочити (члан 104), а није на то упозорено или се није изричито одрекло тог права, или ако упозорење и одрицање није убележено у записник, или ако је исказ сведока изнуђен силом, претњом или другим сличним забрањеним средством (члан 143. став 5), на таквом исказу сведока не може се заснивати судска одлука.

Право сведока да не одговара на поједина питања

Члан 106.

Сведок није дужан да одговара на поједина питања ако је вероватно да би тиме изложио себе или лица из члана 104. став 1. овог законика тешкој срамоти, знатној материјалној штети или кривичном гоњењу.

Питања која се не смеју постављати оштећеном или сведоку

Члан 107.

Забрањено је оштећеном или сведоку постављати питања која се односе на његов полни живот и сексуалне склоности, политичко и идеолошко опредељење, расно, национално и етничко порекло, моралне критеријуме, друге искључиво личне и породичне околности, осим изузетно, ако су одговори на таква питања непосредно и очигледно повезани са потребом разјашњења битних обележја кривичног дела које је предмет поступка.

Позивање сведока

Члан 108.

(1) Позивање сведока врши се достављањем писменог позива, у коме ће се навести име и презиме и занимање позваног, време и место доласка, кривични предмет по коме се позива, назначење да се позива као сведок и упозорење о последицама неоправданог изостанка (члан 115).

(2) Сведок који је на то пристао у претходној истрази, или приликом ранијег саслушања и који је потврдио да поседује потребне техничке могућности за такво позивање, се може позивати и електронском поштом или другим електронским преносиоцем порука, под условом да је таквим начином позивања могуће органу који сведока позива, обезбедити повратни податак да је лично сведок примио такав позив.

(3) Позивање као сведока малолетника који није навршио шеснаест година врши се преко његових родитеља, односно законског заступника, осим ако то није могуће због потребе да се хитно поступа или других околности.

(4) Сведоци који се због старости, болести или тешких телесних мана не могу одазвати позиву, могу се саслушати у свом стану, односно другом месту где се налазе.

Начин саслушања сведока

Члан 109.

(1) Сведоци се саслушавају понаособ и без присуства осталих сведока. Сведок је дужан да усмено сведочи.

(2) Сведок ће се претходно опоменути да је дужан да говори истину и да не сме ништа прећутати, а затим ће се упозорити да давање лажног исказа представља кривично дело. Сведок ће се и упозорити да није дужан да одговара на питања предвиђена у члану 106. овог законика и ово упозорење ће се унети у записник.

(3) После тога, сведок ће се питати за име и презиме, име оца, или мајке, занимање, боравиште, место и годину рођења и његов однос са окривљеним и оштећеним. Сведок ће се упозорити да је дужан да о промени адресе или боравишта обавести суд.

(4) Сведок ће се питати да ли има техничке могућности да буде позиван електронском поштом или другим електронским преносиоцем порука и да ли ако такве могућности поседује, само он има приступ рачунару, односно има лозинку за отварање електронске поште и могућност да електронским путем потврди пријем позива на такав начин, па да ли пристаје да се позива на такав начин, ако се појави потреба његовог поновног саслушања.

(5) Приликом саслушања малолетног лица, нарочито ако је оно оштећено кривичним делом, поступиће се обазриво да саслушање не би штетно утицало на психичко стање малолетног лица. Ако је то потребно, саслушање малолетног лица обавиће се уз помоћ психолога, педагога или другог стручног лица.

(6) После општих питања, сведок се позива да изнесе све што му је о предмету познато, а затим ће му се постављати питања ради проверавања, допуне и разјашњења исказа који је дао. Приликом саслушања сведока није дозвољено служити се обманом нити постављати таква питања у којима је већ садржано како би требало одговорити. Сведок ће се увек питати откуд му је познато оно о чему сведочи.

(7) Сведоци се могу суочити ако се њихови искази не слажу у погледу важних чињеница. Истовремено се могу суочити само два сведока. На суочењу сведока примениће се одредбе члана 97. став 2. овог законика.

(8) Оштећени који се саслушава као сведок питаће се да ли жели да у кривичном поступку остварује имовинскоправни захтев.

Правила саслушања посебно осетљивих оштећених и сведока

Члан 110.

(1) На начин прописан чланом 108. став 4. овог законика, саслушаће се оштећени и сведоци, за које орган који води поступак, утврди да су с обзиром на свој узраст, животно искуство, начин живота, пол, здравствено стање, природу или последице кривичног дела, односно друге околности случаја, посебно осетљиви и да би саслушање у просторијама органа који води поступак, могло имати штетне последице по њихово психичко и физичко стање.

(2) Оштећени или сведок из става 1. овог члана, се осим у свом стану или на другом месту на коме се налази, може саслушати и у овлашћеној установи-организацији, која је стручно оспособљена за саслушање посебно осетљивих лица.

(3) Када орган који води поступак оцени да је то потребно ради помоћи оштећеном или сведоку из става 1. овог члана, њему ће се поставити пуномоћник за време саслушања.

(4) Питања оштећеном или сведоку из става 1. овог члана се могу постављати само преко органа који води поступак, који ће се према таквом оштећеном, односно сведоку, односити са посебном пажњом, настојећи да се избегну могуће штетне последице кривичног поступка по његову личност, телесно и душевно стање.

(5) Саслушање оштећеног или сведока из става 1. овог члана се може обавити уз помоћ психолога, социјалног радника или другог стручног лица, када је то потребно ради избегавања могућих штетних последица кривичног поступка по његову личност, телесно и душевно стање, а орган који води поступак може одлучити да се лице саслуша употребом техничких средстава за пренос слике и звука. Такво саслушање се спроводи без присуства странака и других учесника поступка у просторији у којој се оштећени или сведок налази, тако да му странке, бранилац и лица која на то имају право, питања постављају посредством органа који води поступак, психолога, педагога, социјалног радника или другог стручног лица.

(6) Приликом саслушања оштећеног или сведока из става 1. овог члана, суд може одлучити да се искључи јавност, а у таквом случају подаци о идентитету таквог лица, представљају службену тајну.

(7) Препознавање окривљеног од стране оштећеног или сведока из става 1. овог члана, вршиће се у свим фазама кривичног поступка, на начин који у потпуности онемогућава да окривљени види и чује оштећеног или сведока.

(8) Оштећени или сведок из става 1. овог члана се не смеју суочавати са окривљеним, а са другим сведоцима само на њихов захтев.

(9) Против одлука органа који води поступак, које се доносе на основу одредби овог члана није дозвољена посебна жалба.

Препознавање лица или предмете од стране сведока

Члан 111.

(1) Ако је потребно да се утврди да ли сведок препознаје одређено лице или предмет које је претходно описао, показате му се то лице, заједно са другим њему непознатим лицима, којих по правилу, треба да буде између пет и осам, чије су основне особине сличне онима какве је описао, односно тај предмет, заједно са предметима исте или сличне врсте, након чега ће се затражити да изјави да ли лице или предмет може да препозна са сигурношћу или са одређеним степеном вероватноће и да, у случају потврдног одговора, укаже на препознато лице или предмет.

(2) У претходној истрази препознавање лица се обавља у присуству јавног тужиоца, тако да лице које је предмет препознавања не може да види сведока, нити сведок може да види то лице пре него што се приступи препознавању.

Саслушање сведока преко тумача и саслушање сведока са инвалидитетом

Члан 112.

Ако се саслушање сведока обавља преко тумача или ако је сведок глув или нем, његово саслушање врши се на начин предвиђен у члану 101. овог законика.

Заклетва или свечано обећање сведока

Члан 113.

(1) Од сведока ће се захтевати да пре сведочења положи заклетву или свечано обећање.

(2) Пре главног претреса, сведок може положити заклетву или свечано обећање само ако постоји вероватноћа да због болести или из других важних разлога неће моћи да дође на главни претрес. Разлог због кога је тада положена заклетва, односно свечано обећање навешће се у записнику.

(3) Орган који води поступак ће упитати сведока да ли жели да полаже заклетву религијског садржаја, или ће уместо заклетве, дати свечано обећање. Орган који води поступак не сме од сведока захтевати да се изјасни о

својој вероисповести или о свом неприпадању одређеној вероисповести и дужан је да сведока обавести да се не мора изјашњавати по том питању.

(4) Ако се сведок определи да положи заклетву, њен текст гласи: "Заклињем се јединим Богом и свим што ми је најсветлије и на овом свету најмилије, да ћу о свему што будем сведочио и о свему што будем питан, истину говорити и да ништа, што о овој ствари знам, нећу прећутати, и како ја овде истину говорио, тако мени Бог помогао."

(5) Сведок има право да текст заклетве из става 4. овог члана на пригодан начин прилагоди називу за Бога који се користи у вери којој припада, односно сведок може употребити други појам који за њега има одговарајуће верско значење.

(6) Ако се сведок определи да положи свечано обећање, његов текст гласи: "Свечано обећавам и својом се чашћу заклињем да ћу током свог сведочења и о свему што будем питан говорити само истину и да ништа од онога што ми је познато нећу прећутати."

(7) Сведок заклетву, односно свечано обећање полаже усмено, читањем њеног текста, или потврдним одговором након саслушаног садржаја текста заклетве, односно свечаног обећања, који је прочитао орган који води поступак или од њега овлашћено службено лице. Неми сведоци који знају да читају и пишу потписују текст заклетве, односно свечаног обећања, а глуви или неми сведоци, који не знају ни да читају ни да пишу заклињу се, односно свечано обећавају уз помоћ тумача.

(8) Одбијање и разлози одбијања сведока да положи заклетву, односно свечано обећање унеће се у записник.

Лица која се не смеју заклињати, односно давати свечано обећање

Члан 114.

Не смеју се заклињати, односно давати свечано обећање, лица:

- 1) која нису пунолетна у часу саслушања;
- 2) за која је доказано или за која постоји основана сумња да су извршила кривично дело због кога се саслушавају или да су учествовала у њему;
- 3) која због свог душевног стања не могу да схвате значај заклетве односно свечаног обећања.

Неодазивање сведока на позив и одбијање сведочења

Члан 115.

(1) Ако сведок који је уредно позван не дође а изостанак не оправда, или се без одобрења или оправданог разлога удаљи са места где треба да буде саслушан, може се наредити да се принудно доведе, а може се и казнити новчано до 150.000 динара.

(2) Ако сведок дође, па пошто је упозорен на последице неће без законског разлога да сведочи, може се казнити новчано до 150.000 динара, а ако и после тога одбије да сведочи, може се још једном казнити новчаном казном до 300.000 динара. Ако сведок и након другог новчаног кажњавања одбије да сведочи, а поступак се води пред судом, може му се изрећи казна затвора. Затвор траје док сведок не пристане да сведочи, или док његово саслушање постане непотребно, односно до правноснажног окончања кривичног поступка, а најдуже месец дана.

(3) О жалби против решења којим је изречена новчана казна, односно затвор, одлучује веће (члан 24. став 6). Уложена жалба против решења о затвору не задржава извршење решења.

Опште правило заштите сведока

Члан 116.

(1) Орган који води поступак је дужан да сведока и оштећеног заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

(2) Учесника поступка или друго лице које пред органом који води поступак вређа сведока или оштећеног, прети му или угрожава његову безбедност, орган који води поступак ће опоменути или новчано казнити. У случају насиља или озбиљне претње, суд ће обавестити јавног тужиоца ради предузимања кривичног гоњења, а у случају да је до насиља или озбиљне претње дошло у претходној истрази или у истрази пред јавним тужиоцем, он ће сам предузети кривично гоњење, или ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца. У погледу новчане казне, сходно ће се применити одредбе члана 115. овог законика.

(3) Јавни тужилац, истражни судија, председник већа или председник суда може захтевати да полиција предузме посебне мере заштите сведока и оштећеног.

Саслушање заштићеног сведока

Члан 117.

(1) Ако постоје околности које очигледно указују да би услед саслушања одређеног сведока и давања његових одговора на поједина питања, у кривичном поступку за кривично дело за које је прописана казна затвора од десет година или тежа казна, за њега или њему блиска лица наступила озбиљна опасност по живот, здравље, физичку целокупност, слободу или имовину већег обима, суд може донети решење којим лице стиче статус заштићеног сведока и одредити посебан начин саслушања тог сведока у кривичном поступку, тако да се током поступка не открије његов идентитет.

(2) Решење из става 1. овог члана се изузетно може донети и када се кривични поступак води за кривично дело за које је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, ако особите околности указују да за сведока или њему блиска лица може наступити опасност из става 1. овог члана, а заштита сведока на други начин није могућа или је знатно отежана.

(3) Посебан начин саслушања заштићеног сведока обухвата једну или више посебних мера заштите:

- 1) искључење јавности са главног претреса;
- 2) измену, брисање из списка или забрану објављивања података о идентитету сведока;
- 3) ускраћивање података о идентитету сведока;
- 4) саслушање сведока под псеудонимом;
- 5) прикривање изгледа сведока;
- 6) сведочење из посебне просторије уз промену гласа сведока, применом уређаја који мењају глас;
- 7) саслушање сведока који се налази у другој просторији ван суднице, у другом месту у земљи, или у иностранству, употребом техничких средстава за пренос слике и звука, уз могућност примене и уређаја који мењају глас и изобличују слику.

(4) Када посебне мере заштите обухватају примену техничких уређаја, њима уз надзор органа који води кривични поступак, рукује стручно лице.

(5) Саслушање на начин утврђен ставом 3. тачка 7. овог члана, може се спровести и када није могуће обезбедити присуство сведока или оштећеног на главном претресу, а такво се саслушање може обавити и путем међународне кривичноправне помоћи.

Доношење решења о одређивању статуса заштићеног сведока

Члан 118.

(1) Решење о одређивању статуса заштићеног сведока суд може донети на захтев лица које би требало да буде саслушано као сведок или је већ у ранијим фазама поступка саслушано као сведок, или по службеној дужности, односно на захтев странке а уз сагласност лица коме би требало дати такав статус. Захтев мора бити писмен и образложен, а изузетно од почетка главног претреса сведок може поднети захтев и усмено, када се доноси решење о искључењу јавности, а о томе се сачињава посебан записник.

(2) Захтев из става 1. овог члана се подноси у запечаћеном омоту са знаком: "заштита сведока – службена тајна - строго поверљиво". У захтеву се наводе: лични подаци о лицу које би требало да буде саслушано као сведок, односно о сведоку; опис и законски назив кривичног дела које је предмет поступка у коме би лице требало да се саслуша; околности на које ће се сведочење вероватно односити; околности из којих произилази озбиљна опасност из члана 117. став 1. овог законика, односно захваљујући којима је испуњен услов из члана 117. став 2. овог законика.

(3) Решење из става 1. овог члана суд доноси након процене вероватног значаја исказа сведока за поступак и процене озбиљности опасности из члана 117. став 1. овог законика, односно испуњености услова из члана 117. став 2. овог законика, а у том циљу суд ће заказати посебно рочиште којем присуствују сведок у односу на кога се односи захтев и странке. Суд ће

одмах након одржаног рочишта донети решење о одређивању статуса заштићеног сведока те садржај решења усмено саопштити лицима која су рочишту присуствовала. Када суд донесе решење о одређивању статуса заштићеног сведока он посебно упозорава присутна лица да су дужна да податке о идентитету сведока чувају као тајну, те о последицама кршења те дужности.

(4) Суд ће у решењу о одређивању статуса заштићеног сведока одредити једну или више посебних мера заштите из члана 117. став 3. овог законика, као и начин заштите података који се односе на идентитет сведока у списима.

(5) Решење којим одбија захтев из става 1. овог члана, суд ће доставити подносиоцу захтева и неће га усмено саопштавати.

Чување тајности идентитета заштићеног сведока у току кривичног поступка

Члан 119.

(1) Пре почетка саслушања заштићени сведок се обавештава да се подаци о његовом идентитету неће ником открити, осим суду и странкама, односно органу који води поступак и упознаје се са посебним мерама заштите које ће се применити током његовог саслушања.

(2) Орган који води поступак ће упозорити све присутне да су дужни да као тајну чувају податке које су непосредно или посредно сазнали о заштићеном сведоку и њему блиским лицима и да одавање тајне представља кривично дело. Ово упозорење се са именима и презименима присутних лица уноси у записник.

(3) Орган који води поступак ће забранити свако питање, ако би се одговором на њега непосредно или посредно открио идентитет заштићеног сведока.

(4) Заштићени сведок потписује записник својим псеудонимом.

(5) Изузетно, у нарочито оправданим случајевима, ако орган који води поступак оцени да су озбиљно угрожени живот, здравље или слобода сведока, а да је сведок уверљив, може се окривљеном и браниоцу привремено, а најкасније до заказивања главног претреса, ускратити сви или неки подаци о идентитету заштићеног сведока.

(6) Окривљеном и његовом браниоцу се у поступку мора дати могућност да оспоре оправданост мере из члана 117. став 3. овог законика.

Чување тајности идентитета заштићеног сведока у списима

Члан 120.

(1) Подаци о идентитету заштићеног сведока и њему блиских лица, као и о другим чињеницама које могу непосредно или посредно довести до откривања њиховог идентитета, затвориће се у посебан омот са назнаком "заштита сведока- службена тајна - строго поверљиво", запечатити службеним печатом суда и предати на чување истражном судији.

(2) Запечаћени омот може отворати само другостепени суд када одлучује о жалби против одлуке првостепеног суда којом је окончан кривични поступак. На омоту ће се означити дан и час отварања и имена чланова већа другостепеног суда који су упознати са његовом садржином. Након тога ће се омот поново запечатити и вратити истражном судији првостепеног суда.

(3) Достављање се заштићеном сведоку врши на начин којим се обезбеђује неоткривање његовог идентитета.

(4) Подаци о заштићеном сведоку и њему блиским лицима представљају службену тајну коју су дужни да чувају сва лица која је на било који начин и у било ком својству сазнају.

Заштита података о заштићеном сведоку у кривичним поступцима који произилазе из његовог исказа

Члан 121.

У кривичним поступцима који произилазе из исказа заштићеног сведока, обезбедиће се тајност података о заштићеном сведоку.

Сходна примена појединих одредаба о заштићеном сведоку

Члан 122.

Одредбе чл. 117. до 121. сходно се примењују и на осумњиченог, окривљеног и оштећеног који је истовремено и сведок у кривичном поступку.

5. Увиђај и реконструкција

Предузимање увиђаја

Члан 123.

Увиђај предузима орган који води поступак кад је за утврђивање или разјашњење неке важне чињенице у поступку потребно непосредно опажање.

Предузимање реконструкције

Члан 124.

(1) Ради проверавања изведених доказа или утврђивања чињеница које су од значаја за разјашњење ствари, орган који води поступак може одредити реконструкцију догађаја, која се обавља тако што ће се поновити радње или ситуације у условима под којима се према изведеним доказима догађај одиграо. Ако су у исказима појединих сведока или окривљених, одређене радње или ситуације различито приказане, реконструкција догађаја ће се, по правилу, посебно вршити са сваким од њих.

(2) Радња из става 1. овог члана се може спровести у потпуности или делимично и коришћењем рачунарских симулација.

(3) Реконструкција се не сме обавити на начин којим се вређа јавни ред и морал или се доводи у опасност живот или здравље људи.

(4) Приликом реконструкције могу се, по потреби, поново извести поједини докази.

Учешће стручног лица и вештака у спровођењу увиђаја и реконструкције

Члан 125.

(1) Орган који обавља увиђај или реконструкцију може затражити помоћ стручног лица криминалистичко-техничке, саобраћајне или друге струке, које ће, по потреби, предузети и проналажење, обезбеђивање или описивање трагова, извршити потребна мерења и снимања, сачинити скице или прикупити друге податке.

(2) На увиђај или реконструкцију може се позвати и вештак ако би његово присуство било од користи за давање налаза и мишљења.

6. Вештачење

Одређивање вештачења

Члан 126.

Вештачење се одређује кад за утврђивање или оцену неке важне чињенице треба прибавити налаз и мишљење од лица које располаже потребним стручним знањем.

Одређивање вештака

Члан 127.

(1) Вештачење одређује писменом наредбом орган који води поступак. У наредби ће се навести у погледу којих чињеница се обавља вештачење и коме се поверава. Наредба се доставља и странкама.

(2) Ако за одређену врсту вештачења постоји стручна установа, или се вештачење може обавити у оквиру државног органа, таква вештачења, а нарочито сложенија, повераваће се, по правилу таквој установи, односно органу. Установа, односно орган одређује једног или више стручњака који ће извршити вештачење.

(3) Кад вештака одређује орган који води поступак, тај орган ће, по правилу, одредити једног вештака, а ако је вештачење сложено – два или више вештака.

(4) Ако за одређену врсту вештачења постоје код суда стално одређени вештаци, други вештаци се могу одредити само ако постоји опасност од одлагања, или ако су стални вештаци спречени, или ако то захтевају друге околности.

(5) За вештака се може одредити лице које има боравиште у иностранству, само изузетно, када је то очигледно оправдано природом

вештачења, а нарочито непостојањем довољно домаћих стручњака или стручних установа за одређену врсту вештачења, односно ако то налажу друге нарочито важне околности.

(6) Вештачење се по писменом одобрењу председника Врховног суда Србије може под условима из става 5. овог члана, поверити иностраној стручној установи, односно одређеном органу друге државе, само ако се поступак води за кривично дело за које је прописана казна од преко десет година затвора, а то је очигледно оправдано због посебне сложености случаја, природе вештачења или других важних околности.

Дужности вештака

Члан 128.

(1) Лице које се позива као вештак дужно је да се одазове позиву и да да свој налаз и мишљење у року одређеном у наредби. Рок одређен наредбом, из оправданих разлога, на захтев вештака, може се продужити.

(2) Ако вештак који је уредно позван не дође, а изостанак не оправда, или ако одбије да вештачи, односно ако не да налаз и мишљење у року из наредбе, може да се новчано казни до 300.000 динара, а стручна установа до 3.000.000 динара. У случају неоправданог изостанка, вештак може и принудно да се доведе.

(3) О жалби против решења којим је изречена новчана казна одлучује веће (члан 24. став 6).

Изузеће вештака

Члан 129.

(1) За вештака се не може одредити лице које не може бити саслушано као сведок (члан 103) или лице које је ослобођено од дужности сведочења (члан 104), као ни лице према коме је кривично дело учињено, а ако је одређено, на његовом налазу и мишљењу не може се заснивати судска одлука.

(2) Разлог за изузеће вештака (члан 44) постоји и у погледу лица које је запослено код оштећеног или окривљеног или је, заједно са њима или неким од њих, запослено код другог послодавца.

(3) За вештака се, по правилу, неће одредити лице које је саслушано као сведок.

(4) Кад је дозвољена посебна жалба против решења којим се одбија захтев за изузеће вештака (члан 42. став 4), жалба одлаже извршење вештачења, уколико не постоји опасност од одлагања.

Поступак вештачења

Члан 130.

(1) Пре почетка вештачења, позваће се вештак да предмет вештачења брижљиво размотри, да тачно наведе све што запази и нађе и да своје мишљење изнесе непристрасно и у складу са правилима науке или вештине. Он ће се посебно упозорити да давање лажног исказа представља кривично дело.

(2) Од вештака ће се захтевати да пре вештачења положи заклетву. Стално постављени закleti вештак биће пре вештачења само опоменут на већ положену заклетву.

(3) Пре главног претреса вештак може положити заклетву само пред судом, ако постоји бојазан да због болести или других разлога неће моћи да дође на главни претрес. Разлог због кога је тада положена заклетва навешће се у записнику.

(4) Текст заклетве гласи: "Заклињем се својом личном и професионалном чашћу да ћу вештачити савесно и непристрасно, по свом најбољем знању и да ћу тачно и потпуно изнети свој налаз и мишљење."

(5) Орган пред којим се води поступак руководи вештачењем, показује вештаку предмете које ће размотрити, поставља му питања и по потреби тражи објашњења у погледу датог налаза и мишљења.

(6) Вештаку се могу давати разјашњења, а може му се дозволити и да разматра списе. Вештак може предложити да се изведу докази или прибаве предмети и подаци који су од важности за давање налаза и мишљења. Ако присуствује увиђају, реконструкцији или другој доказној радњи, вештак може предложити да се разјасне поједине околности или да се лицу које се саслушава поставе поједина питања.

Прегледање предмета вештачења

Члан 131.

(1) Вештак прегледа предмете вештачења у присуству органа који води поступак и записничара, осим ако су за вештачење потребна дуготрајна испитивања или ако се испитивања обављају у установи, односно у државном органу или ако то траже обзири морала.

(2) Ако је за сврхе вештачења потребно да се анализира нека материја, вештаку ће се, ако је то могуће, ставити на располагање само део те материје, а остатак ће се у потребној количини обезбедити за случај накнадних анализа.

***Уношење налаза и мишљења у записник или накнадно подношење писаног
налаза и мишљења***

Члан 132.

Налаз и мишљење вештака уноси се одмах у записник. Вештаку се може одобрити да накнадно поднесе писани налаз и мишљење, у року који му одреди орган пред којим се води поступак.

Вештачење у стручној установи или државном органу

Члан 133.

(1) Ако се вештачење поверава стручној установи или државном органу, орган који води поступак упозориће да у давању налаза и мишљења не може учествовати лице из члана 129. овог законика или лице за које постоје разлози за изузеће од вештачења предвиђени у овом законiku, као и на последице давања лажног налаза и мишљења.

(2) Стручној установи, односно државном органу ставиће се на располагање материјал потребан за вештачење, а ако је потребно, поступиће се сходно одредбама члана 130. став 4. овог законика.

(3) Стручна установа, односно државни орган доставља писани налаз и мишљење, потписан од лица која су извршила вештачење.

(4) Странке могу од старешине стручне установе, односно државног органа захтевати да им саопшти имена стручњака који ће извршити вештачење.

(5) Одредбе члана 130. ст. 1. до 5. овог законика не примењују се кад је вештачење поверено стручној установи или државном органу. Орган пред којим се води поступак може тражити од стручне установе или органа објашњења у погледу датог налаза и мишљења.

Записник о вештачењу и право његовог разгледања

Члан 134.

(1) У записнику о вештачењу или у писаном налазу и мишљењу назначиће се ко је извршио вештачење, као и занимање, стручна спрема и специјалност вештака.

(2) По завршеном вештачењу, коме нису присуствовале, странке и бранилац ће се обавестити да је вештачење обављено и да записник о вештачењу, односно писани налаз и мишљење могу разгледати.

Допунско вештачење

Члан 135.

Ако у мишљењу вештака има противречности или недостатака или се појави основана сумња у тачност датог мишљења, а ти се недостаци или сумња не могу отклонити поновним саслушањем вештака, затражиће се

мишљење других вештака или ће се предузети ново вештачење са другим вештацима.

Преглед и обдукција леша

Члан 136.

(1) Преглед и обдукција леша предузеће се увек кад је очигледно или постоји сумња да је смрт одређеног лица непосредна или посредна последица кривичног дела или је у вези са кривичним делом. Ако је леш већ закопан, одредиће се ексхумација у циљу његовог прегледа и обдукције.

(2) Пре предузимања прегледа и обдукције леша, а нарочито ради процене да ли постоји сумња да је смрт одређеног лица последица кривичног дела, орган који води поступак може затражити стручно мишљење лекара који је извршио непосредан преглед умрлог лица ради утврђивања узрока и времена смрти.

(3) При обдукцији леша предузеће се потребне мере да се установи идентитет леша и у том циљу посебно ће се описати подаци о спољним и унутрашњим телесним особинама леша.

(4) Када је то потребно примениће се идентификационе стручне и научне методе – узимање и упоређивање отисака прстију леша, анализа ДНК узорка и поређење добијеног ДНК профила са ДНК профилем несталог лица или другог лица, крвних сродника лица за које се претпоставља да би могао бити идентификован, а по потреби и предузимање других анализа и примена других стручних и научних метода у циљу утврђивања идентитета леша.

Преглед и обдукција леша ван установе и изузеће лекара који је лечио умрлог

Члан 137.

(1) Када се вештачи ван стручне установе, леш ће прегледати и обдуцирати један, а према потреби два или више лекара, који треба да буду судско-медицинске струке. Јавни тужилац или истражни судија у претходној истрази или у истрази, односно председник већа након што је истрага завршена или након подизања непосредне оптужнице, руководи тим вештачењем и у записник уноси налаз и мишљење вештака.

(2) За вештака се не може одредити лекар који је лечио умрлог. Приликом обдукције леша, а ради давања разјашњења о току и околностима болести, лекар који је лечио умрлог може се саслушати као сведок.

Садржај мишљења вештака и дужности вештака приликом прегледа и обдукције леша

Члан 138.

(1) У свом мишљењу вештачи ће нарочито навести који је непосредни узрок смрти, шта је тај узрок изазвало и кад је смрт наступила.

(2) Ако је на лешу нађена каква повреда, утврдиће се да ли је ту повреду нанео ко други, и ако јесте, онда чиме, на који начин, колико времена пре него што је смрт наступила и да ли је она проузроковала смрт. Ако је на лешу нађено више повреда, утврдиће се да ли је свака повреда нанета истим средством и која је повреда проузроковала смрт, а ако је више повреда смртоносних, која је од њих или које су својим скупним деловањем била узрок смрти.

(3) У случају из става 2. овог члана нарочито ће се утврдити да ли је смрт проузрокована самом врстом и општом природом повреде или због личног својства, или нарочитог стања организма повређеног, или због случајних околности или околности под којима је повреда нанета. Поред тога, утврдиће се да ли би благовремено пружена помоћ могла отклонити смрт.

(4) Вештак је дужан да обрати пажњу на нађени биолошки траг (крв, пљувачка, сперма, урин и др.) и да га опише и сачува за биолошко вештачење ако оно буде одређено.

Преглед и обдукција зачетка и новорођенчета

Члан 139.

(1) При прегледу и обдукцији зачетка, треба посебно утврдити његову старост, способност за ванматерични живот и узрок смрти.

(2) При прегледу и обдукцији леша новорођенчета, утврдиће се посебно да ли је рођено живо или мртво, да ли је било способно за живот, колико је дуго живело, као и време и узрок смрти.

Сумња да је смрт проузрокована тровањем

Члан 140.

(1) Ако постоји сумња да је смрт проузрокована тровањем, упутиће се сумњиве материје (крв, урин, течност стакластог тела, телесни органи и др.) које су нађене у лешу или на другом месту на вештачење установи која врши токсиколошка испитивања.

(2) При прегледу сумњивих материја, вештак ће посебно утврдити врсту, количину и дејство нађеног отрова, а ако се ради о прегледу материја узетих из леша, по могућности и количину употребљеног отрова.

(3) Установа у којој се врши токсиколошко испитивање дужна је да на одговарајући начин чува преостали анализирани материјал ради нове анализе, односно поновних или допунских вештачења уколико они буду одређени.

Вештачење телесних повреда

Члан 141.

(1) Телесне повреде вештаче се, по правилу, прегледом повређеног, а ако то није могуће или ако по изузетку, није потребно – на основу медицинске документације или других података у списима.

(2) Пошто тачно опише повреде, вештак ће дати мишљење, нарочито о врсти и тежини сваке поједине повреде и њиховом укупном дејству, с обзиром на њихову природу или посебне околности случаја, какво дејство те повреде обично производе, а какво су у конкретном случају произвеле, чиме су повреде нанете и на који начин.

(3) Приликом вештачења, вештак је дужан да поступи у смислу одредбе члана 138. став 4. овог законика.

Вештачење душевног здравља окривљеног

Члан 142.

(1) Ако се појави сумња да је искључена или смањена урачунљивост окривљеног, одредиће се психијатријско вештачење окривљеног.

(2) Ако је према мишљењу вештака потребно дуже посматрање, окривљени ће се послати на посматрање у одговарајућу здравствену установу. Решење о томе доноси истражни судија, судија појединац или веће. Посматрање се може продужити преко два месеца само на образложени предлог управника здравствене установе, по претходно прибављеном мишљењу вештака, али не може ни у ком случају трајати дуже од шест месеци.

(3) Против решења из става 2. овог члана, окривљени и његов бранилац могу изјавити жалбу у року од 24 часа од часа када је решење уручено окривљеном, односно браниоцу. О жалби у року од 48 часова решава веће из члана 24. став 6. овог законика, а ако је то веће донело решење које се побија жалбом, онда одлуку доноси веће непосредно вишег суда. Жалба не задржава извршење решења.

(4) Ако вештаци установе да је душевно стање окривљеног поремећено, одредиће природу, врсту, степен и трајност поремећености и дати своје мишљење о томе какав је утицај такво душевно стање имало и какав још има на схватање и поступке окривљеног, његову свест и вољу, као и да ли је и у којој мери поремећај душевног стања постојао у време извршења кривичног дела.

(5) Ако се у здравствену установу упућује окривљени који се налази у притвору, истражни судија, судија појединац или председник већа ће обавестити ту установу о разлозима због којих је одређен притвор, да би се предузеле мере потребне за обезбеђење сврхе притвора.

(6) Време проведено у здравственој установи урачунаће се окривљеном у притвор, односно у казну ако буде изречена.

Телесни преглед осумњиченог или окривљеног

Члан 143.

(1) Телесни преглед осумњиченог или окривљеног извршиће се и без његовог пристањака ако је потребно ради утврђивања чињеница које су важне за кривични поступак. Телесни преглед других лица може се без њиховог пристањака извршити само онда ако се мора утврдити да ли се на њиховом телу налази одређен траг или последица кривичног дела.

(2) Узимању узорка крви и предузимању других медицинских радњи које су по правилу медицинске науке неопходне ради анализе, идентификације лица и утврђивања других чињеница важних за кривични поступак, може се приступити и без пристанка лица које се прегледа, изузев ако би услед тога наступила каква штета по његово здравље.

(3) Узорци пљувачке ради спровођења ДНК анализе се увек могу узимати, када је то потребно у циљу идентификације лица, или у циљу поређења са другим биолошким траговима и другим ДНК профилима и за то није потребан пристанак лица, нити се та радња може сматрати опасном по здравље.

(4) Радње из ст. 1, 2. и 3. овог члана предузеће се само по наредби надлежног суда, осим у случају из члана 255. став 10. овог законика.

(5) Није дозвољено да се према осумњиченом, окривљеном или сведоку примене медицинске интервенције или да им се дају таква средства којима би се утицало на њихову свест и вољу при давању исказа.

Вештачење пословних књига

Члан 144.

(1) Кад је потребно вештачење пословних књига, орган пред којим се води поступак дужан је вештацима назначити у ком правцу и у ком обиму треба обавити вештачење и које чињенице и околности треба утврдити.

(2) Ако је за вештачење пословних књига предузећа, другог правног лица или предузетника нужно да се претходно среди њихово књиговодство, трошкови сређивања књиговодства падају на терет имаоца пословних књига.

(3) Решење о сређивању књиговодства доноси орган који води поступак, на основу образложеног писаног извештаја вештака којима је наложено вештачење пословних књига. У решењу ће се назначити и износ који је предузеће, друго правно лице или предузетник дужно да положи суду као предујам за трошкове сређивања његовог књиговодства. Против овог решења није дозвољена жалба.

(4) После сређивања књиговодства, орган који води кривични поступак доноси, на основу извештаја вештака, решење којим утврђује висину трошкова насталих услед сређивања књиговодства и одређује да тај износ сноси лице чије је књиговодство било предмет сређивања. То лице може изјавити жалбу против одлуке о накнади трошкова. О жалби решава веће првостепеног суда (члан 24. став 6).

(5) Уколико трошкови и награда нису били предујмљени, они ће бити наплаћени у корист органа који их је унапред исплатио вештацима.

(6) Пре спровођења вештачења из става 1. овог члана, обавиће се попис пословних књига и друге пословне документације повезане са пословним књигама, у присуству јавног тужиоца или овлашћеног службеног лица полиције.

7. Увид у фотографије, слушање звучних снимака и увид у звучне и видео снимке

Члан 145.

(1) Фотографије или звучни, односно звучни и видео снимци спроведених доказних радњи у складу са овим законом, могу да се користе као доказ и на њима се може заснивати одлука суда.

(2) Када се звучни снимци користе као доказ у кривичном поступку, они морају бити преписани и унесени у списе кривичног предмета.

(3) Фотографије или звучни, односно звучни и видео снимци који не спадају у став 1. овог члана, могу се користити као доказ у кривичном поступку, ако је утврђена њихова аутентичност и искључена могућност фотомонтаже или видеомонтаже и других облика фалсификовања фотографија и снимака и ако су фотографија, односно снимак направљени уз прећутну или изричиту сагласност осумњиченог, односно окривљеног, када се он или његов глас, налазе на фотографији, односно снимку.

(4) И фотографије, звучни, односно звучни и видео снимци са чијим се прављењем није сагласио осумњичени, односно окривљени, ако се он или његов глас налазе на фотографији, односно снимку, могу да се користе као доказ у кривичном поступку, ако се на фотографији, звучном, односно звучном и видео снимку истовремено налази и неко друго лице, односно његов глас, које се прећутно или изричито сагласило са прављењем фотографије или звучног, односно звучног и видео снимка.

(5) Ако се на фотографији, звучном, односно звучном и видео снимку налазе само одређени предмети или догађаји или лица која немају својство осумњиченог или окривљеног, фотографија, звучни, односно звучни и видео снимак се могу користити као доказ, под условом да нису настали извршењем кривичног дела.

(6) Фотографије или звучни, односно звучни и видео снимци који су направљени без прећутне или изричите сагласности осумњиченог или окривљеног који се на њима налазе, или чији је глас снимљен, могу да се користе као доказ у кривичном поступку, ако су фотографије или звучни, односно звучни и видео снимци настали као вид општих безбедносних мера које се предузимају на јавним површинама – улицама, трговима, паркиралиштима, двориштима школа и установа и другим сличним јавним површинама, односно у јавним објектима и просторијама – зградама државних органа, установама, болницама, школама, аеродромима, аутобуским и железничким станицама, спортским стадионима и халама и другим таквим јавним просторијама и са њима повезаним отвореним површинама, као и у радњама, продавницама, банкама, мењачницама, објектима за пословне намене и другим сличним објектима у којима се снимање редовно обавља из безбедносних разлога.

(7) Фотографије или звучни, односно звучни и видео снимци који су направљени без прећутне или изричите сагласности осумњиченог или окривљеног који се на њима налазе, или чији је глас снимљен, могу да се користе као доказ у кривичном поступку, ако су фотографије или звучни, односно звучни и видео снимци настали као вид безбедносних мера предузетих од стране држаоца стана и других просторија, односно од стране другог лица по

налогу држаоца стана и других просторија, што се односи и на дворишне и друге сличне отворене просторе.

(8) Када су фотографије или звучни, односно звучни и видео снимци настали у складу са ставом 1. и ст. 3. до 7. овог члана, као доказ у кривичном поступку може да се користи и одређени део фотографије или снимка, издвојен применом одговарајућих техничких средстава, као и фотографија направљена као извод из видео снимка.

(9) Када су фотографије или видео, односно звучни и видео снимци настали у складу са ставом 1. и ст. 3. до 7. овог члана, као доказ у кривичном поступку може да се користи и цртеж или скица направљени на основу фотографије или видео снимка, под условом да су направљени ради појашњења детаља фотографије или снимка и да су фотографија, односно снимак садржани у доказном материјалу.

Глава VIII

ПОСЕБНЕ ДОКАЗНЕ РАДЊЕ

1. Тајни звучни и оптички надзор осумњиченог

Наредба о тајном звучном и оптичком надзору осумњиченог

Члан 146.

(1) Истражни судија, на писмени и образложени предлог јавног тужиоца, може наредити надзор и снимање телефонских и других разговора или комуникација другим техничким средствима и оптичко снимање односно лоцирање у простору и праћење помоћу електронских уређаја лица за која постоје основи сумње да су учинила кривична дела:

1) против уставног уређења и безбедности Републике Србије и СЦГ;

2) против човечности и других добара заштићених међународним правом;

3) која спадају у организовани криминал из члана 21. овог законика;

4) убиство, тешко убиство, серијско силовање, разбојништво, разбојничка крађа, фалсификовање новца, прање новца, пореска утаја, неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога, недозвољено држање оружја и експлозивних материја, давање и примање мита, злоупотреба службеног положаја, уцена, изнуда и отмица.

(2) Посебна доказна радња из става 1. овог члана се изузетно може одредити и ако особите околности указују да се припрема неко од кривичних дела из става 1. овог члана, а чињенице указују да се извршење кривичног дела на други начин не би могло спречити или би његово спречавање било знатно отежано, односно наступиле би непоправљиве штетне последице по живот или здравље људи или имовину веће вредности.

(3) Мере из става 1. овог члана на предлог јавног тужиоца, одређује истражни судија образложеном наредбом. У наредби се наводе подаци о лицу против којег се мера примењује, основи сумње, начин спровођења, обим и трајање мере. Мере могу трајати најдуже три месеца, а због важних разлога могу бити продужене за још три месеца. Извођење посебне доказне радње, односно мера у њој садржаних, се прекида чим престану разлози за њихову примену.

(4) Наредбу истражног судије из става 1. овог члана извршава полиција, односно Безбедносно-информативна агенција.

(5) Поштанска, телеграфска и друга предузећа, друштва и лица регистрована за преношење информација су дужна да полицији, односно Безбедносно-информативној агенцији омогуће извршење посебне доказне радње из става 1. овог члана.

(6) Снимања из става 1. овог члана могу се по наредби истражног судије обавити у становима, другим просторијама, као и на отвореним површинама.

(7) Овлашћена службена лица полиције, односно Безбедносно-информативне агенције могу, ради извршења посебне доказне радње из става 1. овог члана, тајно ући у стан или друге просторије и у њих, односно у предмете који се у њима налазе, поставити техничке уређаје за спровођење радње из става 1. овог члана или, по потреби, предузети радње одржавања већ постављених таквих техничких уређаја.

(8) Спровођењем посебне доказне радње из става 1. овог члана не чини се кривично дело. Овлашћена службена лица полиције, односно Безбедносно-информативне агенције не смеју да претресају стан, односно друге просторије, осим када су испуњени услови из члана 81. став 1. овог закона и дужна су да уређајем за звучно и видео снимање забележе свој улазак у стан или друге просторије и постављање техничких уређаја за спровођење радње из става 1. овог члана.

(9) Снимак из става 8. овог члана доставља се истражном судији у складу са чланом 147. став 1. овог закона.

Достављање извештаја и снимака истражном судији

Члан 147.

(1) По извршењу посебне доказне радње из члана 146. овог закона, орган који је наредбу из члана 146. став 1. овог закона извршавао (члан 146. став 4), доставља без одлагања истражном судији извештај и снимке.

(2) Истражни судија може одредити да се снимци добијени употребом техничких средстава у целини или делимично препишу и опишу. Истражни судија ће позвати јавног тужиоца да се упозна са материјалом добијеним посебном доказном радњом из члана 146. овог закона.

(3) Ако подаци добијени применом мера из члана 146. овог закона нису потребни за вођење кривичног поступка или ако јавни тужилац изјави да против осумњиченог неће захтевати вођење поступка, сав

прикупљени материјал ће се уништити под надзором истражног судије. Истражни судија ће о томе саставити записник.

(4) Ако је у примени посебне доказне радње из члана 146. овог законика поступљено супротно одредбама овог законика или наредби истражног судије, на прикупљеним подацима се не може заснивати судска одлука. На добијене податке и обавештења сходно ће се примењивати одредбе члана 105. овог законика. Одредбе члана 209. став 1, члана 295. став 5, члана 362. став 3. и члана 398. став 5. овог законика сходно ће се примењивати и на снимке сачињене супротно одредбама овог и члана 146. овог законика.

(5) Ако су применом посебне доказне радње из члана 146. овог законика прикупљени докази који се односе на неко друго кривично дело, а не на одређено кривично дело у погледу којег су постојали основи сумње да је учињено (члан 146. став 1. овог законика), односно да се његово извршење припрема (члан 146. став 2. овог законика), такви докази могу да се користе у кривичном поступку само ако се односе на кривично дело које спада у дела предвиђена у члану 146. став 1. овог законика.

(6) У случајевима из ст. 3. и 4. овог члана прикупљени подаци се сматрају службеном тајном.

2. Пружање симулованих пословних услуга и склапање симулованих правних послова

Наредба за пружање симулованих пословних услуга и склапање симулованих правних послова

Члан 148.

(1) Истражни судија може, на захтев јавног тужиоца, према лицу за које постоје основи сумње да је, само или заједно са другим лицима, извршило кривично дело организованог криминала (члан 21), одобрити примену посебних доказних радњи: пружање симулованих пословних услуга и склапање симулованих правних послова.

(2) Посебне доказне радње из става 1. овог члана се могу изузетно одредити и када постоје основи сумње да је лице према коме се такве радње одређују, само или заједно са другим лицима, извршило неко од следећих кривичних дела: фалсификовање новца, прање новца, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, недозвољено држање оружја и експлозивних материја, трговина људима, трговина децом ради усвојења, давање и примање мита и злоупотреба службеног положаја.

(3) Посебне доказне радње из става 1. овог члана могу се одредити ако околности случаја указују да би се кривично дело организованог криминала или друго кривично дело из става 2. овог члана таквим радњама могло разјаснити и доказати, а да би његово разјашњавање и доказивање на други начин било немогуће или би било повезано са знатним тешкоћама.

(4) Посебне доказне радње из става 1. овог члана се изузетно могу одредити и ако особите околности указују да се припрема неко од кривичних дела из ст. 1 и 2. овог члана, а чињенице указују да се извршење кривичног дела на други начин не би могло спречити или би његово спречавање било знатно отежано, односно наступиле би непоправљиве штетне

последнице по живот или здравље људи, безбедност грађана или имовину веће вредности.

(5) Писмена и образложена наредба истражног судије којом се одређују посебне доказне радње из става 1. овог члана садржи податке о лицу према коме се мера спроводи, законски назив и опис кривичног дела, начин, обим, место и трајање мере.

(6) Посебне доказне радње из става 1. овог члана могу трајати девет месеци. На образложени предлог јавног тужиоца истражни судија може одређену меру продужити највише три пута у трајању по три месеца. Приликом одређивања и продужења мере истражни судија ће посебно оценити да ли је примена мере неопходна и да ли би се исти резултат могао постићи на начин којим се мање ограничавају права грађана.

(7) Лице које у складу са наредбом из става 5. овог члана пружа симуловане пословне услуге и склапа симуловане правне послове, односно на основу наредбе из става 5. овог члана учествује у пружању симулованих пословних услуга и склапању симулованих правних послова, не чини својим радњама кривично дело, уколико су оне Кривичним закоником одређене као радње којима се чини одређено кривично дело.

Обавезе полиције и других државних органа у вези извршења пружања симулованих пословних услуга и склапања симулованих правних послова

Члан 149.

(1) Посебне доказне радње из члана 148. овог законика извршава полиција, односно Безбедносно-информативна агенција. О извршењу мере полиција односно Безбедносно-информативна агенција сачињава дневне извештаје које заједно са прикупљеном документацијом доставља истражном судији и јавном тужиоцу на њихов захтев.

(2) По извршењу посебних доказних радњи из члана 148. овог законика полиција односно Безбедносно-информативна агенција доставља истражном судији и јавном тужиоцу посебан извештај који садржи: време почетка и завршетка радње, податке о службеном лицу које је радњу спровело, опис техничких средстава која су примењена, број и идентитет лица обухваћених радњом и оцену о сврсисходности и резултатима примењене посебне доказне радње.

(3) Уз извештај из става 2. овог члана полиција односно Безбедносно-информативна агенција доставља јавном тужиоцу целокупну документацију о предузетој посебној доказној радњи, фотографске, видео, звучне или електронске записе и све друге доказе који су прикупљени применом посебне доказне радње.

Престанак пружања симулованих пословних услуга и склапања симулованих правних послова

Члан 150.

(1) Примена посебне доказне радње из члана 148. овог законика престаје кад протекне рок на који је одређена или кад престану разлози због којих је била одређена.

(2) Ако јавни тужилац не покрене кривични поступак у року од шест месеци по престанку мере из члана 148. овог законика, сви прикупљени подаци морају бити уништени, а о примени мере обавестиће се лица на која се ти подаци односе, ако се може утврдити њихов идентитет.

(3) Подаци прикупљени применом мера из члана 148. овог законика који се односе на кривично дело које не представља кривично дело организованог криминала (члан 21) или кривично дело из члана 146. став 1. овог законика, не могу се користити у кривичном поступку који се води за то кривично дело.

3. Ангажовање прикривеног иследника

Наредба за одређивање прикривеног иследника

Члан 151.

(1) Истражни судија може, на захтев јавног тужиоца, одредити да се, ради разјашњавања и доказивања кривичног дела учињеног од стране најмање три лица која су се организовала за вршење кривичних дела, ангажује прикривени иследник, ако околности случаја указују да би се тиме кривично дело могло разјаснити и доказати, а да би његово разјашњавање и доказивање на други начин било немогуће или би било повезано са знатним тешкоћама.

(2) Посебна доказна радња из става 1. овог члана се, уз испуњење услова из става 1. овог члана, може одредити ако постоје основи сумње да је учињено неко од следећих кривичних дела:

- 1) против уставног уређења и безбедности Републике Србије и СЦГ;
- 2) против човечности и других добара заштићених међународним правом;
- 3) организованог криминала (члан 21);
- 4) за које је прописана казна затвора преко четири године.

(3) Посебна доказна радња из става 1. овог члана се изузетно може одредити и ако је испуњен услов из става 1. овог члана, особите околности указују да се припрема неко од кривичних дела из става 2. овог члана, а све чињенице указују на постојање озбиљне бојазности да се извршење кривичног дела на други начин не би могло спречити или би његово спречавање било знатно отежано, односно наступиле би непоправљиве штетне последице по живот или здравље људи, безбедност грађана или имовину веће вредности.

(4) Писмена и образложена наредба истражног судије којом се одређује посебна доказна радња из става 1. овог члана, садржи податке о лицима и групи према којима се радња примењује, опис кривичног дела, начин, обим, место и вероватно трајање мере.

(5) Прикривеног иследника одређује министар надлежан за унутрашње послове, односно директор Безбедносно-информативне агенције или лице кога он овласти.

(6) Прикривени иследник је, по правилу, овлашћено службено лице полиције, а изузетно, када је то оправдано посебним околностима случаја, то може бити и овлашћено службено лице полиције које је пензионисано, припадник Безбедносно-информативне агенције, односно запослени у другом државном органу.

(7) Прикривени иследник не може бити лице за које постоји основана сумња да је садашњи или некадашњи припадник организоване криминалне групе или лице које је осуђивано за кривична дела за која је прописана казна затвора од четири године или тежа казна.

(8) Посебна доказна радња из става 1. овог члана траје онолико времена колико је потребно да се прикупе докази, а најдуже шест месеци.

Извештаји прикривеног иследника и полиције

Члан 152.

(1) Прикривени иследник током трајања посебне доказне радње из члана 151. овог законика, по потреби, подноси периодичне извештаје свом непосредном старешини, истражном судији и јавном тужиоцу.

(2) Извештаји из става 1. овог члана се неће подносити ако је њихово подношење скопчано са настанком знатне опасности по живот, тело или здравље прикривеног иследника или безбедност грађана.

(3) По завршетку ангажмана прикривеног иследника, овлашћено службено лице полиције односно Безбедносно-информативне агенције подноси истражном судији и јавном тужиоцу коначни извештај који садржи: време почетка и завршетка посебне доказне радње; податке о службеном лицу које је спровело посебну доказну радњу; опис примењених техничких средстава; број и идентитет лица обухваћених посебном доказном радњом и оцену о сврсисходности и резултатима примењене посебне доказне радње.

(4) Уз извештај из става 3. овог члана, јавном тужиоцу се достављају фотографије, звучни и видео снимци, пратећа документација уз те фотографије и снимке и сви други докази који су прибављени применом посебне доказне радње.

(5) Ако су применом посебне доказне радње из члана 151. овог законика прикупљени докази који се односе на неко друго кривично дело, а не на одређено кривично дело у погледу којег су постојали основи сумње да је учињено (члан 151. став 2), односно да се његово извршење припрема (члан 151. став 3), такви докази могу да се користе у кривичном поступку, само ако се односе на кривично дело које спада у дела предвиђена у члану 151. став 2. овог законика.

Забрањеност подстрекавања на кривично дело, извршење кривичног дела од стране прикривеног иследника и његово саслушање као сведока

Члан 153.

(1) Забрањено је и кажњиво да прикривени иследник подстрекава или провоцира на извршење кривичних дела.

(2) Ако прикривени иследник у току извршења наредбе из члана 151. става 4. овог законика и у непосредној вези са садржајем те наредбе, учини кривично дело према члану криминалне групе или у оквиру криминалне групе, односно у вези делатности криминалне групе, примениће се одредбе Кривичног законика о нужној одбрани или крајњој нужди, када су испуњени законски услови за примену тих одредаба.

(3) Ако је наредбом истражног судије предвиђено, прикривени иследник може употребити техничка средства за снимање разговора, односно средства за фотографисање или звучно и видео снимање, у погледу чега ће се сходно применити одредбе чл. 146. и 147. овог законика.

(4) Ради обављања радњи из става 3. овог члана, прикривени иследник има право да уђе у туђи стан и друге просторије, а такво његово поступање нема карактер противправности, што не утиче на право власника или држаоца стана, односно других просторија, да остварује право на накнаду штете у парничном поступку, ако је услед радње прикривеног иследника наступила одређена штета.

(5) Прикривени иследник се у кривичном поступку може саслушати као сведок. Саслушање ће се обавити тако да се не открије идентитет сведока. Подаци о идентитету прикривеног иследника који се саслушава као сведок представљају службену тајну. Саслушање прикривеног иследника ће се обавити уз сходну примену других правила о саслушању заштићеног сведока (чл. 117. до 121).

(6) Судска одлука се не може заснивати само на исказу прикривеног иследника, који је саслушан као сведок.

4. Контролисана испорука

Члан 154.

(1) Републички јавни тужилац може одобрити контролисану испоруку, којом се дозвољава да незаконите или сумњиве пошилике изађу, пређу или уђу на територију једне или више држава, уз знање и под надзором њихових надлежних органа у циљу спровођења истраге и идентификовања лица умешаних у извршење кривичног дела. Републички јавни тужилац издаје писмено одобрење за сваку испоруку посебно.

(2) Посебну доказну радњу из става 1. овог члана спроводи полиција односно други државни орган.

(3) Контролисана испорука се спроводи уз сагласност надлежних органа заинтересованих држава и на основу начела реципроцитета, као и у складу са ратификованим међународним конвенцијама и двостраним или вишестраним међународним уговорима, када се њима детаљније уређује садржај ове посебне доказне радње.

(4) Спровођењем посебне доказне радње из става 1. овог члана не чини се кривично дело. Посебна доказна радња из става 1. овог члана може се предузети само ако на други начин није могуће, или би било знатно отежано, откривање, односно лишавање слободе лица која су укључена у незаконити транспорт опојних дрога, оружја, украдених ствари и других предмета проистеклих из вршења кривичног дела или предмета који су средство

извршења кривичног дела, односно ако би откривање или доказивање кривичних дела повезаних са испоруком незаконитих или сумњивих пошилики на други начин било немогуће, односно знатно отежано.

(5) Ако није другачије уређено ратификованом међународном конвенцијом, односно међународним уговором, посебна доказна радња из става 1. овог члана подразумева да све државе преко чијих територија пролази испорука незаконитих или сумњивих пошилики изричито:

1) буду сагласне са уласком на њихову територију одговарајуће испоруке незаконитих или сумњивих пошилики и њеним изласком са територије државе;

2) гарантују да ће испорука незаконитих или сумњивих пошилики бити непрестано надзирана од стране надлежних органа државе на чијој се територији одвија испорука;

3) гарантују да ће се предузети све потребне радње у циљу кривичног гоњења свих лица која су учествовала у испоруци незаконитих или сумњивих пошилики;

4) гарантују да ће Републички јавни тужилац, полиција, односно други надлежни државни органи бити редовно обавештавани о току и исходу кривичног поступка против окривљених за кривична дела која су била предмет посебне доказне радње из става 1. овог члана.

(6) Републички јавни тужилац одређује начин спровођења посебне доказне радње из става 1. овог члана.

(7) По завршетку посебне доказне радње из става 1. овог члана овлашћено службено лице полиције, односно другог државног органа, подноси Републичком јавном тужиоцу извештај који садржи: време почетка и завршетка посебне доказне радње; податке о службеном лицу које је спровело посебну доказну радњу; опис примењених техничких средстава; број и идентитет лица обухваћених посебном доказном радњом и оцену о сврсисходности и резултатима примењене посебне доказне радње.

5. Аутоматско рачунарско претраживање личних и других података

Члан 155.

(1) Аутоматско рачунарско претраживање личних и других са њима повезаних података и њихова електронска обрада се може предузети ако постоје основи сумње да је учињено:

1) кривично дело против уставног уређења и безбедности Републике Србије и СЦГ;

2) кривично дело против човечности и других добара заштићених међународним правом;

3) кривично дело организованог криминала из члана 21. овог законика;

4) кривично дело против полне слободе;

5) убиство, тешко убиство, разбојништво, разбојничка крађа, фалсификовање новца, прање новца, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, недозвољено држање оружја и експлозивних материја, трговина људима, трговина децом ради усвојења, давање и примање мита, злоупотреба службеног положаја, уцена, изнуда и отмица.

(2) Посебна доказна радња из става 1. овог члана се изузетно може одредити и ако особите околности указују да се припрема неко од кривичних дела из става 1. овог члана, а чињенице указују да се извршење кривичног дела на други начин не би могло спречити или би његово спречавање било знатно отежано, односно наступиле би непоправљиве штетне последице по живот или здравље људи, односно имовину веће вредности.

(3) Посебна доказна радња из става 1. овог члана се састоји у аутоматском претраживању већ похрањених личних и других, са њима непосредно повезаних, података и њиховом аутоматском поређењу са подацима који се односе на кривично дело из става 1. овог члана и лице које се основано може довести у везу са тим кривичним делом, да би се на такав начин као могући осумњичени искључила лица у погледу којих не постоји вероватноћа да су повезана са кривичним делом, а издвојила она лица у односу на која се прикупе подаци из којих произилазе основи сумње.

(4) Посебну доказну радњу из става 1. овог члана наређује истражни судија на предлог јавног тужиоца, а у случају постојања околности које не трпе одлагање јавни тужилац може сам донети наредбу, коју мора у року од 24 часа поднети истражном судији на потврђивање. Ако истражни судија не потврди наредбу јавног тужиоца у року од 24 часа од када је наредбу примио, она се без одлагања ставља ван снаге, а сви прикупљени подаци се одмах уништавају под надзором истражног судије и јавног тужиоца.

(5) Наредба из става 4. овог члана садржи: законски назив кривичног дела из става 1. овог члана; одређивање података које је потребно аутоматски прикупљати и прослеђивати; одређивање државног органа који је дужан да аутоматски прикупља тражене податке и доставља их јавном тужиоцу и полицији; обим посебне доказне радње и време њеног трајања.

(6) Посебна доказна радња из става 1. овог члана може трајати највише три месеца, а из важних разлога њено трајање се може још једном продужити за три месеца.

(7) Посебну доказну радњу из става 1. овог члана спроводе полиција, Безбедносно-информативна агенција, орган царинске службе или други државни орган, односно друга правна лица која на основу закона врше одређена јавна овлашћења.

(8) Сви прикупљени подаци се под надзором јавног тужиоца и истражног судије уништавају, ако у року од шест месеци од завршетка спровођења посебне доказне радње из става 1. овог члана, не буде покренут кривични поступак.

6. Саслушање сведока сарадника

Лице које може бити сведок сарадник

Члан 156.

(1) Јавни тужилац може суду предложити да се као сведок саслуша лице за које постоји основана сумња да је припадник криминалне организације и које је то изричито признало (у даљем тексту: сведок сарадник), против којег је донето решење о спровођењу истраге или подигнута непосредна оптужница за дело организованог криминала из члана 21. овог законика, а које је оно у потпуности признало, а његово признање је поткрепљено другим доказима.

(2) Да би лице из става 1. овог члана могло постати сведок сарадник, потребно је испуњење следећих услова:

1) да је то, с обзиром на природу и околности кривичног дела у погледу којег постоји основана сумња да га је то лице учинило, целисходно;

2) да се основано може очекивати да значај његовог исказа за откривање, доказивање или спречавање других кривичних дела криминалне организације буде значајно претежнији од штетних последица кривичног дела за које постоји основана сумња да га је учинило;

3) да се према постојећем чињеничном стању основано може претпоставити да би утврђивање важних чињеница у кривичном поступку било немогуће или знатно отежано, уколико сведок сарадник не би био саслушан.

(3) Под условом из става 1. овог члана сведок сарадник може да постане и лице против којег је донето решење о спровођењу истраге или подигнута непосредна оптужница за кривично дело против уставног уређења и безбедности Републике Србије и СЦГ или за кривично дело против човечности и других добара заштићених међународним правом, које је учињено од стране три или више лица која су се организовала за вршење кривичних дела.

Дужности сведока сарадника

Члан 157.

(1) Пре подношења предлога из члана 156. став 1. овог законика јавни тужилац ће упозорити сведока сарадника на дужности из члана 109. став 2. и члана 113. овог законика. На погодност ослобађања од дужности сведочења из члана 104. овог законика и дужности одговарања на поједина питања из члана 106. овог законика, сведок сарадник се не може позвати.

(2) Упозорење из става 1. овог члана, одговори сведока сарадника и његова изјава да ће дати исказ о свему што му је познато и да неће ништа прећутати, јавни тужилац ће унети у записник који потписује и сведок сарадник. Записник се прилаже уз предлог суду из члана 156. став 1. овог законика.

Спајање поступка када треба да се саслуша сведок сарадник

Члан 158.

(1) Ако је против лица за које јавни тужилац оцени да треба да буде саслушано као сведок сарадник, поднета кривична пријава или обавештење о кривичном делу, јавни тужилац ће против тог лица пре подношења предлога да се он саслуша као сведок сарадник донети решење о спровођењу истраге или подићи непосредну оптужницу за кривично дело организованог криминала (члан 21) и затражити спајање поступка са поступком у коме то лице треба да буде саслушано као сведок сарадник.

(2) Ако је против лица које је јавни тужилац предложио за сведока сарадника већ покренуто кривично гоњење, јавни тужилац ће, уколико се већ не води спојени поступак, затражити спајање кривичног поступка против тог лица са поступком у коме оно треба да буде саслушано као сведок.

Лице које не може да буде сведок сарадник

Члан 159.

Сведок сарадник не може бити лице за које постоји основана сумња да је само или заједно са другим лицима, али тако да његов допринос буде знатан, организовало криминалну групу, или лице које је у дужем временском периоду руководило криминалном групом.

Одлучивање о предлогу јавног тужиоца

Члан 160.

(1) О предлогу јавног тужиоца из члана 156. став 1. овог законика у истрази и до почетка главног претреса одлучује веће из члана 24. став 6. овог законика, а на главном претресу веће пред којим се држи главни претрес. Веће доноси решење којим се предлог јавног тужиоца усваја или одбија, а које се у року од 24 часа доставља странкама, лицу у погледу којег је поднесен предлог и оштећеном кривичним делом за које постоји основана сумња да га је то лице учинило. У решењу којим се предлог јавног тужиоца усваја, веће утврђује да је предложено лице стекло својство сведока сарадника и уз то решење доноси решење о спајању кривичног поступка у складу са чланом 158. став 1. овог законика.

(2) Седници већа присуствују јавни тужилац, лице предложено за сведока сарадника и његов бранилац, а седница се одржава без присуства јавности.

(3) Против решења већа из става 1. овог члана којим се предлог јавног тужиоца одбија, жалбу може изјавити јавни тужилац у року од 48 часова од пријема решења. Одлуку о жалби доноси виши суд у року од три дана од пријема жалбе и списка првостепеног суда. Виши суд може жалбу да одбаци као неблаговремену или недозвољену, да је усвоји када утврди постојање услова из члана 156. овог законика или да је одбије као неосновану. Уколико виши суд усвоји жалбу, он ће у свом решењу утврдити да је предложено лице стекло својство сведока сарадника.

(4) Ако усвоји предлог јавног тужиоца, веће ће одредити да се из списка издвоје записници и службене белешке о ранијим исказима сведока сарадника које је дао као осумњичени или окривљени и они се не могу употребити као доказ у кривичном поступку, осим у случају из члана 164. овог законика.

Жалба оштећеног

Члан 161.

Оштећени кривичним делом за које постоји основана сумња да га је учинио сведок сарадник може у року од 48 часова од пријема решења да изјави жалбу. Одлуку о жалби доноси виши суд, у року од три дана од пријема жалбе и списка првостепеног суда. Виши суд може жалбу да одбаци као неблаговремену или недозвољену, да је усвоји када утврди да нису испуњени услови из чл. 156. и 159. овог законика или да је одбије као неосновану.

Саслушање сведока без присуства јавности

Члан 162.

(1) Приликом саслушања сведока сарадника јавност је искључена, осим ако веће на предлог јавног тужиоца и уз сагласност сведока не одлучи другачије.

(2) Пре доношења одлуке из става 1. овог члана, председник већа ће уз присуство браниоца упознати сведока сарадника са предлогом јавног тужиоца и обавестити га о његовом праву да буде саслушан без присуства јавности. Изјава сведока сарадника да буде саслушан уз присуство јавности унеће се у записник.

Испуњење дужности сведока сарадника

Члан 163.

(1) Сведоку сараднику који је пред судом дао исказ у складу са обавезама из члана 157. овог законика, одмерава се казна у границама прописаним Кривичним закоником за кривично дело организованог криминала за које се води поступак, које је признао и за које је доказано да га је учинио, а онда се тако одмерена казна изриче умањена за једну половину.

(2) Против пресуде из става 1. овог члана жалбу само због одлуке о казни могу изјавити сведок сарадник, сва лица која жалбу у корист оптуженог могу изјавити у складу са чланом 388. став 2. овог законика, као и јавни тужилац у корист сведока сарадника.

(3) На предлог јавног тужиоца суд може изузетно, узимајући у обзир значај исказа који је дао сведок сарадник, држање сведока сарадника пред судом, његов ранији живот и све друге битне околности, сведока сарадника огласити кривим, а ослободити га од казне. Против ове пресуде жалба није дозвољена.

Неиспуњење дужности сведока сарадника

Члан 164.

(1) Ако сведок сарадник не поступи у складу са обавезама из члана 157. овог законика, он губи својство сведока сарадника, кривично гоњење против њега се наставља, а казна му се изриче у границама прописаним Кривичним закоником.

(2) Када лице у складу са ставом 1. овог члана изгуби својство сведока сарадника, из списка кривичног предмета се издвајају записници о свим исказима које је дао као сведок сарадник и они се не могу користити као доказ у кривичном поступку.

(3) Ако сведок сарадник пре правноснажно окончаног поступка изврши ново кривично дело организованог криминала (члан 21), јавни тужилац ће за то дело поднети оптужницу и затражити спајање кривичног поступка, а лице губи својство сведока сарадника и казна му се изриче у границама прописаним Кривичним закоником.

(4) Ако се у току поступка открије неко раније извршено кривично дело организованог криминала (члан 21) сведока сарадника, јавни тужилац ће поступити у складу са одредбама члана 156. овог законика.

(5) Ако се у току поступка открије неко раније кривично дело сведока сарадника које не представља дело организованог криминала (члан 21), јавни тужилац ће поступити према општим правилима овог законика.

Глава IX

МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСУСТВА ОКРИВЉЕНОГ И ЗА НЕСМЕТАНО ВОЂЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

1. Општа правила

Члан 165.

(1) Мере које се могу предузети према окривљеном ради обезбеђења његовог присуства и за несметано вођење кривичног поступка јесу позив, довођење, забрана напуштања одређеног места и друга ограничења, јемство и притвор.

(2) Надлежан суд ће се придржавати услова одређених за примену појединих мера, водећи рачуна да се не примењује тежа мера ако се иста сврха може постићи блажом мером.

(3) Ове мере укинуће се и по службеној дужности кад престану разлози због којих су предузете, односно замениће се другом блажом мером кад за то наступе услови.

(4) Одредбе чл. 166, 167. и члана 168. став 6. овог законика примењују се сходно и на осумњиченог.

2. Позив

Члан 166.

(1) Присуство окривљеног у кривичном поступку обезбеђује се првенствено његовим позивањем. Позив окривљеном упућује орган који води кривични поступак.

(2) Окривљени се позива достављањем затвореног писменог позива који садржи: назив органа који га позива, име и презиме окривљеног, законски назив кривичног дела које му се ставља на терет, место где окривљени има да дође, дан и час кад треба да дође, назначење да се позива у својству окривљеног и упозорење да ће у случају недоласка бити принудно доведен, службени печат и име и презиме судије који позива.

(3) Кад се окривљени први пут позива, поучиће се у позиву о праву да узме браниоца и да бранилац може присуствовати његовом саслушању.

(4) Окривљени је дужан да одмах обавести суд о промени адресе и о намери да промени боравиште. О томе ће се окривљени поучити приликом првог саслушања, односно достављања оптужнице без спровођења истраге (члан 285), оптужног предлога или приватне тужбе, уз предочавање последица одређених овим законом.

(5) Ако окривљени није у стању да се одазове позиву услед болести или друге неотклоњиве сметње, саслушаће се у месту где се налази или ће се обезбедити његов превоз до судске зграде или другог места где се радња предузима.

(6) Ако окривљени има браниоца, орган који води поступак га, када оцени да је такав начин позивања оправдан и да није у супротности са правичним вођењем кривичног поступка (члан 1. став 1), након што је први пут позван у складу са ставом 2. овог члана, може позивати и само упућивањем позива браниоцу, о чему се окривљени поучава у првом позиву.

(7) Окривљени се, након што је први пут позван у складу са ставом 2. овог члана, може позивати и на начин и под условима из члана 108. става 2. овог закона.

3. Довођење

Члан 167.

(1) Наредбу да се окривљени доведе може издати суд ако је донето решење о притвору или орган који води кривични поступак, ако уредно позвани окривљени не дође а свој изостанак не оправда, или ако се није могло извршити уредно достављање позива, а из околности очигледно произилази да окривљени избегава пријем позива.

(2) Наредбу за довођење извршава полиција.

(3) Наредба за довођење издаје се писмено. Наредба треба да садржи: име и презиме окривљеног који се има довести, место и годину рођења, законски назив кривичног дела које му се ставља на терет уз навођење

одредбе Кривичног законика, разлог због кога се наређује довођење, службени печат и потпис судије који наређује довођење.

(4) Лице коме је поверено извршење наредбе предаје наредбу окривљеном и позива га да с њим пође. Ако окривљени то одбије, довешће га принудно.

(5) Наредбу за довођење војних лица, полицијских службеника или запослених у заводу у коме су смештена лица лишена слободе извршава њихова команда, односно завод.

4. Забрана напуштања одређеног места и друга ограничења

Члан 168.

(1) Ако постоје околности које указују да би окривљени могао побећи, сакрити се, отићи у непознато место или у иностранство, суд му може образложеним решењем забранити да без одобрења напусти место пребивалишта, боравишта или одређено подручје.

(2) Ако постоје околности из става 1. овог члана, суд може окривљеном образложеним решењем забранити да, без одобрења, напушта стан у коме живи или му наложити да стан може напуштати само под надзором одређених лица.

(3) Уз мере из ст. 1. и 2. овог члана, окривљеном се може:

- 1) забранити посећивање одређених места;
- 2) забранити састајање са одређеним лицима;
- 3) наложити да се повремено и у тачно одређено време јавља, по правилу, суду или, изузетно, другом државном органу;
- 4) привремено одузети путна исправа;
- 5) привремено одузети возачка дозвола и привремено забранити управљање моторним возилом.

(4) Мерама из ст. 1. до 3. овог члана окривљени се током њиховог трајања не сме лишити права да живи у стану на коме он, његов супружник или друго лице са којим заједно живи има право државине, да се несметено виђа са члановима породице, блиским сродницима и својим браниоцем, као и да обавља своју професионалну делатност, али му се и та права у разумној мери, а у непосредној вези са сврхом мера из ст. 1. до 3. овог члана, могу ограничити. Изузетно, окривљени коме је одређена забрана из става 2. овог члана, може и без одобрења напустити стан у коме живи или га напустити без надзора одређених лица, ако је то очигледно неопходно ради хитне медицинске интервенције у односу на њега или лице које заједно са њим живи у стану, односно ради избегавања или спречавања озбиљне опасности по живот или здравље људи, односно имовину већег обима, али је окривљени дужан да о томе, као и о месту на коме се налази, без одлагања обавести суд.

(5) Мере из става 3. тач. 1. и 2. овог члана се могу одредити и као самосталне мере, ако су потребне у циљу заштите оштећеног и сведока, спречавања да окривљени утиче на сведоке, саучеснике или прикриваче, или

ако постоји опасност да окривљени доврши започето кривично дело, понови кривично дело, односно учини кривично дело којим прети.

(6) Привремено одузимање возачке дозволе може се одредити и као самостална мера, ако се поступак води због кривичног дела угрожавања безбедности саобраћаја које је проузроковало тешке последице или је извршено са умишљајем. Одредбе става 8. и ст. 10. до 12. овог члана примењују се и у овом случају. Време за које је возачка дозвола одузета осумњиченом или окривљеном који је на слободи урачунаће се у изречену меру безбедности забране управљања моторним возилом или у казну одузимања возачке дозволе.

(7) Окривљени ће се у решењу о изрицању мера из ст. 1. до 3. овог члана упозорити да се против њега може одредити притвор ако прекрши изречене забране.

(8) Суд може одредити да се окривљеном који има неодложну потребу да путује у иностранство врати путна исправа, уколико постави пуномоћника за пријем поште у Републици Србији, обећа да ће се на сваки позив суда одазвати и положи јемство.

(9) Суд може наложити да се према окривљеном коме је одређена једна или више мера из ст. 1. до 3. овог члана, примени електронски надзор ради контролисања поштовања ограничења која су окривљеном одређена, под условом да то неће шкодити здрављу окривљеног. Уређај за лоцирање окривљеног (одашиљач), на зглоб руке или ноге окривљеног, односно на други начин, причвршћује стручно лице, које при том окривљеном даје детаљна упутства о начину рада уређаја. Стручно лице рукује и уређајем којим се даљински прати кретање окривљеног и његов положај у простору (пријемник). Електронски надзор обавља полиција, Безбедносно-информативна агенција или други државни орган.

(10) У току истраге мере из ст. 1. до 3. овог члана одређује и укида истражни судија, а после подигнуте оптужнице, председник већа. Ако меру није предложио јавни тужилац, а поступак се води за кривично дело за које се гони по службеној дужности, пре доношења решења којим се мера налаже или укида, суд ће затражити мишљење јавног тужиоца.

(11) Мере из ст. 1. до 3. овог члана могу трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде. Истражни судија или председник већа дужан је да свака два месеца испита да ли је примењена мера још потребна.

(12) Против решења којим се одређују, продужавају или укидају мере из ст. 1. до 3. овог члана странке и бранилац могу изјавити жалбу, а јавни тужилац и против решења којим је његов предлог за примену мере одбијен. О жалби одлучује веће (члан 24. став 6) у року од три дана од дана пријема жалбе. Жалба не задржава извршење решења.

5. Јемство

Разлози за одређивање јемства

Члан 169.

(1) Окривљени коме треба да се одреди притвор и окривљени коме је већ одређен притвор само због постојања околности које указују на опасност од бекства или из разлога прописаних у члану 174. став 1. тачка 5. овог законика може се оставити на слободи, односно може се пустити на слободу, ако он лично или ко други за њега пружи јемство да до краја кривичног поступка неће побећи, а сам окривљени обећа да се неће криви и да без одобрења неће напустити своје боравиште.

(2) Јемство се може одредити и као мера обезбеђења поштовања ограничења из члана 168. ст. 1. до 3. овог законика.

Одређивање јемства, његов предмет и задржавање вредности положене као јемство

Члан 170.

(1) Јемство увек гласи на новчани износ који се одређује с обзиром на тежину кривичног дела, личне и породичне прилике окривљеног и имовно стање лица које даје јемство.

(2) Јемство се састоји:

1) у полагању готовог новца, хартија од вредности, драгоцености или других покретних ствари веће вредности које се лако могу чувати и уновчити;

2) у стављању хипотеке за износ јемства на непокретна добра лица које даје јемство;

3) стављању другог облика залоге, ако за њу постоје одговарајући јавни регистри, или

4) у личној обавези једног или више лица да ће у случају бекства окривљеног платити утврђени износ јемства.

(3) Ако окривљени побегне или ако прекрши ограничења из ст. 1. до 3. члана 168. овог законика, решењем суда ће се одредити да се вредност дата као јемство привремено унесе у правосудни буџет. Када осуђујућа пресуда, односно друга судска одлука којом је утврђено да је окривљени учинио кривично дело, постане правноснажна, из вредности дате као јемство се, прво, намирују трошкови кривичног поступка, а затим, ако је остало довољно средстава, испуњава се имовинскоправни захтев. Преостала вредност припада коначно правосудном буџету.

(4) Ако је јемство за окривљеног дало друго лице, а дошло је до примене става 3. овог члана, друго лице може према окривљеном у парничном поступку остваривати своје право на повраћај вредности дате као јемство.

Укидање јемства и његово замењивање притвором

Члан 171.

(1) Окривљеном за кога је положено јемство због опасности од бекства, одредиће се притвор ако на уредан позив не дође а изостанак не оправда, или ако се против њега, пошто је остављен на слободи, појави неки други законски разлог за притвор, а нема услова да се примене ограничења из члана 168. ст. 1. до 3. овог законика, која би се одредила уместо притвора.

(2) Окривљеном за кога је положено јемство због разлога за притвор прописаних у члану 174. став 1. тачка 5. овог законика, одредиће се притвор ако на први наредни уредни позив на главни претрес не дође, а изостанак не оправда.

(3) У случају из ст. 1. и 2. овог члана, јемство се укида. Положени новчани износ, драгоцености, хартије од вредности или друге покретне ствари враћају се, а хипотека се скида. На исти начин ће се поступити и кад се кривични поступак правноснажно доврши решењем о обустави поступка или пресудом.

(4) Када суд оцени да из особитих околности произилази да неодржавање окривљеног на уредан позив из става 1. овог члана представља скривање окривљеног или припремање бекства, примениће се члан 171. став 3. овог законика, који ће се увек применити када су испуњени услови из става 2. овог члана.

(5) Ако је пресудом оптуженом изречена казна затвора, јемство се укида тек кад осуђени почне да издржава казну.

Надлежност за одређивање јемства

Члан 172.

(1) Решење о јемству у претходној истрази и током истраге, на предлог странака или браниоца доноси истражни судија. После подигнуте оптужнице, решење о јемству доноси председник већа, а на главном претресу веће.

(2) Решење којим се одређује јемство и решење којим се јемство укида доноси се по прибављеном мишљењу јавног тужиоца, ако се поступак води по његовом захтеву.

6. Притвор

Општа правила о одређивању притвора

Члан 173.

(1) Притвор се може одредити само под условима предвиђеним у овом законiku и само ако се сврха ради које је притвор одређен, не може успешно остварити другом мером.

(2) Трајање притвора мора увек бити сведено на најкраће нужно време.

(3) Дужност је свих органа који учествују у кривичном поступку и органа који им пружају правну помоћ да поступају хитно и без икаквог непотребног одлагања ако се окривљени налази у притвору.

(4) У току целог поступка притвор ће се укинути по службеној дужности чим престану разлози из којих је био одређен.

Разлози за одређивање притвора

Члан 174.

(1) Притвор се може одредити ако постоји основана сумња да је одређено лице учинило кривично дело, уколико је притвор потребан у циљу несметаног вођења кривичног поступка и ако постоји неки од следећих разлога:

1) ако се окривљени крије или уколико се не може утврдити његов идентитет, или ако постоје околности које указују на опасност од бекства;

2) ако постоје околности које указују да ће окривљени уништити, сакрити, изменити или фалсификовати трагове кривичног дела или друге доказе или ако особите околности указују да ће окривљени ометати кривични поступак утицањем на сведоке, саучеснике или прикриваче;

3) ако особите околности указују да ће окривљени учинити ново кривично дело или довршити покушано кривично дело, односно да ће учинити кривично дело којим прети;

4) ако је за кривично дело прописана казна затвора преко десет година и када је одређивање притвора очигледно неопходно због начина извршења, последица или других посебно тешких околности кривичног дела;

5) ако уредно позвани оптужени избегава да дође на главни претрес, или ако је суд у више наврата покушавао да оптуженог уредно позове, а све околности указују да оптужени очигледно избегава да прими позив;

6) ако је оптуженом пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од пет година или тежа казна, а одређивање притвора је очигледно оправдано због начина извршења, последица или других посебно тешких околности кривичног дела.

(2) У случају из тачке 1. став 1. овог члана, притвор који је одређен само због тога што се не може утврдити идентитет лица, траје док се његов идентитет не утврди. У случају из тачке 2. став 1. овог члана, притвор ће се укинути чим се обезбеде докази због којих је притвор одређен. Притвор који је одређен из разлога садржаних у тачки 5. став 1. овог члана, може трајати до објављивања пресуде, а најдуже месец дана.

Одређивање притвора, садржај решења о притвору и право жалбе на решење о притвору

Члан 175.

(1) Притвор се одређује на предлог овлашћеног тужиоца решењем надлежног суда.

(2) Решење о одређивању притвора садржи: име и презиме лица које се притвара, кривично дело за које се оно окривљује, законски основ за

притвор, време на које је одређен притвор, време лишења слободе, поуку о праву на жалбу, образложење основа и разлога за одређивање притвора, службени печат и потпис судије који одређује притвор.

(3) Против решења о притвору окривљени и његов бранилац могу изјавити жалбу већу (члан 24. став 6) у року од 24 часа од часа предаје решења. Жалба не задржава извршење решења.

Трајање притвора у истрази

Члан 176.

(1) На основу решења истражног судије, окривљени се може задржати у притвору највише месец дана од дана лишења слободе. После тог рока окривљени се може задржати у притвору само на основу решења о продужењу притвора.

(2) Притвор се по одлуци већа (члан 24. став 6) може продужити највише за два месеца. Против решења већа дозвољена је жалба која не задржава извршење решења.

(3) О жалби на решење из става 2. овог члана, одлуку доноси веће непосредно вишег суда.

(4) Ако се поступак води за кривично дело за које се може изрећи казна затвора преко пет година или тежа казна, веће Врховног суда Србије може, на образложени предлог истражног судије или тужиоца, из важних разлога продужити притвор највише за још три месеца. Против овог решења дозвољена је жалба која не задржава извршење решења, о којој одлучује Врховни суд Србије у већу састављеном од тројице судија.

(5) Ако се до истека рокова из ст. 2. и 4. овог члана не подигне оптужница, окривљени ће се пустити на слободу.

Укидање притвора у току истраге

Члан 177.

(1) У току истраге, истражни судија може укинути притвор у сагласности са овлашћеним тужиоцем. Ако између истражног судије и овлашћеног тужиоца не постоји сагласност, истражни судија ће затражити да о томе одлучи веће (члан 24. став 6), које је дужно да одлуку донесе у року од 48 часова.

(2) Ако се притвор укида због истека рока трајања притвора, одлуку о томе доноси истражни судија.

Трајање притвора након завршене истраге

Члан 178.

(1) После предаје оптужнице суду, до завршетка главног претреса, притвор се може, на предлог тужиоца одредити или укинути само решењем већа.

(2) Веће је дужно да и без предлога странака испита да ли још постоје разлози за притвор и да донесе решење о продужењу или укидању притвора, по истеку сваких месец дана до ступања оптужнице на правну снагу, а по истеку свака два месеца након ступања оптужнице на правну снагу.

(3) Жалба на решења из ст. 1. и 2. овог члана не задржава извршење решења.

(4) У случају када се против више притворених лица води јединствен кривични поступак, о њиховим жалбама на решења из ст. 1. и 2. овог члана одлучиваће се истовремено без прекида главног претреса.

(5) О жалбама против решења из ст. 1. и 2. овог члана одлучује веће непосредно вишег суда.

Обавештавање о лишењу слободе

Члан 179.

(1) Јавни тужилац, полиција, односно суд је дужан да о лишењу слободе одмах, а најкасније у року од 24 часа од часа лишења слободе, обавести породицу лица лишеног слободе, супружника или лице са којим лице лишено слободе живи у трајној ванбрачној заједници, осим ако се лице лишено слободе томе изричито противи.

(2) Ако се лице лишено слободе изричито противи да неко од лица из става 1. овог члана буде обавештено о његовом лишењу слободе, оно ће такав свој став потврдити потписивањем изјаве дате на записник или својом потписаном писменом изјавом.

(3) О лишењу слободе обавестиће се надлежни орган социјалног старања, ако је потребно да се предузму мере за збрињавање деце и других чланова породице о којима се лице лишено слободе стара.

7. Права притвореника

Заштита достојанства притвореника, могућност примене одређених ограничења и правила смештања притворених лица

Члан 180.

(1) У току притвора не смеју се вређати личност, част и достојанство притвореника.

(2) Према притворенику се могу примењивати само она ограничења која су потребна да се спрече бекство, подстрекавање трећих лица да униште, сакрију, измене или фалсификују трагове или друге доказе кривичног дела и непосредни или посредни контакти притвореника усмерени на утицање на сведоке, саучеснике и прикриваче.

(3) У истој просторији не могу бити затворена лица различитог пола. По правилу, у исту просторију не могу се смештати лица за која постоји основана сумња да су учествовала у извршењу истог кривичног дела, ни лица која су на издржавању казне са лицима у притвору. Лица за која постоји основана сумња да су учинила кривично дело у поврату неће се, ако је могуће,

смештати у исту просторију са другим лицима лишеним слободe на која би могла штетно утицати. Приликом распоређивања притвореника у одређене просторије и заједнички смештај, водиће се рачуна, колико је то могуће, и о степену и врсти њиховог образовања, језику који говоре и разумеју, личним склоностима и врсти кривичног дела које им се ставља на терет.

Право на одмор, кретање, сопствену одећу и друге личне ствари и право и дужност обављања одређених радова

Члан 181.

(1) Притвореник има право на непрекидни ноћни одмор сваког дана у трајању од најмање осам часова.

(2) Притворенику ће се обезбедити кретање на слободном ваздуху у трајању од најмање два часа дневно.

(3) Притвореници имају право да носе своје одело, да се служе својом постељином и да о свом трошку набављају и користе храну, књиге, стручне публикације, штампу, прибор за писање и цртање и друге ствари које одговарају њиховим редовним потребама, осим предмета подобних за наношење повреда, нарушавање здравља или безбедности, односно припрему бекства.

(4) За време трајања истраге, истражни судија може по службеној дужности или на предлог јавног тужиоца, притворенику решењем привремено ускратити или ограничити коришћење штампе, уколико би то било од штете за успешно вођење поступка. Против решења истражног судије дозвољена је жалба већу из члана 24. став 6. овог законика.

(5) Притворенику се може наложити да обавља радове нужне за одржавање чистоће у просторији у којој борави. Ако притвореник то захтева, истражни судија, односно председник већа, у споразуму са управом затвора, може дозволити да он ради у кругу затвора на пословима који одговарају његовим психичким и физичким својствима или да се бави својим редовним послом, под условом да то није штетно за вођење кривичног поступка. За тај рад притворенику припада новчана накнада коју одређује управник затвора.

Право примања посета и право општења са другим лицима

Члан 182.

(1) По одобрењу истражног судије и под његовим надзором или надзором лица које он одреди, у границама кућног реда, притвореника могу посећивати супружник или лице са којим живи у трајној ванбрачној заједници, као и његови блиски сродници, а по његовом захтеву – лекар и друга лица. Поједине посете могу се забранити ако би услед тога могла да настане штета за вођење поступка.

(2) Дипломатски и конзуларни представници страних држава потписница одговарајућих међународних конвенција имају право да са знањем истражног судије обилазе и без надзора разговарају са притвореницима који су држављани њихове државе. О обиласку дипломатског или конзуларног представника истражни судија ће обавестити руководиоца установе у којој окривљени издржава притвор.

(3) Притвореник се може дописивати с лицима ван затвора са знањем и под надзором истражног судије. Истражни судија може забранити одашиљање и примање писама и других пошилики штетних за вођење поступка. Забрана се не односи на писма која притвореник шаље међународним судовима и домаћим органима законодавне, судске и извршне власти или их од њих прима, као и на писма која шаље свом браниоцу или их од њега прима, осим ако се преглед преписке са браниоцем показао оправданим (члан 75. став 4). Одашиљање молбе, притужбе или жалбе не може се никад забранити.

(4) После подигнуте оптужнице, до правноснажности пресуде, овлашћења из ст. 1. до 3. овог члана врши председник већа.

Дисциплински преступи притвореника

Члан 183.

(1) За дисциплинске преступе притвореника истражни судија, односно председник већа може изрећи дисциплинску казну ограничења посета. Ово ограничење не односи се на општење притвореника с браниоцем. Притвореник не може бити кажњен пре него што буде обавештен о дисциплинском преступу који му се ставља на терет, пре него што му је пружена прилика да изнесе своју одбрану и пре него што је суд свестрано испитао случај.

(2) Против решења о казни изреченој по ставу 1. овог члана дозвољена је жалба већу (члан 24. став 6) надлежног суда у року од 24 часа од часа пријема решења. Жалба не задржава извршење решења. Веће ће одлучити о жалби у року од осам дана од пријема жалбе.

Потпунији пропис о извршењу притвора

Члан 184.

Потпунији пропис о извршењу притвора, у складу са одредбама овог законика, доноси министар надлежан за правосуђе.

Глава X

ДОНОШЕЊЕ И САОПШТАВАЊЕ ОДЛУКА

Врсте одлука у кривичном поступку

Члан 185.

(1) У кривичном поступку одлуке се доносе у облику пресуде, решења и наредбе.

(2) Пресуду доноси само суд, а решења и наредбе доносе и други органи који учествују у кривичном поступку.

Већање и гласање

Члан 186.

(1) Одлуке већа доносе се после усменог већања и гласања. Одлука је донесена кад је за њу гласала већина чланова већа.

(2) Председник већа руководи већањем и гласањем, стара се да се сва питања свестрано и потпуно размотре и гласа последњи.

(3) Ако се у погледу појединих питања о којима се гласа гласови поделе на више различитих мишљења, тако да ниједно од њих нема већину, питања ће се раздвојити и гласање ће се понављати док се не постигне већина. Ако се на тај начин не постигне већина, одлука ће се донети тако што ће се гласови који су најнеповољнији за окривљеног прибројити гласовима који су од ових мање неповољни, све док се не постигне потребна већина.

(4) Чланови већа не могу одбити да гласају о питањима која постави председник већа, али члан већа који је гласао да се оптужени ослободи или да се пресуда укине и остао у мањини, није дужан да гласа о санкцији. Ако не гласа, узеће се као да је пристао на глас који је за окривљеног најповољнији.

Редослед питања о којима се гласа

Члан 187.

(1) При одлучивању, прво се гласа да ли је суд надлежан, да ли је потребно допунити поступак, као и о другим претходним питањима. Кад се донесе одлука о претходним питањима, прелази се на решавање о главној ствари.

(2) При одлучивању о главној ствари, прво ће се гласати да ли је оптужени учинио дело које по својим објективним обележјима представља кривично дело и да ли је крив, а затим ће се гласати о казни, другим кривичним санкцијама, трошковима кривичног поступка, имовинско-правном захтеву и осталим питањима о којима треба донети одлуку.

(3) Ако је исто лице оптужено за више кривичних дела, гласаће се о његовој кривици и казни за свако од тих дела, а затим о јединственој казни за сва дела.

Одуство јавности приликом већања и гласања

Члан 188.

(1) Већа се и гласа у тајном заседању.

(2) У просторији у којој се већа и гласа могу да буду присутни само чланови већа и записничар.

Објављивање и достављање судских одлука

Члан 189.

(1) Ако овим законом није другачије одређено, одлуке се саопштавају усменим објављивањем лицима која за то имају правни интерес, ако су присутна, а достављањем овереног преписа, ако су одсутна.

(2) Ако је одлука усмено саопштена, то ће се назначити у записнику или у спису, а лице које има право на жалбу потврдиће то својим потписом. Ако то лице изјави да се неће жалити, оверени препис усмено саопштене одлуке неће му се доставити, ако овим законом није другачије одређено.

(3) Преписи одлука против којих је дозвољена жалба достављају се са упутством о праву на жалбу. Жалба изјављена у корист окривљеног сматраће се благовременом ако је изјављена у року наведеном у упутству о праву на жалбу, ако је у упутству наведен рок дужи од законског рока.

Глава XI

ДОСТАВЉАЊЕ ПИСМЕНА И РАЗМАТРАЊЕ СПИСА

Достављање посредством службених лица или преко других органа

Члан 190.

(1) Писмена се достављају, по правилу, посредством службеног лица органа који је одлуку донео, односно који врши позивање или непосредно код тог органа, а могу се достављати и преко поште, другог правног лица регистрованог за достављање писмена, органа локалне самоуправе или замолним путем преко другог државног органа.

(2) Позив за главни претрес или друге позиве суд може и усмено саопштити лицу које се налази пред судом, уз поуку о последицама недоласка. Овакво позивање забележиће се у записнику који ће позвано лице потписати, осим ако је то позивање забележено у записнику о главном претресу. Сматра се да је тиме извршено пуноважно достављање.

Лично достављање

Члан 191.

Писмено за које је у овом закону одређено да се има лично доставити предаје се непосредно лицу коме је упућено. Ако се лице коме се писмено мора лично доставити не затекне тамо где се достављање има извршити, достављач ће се обавестити кад и на ком месту може то лице да затекне и оставиће му код једног од лица наведених у члану 192. став 1. овог закона писмено обавештење да ради примања писмена буде у одређени дан и час у свом стану или на свом радном месту. Ако и после овог достављач не затекне лице коме се достављање има извршити, поступиће по одредби члана 192. став 1. овог закона и сматра се да је тиме достављање извршено.

Достављање преко других лица

Члан 192.

(1) Писмена за која у овом законика није одређено да се морају лично доставити достављају се такође лично, али таква писмена, у случају да се прималац не затекне у стану или на радном месту, могу се предати коме од одраслих чланова његовог домаћинства, који је дужан да прими писмено. Ако се они не затекну у стану, писмено ће се предати настојнику или суседу, ако они на то пристану. Ако се достављање врши на радном месту лица коме се писмено има доставити, а то лице се ту не затекне, достављање се може извршити лицу овлашћеном за пријем поште које је дужно да прими писмено, или лицу које је запослено на истом месту, ако оно пристане да прими писмено.

(2) Ако се утврди да је лице коме се писмено има доставити одсутно и да му лица из става 1. овог члана због тога не могу писмено на време предати, писмено ће се вратити уз назначење где се одсутни налази.

Позивање окривљеног и достављање окривљеном

Члан 193.

(1) Окривљеном ће се лично доставити позив за прво саслушање у претходном поступку и позив за главни претрес.

(2) Окривљеном који нема браниоца лично ће се доставити оптужница, оптужни предлог или приватна тужба, пресуда и друге одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу, а и жалба противне странке која се доставља ради одговора. Ако окривљени захтева да се позиви и писмена из става 1. овог члана доставе лицу које он одреди, достављање се врши том лицу и сматраће се да је извршено окривљеном.

(3) Ако окривљеном који нема браниоца треба доставити пресуду којом му је изречена безусловна казна затвора, а достављање се не може извршити на његову досадашњу адресу, суд ће окривљеном поставити браниоца по службеној дужности, који ће вршити ову дужност док се не сазна нова адреса окривљеног. Постављеном браниоцу ће се одредити потребан рок за упознавање са списима, а после тога ће се пресуда доставити постављеном браниоцу и поступак наставити. Ако је у питању друга одлука од чијег достављања тече рок за жалбу или жалба противне странке која се доставља ради одговора, а достављач није могао сазнати нову адресу окривљеног, одлука, односно жалба ће се истаћи на огласној табли суда и протеком осам дана од дана истицања сматра се да је извршено пуноважно достављање.

(4) Ако окривљени има браниоца, оптужница, оптужни предлог, приватна тужба и све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу или приговор, као и жалба противне странке која се доставља ради одговора, доставиће се и браниоцу и окривљеном по одредбама члана 192. овог законика. У том случају, рок тече од дана достављања писмена окривљеном, односно браниоцу. Ако се окривљеном, зато што није пријавио промену адресе, или браниоцу, који није испунио своју дужност из члана 67. ст. 4. и 5. овог законика, не може доставити одлука, односно жалба, то писмено истаћи ће се на огласној табли суда, као и на судском сајту, када је то могуће и протеком осам дана од дана истицања сматра се да је извршено пуноважно достављање.

(5) Ако се писмено има доставити браниоцу окривљеног, а он има више бранилаца, довољно је да се достави једном од њих.

Достављање приватном тужиоцу и оштећеном као тужиоцу

Члан 194.

(1) Позив за подношење приватне тужбе или оптужнице, као и позив за главни претрес, доставља се приватном тужиоцу и оштећеном као тужиоцу, односно њиховом законском заступнику лично (члан 191), а њиховим пуномоћницима – по члану 192. овог законика. На исти начин достављају им се и одлуке за које од дана достављања тече рок за жалбу, као и жалба противне странке која се доставља ради одговора.

(2) Ако се лицима из става 1. овог члана или оштећеном достављање не може извршити на досадашњу адресу, суд ће позив, односно одлуку или жалбу истаћи на огласној табли суда и протеком осам дана од дана истицања сматра се да је извршено пуноважно достављање.

(3) Суд ће у случају из става 2. овог члана, позив, односно одлуку или жалбу, увек када за то постоје потребне техничке могућности, истаћи на судском сајту.

(4) Ако оштећени, оштећени као тужилац или приватни тужилац, има законског заступника или пуномоћника, достављање ће се извршити овом, а ако их има више, само једном од њих.

Потврђивање извршеног достављања

Члан 195.

(1) Писмена се достављају у затвореном омоту.

(2) Потврду о извршеном достављању (доставницу или повратницу) потписују прималац и достављач. Прималац ће на доставници или повратници сам назначити дан пријема.

(3) Ако је прималац неписмен или није у стању да се потпише, достављач ће га потписати, назначити дан пријема и ставити напомену зашто је потписао примаоца.

(4) Ако прималац одбије да потпише доставницу или повратницу, достављач ће то забележити на доставници или повратници и назначити дан предаје и тиме је достављање извршено.

Одбијање да се прими писмено

Члан 196.

Кад прималац или одрасли члан његовог домаћинства одбије да прими писмено, достављач ће забележити на доставници дан, час и разлог одбијања пријема, а писмено ће оставити у стану примаоца или у просторији где је он запослен, и тиме је достављање извршено.

Достављање лицима која су под одређеном командом, лицима које поседују имунитетско право и домаћим држављанима у иностранству

Члан 197.

(1) Војним лицима, припадницима затворске страже у заводима у којима су смештена лица лишена слободе и радницима сувоземног, речног, поморског и ваздухопловног саобраћаја позив се доставља преко њихове команде, односно непосредног старешине, а, по потреби, могу им се на тај начин достављати и остала писмена.

(2) Лицима лишеним слободе писмена се достављају у суду или посредством управе завода у коме су смештена.

(3) Лицима која уживају право имунитета у Србији и Црној Гори, ако међународним уговорима није друкчије предвиђено, писмена се достављају посредством министарства надлежног за спољне послове.

(4) Држављанима Србије и Црне Горе у иностранству, ако се не примењује поступак прописан у чл. 509. и 510. овог законика, писмена се достављају посредством дипломатског или конзуларног представништва Србије и Црне Горе у страној држави, под условом да се страна држава не противи таквом начину достављања и да лице коме се доставља добровољно пристане да прими писмено. Овлашћени радник дипломатског или конзуларног представништва потписује доставницу као достављач – ако је писмено уручено у самом представништву, а ако је писмено достављено поштом – потврђује то на доставници.

Достављање јавном тужиоцу

Члан 198.

(1) Јавном тужиоцу одлуке и друга писмена достављају се предајом писарници јавног тужилаштва.

(2) Кад се достављају одлуке код којих од дана достављања тече рок, као дан достављања сматра се дан предаје писмена писарници јавног тужилаштва.

(3) Суд ће јавном тужиоцу, на његов захтев, доставити кривични спис ради разматрања. Ако је у току рок за изјаву редовног правног лека, или ако то захтевају други интереси поступка, суд може одредити у ком року јавни тужилац треба да врати списе.

Примена правила парничног поступка

Члан 199.

У случајевима који нису предвиђени овим закоником достава се обавља по одредбама које важе за парнични поступак.

**Позивање учесника поступка и достављање преко других
лица или одређеним техничким начинима**

Члан 200.

(1) Позив и одлуке који се доносе до завршетка главног претреса за лица која учествују у поступку, осим за окривљеног, могу се предати учеснику у поступку који пристаје да их уручи ономе коме су упућени, ако орган сматра да је на тај начин обезбеђен њихов пријем.

(2) О позиву за главни претрес или другом позиву, као и о одлуци о одлагању главног претреса или других заказаних радњи, лица наведена у ставу 1. овог члана могу се обавестити телеграмом, телефоном, електронском поштом или другим електронским преносиоцем порука, под условом да је таквим начином позивања могуће органу који лице позива, обезбедити повратни податак да је лице примило такав позив, односно обавештење или ако се према околностима може претпоставити да ће позив или обавештење упућено на тај начин примити лице коме је упућено.

(3) О позивању и предаји одлуке, који су извршени на начин предвиђен у ст. 1. и 2. овог члана, ставиће се службена белешка на спису.

(4) Према лицу које је по ст. 1. и 2. овог члана обавештено, односно коме је одлука упућена, могу наступити штетне последице предвиђене за пропуштање само ако се утврди да је оно благовремено примило позив, односно одлуку и да је било поучено о последицама пропуштања.

**Увид у снимке, преписивање или копирање снимака од
страница лица које има оправдани интерес**

Члан 201.

(1) Сваком ко има оправдани интерес може се дозволити разматрање, преписивање, копирање или снимање појединих кривичних списа, осим оних који имају ознаку "службена тајна – строго поверљиво".

(2) Радње из става 1. овог члана дозвољава орган пред којим се поступак води кад је поступак у току, а председник суда или службено лице које он одреди, кад је поступак завршен. Ако се списи налазе код јавног тужиоца, радње из става 1. овог члана дозвољава јавни тужилац.

(3) Кад је јавност била искључена са главног претреса или би се грубо кршило право на приватност, радње из става 1. овог члана могу се ускратити или условити забраном јавне употребе имена учесника поступка. Против решења о ускраћивању дозвољена је жалба која не задржава извршење решења.

(4) За радње из става 1. овог члана које предузима приватни тужилац, оштећени као тужилац, оштећени и бранилац важе одредбе члана 59, односно члана 74. овог законика.

(5) Окривљени који је већ саслушан, односно осумњичени, кад је саслушан по одредбама о саслушању окривљеног, има право да у присуству службеног лица у писарници јавног тужилаштва или суда, који о томе сачињава службену белешку, разматра списе и разгледа прикупљене предмете који

служе као доказ, као и да копира списе односно фотографише списе или предмете, осим преписа из члана 147. став 2. овог закона.

Глава XII

ПОДНЕСЦИ И ЗАПИСНИЦИ

Подношење оптужних аката, правних лекова и других изјава и саопштења

Члан 202.

(1) Приватне тужбе, оптужнице и оптужни предлози оштећеног као тужиоца, предлози, правни лекови и друге изјаве и саопштења подnose се писмено или се дају усмено на записник.

(2) Поднесци из става 1. овог члана морају бити разумљиви и садржати све што је потребно да би се по њима могло поступити.

(3) Ако у овом закону није другачије одређено, суд ће подносиоца поднеска који је неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступати позвати да поднесак исправи, односно допуни, а ако он то не учини у одређеном року, суд ће поднесак одбацити.

(4) У позиву за исправку, односно допуну поднеска подносилац ће се упозорити на последице пропуштања.

Предаја поднесака у довољном броју примерака за суд и другу странку

Члан 203.

Поднесци који се по овом закону достављају противној странци предају се суду у довољном броју примерака за суд и другу странку. Ако овакви поднесци нису предати суду у довољном броју примерака, суд ће потребне примерке преписати о трошку подносиоца.

Заштита угледа суда, странака и других учесника поступка

Члан 204.

(1) Суд је дужан да свој углед и углед странака и других учесника поступка заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

(2) Дужност из става 1. овог члана има и јавни тужилац када води претходну истрагу и истрагу.

(3) Суд ће казнити новчаном казном до 150.000 динара браниоца, пуномоћника, законског заступника, оштећеног, приватног тужиоца или оштећеног као тужиоца који у поднеску или у усменој речи вређа суд или лице које учествује у поступку. Решење о кажњавању доноси истражни судија, односно веће пред којим је дата изјава, а ако је она учињена у поднеску – суд који о поднеску треба да одлучи. Против овог решења дозвољена је жалба. Ако јавни тужилац или лице које га заступа вређа другога, о томе ће се обавестити

надлежни јавни тужилац. О кажњавању адвоката, односно адвокатског приправника обавестиће се адвокатска комора.

(4) Када јавни тужилац води претходну истрагу или истрагу, односно врши одређене доказне радње у претходној истрази или у истрази, а оцени да бранилац, пуномоћник, законски заступник оштећеног или оштећени као тужилац у поднеску или у усменој речи вређа суд, јавног тужиоца или друго лице које учествује у кривичном поступку, он ће копију поднеска или записник о усменој речи, доставити истражном судији, који може донети решење о кажњавању из става 3. овог члана.

(5) Кажњавање по ст. 3. и 4. овог члана не утиче на гоњење и изрицање казне за кривично дело извршено вређањем.

Састављање записника

Члан 205.

(1) О свакој радњи предузетој у току кривичног поступка саставиће се записник истовремено са предузимањем радње, а ако то није могућно, онда непосредно после тога.

(2) Записник пише записничар. Само кад се врши претресање стана, других просторија или лица, или се радња предузима ван службених просторија органа, а записничар се не може обезбедити, записник може писати лице које предузима радњу.

(3) Кад записник пише записничар, записник се саставља на тај начин што лице које предузима радњу казује гласно записничару шта ће унети у записник или тако што лице које предузима радњу налаже записничару да сам у записник уноси битан садржај сваке предузете радње. Лице које предузима радњу ће увек када сматра да је то потребно гласно казивати записничару шта ће унети у записник.

(4) Странке и бранилац могу предложити лицу које предузима радњу да казује гласно записничару шта ће унети у записник.

(5) Лицу које се саслушава може се дозволити да само казује одговоре у записник. У случају злоупотребе, ово право му се може ускратити.

Садржај записника

Члан 206.

(1) У записник се уноси назив државног органа пред којим се предузима радња, место где се предузима радња, дан и час кад је радња започета и завршена, имена и презимена присутних лица и у ком својству присуствују, као и назначење кривичног предмета по ком се предузима радња.

(2) Записник треба да садржи битне податке о току и садржини предузете радње. У записник се у облику приповедања убележава само битна садржина датих исказа и изјава. Питања се уносе у записник само ако је потребно да се разуме одговор. Кад се оцени да је потребно или на захтев странака или браниоца, у записник ће се дословно унети питање које је

постављено и одговор који је дат. У случају злоупотребе, ово право им се може ускратити. Ако су приликом предузимања радње одузети предмети или списи, то ће се назначити у записнику, а одузете ствари ће се прикључити записнику или ће се навести где се налазе на чувању.

(3) Ток главног претреса се може бележити и стенографски. Стенографске белешке ће се у року од 48 часова превести, прегледати, потписати од стране стенографа и прикључити списима.

(4) Приликом предузимања радњи као што је увиђај, претресање стана, других просторија или лица, или препознавање лица или предмета (члан 111), у записник ће се унети и подаци који су важни с обзиром на природу такве радње или за утврђивање истоветности појединих предмета (опис, мере и величина предмета или трагова, стављање ознаке на предметима и др), а ако су направљене скице, цртежи, планови, фотографије, филмски снимци и сл. – то ће се навести у записнику и прикључити записнику.

Уредно вођење записника, преиначење записника, исправке и додаци у записнику

Члан 207.

(1) Записник се мора водити уредно. У њему се не сме ништа избрисати, додати или мењати. Прецртана места морају остати читка.

(2) Сва преиначења, исправке и додаци уносе се на крају записника и морају бити оверени од стране лица која потписују записник.

Увид у записник и потписивање записника

Члан 208.

(1) Саслушано лице, лица која обавезно присуствују радњама у поступку, као и странке, бранилац и оштећени ако су присутни, имају право да прочитају записник или да захтевају да им се прочита, односно може им се омогућити да остваре увид у записник. На то је дужно да их упозори лице које предузима радњу, а у записнику ће се назначити да ли је упозорење учињено и да ли је записник прочитан. Записник ће се увек прочитати ако није било записничара, и то ће се назначити у записнику.

(2) Записник потписује саслушано лице. Ако се записник састоји од више листова, саслушано лице потписује сваки лист. Ако саслушано лице одбије да потпише записник или да стави отисак прста, забележиће се то у записнику и навешће се разлог одбијања.

(3) На крају записника потписаће се тумач, ако га је било, сведоци чије је присуство обавезно при предузимању истражних радњи, а при претресању и лице које се претреса или чији се стан претреса. Ако записник не пише записничар (члан 205. став 2), записник потписују лица која присуствују радњи. Ако таквих лица нема или нису у стању да схвате садржину записника, записник потписују два сведока, осим ако није могућно да се обезбеди њихово присуство.

(4) Неписмено лице уместо потписа ставља отисак кажипрста десне руке, а записничар ће испод отиска уписати његово име и презиме. Ако се услед немогућности да се стави отисак десног кажипрста ставља отисак неког другог прста, у записнику ће се назначити од којег је прста и са које руке узет отисак.

(5) Ако саслушано лице нема обе руке – прочитаће записник, а ако је неписмено – записник ће му се прочитати, и то ће се забележити у записнику.

(6) Ако се радња није могла обавити без прекида, у записнику ће се назначити дан и час кад је настао прекид, као и дан и час кад се радња наставља.

(7) Ако је било приговора у погледу садржине записника, навешће се у записнику и ти приговори.

(8) Записник на крају потписује лице које је предузело радњу и записничар.

Издвојени записници

Члан 209.

(1) Кад је у овом закону одређено да се на исказу окривљеног, сведока или вештака не може засновати судска одлука, истражни судија ће по службеној дужности или на предлог странака донети решење о издвајању записника о овим исказима из списка одмах, а најкасније до завршетка истраге, односно подношења непосредне оптужнице. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

(2) По правноснажности решења, издвојени записници се затварају у посебан омот и чувају код истражног судије одвојено од осталих списка и не могу се разгледати нити се могу користити у поступку.

(3) После завршене истраге, као и после подношења непосредне оптужнице, истражни судија ће поступити по одредбама ст. 1. и 2. овог члана и у погледу свих обавештења која су у смислу члана 273. став 9. и члана 257. став 1. овог закона јавном тужиоцу и полицији дали грађани, осим записника из члана 260. став 6. овог закона. Кад јавни тужилац подигне оптужницу без спровођења истраге (члан 285), доставиће списе у којима се налазе оваква обавештења истражном судији, који ће поступити по одредбама овог члана.

Звучно и видео снимање доказних радњи

Члан 210.

(1) Све предузете радње у току кривичног поступка се, по правилу, звучно снимају. Јавни тужилац или истражни судија може одредити да се извођење доказне радње сними и уређајима за видео снимање. О томе ће се претходно обавестити лице које се саслушава, које се поучава да има право да затражи репродуковање снимка, ради проверавања дате изјаве.

(2) Ако је на главном претресу вршено видео снимање, веће може из оправданих разлога одлучити да се поједини делови главног претреса не снимају.

(3) Снимак мора да садржи податке из члана 206. став 1. овог законика, податке потребне за идентификацију лица чија се изјава снима и податак у ком својству се саслушава. Кад се снимају изјаве више лица, мора се обезбедити да се из снимка може јасно разазнати ко је дао изјаву.

(4) На захтев саслушаног лица, снимак ће се одмах репродуковати, а исправке или објашњења тог лица ће се снимити.

(5) У записник о доказној радњи или у записник о главном претресу унеће се да је извршено снимање, ко је снимање извршио, да је лице које се саслушава претходно обавештено о снимању, да је снимак репродукован и где се снимак чува, ако није приложен списима предмета.

(6) Јавни тужилац, истражни судија или председник већа може одредити да се снимак у целини или делимично препише. У том случају он ће препис прегледати, оверити и прикључити записнику о предузимању доказне радње.

(7) Снимак се чува у суду до времена до ког се чува и кривични спис.

(8) Јавни тужилац, истражни судија или председник већа може дозволити да учесници поступка који имају оправдан интерес, помоћу уређаја за звучно снимање, забележе извођење доказне радње.

(9) Снимци из претходних ставова овог члана не могу се јавно приказивати без писменог одобрења странака и учесника снимљене радње.

Записник о главном претресу

Члан 211.

За записник о главном претресу важе и одредбе чл. 337. до 340. овог законика.

Записник о већању и гласању

Члан 212.

(1) О већању и гласању саставиће се посебан записник.

(2) Записник о већању и гласању садржи ток гласања и одлуку која је донесена.

(3) Овај записник потписују сви чланови већа и записничар. Одвојена мишљења прикључиће се записнику о већању и гласању, ако нису унесена у записник.

(4) Записник о већању и гласању затвориће се у посебан омот. Овај записник може разгледати само виши суд кад решава о правном леку и у

том случају дужан је да записник поново затвори у посебан омот и да на омоту назначи да је разгледао записник.

Глава XIII

РОКОВИ

Рокови за давање изјава и предају поднесака

Члан 213.

(1) Рокови предвиђени овим законом не могу се продужити, осим кад то законик изричито дозвољава. Ако је у питању рок који је овим законом одређен ради заштите права одбране и других процесних права окривљеног, тај рок се може скратити ако то захтева окривљени писмено или усмено на записник пред судом.

(2) Кад је изјава везана за рок, сматра се да је дата у року ако је пре него што рок истекне предата оном ко је овлашћен да је прими.

(3) Кад је изјава упућена преко поште препорученом пошиљком или телеграфским путем, дан предаје пошти сматра се као дан предаје оне коме је упућена. Предаја војној пошти у местима где не постоји редовна пошта сматра се као предаја пошти препорученом пошиљком.

(4) Окривљени који се налази у притвору може изјаву која је везана за рок дати и на записник код суда који води поступак или је предати управи затвора, а лице које се налази на издржавању казне или се налази у заводу ради примене мере безбедности или васпитне мере може такву изјаву предати управи завода у коме је смештено. Дан кад је састављен такав записник, односно кад је изјава предата управи завода сматра се као дан предаје органу који је надлежан да је прими. Управа затвора или завода издаће лицу лишеном слободе потврду о предаји изјаве.

(5) Ако је поднесак који је везан за рок, због незнања или очигледне омашке подносиоца, предат или упућен ненадлежном суду пре истека рока, па надлежном суду стигне после истека рока, сматраће се да је на време поднесен.

Рачунање рокова

Члан 214.

(1) Рокови се рачунају на часове, дане, месеце и године.

(2) Час или дан кад је достављање или саопштење извршено, односно у који пада догађај од када треба рачунати трајање рока, не урачунава се у рок, већ се за почетак рока узима први наредни час, односно дан. У један дан рачуна се 24 часа, а месец се рачуна по календарском времену.

(3) Рокови одређени по месецима, односно годинама завршавају се протеком оног дана последњег месеца, односно године који по свом броју

одговара дану кад је рок отпочео. Ако нема тог дана у последњем месецу, рок се завршава последњег дана тог месеца.

(4) Ако последњи дан рока пада на државни празник или у суботу или у недељу или у неки други дан кад државни орган није радио, рок истиче протеком првог наредног радног дана.

Повраћај у пређашње стање због пропуштања рока за жалбу од стране окривљеног

Члан 215.

(1) Окривљеном који из оправданих разлога пропусти рок за изјаву жалбе на пресуду или на решење о примени мере безбедности, васпитне мере или о одузимању имовинске користи, суд ће дозволити повраћај у пређашње стање ради изјаве жалбе ако у року од осам дана после престанка узрока због кога је пропустио рок поднесе молбу за повраћај у пређашње стање и ако истовремено с молбом преда и жалбу.

(2) После протеча три месеца од дана пропуштања не може се тражити повраћај у пређашње стање.

Одлука о повраћају у пређашње стање

Члан 216.

(1) О повраћају у пређашње стање одлучује председник већа које је донело пресуду или решење које се побија жалбом.

(2) Против решења којим се дозвољава повраћај у пређашње стање није дозвољена жалба.

(3) Кад је окривљени изјавио жалбу на решење којим се не дозвољава повраћај у пређашње стање, суд је дужан да ову жалбу, заједно са жалбом на пресуду или на решење о примени мере безбедности или васпитне мере или о одузимању имовинске користи, као и са одговором на жалбу и свим списима, достави вишем суду на решавање.

Дејство молбе за повраћај у пређашње стање

Члан 217.

Молба за повраћај у пређашње стање, по правилу, не задржава извршење пресуде, односно решења о примени мере безбедности или васпитне мере или о одузимању имовинске користи, али суд надлежан за решавање молбе може одлучити да се са извршењем застане до доношења одлуке по молби.

Глава XIV

ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА

Правноснажност и извршност пресуде

Члан 218.

(1) Пресуда постаје правноснажна кад се више не може побијати жалбом или кад жалба није дозвољена.

(2) Правноснажна пресуда постаје извршна од дана достављања, ако за извршење не постоје законске сметње. Ако није изјављена жалба или су се странке одрекле или одустале од жалбе, пресуда је извршна истеком рока за жалбу, односно од дана одрицања или одустанка од изјављене жалбе.

(3) Ако суд који је донео пресуду у првом степену није надлежан за њено извршење, доставиће оверени препис пресуде са потврдом о извршности суду који је надлежан за извршење.

(4) Ако је резервни подофицир или официр осуђен на казну, суд ће оверени препис правноснажне пресуде доставити органу надлежном за послове одбране у којем се осуђени води у евиденцији.

Извршење пресуде у погледу трошкова кривичног поступка, одузимања имовинске користи и имовинскоправних захтева

Члан 219.

(1) Извршење пресуде у погледу трошкова кривичног поступка, одузимања имовинске користи и имовинскоправних захтева врши надлежни суд по одредбама које важе за извршни поступак.

(2) Трошкови кривичног поступка принудно се наплаћују у корист правосудног буџета по службеној дужности. Трошкови принудне наплате претходно се исплаћују из буџетских средстава.

(3) Ако је у пресуди изречена мера безбедности одузимања предмета, председник већа које је изрекло пресуду у првом степену одлучиће да ли ће се такви предмети продати по одредбама које важе за извршни поступак или ће се предати криминалистичком музеју, односно другој одговарајућој установи или ће се уништити. Новац добијен продајом предмета уноси се у правосудни буџет.

(4) Одредба става 3. овог члана сходно ће се применити и кад се донесе одлука о одузимању предмета на основу члана 82. овог законика.

(5) Правноснажна одлука о одузимању предмета може се, ван случаја понављања кривичног поступка, односно захтева за заштиту законитости, изменити у парничном поступку ако се појави спор о својини одузетих предмета.

Правноснажност и извршност решења

Члан 220.

(1) Ако овим законом није друкчије одређено, решења се извршују кад постану правноснажна. Наредбе се извршују одмах ако орган који је наредбу издао не нареди друкчије.

(2) Правноснажност решења наступа кад се оно не може побијати жалбом или кад жалба није дозвољена.

(3) Решења и наредбе, ако није друкчије одређено, извршују органи који су те одлуке донели. Ако је суд решењем одлучио о трошковима кривичног поступка, ти трошкови се наплаћују по одредбама члана 219. ст. 1. и 2. овог закона.

Сумња у дозвољеност извршења или у односу на друга питања у правноснажној пресуди

Члан 221.

(1) Ако се појави сумња о дозвољености извршења судске одлуке или о рачунању казне, или ако у правноснажној пресуди није одлучено о урачунавању притвора или раније издржане казне, или урачунавање није правилно извршено, о томе ће одлучити посебним решењем председник већа суда који је судио у првом степену. Жалба не задржава извршење решења, осим ако суд није друкчије одредио.

(2) Ако се у току извршења појави сумња у погледу тумачења судске одлуке, о томе одлучује председник већа које је донело правноснажну одлуку.

Издавање оштећеном потврде о извршности пресуде

Члан 222.

Кад је одлука којом је одлучено о имовинскоправном захтеву постала правноснажна, оштећени може захтевати од суда који је одлучио у првом степену да му изда оверени препис одлуке, са назначењем да је одлука извршна.

Начин вођења казнене евиденције

Члан 223.

Пропис о начину вођења казнене евиденције доноси министар надлежан за унутрашње послове уз сагласност министра надлежног за правосуђе.

Глава XV

ТРОШКОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

Појам и садржина трошкова кривичног поступка

Члан 224.

(1) Трошкови кривичног поступка су издаци учињени поводом кривичног поступка од његовог покретања до његовог завршетка и издаци за предузете доказне и друге службене радње у претходној истрази.

(2) Трошкови кривичног поступка обухватају:

1) трошкове за сведоке, вештаке, тумаче и стручна лица и трошкове увиђаја;

2) трошкове превоза окривљеног;

3) издатке за довођење окривљеног;

4) путне трошкове службених лица;

5) трошкове лечења окривљеног за време док се налази у притвору, као и трошкове порођаја, осим трошкова који се наплаћују из фонда за здравствено осигурање;

6) трошкове техничког прегледа возила, анализе крви, анализе ДНК, анализе урина, односно друге медицинске анализе, као и трошкове превоза леша до места обдукције;

7) награду и нужне издатке браниоца, нужне издатке приватног тужиоца и оштећеног као тужиоца и њихових законских заступника, као и награду и нужне издатке њихових пуномоћника;

8) нужне издатке оштећеног и његовог законског заступника, као и награду и нужне издатке његовог пуномоћника;

9) паушални износ, за трошкове који нису обухваћени претходним тачкама.

(3) Паушални износ се одређује према трајању и сложености поступка и имовном стању лица обавезног да плати овај износ.

(4) Трошкови из тач. 1. до 6. става 2. овог члана, као и нужни издаци постављеног браниоца и постављеног пуномоћника оштећеног као тужиоца (члан 65. став 2. и члан 229), у поступку због кривичних дела за која се гони по службеној дужности, исплаћују се из средстава органа који води кривични поступак унапред, а наплаћују се касније од лица која су дужна да их накнаде по одредбама овог законика. Орган који води кривични поступак дужан је да све трошкове који су унапред исплаћени унесе у попис који ће се приложити списима.

(5) Трошкови превозиња неће се наплаћивати од лица која су по одредбама овог законика дужна да накнадне трошкове кривичног поступка.

(6) Трошкове из претходне истраге који се односе на награду и нужне издатке браниоца кога је одредио јавни тужилац или полиција исплаћује надлежни орган који је својим решењем поставио браниоца.

Одлука о трошковима кривичног поступка

Члан 225.

(1) У свакој пресуди и решењу којим се обуставља кривични поступак одлучиће се ко ће сносити трошкове поступка и колико они износе.

(2) Ако недостају подаци о висини трошкова, посебно решење о висини трошкова донеће истражни судија, судија појединац или председник већа када се ти подаци прибаве. Подаци о висини трошкова и захтев за њихову накнаду могу се поднети најкасније у року од једне године од дана правноснажности пресуде или решења о обустави кривичног поступка.

(3) Кад је о трошковима кривичног поступка одлучено посебним решењем, о жалби против тог решења одлучује веће (члан 24. став 6).

Лица која су дужна да сnose трошкове настале њиховом кривицом

Члан 226.

(1) Окривљени, оштећени, оштећени као тужилац, приватни тужилац, бранилац, законски заступник, пуномоћник, сведок, вештак, тумач и стручно лице (члан 278. став 10), без обзира на исход кривичног поступка, сnose трошкове свог довођења, одлагања доказне радње или главног претреса и друге трошкове поступка које су проузроковали својом кривицом, као и одговарајући део паушалног износа.

(2) О трошковима из става 1. овог члана доноси се посебно решење, осим ако се о трошковима које сnose приватни тужилац и окривљени решава у одлуци о главној ствари.

(3) О жалби против посебног решења из става 2. овог члана одлучује веће из члана 24. став 6. овог законика.

Одлука о трошковима у осуђујућој пресуди

Члан 227.

(1) Кад суд окривљеног огласи кривим, изрећи ће у пресуди да је дужан да накнади трошкове кривичног поступка.

(2) Лице које је окривљено за више кривичних дела, неће се осудити на накнаду трошкова у погледу дела за која је ослобођено од оптужбе, уколико се ти трошкови могу издвојити из укупних трошкова.

(3) У пресуди којом је више окривљених оглашено кривим, суд ће одредити колики ће део трошкова сносити сваки од њих, а ако то није могућно, осудиће све окривљене да солидарно сnose трошкове. Плаћање паушалног износа одредиће се за сваког окривљеног посебно.

(4) У одлуци којом решава о трошковима, суд, изузетно, може ослободити окривљеног од дужности да накнади у целини или делимично трошкове кривичног поступка из члана 224. став 2. тач. 1. до 6. и 9. овог

законика, ако би се њиховим плаћањем угрозило издржавање окривљеног или лица која је он дужан да издржава. Ако се ове околности утврде после доношења одлуке о трошковима, председник већа може посебним решењем ослободити окривљеног од дужности накнаде трошкова кривичног поступка.

Одлука о трошковима у решењу о обустави кривичног поступка, ослобађајућој или одбијајућој пресуди

Члан 228.

(1) Кад се обустави кривични поступак или кад се донесе пресуда којом се окривљени ослобађа од оптужбе или којом се оптужба одбија у поступку за кривично дело које се гони по службеној дужности, изрећи ће се у решењу, односно пресуди да трошкови кривичног поступка из члана 224. став 2. тач. 1. до 6. овог законика, као и нужни издаци окривљеног и нужни издаци и награда браниоца, падају на терет буџетских средстава јавног тужиоца, осим у случајевима одређеним у следећим ставовима.

(2) Лице које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело лажног пријављивања обавезаће се посебним решењем да сноси трошкове кривичног поступка које је проузроковало. Ово решење, на предлог јавног тужиоца, доноси веће из члана 24. став 6. овог законика.

(3) Када су решење о обустави поступка или одбијајућа пресуда донети због тога што је оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од кривичног гоњења, трошкове кривичног поступка сносиће оптужени.

(4) Приватни тужилац, односно оштећени као тужилац је дужан да накнади трошкове кривичног поступка из члана 224. став 2. тач. 1. до 6. и 8. овог законика, нужне издатке окривљеног, као и нужне издатке и награду његовог браниоца, ако је поступак завршен пресудом којом се окривљени ослобађа од оптужбе или пресудом којом се оптужба одбија или решењем о обустави поступка, осим ако је поступак обустављен, односно ако је донесена пресуда којом се оптужба одбија због смрти окривљеног или због тога што је наступила застарелост кривичног гоњења услед одуговлачења поступка које се не може приписати у кривицу приватног тужиоца, односно оштећеног као тужиоца. Ако је поступак обустављен услед одустања од тужбе, окривљени и приватни тужилац, односно оштећени као тужилац, могу се поравнати у погледу њихових међусобних трошкова. Ако има више приватних тужилаца, односно оштећених као тужилаца, сви ће сносити трошкове солидарно.

(5) Оштећени који је одустао од предлога за гоњење сносиће трошкове кривичног поступка, осим када је окривљени изјавио да ће их сам сносити.

(6) Кад се суд огласи ненадлежним, одлуку о трошковима донеће надлежни суд.

(7) Ако захтев за накнаду нужних издатака и награде из става 1. овог члана не буде усвојен, или суд о њему не донесе одлуку у року од шест месеци од дана подношења захтева, окривљени и бранилац имају право да потраживања остварују у парничном поступку против Републике Србије.

Трошкови браниоца и пуномоћника

Члан 229.

(1) Награду и нужне издатке браниоца и пуномоћника приватног тужиоца или оштећеног дужно је да плати брањено, односно заступано лице, без обзира ко је по одлуци суда дужан да сноси трошкове кривичног поступка, осим ако по одредбама овог законика награда и нужни издаци браниоца падају на терет буџетских средстава. Ако је окривљеном био постављен бранилац, а плаћањем награде и нужних издатака би било доведено у питање издржавање окривљеног или издржавање лица које је он обавезан да издржава, награда и нужни издаци браниоца исплатиће се из буџетских средстава. Овако ће се поступати и ако је оштећеном као тужиоцу био постављен пуномоћник.

(2) Пуномоћник који није адвокат нема право на награду, већ само на накнаду нужних издатака.

Трошкови настали у поступку пред вишим судом

Члан 230.

О дужности плаћања трошкова који настану у поступку пред вишим судом одлучује тај суд сходно одредбама чл. 224. до 228. овог законика.

Доношење потпунијег прописа о трошковима кривичног поступка

Члан 231.

Потпунији пропис о накнади трошкова кривичног поступка и висини паушалног износа доноси министарство надлежно за правосуђе, по прибављеном мишљењу Врховног суда Србије.

Глава XVI

ИМОВИНСКОПРАВНИ ЗАХТЕВИ

Расправљање имовинскоправног захтева у кривичном поступку и његов предмет

Члан 232.

(1) Имовинскоправни захтев који је настао услед извршења кривичног дела расправиће се на предлог овлашћених лица у кривичном поступку ако се тиме не би знатно одуговлачио овај поступак.

(2) Имовинскоправни захтев може се односити на накнаду штете, повраћај ствари или поништај одређеног правног посла.

Лице овлашћено за подношење предлога за остваривање имовинскоправног захтева

Члан 233.

(1) Предлог за остваривање имовинскоправног захтева у кривичном поступку може поднети лице које је овлашћено да такав захтев остварује у парничном поступку.

(2) Ако су услед кривичног дела оштећена државна или друштвена средства, орган који је законом овлашћен да се стара о заштити тих средстава може у кривичном поступку учествовати у складу са овлашћењима која има на основу тог закона.

Подношење предлога за остваривање имовинскоправног захтева

Члан 234.

(1) Предлог за остваривање имовинскоправног захтева у кривичном поступку подноси се органу коме се подноси кривична пријава или суду пред којим се води поступак.

(2) Предлог се може поднети најкасније до завршетка главног претреса пред првостепеним судом.

(3) Лице овлашћено на подношење предлога дужно је да одређено означи свој захтев и да поднесе доказе.

(4) Ако овлашћено лице није поднело предлог за остваривање имовинскоправног захтева у кривичном поступку до подизања оптужбе, обавестиће се да може тај предлог поднети до завршетка главног претреса. Ако су услед кривичног дела оштећена државна или друштвена средства, а предлог није стављен, суд ће о томе обавестити орган из члана 233. став 2. овог законика.

Одустанак од предлога за остваривање имовинскоправног захтева и прелазак имовинског права на друго лице

Члан 235.

(1) Овлашћена лица (члан 233) могу до завршетка главног претреса одустати од предлога за остваривање имовинскоправног захтева у кривичном поступку и остваривати га у парничном поступку. У случају одустања од предлога, такав предлог се не може поново поднети.

(2) Ако је право садржано у имовинскоправном захтеву после поднетог предлога а пре завршетка главног претреса прешло на друго лице, по правилима имовинског права, позваће се то лице да се изјасни да ли остаје код предлога. Ако се уредно позвани не одазове, сматраће се да је одустао од поднетог предлога.

Извиђање о имовинскоправном захтеву

Члан 236.

(1) Суд пред којим се води поступак саслушаће окривљеног о чињеницама наведеним у предлогу и извидиће околности које су од важности за утврђивање имовинскоправног захтева. Суд је дужан да прикупи доказе и извиди шта је потребно за одлучивање о захтеву и пре него што је поднет такав предлог.

(2) Ако би се извиђањем о имовинскоправном захтеву знатно одуговлачио кривични поступак, суд ће се ограничити на прикупљање оних података чије утврђивање касније не би било могућно или би било знатно отежано.

Одлуке о имовинскоправном захтеву

Члан 237.

(1) О имовинскоправном захтеву одлучује суд.

(2) У пресуди којом окривљеног оглашава кривим, суд може овлашћеном лицу досудити имовинскоправни захтев у целини или му може досудити имовинскоправни захтев делимично, а за вишак упутити на парнични поступак. Ако подаци кривичног поступка не пружају поуздан основ ни за потпуно ни за делимично пресуђење, суд ће овлашћено лице упутити да имовинскоправни захтев у целини може да остварује у парничном поступку.

(3) Кад суд донесе пресуду којом се окривљени ослобађа од оптужбе или којом се оптужба одбија или кад решењем обустави кривични поступак, упутиће овлашћено лице да имовинскоправни захтев може остваривати у парничном поступку.

(4) Кад се суд огласи ненадлежним за кривични поступак, упутиће овлашћено лице да имовинскоправни захтев може пријавити у кривичном поступку који ће отпочети или продужити надлежни суд.

(5) Суд може у току кривичног поступка, или по његовом окончању, без обзира на врсту одлуке коју је донео, упутити оштећеног, односно лице које је поднело имовинскоправни захтев и окривљеног да покушају да свој спорни однос, који је предмет тог захтева, реше у поступку посредовања, у складу са Законом о посредовању – медијацији.

Предаја ствари оштећеном

Члан 238.

Ако се имовинскоправни захтев односи на повраћај ствари, а суд установи да ствар припада оштећеном и да се налази код окривљеног или код неког од учесника у кривичном делу или код лица коме су је они дали на чување, одредиће у пресуди да се ствар преда оштећеном.

Поништај правног посла

Члан 239.

Ако се имовинскоправни захтев односи на поништај одређеног правног посла, а суд нађе да је захтев основан, изрећи ће у пресуди потпун или делимични поништај тог правног посла, с последицама које отуда проистичу, не дирајући у права трећих лица.

Измена правноснажне пресуде којом је одлучено о имовинскоправном захтеву

Члан 240.

(1) Правноснажну пресуду којом је одлучено о имовинскоправном захтеву суд може у кривичном поступку изменити само поводом понављања кривичног поступка или захтева за заштиту законитости.

(2) Ван овог случаја осуђени, односно његови наследници могу само у парничном поступку захтевати да се правноснажна пресуда кривичног суда којом је одлучено о имовинскоправном захтеву измени, и то ако постоје услови за понављање поступка по одредбама које важе за парнични поступак.

Привремене мере обезбеђења имовинскоправног захтева

Члан 241.

(1) На предлог овлашћених лица (члан 233), могу се у кривичном поступку по одредбама које важе за извршни поступак, одредити привремене мере обезбеђења имовинскоправног захтева насталог услед извршења кривичног дела.

(2) Решење из става 1. овог члана доноси у истрази истражни судија. После подигнуте оптужнице, решење доноси ван главног претреса председник већа, а на главном претресу веће.

(3) Жалба против решења већа о привременим мерама обезбеђења није дозвољена. У осталим случајевима о жалби решава веће из члана 24. став 6. овог законика. Жалба не задржава извршење решења.

Враћање ствари

Члан 242.

(1) Ако се ради о стварима које несумњиво припадају оштећеном, а не служе као доказ у кривичном поступку, предаће се оштећеном и пре завршетка поступка.

(2) Ако се више оштећених споре о својини ствари, упутиће се на парнични поступак, а суд ће у кривичном поступку одредити само чување ствари као привремену меру обезбеђења.

(3) Ствари које служе као доказ одузеће се привремено и по завршетку поступка вратити власнику. Ако је оваква ствар неопходно потребна

власнику, она му се може вратити и пре завршетка поступка, уз обавезу да је на захтев донесе.

Привремене мере обезбеђења према трећем лицу

Члан 243.

(1) Ако оштећени има захтев према трећем лицу због тога што се код њега налазе ствари прибављене кривичним делом, или због тога што је оно услед кривичног дела дошло до имовинске користи, суд може у кривичном поступку, на предлог овлашћених лица (члан 233) и по одредбама које важе за извршни поступак, одредити привремене мере обезбеђења и према том трећем лицу. Одредбе члана 242. ст. 2. и 3. овог законика важе и у овом случају.

(2) У пресуди којом се окривљени оглашава кривим суд ће или укинути мере из става 1. овог члана, ако већ раније нису укинуте, или ће оштећеног упутити на парнични поступак, с тим што ће се ове мере укинути ако парнични поступак не буде покренут у року који одреди суд.

Глава XVII

ПРЕЈУДИЦИЈАЛНА ПИТАЊА И ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ

Решавање прејудисијалних питања

Члан 244.

(1) Ако примена кривичног закона зависи од претходног решења каквог правног питања за чије решење је надлежан суд у ком другом поступку или неки други државни орган, суд који суди у кривичном предмету може сам решити и то питање по одредбама које важе за доказивање у кривичном поступку. Решење овог правног питања од стране кривичног суда има дејство само за кривични предмет који овај суд расправља.

(2) Ако је о таквом претходном питању већ донео одлуку суд у ком другом поступку или други државни орган, таква одлука не веже кривични суд у погледу оцене да ли је учињено одређено кривично дело.

Одобрење за кривично гоњење

Члан 245.

(1) Кад је законом одређено да је за гоњење појединих лица и кривичних дела потребно претходно одобрење надлежног државног органа, јавни тужилац не може донети решење о спровођењу истраге нити подићи непосредно оптужницу, односно оптужни предлог, ако претходно не прибави одобрење за кривично гоњење.

(2) Кад се за кривично дело гони по приватној тужби, односно по захтеву оштећеног као тужиоца, одобрење прибавља суд.

(3) Лице које ужива право имунитета може се на имунитет позвати до почетка главног претреса. Ако оптужени стекне право имунитета

после почетка главног претреса, на имунитет се може позвати одмах, а најкасније до завршетка главног претреса.

(4) Органи из ст. 1. и 2. овог члана могу од надлежног државног органа затражити одобрење за кривично гоњење и пре него што се лице које ужива право имунитета на њега позвало.

Предлог оштећеног за кривично гоњење

Члан 246.

Кад гоњење за кривично дело зависи од предлога оштећеног, јавни тужилац не може донети решење о спровођењу истраге нити подићи непосредну оптужницу, односно оптужни предлог, док оштећени не стави предлог.

Обавештавање органа или послодавца код кога је окривљени у радном односу

Члан 247.

О стављању у притвор, о ступању оптужнице на правну снагу, односно о осуђујућој пресуди због кривичног дела за које се гони на основу оптужног предлога, суд ће у року од три дана обавестити орган или послодавца код кога је окривљени у радном односу.

Обустава кривичног поступка због смрти окривљеног

Члан 248.

Кад се у току кривичног поступка утврди да је окривљени умро, решењем истражног судије, судије појединца или председника већа обуставиће се кривични поступак.

Кажњавање због одуговлачења кривичног поступка

Члан 249.

(1) Суд може у току поступка казнити новчаном казном до 150.000 динара браниоца, пуномоћника или законског заступника, оштећеног, оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца, ако су његови поступци очигледно управљени на одуговлачење кривичног поступка.

(2) Ако јавни тужилац сматра да у претходној истрази или истрази коју он води или у којој предузима одређене доказне радње неко од лица из става 1. овог члана очигледно одуговлачи кривични поступак, направиће записник о томе и доставити заједно са копијом кривичног предмета истражном судији, који може том лицу изрећи новчану казну из става 1. овог члана.

(3) О кажњавању адвоката, односно адвокатског приправника обавестиће се одговарајућа адвокатска комора.

(4) Председник адвокатске коморе је дужан да у року од два месеца од дана пријема обавештења из става 3. овог члана, обавести суд о

мерама које су предузете према браниоцу из става 1. овог члана, а у случају пропуштања те обавезе може бити кажњен новчаном казном из става 1. овог члана.

(5) Ако јавни тужилац не подноси суду предлоге благовремено или друге радње у поступку предузима с великим закашњењем и тиме проузрокује одуговлачење поступка, обавестиће се о томе непосредно виши јавни тужилац.

Међународноправни имунитет

Члан 250.

(1) У погледу искључења кривичног гоњења странаца који уживају право имунитета у Србији и Црној Гори важе правила међународног права.

(2) У случају сумње да ли се ради о тим лицима, орган који води поступак ће се за објашњење обратити министарству надлежном за спољне послове.

Обавеза других државних органа

Члан 251.

Сви државни органи дужни су да судовима и другим органима који учествују у кривичном поступку пруже потребну помоћ, нарочито ако се ради о откривању кривичних дела, прибављању доказа и проналажењу учинилаца.

Поступање са сумњивим стварима

Члан 252.

(1) Нађе ли се код осумњиченог или окривљеног туђа ствар за коју се не зна чија је, орган који води поступак ће опис те ствари објавити на табли скупштине општине на чијем подручју они живе и на чијем је подручју кривично дело учињено. Уз опис ствари ће се, увек када је то целисходно, истаћи и њена фотографија. У огласу ће се позвати власник да се јави у року од једне године од дана објављивања огласа, уз напомену да ће се иначе ствар продати. Новац добијен продајом уноси се у правосудни буџет.

(2) Ако се ради о стварима веће вредности, објављивање се може извршити и путем дневних листова, радија, телевизије или давањем огласа, односно одговарајућег обавештења на Интернету.

(3) Ако је ствар подложна кварењу протеком времена или њено чување проузрокује знатне трошкове, она ће се продати по одредбама које важе за извршни поступак, а новац предати на чување у судски депозит.

(4) По одредби става 3. овог члана поступиће се и кад ствар припада одбеглом или непознатом учиниоцу кривичног дела.

Део други
ТОК ПОСТУПКА

**А. КРИВИЧНА ПРИЈАВА, ПРЕТХОДНА ИСТРАГА И
ОБАВЕШТЕЊЕ О КРИВИЧНОМ ДЕЛУ**

Глава XVIII

КРИВИЧНА ПРИЈАВА

Дужност подношења кривичне пријаве

Члан 253.

(1) Сви државни органи, органи територијалне аутономије или органи локалне самоуправе, јавна предузећа и установе дужни су да пријаве кривична дела за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештени или за њих сазнају на други начин.

(2) Дужност из става 1. овог члана имају и сва физичка и правна лица, која на основу закона поседују одређена јавна овлашћења или се професионално баве заштитом и обезбеђењем људи и имовине, лечењем и здравственом заштитом људи, односно пословима чувања, васпитања или образовања малолетних лица, ако су за кривично дело сазнала у вези са својом делатношћу.

(3) Подносиоци кривичне пријаве из ст. 1. и 2. овог члана навешће доказе који су им познати и предузеће мере да се сачувају трагови кривичног дела, предмети на којима је или помоћу којих је учињено кривично дело, предмети настали извршењем кривичног дела и други докази.

(4) Свако треба и има право да пријави кривично дело за које се гони по службеној дужности. Кривичним закоником се одређује у којим случајевима непријављивање кривичног дела представља кривично дело.

(5) Свако је дужан да пријави кривично дело које се гони по службеној дужности, чијим је извршењем оштећено малолетно лице.

(6) Када суд у току кривичног поступка оцени да постоји основана сумња да је одређено лице пропустило своју дужност из става 5. овог члана и да из тог пропуштања произилази основана сумња да је тиме учињено кривично дело из члана 193. Кривичног законика, обавестиће о томе надлежног јавног тужиоца.

**Начин подношења кривичне пријаве и поступање органа
којем је кривична пријава поднесена**

Члан 254.

(1) Кривична пријава се подноси надлежном јавном тужиоцу, писмено или усмено, телефоном, електронском поштом или употребом других техничких средстава и начина.

(2) Ако се кривична пријава подноси усмено, пријавилац ће се упозорити на последице лажног пријављивања, а пријава и упозорење се уносе у записник. Ако је пријава саопштена телефоном или употребом других техничких средстава и начина, сачиниће се службена белешка, а ако је пријава поднесена електронском поштом, она ће се сачувати на одговарајућем носиоцу података и одштампати.

(3) Ако је кривична пријава поднесена суду, полицији, другом државном органу, или ненадлежном јавном тужиоцу, они ће пријаву примити и одмах је, заједно са свим њеним прилозима, ако су они уз њу поднесени, доставити надлежном јавном тужиоцу.

(4) Када је пријава поднесена полицији, она ће, ако сматра да постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, без одлагања спровести потребне радње претходне истраге, које спадају у њену надлежност или које је по овом законуку овлашћена да спроводи, о чему ће одмах обавестити надлежног јавног тужиоца.

(5) Ако јавни тужилац у року од три месеца од дана пријема кривичне пријаве, није поступио у складу са чланом 273. овог законика, дужан је да одмах обавести непосредно вишег јавног тужиоца, који ће предузети потребне мере.

Глава XIX

ПРЕТХОДНА ИСТРАГА И ПОДНОШЕЊЕ ОБАВЕШТЕЊА О КРИВИЧНОМ ДЕЛУ

Радње полиције у претходној истрази

Члан 255.

(1) Ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, полиција је дужна да предузме потребне мере да се идентификује, пронађе и ухвати учинилац кривичног дела, да се учинилац или прикривач не сакрије или не побегне, да се открију и обезбеде трагови кривичног дела и предмети који могу послужити као доказ, као и да прикупи сва обавештења која би могла бити од користи за успешно вођење кривичног поступка.

(2) У циљу испуњења дужности из става 1. овог члана, полиција може да изврши следеће радње претходне истраге: да тражи потребна обавештења од грађана; да изврши потребан преглед превозних средстава, путника и пртљага; да за неопходно потребно време, а најдуже шест часова, ограничи кретање људи и возила на одређеном простору; да предузме потребне мере у вези са утврђивањем истоветности лица и предмета; да распише потрагу за лицем и стварима за којима се трага; да у присуству одговорног лица прегледа одређене објекте и просторије државних органа, предузећа, радњи и других правних лица, оствари увид у њихову документацију и да је по потреби привремено одузме, као и да предузме друге потребне мере и радње.

(3) О чињеницама и околностима које су утврђене приликом предузимања појединих радњи из става 2. овог члана, а могу бити од интереса за кривични поступак, као и о предметима који су пронађени или одузети, саставиће се записник или службена белешка. Спровођење појединих радњи из става 2. овог члана полиција може да забележи и уређајима за звучно и видео снимање, а звучни и видео снимак се прилаже записнику, односно службеној белешци.

(4) Приликом увиђаја за кривично дело против безбедности јавног саобраћаја за које постоји основана сумња да је проузроковало тешке последице или да је извршено са умишљајем, полиција може од осумњиченог, који је управљао моторним возилом, привремено, а најдуже до три дана, одузети возачку дозволу.

(5) Кад је то неопходно ради утврђивања истоветности или у другим случајевима од интереса за успешно вођење претходне истраге, полиција може, уз претходно одобрење јавног тужиоца, а када постоји опасност од одлагања и без тог одобрења, фотографисати осумњиченог, узети отиске његових прстију, наредити вршење ДНК анализа и предузети друге радње потребне за утврђивање идентитета. Само уз писмено и образложено решење истражног судије полиција може јавно објавити фотографију осумњиченог.

(6) Ако је потребно да се утврди од кога потичу отисци прстију или дланова на појединим предметима, полиција може, уз претходно одобрење јавног тужиоца, односно и без одобрења, ако постоји опасност од одлагања, узимати отиске прстију или дланова од лица за која постоји вероватноћа да су могла доћи у додир с тим предметима.

(7) Лице према коме је примењена нека од радњи или мера из ст. 2. и 4. до 6. овог члана и које сматра да је тиме нарушено неко његово право, може у року од три дана од дана спровођења радње или мере, да поднесе притужбу надлежном јавном тужиоцу, чиме се не искључује његова могућност да подноси кривичну пријаву или његово право да остварује правну заштиту на други начин.

(8) Полиција може у претходној истрази привремено одузети предмете по одредбама члана 82. овог законика, ако постоји опасност од одлагања и претрести стан, друге просторије и лица под условима предвиђеним у члану 81. овог законика.

(9) Полиција је дужна да привремено одузете предмете одмах врати власнику или држаоцу ако кривични поступак не буде покренут, односно ако у року од три месеца не поднесе обавештење о извршеном кривичном делу надлежном јавном тужиоцу.

(10) Полиција може сама обавити увиђај ако јавни тужилац није у могућности да одмах изиђе на место догађаја и може одредити потребна вештачења која не трпе одлагање. Ако јавни тужилац стигне на лице места у току увиђаја, он може предузети његово спровођење.

(11) О предузетим радњама из ст. 8. до 10. овог члана, полиција ће без одлагања обавестити јавног тужиоца.

Подношење обавештења јавном тужиоцу о кривичном делу

Члан 256.

(1) Полиција без одлагања, а најкасније у року од 24 часа обавештава јавног тужиоца о постојању основа сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности и за које је прописана казна затвора од пет година или тежа казна, односно најкасније у року од 48 часова ако се ради о кривичном делу за које је прописана блажа казна.

(2) Уз обавештење из става 1. овог члана, полиција доставља јавном тужиоцу записнике, службене белешке и све друге оригиналне доказне материјале или њихове копије о до тада већ предузетим радњама у претходној истрази.

(3) Током целокупне претходне истраге, полиција без одлагања, а најкасније у року од 24 часа када се ради о кривичном делу за које је прописана казна затвора од пет година или тежа казна, односно у року од 48 часова ако је у питању кривично дело запређено блажом казном, обавештава јавног тужиоца о свим предузетим радњама, те му доставља записнике, службене белешке и оригинале или копије свих других доказних материјала.

(4) Када полиција утврди постојање основа сумње да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности, она о томе без одлагања подноси обавештење надлежном јавном тужиоцу, уз које јавном тужиоцу доставља записнике, службене белешке и све друге оригиналне доказне материјале или њихове копије.

(5) Ако јавни тужилац у року од три месеца од дана пријема обавештења из става 1. овог члана, није поступио у складу са чланом 273. овог законика, дужан је да одмах обавести вишег јавног тужиоца, који ће предузети потребне мере.

Прикупљање обавештења од грађана у претходној истрази

Члан 257.

(1) Полиција може позивати грађане ради прикупљања обавештења о кривичном делу и учиниоцу и о другим важним околностима које се односе на кривично дело. У позиву се мора назначити разлог позивања и својство у коме се грађанин позива. Принудно се може довести лице које се није одазвало позиву само ако је у позиву било на то упозорено.

(2) Приликом поступања по одредбама овог члана, полиција не може грађане саслушавати у својству осумњиченог или сведока, осим у случајевима из чл. 258, 260. и 261. овог законика.

(3) Прикупљање обавештења од истог лица може трајати онолико времена колико је неопходно да се добије потребно обавештење, а најдуже четири часа.

(4) Обавештења од грађана се не смеју прикупљати принудно, нити уз обману или исцрпљивање, а полиција мора поштовати личност и достојанство грађана. Ако грађанин одбије да пружа обавештења, он се не

може задржавати и правило о року из става 3. овог члана се у том случају не примењује.

(5) Ако позвани грађанин дође у просторије полиције заједно са својим адвокатом, полиција ће допустити да адвокат присуствују прикупљању обавештења од грађанина.

(6) О прикупљеним обавештењима се саставља службена белешка или записник који ће се прочитати лицу које је обавештење дало. То лице може ставити примедбе које је полиција дужна да унесе у службену белешку или записник. Копија службене белешке или записника о датом обавештењу издаће се грађанину, који то захтева.

(7) Грађанин се може поново позивати ради прикупљања обавештења о околностима другог кривичног дела или учиниоца, а ради прикупљања обавештења о истом кривичном делу се може из важних разлога изузетно позвати само још једном.

Саслушање сведока у претходној истрази

Члан 258.

(1) Ако полиција у току прикупљања обавештења оцени да је потребно да се позвани грађанин саслуша као сведок, одмах ће о томе обавестити јавног тужиоца, који може лице да саслуша у складу са чланом 109. овог законика.

(2) Јавни тужилац може поверити полицији да она обави саслушање сведока, коме јавни тужилац може присуствовати.

(3) Уколико је у време предузимања радње из става 1. овог члана познато ко је осумњичени за кривично дело, поводом чијег се извршења грађанин саслушава као сведок, осумњиченом и његовом браниоцу ће се, осим када постоји опасност од одлагања, или то није могуће из других важних разлога, омогућити да присуствују саслушању, приликом чега они могу постављати питања сведоку и износити своје примедбе.

(4) Саслушање грађана у својству сведока мора започети пре истека рока из члана 257. став 3. овог законика, али се тај рок може продужити уз сагласност грађанина.

(5) О саслушању сведока од стране јавног тужиоца или полиције се саставља записник који потписује саслушани сведок. Цео ток саслушања сведока обављеног од стране полиције, којем није присуствовао јавни тужилац, се бележи уређајем за звучно и видео снимање. Звучни и видео снимак се прилаже записнику о саслушању сведока.

(6) Уколико постоји опасност да се грађанин услед старости, болести или других важних разлога, неће моћи саслушати на главном претресу, ако дође до његовог вођења, или када јавни тужилац сматра да је из других важних разлога потребно да истражни судија предузме ту радњу, он ће предложити истражном судији да он саслуша грађанина као сведока у складу са чланом 109. овог законика.

(7) Ако се истражни судија не сложи са предлогом из става 5. овог члана, одлуку о томе доноси веће из члана 24. став 6. овог законика.

(8) Записник о саслушању сведока током претходне истраге, као и снимак из става 5. овог члана, не издавају се из списка и могу се користити као доказ у кривичном поступку.

Прикупљање обавештења од притвореника у претходној истрази

Члан 259.

(1) По одобрењу истражног судије, судије појединца, односно председника већа, јавни тужилац или, изузетно, полиција, када јој то повери јавни тужилац, могу прикупљати обавештења од лица која се налазе у притвору, ако је то потребно ради откривања или разјашњавања других кривичних дела и учинилаца.

(2) Обавештења из става 1. овог члана ће се прикупљати у заводу у коме је окривљени притворен, у време које одреди истражни судија, судија појединац или председник већа, и у његовом присуству, или у присуству судије кога он одреди. Прикупљању ових обавештења има право да присуствује и бранилац окривљеног, ако то притвореник захтева.

(3) Прикупљање обавештења ће се одложити до доласка браниоца окривљеног, али не дуже од четири часа, а ако у том року бранилац не дође, обавештења се могу прикупити и без присуства браниоца.

Саслушање осумњиченог у претходној истрази

Члан 260.

(1) Ако полиција у току прикупљања обавештења оцени да позвани грађанин може бити осумњичени, дужна је да га одмах обавести да се сматра осумњиченим, о делу за које се терети и основама сумње, да не мора да даје никакве изјаве, нити да одговара на постављена питања, као и да се све његове изјаве могу употребити као доказ против њега у кривичном поступку. Осумњичени се обавештава о праву да узме браниоца који ће присуствовати његовом даљем саслушању, да, ако је ангажовао браниоца или се ради о случају обавезне стручне одбране, није дужан да без браниоца одговара на постављена питања, те ће му се, у случају задржавања (члан 264), предочити права прописана у члану 5. овог законика и омогућити коришћење права прописаних у члану 263. став 1. овог законика.

(2) Грађанину који је током прикупљања обавештења стекао својство осумњиченог ће се омогућити да употребом телефона или другог електронског преносиоца порука, непосредно или посредством чланова породице или трећег лица чији идентитет мора бити познат, успостави контакт са браниоцем, а полиција или јавни тужилац могу осумњиченом помоћи да нађе браниоца.

(3) Јавни тужилац или полиција могу и позивати осумњиченог, а позив мора да садржи упозорење из става 1. овог члана.

(4) У случају из става 1. овог члана полиција обавештава јавног тужиоца. Јавни тужилац ће затражити од полиције да се саслушање осумњиченог одложи до његовог доласка и да се њему омогући да саслуша осумњиченог, а може поверити полицији да сама обави саслушање осумњиченог, коме јавни тужилац може присуствовати.

(5) Ако је осумњичени нем, глув или неспособан да се сам успешно брани, као и када се терети за кривично дело за које се може изрећи казна затвора од преко пет година, а сам не узме браниоца, или бранилац не дође у року од четири часа, након што је осумњичени у смислу става 2. овог члана са њим успоставио контакт, јавни тужилац или полиција ће осумњиченом поставити браниоца по службеној дужности, по редоследу са списка који на предлог одговарајуће адвокатске коморе прави јавни тужилац.

(6) На саслушање осумњиченог од стране јавног тужиоца или полиције примењују се одредбе овог законика које се односе на саслушање окривљеног.

(7) О саслушању осумњиченог од стране јавног тужиоца или полиције саставља се записник који се осумњиченом чита и који он потписује, а у записник се уносе и све примедбе које је осумњичени дао. Цео ток саслушања осумњиченог обављеног од стране полиције, којем није присуствовао јавни тужилац, бележи се уређајем за звучно и видео снимање. Снимак мора да обухвати цео ток саслушања и на њему се морају јасно видети сва лица која су саслушању присуствовала. Звучни и видео снимак се прилаже записнику о саслушању осумњиченог, а записник о овом саслушању се не издваја из списка и може се користити као доказ у кривичном поступку.

(8) Ако је саслушање осумњиченог обавио јавни тужилац, он може у складу са чланом 273. став 3. овог законика, када оцени да постоји основана сумња да је осумњичени учинио кривично дело за које се терети, донети решење о спровођењу истраге.

(9) Када донесе решење из става 8. овог члана, јавни тужилац може, ако оцени да су испуњени услови из члана 264. став 1. овог законика донети и решење о привременом задржавању осумњиченог, а у том случају јавни тужилац ће истражном судији у складу са чланом 265. став 2. овог законика предложити одређивање притвора. Истражни судија поступа у складу са чланом 274. овог законика.

(10) На решење о спровођењу истраге које је у складу са ставом 8. овог члана донео јавни тужилац, сходно се примењује члан 275. овог законика.

Саслушање осумњиченог уз коришћење уређаја за регистровање физиолошких реакција лица које се саслушава

Члан 261.

(1) Овлашћено службено лице полиције може, на захтев или уз пристанак лица од којег се прикупљају обавештења у складу са чланом 260. став 1. овог законика, или лица које је током прикупљања таквих обавештења стекло својство осумњиченог, односно које је у складу са чланом 260. став 3. овог законика позвано да буде саслушано у својству осумњиченог, обавити његово саслушање уз коришћење уређаја за регистровање физиолошких реакција.

(2) Пре саслушања на начин из става 1. овог члана, осумњиченом се морају саопштити његова права из члана 260. овог законика, те њега, односно лице од којег се прикупљају обавештења у складу са чланом 260. став 1. овог законика, овлашћено службено лице полиције упознаје са радом уређаја за регистровање физиолошких реакција, а лице пре саслушања даје своју писану сагласност да буде саслушано на такав начин.

(3) Овлашћено службено лице полиције ће прекинути примену саслушања уз коришћење уређаја за регистровање физиолошких реакција, ако лице које се саслушава током саслушања изјави да своју сагласност повлачи.

(4) Саслушање уз коришћење уређаја за регистровање физиолошких реакција се не може применити према лицу:

- 1) које је у стању алкохолисаности или под утицајем других психоактивних супстанци;
- 2) које има озбиљна срчана обољења или теже респираторне сметње;
- 3) које се налази под особито тешким стресом;
- 4) које је под дејством лекова за смирење;
- 5) које показује видљиве знаке душевне болести, трајне или привремене душевне поремећености или је у другом болесном стању које онемогућава саслушање;
- 6) које је теже душевно заостало;
- 7) које трпи јак физички бол;
- 8) које је у другом стању или је породиља.

(5) Саслушање уз коришћење уређаја за регистровање физиолошких реакција се не може применити према лицу које није навршило 16 година, а старији малолетник се само уз сагласност родитеља или законског заступника може саслушавати на такав начин, од стране стручног лица које је посебно оспособљено за рад са малолетним лицима.

(6) Након завршеног саслушања на начин из става 1. овог члана, овлашћено службено лице полиције или јавни тужилац могу спровести саслушање из члана 260. овог законика.

(7) Саслушању на начин из става 1. овог члана могу присуствовати бранилац осумњиченог, односно адвокат лица од којег се прикупљају обавештења у складу са чланом 260. став 1. овог законика и јавни тужилац, који могу да прате саслушање, али немају право да постављају питања током саслушања и утичу на његов ток, а по правилу ће се налазити у другој просторији која ће видео везом бити повезана са просторијом у којој се обавља саслушање коришћењем уређаја за регистровање физиолошких реакција лица које се саслушава.

(8) Цео ток саслушања из става 1. овог члана се може бележити уређајем за звучно и видео снимање, а снимак се, када је саслушање бележено на такав начин, прилаже налазу стручног лица за саслушање коришћењем уређаја за регистровање физиолошких реакција лица које се саслушава.

(9) О исказу датом током саслушања на начин из става 1. овог члана се не прави записник, већ је он саставни део налаза стручног лица за саслушање коришћењем уређаја за регистровање физиолошких реакција, који се не може користити као доказ у кривичном поступку, већ има значај одговарајућег основа подозрења у односу на могућу везу осумњиченог, односно лица од којег се прикупљају обавештења у складу са чланом 260. став 1. овог законика, са кривичним делом које је предмет претходне истраге.

Лишавање слободе осумњиченог од стране полиције

Члан 262.

(1) Овлашћена службена лица полиције могу неко лице лишити слободе ако оцене да постоји било који разлог предвиђен у члану 174. став 1. овог законика за одређивање притвора, али су дужна да такво лице без одлагања спроведу надлежном истражном судији, осим у случају из члана 264. став 1. овог законика. Приликом довођења, овлашћено службено лице полиције ће обавестити истражног судију о разлозима и о времену лишења слободе.

(2) Лице лишено слободе мора бити поучено на начин предвиђен у члану 7. овог законика.

(3) Ако је због неотклоњивих сметњи спровођење лица лишеног слободе трајало дуже од осам часова, овлашћено службено лице полиције је дужно да истражном судији овакво закашњење посебно образложи, о чему ће истражни судија сачинити записник. Истражни судија ће у записник унети и изјаву лица лишеног слободе о времену и месту лишења слободе.

Саслушање осумњиченог доведеног истражном судији

Члан 263.

(1) Истражни судија дужан је да осумњиченом, који му је доведен, одмах саопшти да може узети браниоца и омогући му да у његовом присуству, уз коришћење телефона или другог електронског преносиоца порука обавести браниоца непосредно или посредством чланова породице или трећег лица чији је идентитет познат, а ако је потребно, истражни судија ће помоћи осумњиченом да нађе браниоца.

(2) Ако осумњичени лишен слободе не обезбеди присуство браниоца у року од 24 часа од када му је то у смислу става 1. овог члана омогућено, или изјави да не жели да узме браниоца, истражни судија је дужан да га без одлагања саслуша.

(3) Ако у случају обавезне одбране (члан 71. став 1) осумњичени лишен слободе не узме браниоца у року од 24 часа од часа кад је поучен о овом праву или изричито изјави да неће узети браниоца, поставиће му се бранилац по службеној дужности.

(4) Одмах после саслушања, истражни судија ће одлучити да ли ће осумњиченог пустити на слободу или ће одредити притвор.

(5) Саслушању осумњиченог лишеног слободе обавезно присуствује јавни тужилац, који има право да поставља питања осумњиченом,

ставља примедбе и подноси предлоге, а може, када је доведен осумњичени затечен при извршењу кривичног дела, поднети захтев за вођење поступка пред истражним судијом у складу са чланом 469. овог законика. Ако јавни тужилац одмах након саслушања није донео решење о спровођењу истраге, а не донесе га ни у року од 48 часова од часа одређивања притвора, истражни судија ће притворено лице пустити на слободу.

(6) На решење о спровођењу истраге које је у смислу става 5. овог члана донео јавни тужилац, сходно се примењују одредбе члана 275. овог законика.

(7) Кад је осумњичени лишен слободе доведен истражном судији, он, његов бранилац, члан његове породице, крвни сродник у правој линији, брат или сестра, супружник или лице са којим живи у трајној ванбрачној заједници, као и јавни тужилац, може захтевати да истражни судија одреди лекарски преглед и нареди да се осумњичени фотографише или његов изглед и телесно стање забележе уређајем за видео снимање. Када је постављен такав захтев, истражни судија ће донети одлуку о одређивању лекара који ће обавити преглед, а ако то сматра потребним наредиће фотографисање, односно видео снимање осумњиченог. Ту одлуку, записник о саслушању лекара, фотографије или видео материјал, уколико је наређено фотографисање, односно видео снимање осумњиченог, истражни судија ће приложити списима кривичног предмета.

Привремено задржавање осумњиченог од стране јавног тужиоца или полиције у претходној истрази

Члан 264.

(1) Осумњиченог лишеног слободе према члану 262. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 260. ст. 1. и 3. овог законика, јавни тужилац или полиција може изузетно, а најдуже 48 часова од часа лишења слободе, односно одазивања на позив, привремено задржати, ако оцени да постоји неки од разлога из члана 174. став 1. овог законика.

(2) О задржавању јавни тужилац или полиција без одлагања, а најкасније у року од два часа, доноси и задржаном лицу одмах уручују писмено и образложено решење. У решењу морају бити наведени кривично дело за које се осумњичени терети, основи сумње, разлог задржавања, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања осумњиченог.

(3) Против решења о задржавању осумњичени и бранилац имају право жалбе, која се одмах доставља истражном судији. Истражни судија је дужан да о жалби одлучи у року од четири часа од пријема жалбе. Жалба не задржава извршење решења.

(4) Јавни тужилац или полиција дужни су да о задржавању одмах обавесте истражног судију. Истражни судија може захтевати да му се без одлагања спроведе задржано лице.

(5) Осумњичени има права предвиђена у члану 260. овог законика.

(6) Осумњичени мора имати браниоца чим јавни тужилац или полиција донесе решење о задржавању. Јавни тужилац или полиција дужни су

да осумњиченом одмах саопште да може узети браниоца, омогуће да у њиховом присуству, уз коришћење телефона или другог електронског преносиоца порука обавести браниоца непосредно или посредством чланова породице или трећег лица чији је идентитет познат, а ако је потребно, осумњиченом ће се помоћи да нађе браниоца.

(7) Ако осумњичени сам не обезбеди браниоца, јавни тужилац или полиција ће му га обезбедити по службеној дужности, по редоследу са списка који, на предлог одговарајуће адвокатске коморе, прави јавни тужилац. Саслушање осумњиченог одложиће се до доласка браниоца, а најдуже шест часова. Ако ни тада присуство браниоца не буде обезбеђено, јавни тужилац или полиција ће осумњиченог пустити на слободу или без одлагања спровести надлежном истражном судији.

(8) Саслушање осумњиченог који је задржан се спроводи у складу са чланом 260. овог законика.

Одређивање притвора у претходној истрази

Члан 265.

(1) Јавни тужилац ће, ако је он донео решење о задржавању (члан 264. став 1), без одлагања донети решење о спровођењу истраге, које ће заједно са предлогом да се окривљеном одреди притвор, одмах доставити истражном судији који поступа у складу са чланом 274. став 2. овог законика, а у том случају се примењују одредбе из члана 274. ст. 3. до 5. овог законика.

(2) Ако је решење о задржавању донела полиција, она ће о томе обавестити јавног тужиоца, који може поступити према одредбама става 1. овог члана.

(3) Ако јавни тужилац у року из члана 264. став 1. овог законика не предложи одређивање притвора, осумњичени се без одлагања пушта на слободу.

Затицање лица при извршењу кривичног дела (грађанско хапшење)

Члан 266.

(1) Свако има право да лице затечено при извршењу кривичног дела за које се гони по службеној дужности лиши слободе.

(2) Лицем затеченим при извршењу кривичног дела се сматра:

1) лице које је непосредно затечено да врши кривично дело;

2) лице које је од стране другог лица као очевица извршења кривичног дела, ухваћено као извршилац или саучесник кривичног дела;

3) лице које је непосредно након извршења кривичног дела затечено са оружјем или предметом повезаним са кривичним делом или другим предметом који непосредно упућује на учествовање у извршењу кривичног дела;

4) лице на коме постоје очигледни трагови учествовања у непосредно извршеном кривичном делу.

(3) Лице лишено слободe се мора одмах предати истражном судији или полицији, а ако се то не може учинити, мора се одмах обавестити један од тих органа. Полиција ће о томе хитно обавестити јавног тужиоца те поступити по члану 262. овог законика.

(4) Када је лице лишено слободe предато истражном судији, или је њему спроведено од стране полиције, истражни судија ће одмах обавестити јавног тужиоца, ако то претходно није урадила полиција, те у присуству јавног тужиоца у својству осумњиченог саслушати лице лишено слободe у складу са чланом 263. овог законика.

(5) Јавни тужилац може одмах након саслушања осумњиченог или после саслушања лица из става 6. овог члана, поднети захтев за вођење поступка пред истражним судијом у складу са чланом 469. овог законика.

(6) Истражни судија ће грађанина који је предао лице лишено слободe при извршењу кривичног дела саслушати у својству сведока у складу са чланом 109. овог законика. Ако је лице затечено при извршењу кривичног дела грађанин предао полицији, она ће обезбедити да се грађанин, ако на то пристане, без одлагања и уз вођење рачуна о његовој личности и достојанству доведе истражном судији ради саслушања у својству сведока.

Поступање полиције приликом затицања лица на месту извршења кривичног дела

Члан 267.

(1) Овлашћена службена лица полиције имају право да лица затечена на месту извршења кривичног дела упуте јавном тужиоцу или да их задрже на месту извршења кривичног дела до његовог доласка, ако би та лица могла да дају податке важне за кривични поступак и ако је вероватно да се њихово саслушање доцније не би могло извршити или би било скопчано са знатним одуговлачењем или другим тешкоћама. Задржавање ових лица на месту извршења кривичног дела не може трајати дуже од шест часова.

(2) Лица из става 1. овог члана јавни тужилац може саслушати у складу са чланом 258. овог законика.

Опроштај кривичног гоњења осумњиченом који је испунио одређене обавезе

Члан 268.

(1) Јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до три године, ако осумњичени прихвати једну или више од следећих мера:

- 1) да отклони последицу кривичног дела или да накнади штету насталу извршењем кривичног дела;
- 2) да испуни доспеле обавезе издржавања;
- 3) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога;
- 4) да се подвргне психосоцијалној терапији;

5) да се запосли на радном месту које је доступно и одговара његовим радним способностима и квалификацијама;

6) да плати одређени новчани износ у корист неке општепризнате хуманитарне организације, фонда за заштиту жртава кривичних дела, односно другог општепризнатог хуманитарног фонда или јавне установе која се исључиво или претежно бави хуманитарним радом;

7) да обави одређени друштвенокорисни или хуманитарни рад.

(2) Републички јавни тужилац прави списак и приоритетни редослед организација, фондова или јавних установа из става 1. тачка 5. овог члана, односно списак и приоритетни редослед могућих облика друштвенокорисног или хуманитарног рада.

(3) Јавни тужилац може, уз сваку од обавеза из става 1. овог члана, као посебан услов осумњиченом, одредити:

1) да испуни имовинскоправни захтев оштећеног,

2) да се лично извини оштећеном.

(4) Осумњичени је дужан да прихваћену обавезу изврши у року који не може бити дужи од шест месеци.

(5) Ако осумњичени изврши обавезу из става 1. тач. 1. до 5. овог члана или, уз пристанак оштећеног, обавезу из става 1. тач. 6. и 7. овог члана у року из става 4. овог члана, јавни тужилац ће одбацити обавештење о кривичном делу, односно кривичну пријаву, а одредбе члана 60. овог законика неће се примењивати.

Нецелисходност кривичног гоњења због стварног кајања осумњиченог

Члан 269.

(1) У случају кривичних дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до три године, јавни тужилац може одбацити обавештење о кривичном делу, односно кривичну пријаву ако је осумњичени, услед стварног кајања, спречио наступање последице кривичног дела, или је спречио настанак штете услед извршења кривичног дела, односно када је осумњичени штету у потпуности већ надокнадио, а јавни тужилац, с обзиром на личност осумњиченог и околности под којима је дело учињено, оцени да кривично гоњење осумњиченог и изрицање кривичне санкције не би било целисходно, нити у интересу правичности.

(2) У случају из става 1. овог члана одредбе члана 60. овог законика се неће примењивати.

Глава XX

Б. ПРЕТХОДНИ ПОСТУПАК

ИСТРАГА

Сврха истраге и субјект који води истрагу

Члан 270.

(1) Истрага се спроводи против одређеног лица за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело, ради прикупљања доказа и података који су потребни овлашћеном тужиоцу за доношење одлуке о подизању оптужнице или одустанку од кривичног гоњења.

(2) Истрагу спроводи надлежни јавни тужилац, а на његов захтев, или на захтев других овлашћених тужилаца, као и окривљеног, односно његовог браниоца, одређене доказне радње у истрази може, у складу са правилима овог законика, спровести истражни судија, ако особите околности очигледно указују да такве радње неће моћи да се понове на главном претресу, или би извођење доказа на главном претресу било немогуће, односно знатно отежано.

(3) Ако се истражни судија не сложи са захтевом из става 2. овог члана, одлуку о томе у року од 24 часа доноси веће из члана 24. став 6. овог законика.

(4) Јавни тужилац је дужан да током истраге прикупља како доказе који терете окривљеног, тако и оне доказе који окривљеном иду у прилог.

(5) Законом се може одредити једно тужилаштво у коме ће се за подручје више других тужилаштава спроводити истрага (истражни центар), односно може се одредити један суд чији ће истражни судија бити надлежан за спровођење доказних радњи и одлучивање о мерама из Главе IX овог законика, током истраге за подручје више судова.

Поверавање доказних радњи у току истраге

Члан 271.

(1) У току истраге јавни тужилац може поверити извршење појединих доказних радњи јавном тужиоцу тужилаштва на чијем подручју треба предузети те радње, а ако је за подручја више јавних тужилаштава одређено једно тужилаштво за спровођење истраге, онда том тужилаштву.

(2) Јавни тужилац може предложити истражном судији доношење наредбе о претресању стана, других просторија или лица или о привременом одузимању предмета, чије се извршење на начин предвиђен овим законом, може поверити полицији.

(3) Када оцени да је то потребно, истражни судија може сам извршити наредбу из става 2. овог члана, а таквом претресању или привременом одузимању предмета, обавезно присуствује надлежни јавни

тужилац или јавни тужилац тужилаштва на чијем подручју треба предузети такву доказну радњу.

(4) На захтев или по одобрењу јавног тужиоца, полиција може фотографисати окривљеног, узети му отиске прстију или узорак пљувачке ради обављања ДНК анализе, ако је то потребно за сврхе кривичног поступка.

(5) Јавни тужилац коме је поверено извршење појединих доказних радњи предузеће по потреби и друге доказне радње које са онима које су му поверене стоје у вези или из њих проистичу.

(6) Ако јавни тужилац коме је поверено предузимање појединих доказних радњи није надлежан за њихово спровођење, доставиће предмет надлежном јавном тужиоцу и о томе ће обавестити јавног тужиоца који му је предмет доставио.

Доказне радње у истрази за чије је наређивање искључиво овлашћен истражни судија

Члан 272.

(1) Наредбу за претресање стана, других просторија и лица, као и наредбу за привремено одузимање предмета, на предлог јавног тужиоца издаје истражни судија.

(2) На захтев јавног тужиоца истражни судија издаје наредбу за спровођење ексхумације леша.

(3) Ако се истражни судија не сложи са предлогом из става 1. овог члана, односно са захтевом из става 2. овог члана, одлуку о томе у року од 24 часа доноси веће из члана 24. став 6. овог законика.

Поступање јавног тужиоца по кривичној пријави или обавештењу полиције – одбацивање кривичне пријаве или доношење решења о спровођењу истраге

Члан 273.

(1) Када прими кривичну пријаву или обавештење полиције о кривичном делу (члан 256), јавни тужилац ће размотрити наводе кривичне пријаве или обавештења, те ће пре одлучивања о кривичној пријави или о обавештењу, саслушати осумњиченог, осим ако га већ у претходној истрази није у складу са чланом 260. овог законика, сам саслушао, или ако постоји изразита опасност од одлагања, односно уколико јавни тужилац увидом у записник о саслушању осумњиченог од стране полиције и траку, односно другог носиоца звучног и видео података о томе (члан 260. став 7), оцени да нема потребе да саслушава осумњиченог који је у претходној истрази саслушан од стране полиције.

(2) Изузетно, јавни тужилац може пре одлучивања о кривичној пријави или о обавештењу, саслушати осумњиченог, којег је већ саслушао у претходној истрази, ако то налажу особите околности случаја или је поновно саслушање осумњиченог неопходно ради прикупљања доказа у прилог његовој одбрани.

(3) Јавни тужилац доноси решење о спровођењу истраге када оцени да постоји основана сумња да је осумњичени учинио кривично дело за које се терети у кривичној пријави или обавештењу полиције.

(4) У решењу о спровођењу истраге се морају назначити: лични подаци окривљеног, опис дела из којег произилазе његова законска обележја, законски назив кривичног дела и докази из којих произилази основана сумња.

(5) У решењу о спровођењу истраге може се предложити истражном судији надлежног суда да се окривљеном одреди притвор или да се присуство окривљеног, односно услови за несметано вођење кривичног поступка, обезбеде другим мерама прописаним овим закоником.

(6) Јавни тужилац ће решењем одбацити кривичну пријаву, односно обавештење, ако из саме пријаве или обавештења проистиче:

- 1) да дело садржано у кривичној пријави или обавештењу полиције није кривично дело или није кривично дело које се гони по службеној дужности;
- 2) да је наступила застарелост кривичног гоњења;
- 3) да је дело обухваћено амнестијом или помиловањем, или ако постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење;
- 4) да очигледно не постоје докази који указују на вероватноћу да су наводи садржани у кривичној пријави истинити.

(7) О одбацивању кривичне пријаве јавни тужилац ће у року од осам дана обавестити подносиоца кривичне пријаве и оштећеног, који се упућује на могућност да сам предузме кривично гоњење, подношењем оптужнице суду у року од 15 дана од дана достављања решења из става 6. овог члана, а оштећени се упозорава да пропуштањем тог рока губи право на предузимање кривичног гоњења. О одбацивању обавештења о кривичном делу, јавни тужилац ће у року од осам дана обавестити полицију.

(8) Ако јавни тужилац установи да за кривично гоњење недостаје одобрење или предлог оштећеног, он ће у року од три дана затражити одобрење од надлежног органа, односно предлог од оштећеног, па ако у року од месец дана од дана када је поднео такав захтев, не добије одобрење, односно предлог оштећеног, јавни тужилац ће донети решење из става 6. овог члана.

(9) Ако јавни тужилац из саме кривичне пријаве или обавештења полиције не може оценити да ли су вероватни у њој садржани наводи или ако подаци у пријави или обавештењу полиције не пружају довољно основа ни за доношење решења о спровођењу истраге, нити решења за одбацивање пријаве или обавештења, а нарочито ако је кривична пријава поднесена против непознатог учиниоца, јавни тужилац ће сам, или посредством других државних органа, прикупити потребна обавештења. Јавни тужилац може позивати грађане под условима из члана 257. овог законика, а може предузимати и све потребне доказне радње, осим оних за које је искључиво надлежан истражни судија, или које само истражни судија може да нареди (члан 272. ст. 1. и 2). Ако јавни тужилац није у могућност да потребне радње сам предузме, он ће захтевати да то учини полиција, која је дужна да без одлагања обавести јавног тужиоца о свакој предузетој радњи.

(10) Ако и после предузетих радњи из става 9. овог члана проистиче нека од околности из става 6. овог члана, или ако не постоји основана сумња да је осумњичени учинио кривично дело, јавни тужилац ће донети решење о одбацивању кривичне пријаве или обавештења о извршеном кривичном делу и поступити у складу са ставом 7. овог члана.

(11) Ако је јавни тужилац решење о одбацивању кривичне пријаве донео из разлога утврђеног у ставу 6. тачка 4. овог члана, он може ако му се поднесу нове чињенице и нови докази, поступити у складу са ст. 1. до 5. овог члана, односно у складу са ст. 8. до 10. овог члана.

Одређивање притвора у истрази

Члан 274.

(1) Када је у складу са чланом 273. став 5. овог законика предложио одређивање притвора окривљеном, јер је нашао да се другим мерама из Главе IX овог законика не може обезбедити присуство окривљеног, односно створити услови за несметано вођење кривичног поступка, јавни тужилац доноси решење о привременом задржавању окривљеног у складу са чланом 264. став 1. овог законика, а у том случају се примењују одредбе члана 264. ст. 2. до 7. овог законика.

(2) Истражни судија ће у року од 36 часова од почетка задржавања, саслушати окривљеног на околности постојања разлога из члана 174. став 1. овог законика и након тога ће донети решење о одређивању притвора или ће, ако се не слаже са предлогом јавног тужиоца, затражити да одлуку донесе веће из члана 24. став 6. овог законика. Веће из члана 24. став 6. овог законика ће пре истека рока из члана 264. став 1. овог законика донети решење о одређивању притвора или решење о одбијању предлога јавног тужиоца да се окривљеном одреди притвор.

(3) Ако истражни судија или веће из члана 24. став 6. овог законика у случају из става 2. овог члана, не донесе решење о одређивању притвора пре истека рока из члана 264. става 1. овог законика, окривљени се без одлагања пушта на слободу.

(4) Решење о притвору предаје се лицу на које се односи у часу лишења слободе, а најкасније у року од 24 часа од часа лишења слободе. У списима се мора назначити дан и час лишења слободе и предаје решења. Против решења о одређивању притвора, окривљени и његов бранилац могу изјавити жалбу у року од 24 часа од часа предаје решења. О жалби против решења о одређивању притвора које је донео истражни судија, одлуку у року од 48 часова, доноси веће из члана 24. став 6. овог законика, а о жалби против решења о одређивању притвора које је донело то веће из става 2. овог члана, одлуку у року од 48 часова доноси веће непосредно вишег суда. Жалба, решење о притвору и остали списи достављају се одмах већу. Жалба не одлаже извршење решења.

(5) Против решења већа из члана 24. став 6. овог законика, којим је одбијен предлог јавног тужиоца да се окривљеном одреди притвор, јавни тужилац може изјавити жалбу у року од 24 часа од часа предаје решења. Жалба не одлаже извршење решења, а о њој у року од 48 часова одлучује веће непосредно вишег суда.

Жалба на решење о спровођењу истраге

Члан 275.

(1) Против решења о спровођењу истраге осумњичени и његов бранилац могу у року од три дана од дана достављања решења, изјавити жалбу истражном судији, која не одлаже извршење решења о спровођењу истраге.

(2) Истражни судија је дужан да о жалби из става 1. овог члана, донесе одлуку у року од 48 часова.

(3) Истражни судија ће својим решењем обуставити истрагу у следећим случајевима:

- 1) када дело које се ставља на терет окривљеном није кривично дело;
- 2) ако је наступила застарелост кривичног гоњења или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем;
- 3) уколико постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење.

(4) Истражни судија ће својим решењем одбацити решење јавног тужиоца о спровођењу истраге, ако нађе да нема места спровођењу истраге јер не постоје докази из којих произилази основана сумња да је окривљени учинио кривично дело.

(5) Када истражни судија донесе решење из ст. 3. и 4. овог члана, донеће решење о укидању притвора, ако се окривљени налази у притвору, односно донеће решење о укидању решења о привременом задржавању окривљеног, ако је окривљеном одређено привремено задржавање, а он је још увек задржан.

(6) Када истражни судија нађе да не постоји неки од разлога из ст. 3. и 4. овог члана, донеће решење којим се жалба против решења о спровођењу истраге одбија као неоснована и којим се побијано решење потврђује.

(7) Ако истражни судија утврди да постоје само привремене околности које спречавају кривично гоњење осумњиченог (члан 283. став 1. тачка 4), донеће решење о прекиду истраге, а јавни тужилац ће истрагу наставити када престану разлози који су довели до прекида.

(8) Против решења из става 7. овог члана жалба није дозвољена.

(9) Против решења из ст. 3. и 4. овог члана, жалбу могу у року од три дана од дана достављања решења, изјавити јавни тужилац и оштећени.

(10) О жалби из става 9. овог члана у року од 48 часова одлуку доноси веће из члана 24. став 6. овог законика, које жалбу може одбити као неосновану и потврдити побијано решење истражног судије о обустави истраге, односно решење о одбацивању решења о спровођењу истраге или може усвојити жалбу која је основана и донети решење о спровођењу истраге, против кога жалба није дозвољена.

(11) Ако је против решења из ст. 3. и 4. овог члана жалбу изјавио само оштећени, а жалба се усвоји, сматраће се да је оштећени изјавом жалбе преузео кривично гоњење.

(12) У решењу из става 11. овог члана оштећени ће се упутити да у року од 15 дана може поднети оптужницу суду, а да ће се сматрати да је пропуштањем тог рока одустао од кривичног гоњења.

Ограниченост истраге и њено проширење

Члан 276.

(1) Истрага се води само у погледу кривичног дела и против оног окривљеног на које се односи решење о спровођењу истраге.

(2) Ако се у току истраге покаже да је треба проширити на које друго кривично дело или против другог лица, јавни тужилац ће донети решење о проширењу истраге, у погледу којег важе одредбе члана 273. ст. 3. до 5. и члана 275. овог законика.

Доказни предлози окривљеног, браниоца, оштећеног и пуномоћника оштећеног у истрази

Члан 277.

(1) Окривљени, бранилац, оштећени и пуномоћник оштећеног могу у току истраге стављати јавном тужиоцу предлоге да се предузму поједине радње.

(2) Јавни тужилац посебно упозорава браниоца, оштећеног и пуномоћника оштећеног да су дужни да чим сазнају за постојање одређеног доказа, предложе његово прибављање, односно извођење, а да у случају кршења те дужности могу бити кажњена у складу са ставом 3. овог члана.

(3) Ако јавни тужилац оцени да лице из става 2. овог члана крши своју дужност утврђену у том ставу, предложиће истражном судији да му изрекне новчану казну. Истражни судија може усвојити предлог јавног тужиоца и лице из става 2. овог члана казнити новчаном казном до 150.000 динара. Против решења истражног судије је дозвољена жалба, која не одлаже извршење решења, а о којој решава веће из члана 24. став 6. овог законика.

(4) Окривљени, бранилац, оштећени и пуномоћник оштећеног могу предлоге из става 1. овог члана стављати и јавном тужиоцу коме је поверено предузимање појединих доказних радњи. Ако се јавни тужилац не сложи с предлогом, обавестиће о томе предлагача, који може предлог поново ставити надлежном јавном тужиоцу.

(5) Јавни тужилац ће чим прибави одређени доказ у истрази, односно непосредно по сазнању за постојање одређеног доказа, а најдуже у року од три дана, са тим упознати окривљеног и његовог браниоца, а када је то целисходно и оштећеног, односно његовог пуномоћника, те ће их обавестити да у одређеном року могу разгледати предмете и списе који се односе на тај доказ и да могу предложити извођење нових доказа.

(6) Ако јавни тужилац својим образложеним решењем одбије предлог окривљеног или његовог браниоца да предузме поједину доказну радњу, или ту радњу не спроведе у року од осам дана од дана када је примио доказни предлог, окривљени, односно његов бранилац могу захтевати од истражног судије да преиспита одбијање јавног тужиоца. Решењем, против кога жалба није дозвољена, истражни судија ће се сагласити са одбијањем јавног тужиоца или ће му наложити да спроведе предложену доказну радњу, а може и сам спровести предложену доказну радњу, ако оцени да постоји вероватноћа да би извођење доказа на које се радња односи на главном претресу било немогуће, односно знатно отежано.

Присуство одређених лица доказним радњама у истрази

Члан 278.

(1) Јавни тужилац мора присуствовати свакој доказној радњи коју у истрази према његовом захтеву спроводи истражни судија.

(2) Оштећени, пуномоћник оштећеног и бранилац могу присуствовати саслушању осумњиченог или окривљеног. Када се ради о случају обавезне стручне одбране из члана 71. став 1. овог законика, бранилац мора присуствовати саслушању осумњиченог или окривљеног.

(3) Оштећени, пуномоћник оштећеног, окривљени и бранилац могу присуствовати увиђају и саслушању вештака.

(4) Бранилац, оштећени и пуномоћник оштећеног могу присуствовати претресању стана и других просторија.

(5) Саслушању сведока могу да присуствују окривљени, бранилац, оштећени и пуномоћник оштећеног.

(6) Јавни тужилац, је дужан да на погодан начин и благовремено обавести браниоца, оштећеног, пуномоћника оштећеног и окривљеног о времену и месту извршења доказних радњи којима они могу присуствовати, осим кад постоји опасност од одлагања. Ако окривљени има браниоца, јавни тужилац ће, по правилу, обавештавати само браниоца. Ако је окривљени у притвору, а доказна радња се предузима ван седишта суда, јавни тужилац ће одлучити да ли је потребно присуство окривљеног.

(7) Истражни судија који на захтев јавног тужиоца предузима одређену доказну радњу, о времену и месту извршења радње обавезно и благовремено обавештава јавног тужиоца, као и лица из става 6. овог члана. Истражни судија ће на исти начин поступити и када одређену доказну радњу предузима на захтев оштећеног као тужиоца пре подношења његове оптужнице.

(8) Ако лице коме је упућено обавештење о доказној радњи није присутно, радња се може предузети и у његовом одсуству.

(9) Лица која присуствују доказним радњама могу предложити јавном тужиоцу или истражном судији да ради разјашњења ствари постави одређена питања окривљеном, сведоку или вештаку, а по дозволи органа који спроводи доказну радњу могу постављати питања и непосредно. Ова лица имају права да захтевају да се у записник унесу и њихове примедбе у погледу

предузимања појединих радњи, а могу и предлагати извођење појединих доказа.

(10) Ради разјашњења појединих техничких или других стручних питања која се постављају у вези с прибављеним доказима или приликом саслушања окривљеног или предузимања других истражних радњи, јавни тужилац или истражни судија може затражити од лица одговарајуће струке да му о тим питањима да потребна објашњења. Ако су приликом давања објашњења странке присутне, оне могу тражити да то лице пружи ближа објашњења. У случају потребе, јавни тужилац или истражни судија може тражити објашњења и од одговарајуће стручне установе.

(11) Одредбе ст. 1. до 10. овог члана примењују се и ако се доказна радња предузима пре доношења решења о спровођењу истраге.

Помоћ других државних органа у спровођењу истраге

Члан 279.

(1) Ако је јавном тужиоцу или истражном судији потребна помоћ полиције (криминалистичко-техничка и др.), или других државних органа у вези са спровођењем истраге, ти органи су дужни да му на његов захтев ту помоћ пруже.

(2) На захтев јавног тужиоца или истражног судије, предузеће или друго правно лице је дужно да пружи помоћ за предузимање доказне радње која не трпи одлагање.

Чување тајне у истрази

Члан 280.

(1) Ако то захтевају интереси кривичног поступка, потреба чувања тајне, интереси јавног реда, разлози морала или потреба да се заштити лични или породични живот оштећеног или окривљеног, службено лице које предузима доказну радњу наредиће лицима која саслушава или која присуствују доказним радњама или разгледају истражне списе да чувају као тајну одређене чињенице или податке које су том приликом сазнала и упозориће их да одавање тајне представља кривично дело.

(2) Наредба из става 1. овог члана унеће се у записник о доказној радњи, односно забележиће се на списима који се разгледају, уз својеручни потпис лица које је упозорено на дужност чувања тајне.

Нарушавање реда током истраге

Члан 281.

(1) Јавни тужилац или истражни судија може казнити новчаном казном до 150.000 динара свако лице које за време предузимања доказне радње и после изречене опомене нарушава ред. Ако учешће таквог лица није неопходно, оно може бити удаљено са места где се предузима доказна радња.

(2) Окривљени може бити удаљен са места предузимања доказне радње, али не може бити кажњен новчаном казном решењем јавног тужиоца.

(3) Ако јавни тужилац током предузимања доказне радње од стране истражног судије, нарушава ред, истражни судија ће поступити сходно одредби члана 323. став 12. овог законика.

Притужба у истрази

Члан 282.

(1) Окривљени, бранилац и оштећени могу се увек обратити притужбом непосредно вишем јавном тужиоцу због одуговлачења поступка и других неправилности у току истраге, за које одговорним сматрају јавног тужиоца.

(2) Када окривљени, бранилац и оштећени одговорним за одуговлачење поступка и друге неправилности у току истраге, сматрају истражног судију који по захтеву јавног тужиоца, односно оштећеног, предузима одређене доказне радње, обратиће се притужбом председнику суда.

(3) Непосредно виши јавни тужилац у случају из става 1. овог члана, односно председник суда у случају из става 2. овог члана испитаће наводе у притужби, а ако је подносилац захтевао, обавестиће га о томе шта је предузето.

Прекид истраге

Члан 283.

(1) Јавни тужилац ће решењем прекинути истрагу:

- 1) ако се не зна боравиште окривљеног;
- 2) ако је окривљени у бекству или иначе није достижан државним органима;
- 3) када код окривљеног после извршеног кривичног дела наступи душевно обољење или душевна поремећеност или каква друга тешка болест због које не може учествовати у поступку;
- 4) ако се код окривљеног појаве околности које привремено спречавају кривично гоњење.

(2) Пре него што се истрага прекине, прикупиће се сви докази о кривичном делу до којих се може доћи.

(3) Против решења из става 1. овог члана жалба није дозвољена.

(4) Кад престану сметње које су проузроковале прекид, јавни тужилац ће наставити истрагу.

**Оптужница оштећеног као тужиоца након преузимања
кривичног гоњења пре истраге или у истрази**

Члан 284.

(1) Када оштећени у складу са чланом 60. овог законика преузме кривично гоњење, као и када оштећени предузме кривично гоњење након што је јавни тужилац одбацио кривичну пријаву или обавештење о извршеном кривичном делу, оштећени нема право вођења истраге, већ може непосредно поднети оптужницу.

(2) Пре подношења оптужнице, оштећени може захтевати од истражног судије да спроведе одређене доказне радње.

(3) Ако се истражни судија не сложи са захтевом оштећеног из става 2. овог члана, одлуку у року од три дана доноси веће из члана 24. став 6. овог законика, које се својим решењем може сложити са одлуком истражног судије, или наложити истражном судији да спроведе доказне радње које је захтевао оштећени.

(4) Против решења из става 3. овог члана жалба није дозвољена.

Подношење непосредне оптужнице

Члан 285.

Јавни тужилац неће спроводити истрагу ако прикупљени подаци који се односе на кривично дело и окривљеног, који је претходно саслушан, пружају довољно основа за подизање оптужнице.

Подаци који се прибављају пре завршетка истраге

Члан 286.

(1) Јавни тужилац ће пре завршене истраге прибавити податке о окривљеном наведене у члану 95. став 1. овог законика, ако недостају или их треба проверити, као и податке о ранијим осудама окривљеног, а ако се према окривљеном још извршава казна или друга кривична санкција која се састоји у лишењу слободе и податке о његовом понашању за време извршења казне или друге кривичне санкције.

(2) По потреби, јавни тужилац ће прибавити податке о ранијем животу окривљеног и о приликама у којима живи, као и о другим околностима које се тичу његове личности. Јавни тужилац може одредити медицинске прегледе или психолошка испитивања окривљеног кад је потребно да се допуне подаци о личности окривљеног.

(3) Ако долази у обзир изрицање јединствене казне којом ће се обухватити и казне из ранијих пресуда, јавни тужилац ће затражити списе предмета у којима су изречене ове пресуде, или оверене преписе правноснажних пресуда.

Окончање истраге

Члан 287.

(1) Јавни тужилац завршава истрагу када нађе да је стање ствари у истрази довољно разјашњено, што потврђује службеном белешком.

(2) Ако се истрага не заврши у року од шест месеци, јавни тужилац је дужан да одмах обавести непосредно вишег јавног тужиоца о разлозима због којих истрага није окончана. Непосредно виши јавни тужилац ће предузети потребне мере да се истрага оконча.

(3) Ако јавни тужилац, након што је спровео све потребне доказне радње током истраге, нађе да не постоје докази из којих произилази основана сумња да је окривљени учинио кривично дело, донеће решење о повлачењу решења о спровођењу истраге.

(4) Јавни тужилац ће, након што је спровео све потребне доказне радње током истраге, донети решење о обустави истраге, ако нађе:

1) да дело које се ставља на терет окривљеном није кривично дело;

2) да је наступила застарелост кривичног гоњења или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем;

3) да постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење.

(5) Решење из ст. 3. и 4. овог члана се у року од осам дана доставља оштећеном заједно са упутством да у року од осам дана од дана када му је решење достављено, може преузети кривично гоњење, подношењем непосредне оптужнице.

Глава XXI

ОПТУЖНИЦА И ПРЕИСПИТИВАЊЕ ОПТУЖНИЦЕ

Подизање оптужнице

Члан 288.

Кад је завршена истрага, као и кад се по овом закону оптужба подиже без спровођења истраге (члан 285), поступак пред судом може да се води само на основу оптужнице овлашћеног тужиоца.

Садржај оптужнице

Члан 289.

(1) Оптужница садржи:

1) име и презиме окривљеног са личним подацима (члан 95. став 1) и подацима о томе да ли се и од кад налази у притвору, а ако је пре подизања оптужнице пуштен на слободу, онда колико је провео у притвору;

2) опис кривичног дела из ког произилазе његова законска обележја, време и место извршења кривичног дела, предмет на коме је и средство којим је кривично дело извршено, као и остале околности потребне да се кривично дело за које се окривљени оптужује што тачније одреди;

3) законски назив кривичног дела, са навођењем одредаба закона које би по предлогу тужиоца требало применити;

4) означање суда пред којим ће се одржати главни претрес;

5) предлог о доказним радњама које треба извести на главном претресу, уз назначење имена и адресе сведока и вештака, списка које треба прочитати и свих других предмета који служе за доказ;

6) образложење у коме ће се према расположивим подацима описати стање ствари, навести докази којима се одлучне чињенице утврђују, изнети одбрана окривљеног и становиште тужиоца о наводима одбране.

(2) Ако се окривљени налази на слободи, у оптужници се може предложити одређивање притвора, или да се од окривљеног захтева полагање јемства, односно да му се наметну ограничења из члана 168. ст. 1. до 3. овог законика. Ако је окривљени у притвору, у оптужници се може предложити његово пуштање на слободу, уз или без полагања јемства, а може се предложити и одређивање мера из члана 168. ст. 1. до 3. овог законика, односно продужење притвора окривљеном, када тужилац мора учинити извесним да се другим мерама не могу постићи циљеви због којих се предлаже продужење притвора.

(3) Једном оптужницом може се обухватити више кривичних дела или више окривљених само ако се по одредбама члана 32. овог законика може спровести јединствени поступак и донети једна пресуда.

Подношење оптужнице

Члан 290.

(1) Оптужница се доставља надлежном суду у онолико примерака колико има окривљених и њихових бранилаца (члан 68. став 2) и један примерак за суд.

(2) Одмах по пријему оптужнице председник већа пред којим ће се одржати главни претрес испитаће да ли је оптужница прописно састављена (члан 289), па ако установи да није, вратиће је тужиоцу да у року од три дана исправи недостатке. Из оправданих разлога, на захтев тужиоца, веће може продужити овај рок. Ако оштећени као тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења, па ће се поступак обуставити.

(3) Ако је непрописно састављену оптужницу поднео јавни тужилац, председник већа о томе обавештава непосредно вишег јавног тужиоца.

**Предлог да се окривљеном одреди притвор или да се
притворени окривљени пусти на слободу**

Члан 291.

(1) Ако је у оптужници стављен предлог да се против окривљеног одреди притвор или да се пусти на слободу о томе решава веће (члан 24. став 6) одмах, а најкасније у року од 48 часова.

(2) Ако се окривљени налази у притвору, а у оптужници није стављен предлог да се пусти на слободу, веће из става 1. овог члана ће по службеној дужности, у року од три дана од дана пријема оптужнице, испитати да ли још постоје разлози за притвор и донети решење о продужењу или укидању притвора. Жалба против овог решења не задржава извршење решења.

Достављање оптужнице окривљеном

Члан 292.

(1) Оптужница се доставља окривљеном који је на слободи без одлагања, а ако се налази у притвору, у року од 24 часа по пријему оптужнице.

(2) Ако је против окривљеног одређен притвор решењем већа (члан 291), оптужница се предаје окривљеном приликом његовог лишавања слободе, заједно са решењем којим се одређује притвор.

(3) Ако се окривљени који је лишен слободе не налази у затвору суда код кога ће се одржати главни претрес, председник већа наредиће да се окривљени одмах спроведе у тај затвор, где ће му се предати оптужница.

Подношење приговора против оптужнице

Члан 293.

(1) Окривљени има право да поднесе приговор против оптужнице у року од осам дана од дана достављања оптужнице, а уз оптужницу, окривљеном ће бити достављена и поука о његовом праву на улагање приговора, као и о његовом праву да и пре почетка главног претреса у приговору или у посебном писменом поднеску предложи суду извођење одређених доказа.

(2) Приговор против оптужнице може поднети и бранилац, без нарочитог овлашћења окривљеног, али не и против његове воље.

(3) Окривљени се може одрећи права на подношење приговора против оптужнице.

Одбацивање приговора и позивање странака и браниоца

Члан 294.

(1) Неблаговремени приговор и приговор изјављен од неовлашћеног лица одбациће решењем председник већа пред којим ће се одржати главни претрес. О жалби против овог решења одлучује веће (члан 24. став 6), које својим решењем може жалбу одбити као неосновану, или је усвојити, када ће приступити испитивању оптужнице.

(2) Ако приговор из става 1. овог члана садржи и одређене доказне предлоге, председник већа ће их размотрити по службеној дужности, без обзира што је донео решење из става 1. овог члана.

(3) Ако председник већа по одредби става 1. овог члана не одбаци приговор, доставиће га са списима већу (члан 24. став 6), које о приговору решава у седници.

(4) Веће позива странке и браниоца да на седници усмено изложе своје ставове, а њихово присуство није обавезно, осим у случају из члана 306. став 5. овог законика.

Испитивање оптужнице против које је уложен приговор

Члан 295.

(1) Ако веће не одбаци приговор као неблаговремен или као недозвољен, приступиће испитивању оптужнице, приликом чега није везано за правну оцену дела коју је тужилац навео у оптужници.

(2) Кад веће поводом приговора утврди да постоје погрешке или недостаци у оптужници (члан 289), или у самом претходном поступку, или да је потребно боље разјашњење стања ствари да би се испитала основаност оптужнице, вратиће оптужницу да се запажени недостаци отклоне, или да се истрага допуни, односно спроведе. Тужилац је дужан, у року од три дана од дана кад му је саопштена одлука већа, да поднесе исправљену оптужницу или да у року од три месеца допуни истрагу, односно да је спроведе. Из оправданих разлога на захтев тужиоца, веће може да продужи овај рок. Ако оштећени као тужилац пропусти рок за отклањање недостатака у оптужници сматраће се да је одустао од гоњења, па ће се поступак обуставити. Ако јавни тужилац пропусти рок, дужан је да о разлозима пропуштања обавести непосредно вишег јавног тужиоца.

(3) Ако је непрописно састављену оптужницу поднео јавни тужилац, председник већа из члана 24. став 6. овог законика о томе обавештава непосредно вишег јавног тужиоца.

(4) Ако веће утврди да је за кривично дело које је предмет оптужбе надлежан неки други суд, огласиће ненадлежним суд коме је поднесена оптужница и по правноснажности решења упутиће предмет надлежном суду.

(5) Ако веће утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 209. овог законика, донеће решење о њиховом издвајању из списка. Против овог решења дозвољена је посебна жалба, о којој решава

веће непосредно вишег суда. По правноснажности решења, пре него што предмет упути председнику већа ради заказивања главног претреса, председник већа из члана 24. став 6. овог законика обезбедиће да се издвојени записници и обавештење затворе у посебан омот и предају истражном судији ради чувања одвојено од осталих списа. Издвојени записници и обавештења се не могу разгледати, нити се могу користити у поступку.

Обустава кривичног поступка и одбацивање оптужнице

Члан 296.

(1) Решавајући о приговору против оптужнице, веће ће решењем одлучити да се кривични поступак обуставља када установи:

- 1) да дело које је предмет оптужбе није кривично дело;
- 2) да је кривично гоњење застарело, или је дело обухваћено амнестијом, односно помиловањем;
- 3) да је у односу на кривично дело које је предмет оптужбе већ донето правноснажно решење о обустави кривичног поступка, или правноснажна пресуда, односно решење о кажњавању или ако постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење.

(2) Веће ће решавајући о приговору против оптужнице, донети решење о одбацивању оптужнице, ако установи:

- 1) да нема захтева овлашћеног тужиоца, потребног предлога или одобрења за кривично гоњење;
- 2) да нема доказа из којих произилази основана сумња да је окривљени учинио кривично дело;
- 3) да постоје околности које привремено спречавају гоњење.

Одбијање приговора

Члан 297.

Ако нема разлога за одбацивање оптужнице (члан 296. став 2) или за обуставу кривичног поступка (члан 296. став 1), веће ће приговор одбити као неоснован, а у истом решењу веће ће одлучити и о предлозима за спајање или раздвајање поступка.

Привилегија здруживања приликом подношења приговора

Члан 298.

Ако су од више окривљених или бранилаца само неки поднели приговор против оптужнице, а разлози због којих је суд утврдио да нема места оптужби користе и неким од окривљених који нису поднели приговор, веће ће поступити као да су и они поднели приговор.

Забрана прејудицирања

Члан 299.

Све одлуке већа донесене поводом приговора против оптужнице морају бити образложене, али тако да се унапред не утиче на решавање оних питања која ће бити предмет расправљања на главном претресу.

Жалба против одлука о приговору

Члан 300.

(1) Против одлуке већа из члана 295. став 4. овог законика жалба је дозвољена, а против одлука из члана 296. овог законика жалбу може изјавити тужилац и оштећени. Против осталих одлука већа донесених поводом приговора против оптужнице жалба није дозвољена.

(2) О жалбама из става 1. овог члана, одлуку доноси веће непосредно вишег суда.

(3) Ако је против одлуке већа жалбу изјавио само оштећени, па жалба буде усвојена, сматраће се да је изјављивањем жалбе оштећени преузео гоњење.

Захтев председника већа да се оптужница преиспита

Члан 301.

(1) Ако приговор против оптужнице није поднесен или је одбачен, као и уколико је приговор поднесен, али његов садржај не омогућава правилно преиспитивање оптужнице, председник већа пред којим треба да се одржи главни претрес, ће обавезно испитати оптужницу и у службеној белешци констатовати да ли је нашао постојање неког разлога за доношење одлуке из члана 296. овог законика или је оценио да нема таквог разлога.

(2) Ако председник већа утврди да постоји неки разлог за доношење одлуке из члана 296. овог законика, затражиће да веће из члана 24. став 6. овог законика преиспита оптужницу.

(3) Захтев из става 2. овог члана председник већа може ставити до одређивања главног претреса.

(4) Одредбе члана 294. став 2, чл. 295. до 297. и 299. овог законика сходно ће се примењивати и приликом одлучивања поводом захтева из става 2. овог члана.

Рок за одлучивање о приговору против оптужнице или захтеву председника већа

Члан 302.

Веће из члана 24. став 6. овог законика одлучује о приговору против оптужнице или о захтеву председника већа из члана 301. овог законика у року од 15 дана од дана када је већу достављен приговор, односно захтев председника већа.

Ступање оптужнице на правну снагу

Члан 303.

Оптужница ступа на правну снагу кад је приговор одбијен, а ако приговор није поднесен или је одбачен – даном кад се веће, разматрајући захтев председника већа (члан 301), сложило са оптужницом, а ако таквог захтева није било – даном кад је председник већа одредио главни претрес.

Глава XXII

СПОРАЗУМ О ПРИЗНАЊУ КРИВИЦЕ

Закључење споразума о признању кривице

Члан 304.

(1) Када се кривични поступак води за једно кривично дело или за кривична дела у стицају за која је прописана казна затвора до десет година, јавни тужилац може предложити окривљеном и његовом браниоцу закључење споразума о признању кривице, односно окривљени и његов бранилац могу јавном тужиоцу предложити закључење таквог споразума.

(2) Када се упути предлог из става 1. овог члана, странке и бранилац могу преговарати о условима признања кривице за кривично дело, односно кривична дела која се окривљеном стављају на терет.

(3) Споразум о признању кривице мора бити у писаном облику и може се поднети најкасније на првом рочишту за одржавање главног претреса.

(4) Споразум о признању кривице се, ако оптужница још није поднесена, подноси председнику већа из члана 24. став 6. овог законика, а након подношења оптужнице, споразум о признању кривице се подноси председнику већа или му се предаје на првом рочишту за одржавање главног претреса.

(5) Окривљени и његов бранилац се могу у приговору против оптужнице позвати на закључени споразум о признању кривице.

Предмети споразума о признању кривице

Члан 305.

(1) Споразумом о признању кривице окривљени у потпуности признаје кривично дело за које се терети, односно признаје једно или више од кривичних дела учињених у стицају, која су предмет оптужбе, а окривљени и јавни тужилац се саглашавају:

1) о висини казне и о другим кривичним санкцијама које ће окривљеном бити изречене;

2) о одустајању јавног тужиоца од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривице;

3) о трошковима кривичног поступка и о имовинскоправном захтеву;

4) о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке суда донесене на основу споразума о признању кривице, када је суд у потпуности прихватио споразум.

(2) У споразуму о признању кривице јавни тужилац и окривљени се могу сагласити о изрицању окривљеном казне која по правилу не може бити испод законског минимума за кривично дело које се окривљеном ставља на терет.

(3) Изузетно, када је то очигледно оправдано значајем признања окривљеног за разјашњење кривичног дела за које се терети, чије би доказивање без таквог признања било немогуће или знатно отежано, односно за спречавање, откривање или доказивање других кривичних дела, односно због постојања нарочито олакшавајућих околности из члана 54. став 2. Кривичног законика, јавни тужилац и окривљени се могу сагласити да се окривљеном изрекне блажа казна у границама прописаним у члану 57. Кривичног законика.

(4) Окривљени се споразумом о признању кривице може обавезати на испуњење обавеза из члана 268. став 1. овог законика под условом да је с обзиром на природу обавеза могуће да их окривљени испуни до подношења споразума о признању кривице суду, односно да до подношења споразума о признању кривице суду, започне са испуњавањем обавеза.

(5) Окривљени може у споразуму о признању кривице прихватити обавезу да у одређеном року врати имовинску корист стечену извршењем кривичног дела, односно да врати предмет кривичног дела.

Одлучивање о споразуму о признању кривице

Члан 306.

(1) О споразуму о признању кривице одлучује суд, који споразум решењем може одбацити, усвојити или одбити.

(2) Када је споразум о признању кривице поднесен пре подношења оптужнице, о њему одлучује председник већа из члана 24. став 6. овог законика.

(3) Када је споразум о признању кривице поднесен након подношења оптужнице, односно ако се у приговору против оптужнице на такав споразум позивају окривљени, односно његов бранилац, о њему одлучује председник већа.

(4) Председник већа ће споразум о признању кривице одбацити ако је поднесен након што је завршено прво рочиште за одржавање главног претреса. Против решења о одбацивању споразума о признању кривице жалба није дозвољена.

(5) Суд о споразуму о признању кривице одлучује на рочишту, коме присуствују јавни тужилац, окривљени и бранилац, а о рочишту се обавештавају оштећени и његов пуномоћник.

(6) Рочиште из става 5. овог члана је јавно (члан 316), а јавност се са целог тока рочишта или његовог дела, решењем суда може искључити само ако постоји неки од разлога из члана 317. став 1. овог законика, уз сходну примену одредаба члана 317. став 2. и члана 318. овог законика.

(7) Суд ће решењем одбацити споразум о признању кривице, ако на рочиште није дошао уредно позвани окривљени. Против решења о одбацивању споразума о признању кривице жалба није дозвољена. Рочиште из става 5. овог члана се може одржати и без присуства уредно позваног јавног тужиоца, о чему суд обавештава непосредно вишег јавног тужиоца.

(8) Суд ће образложеним решењем усвојити споразум о признању кривице и донети одлуку која одговара садржини споразума, ако утврди:

1) да је окривљени свесно и добровољно признао кривично дело, односно кривична дела која су предмет оптужбе и да је искључена могућност признања окривљеног у заблуди;

2) да је споразум закључен у складу са одредбама члана 305. ст. 2. и 3. овог законика;

3) да је окривљени потпуно свестан свих последица закљученог споразума (члан 305. став 1), а посебно да у потпуности разуме да се споразумом одриче права на суђење и улагање жалбе против одлуке суда донесене на основу споразума;

4) да постоје и други докази који поткрепљују признање кривице окривљеног;

5) да споразумом о признавању кривице нису повређена права оштећеног или да он није противан члану 1. став 1. овог законика.

(9) Када није испуњен један или више услова из става 8. овог члана, суд ће донети образложено решење којим се споразум о признању кривице одбија, а признање окривљеног дато у споразуму не може бити доказ у кривичном поступку.

(10) Када решење из става 9. овог члана постане правноснажно, споразум и сви списи који су са њим повезани, уништавају се пред судом, о чему се саставља службена белешка.

(11) Решење суда о споразуму о признању кривице се доставља јавном тужиоцу, окривљеном, браниоцу, оштећеном и његовом пуномоћнику.

Жалба против одлуке суда о споразуму о признању кривице

Члан 307.

(1) Против решења суда о одбијању споразума о признању кривице, жалбу у року од осам дана од дана када им је решење достављено, могу изјавити јавни тужилац, окривљени и његов бранилац.

(2) Против решења суда о усвајању споразума о признању кривице, жалбу у року из става 1. овог члана, могу изјавити оштећени и његов пуномоћник.

(3) О жалби из ст. 1. и 2. овог члана одлучује веће из члана 24. став 6. овог законика, ако је решење о одбијању или усвајању споразума о признању кривице донео председник већа из члана 24. став 6. овог законика, односно ако је решење о одбијању или усвајању споразума о признању кривице донео председник већа.

(4) Веће које одлучује о жалби против решења о споразуму о признању кривице може жалбу одбацити ако је поднесена по протеку рока из става 1. овог члана, усвојити је или је одбити као неосновану.

(5) Против решења из става 3. овог члана жалба није дозвољена.

Пресуда донесена на основу споразума о признању кривице

Члан 308.

(1) Када решење о усвајању споразума о признању кривице постане правноснажно, оно се сматра саставним делом оптужнице, ако је она већ поднесена, односно јавни тужилац у року од три дана саставља оптужницу у коју укључује споразум о признању кривице, ако оптужница претходно још није била поднесена, а председник већа без одлагања доноси пресуду којом окривљеног оглашава кривим и изриче му казну, односно другу кривичну санкцију и одлучује о осталим питањима предвиђеним у споразуму о признању кривице (члан 305).

(2) Поред садржаја из споразума о признању кривице (члан 305), пресуда из става 1. овог члана, сходно садржи и податке из члана 380. овог законика.

(3) Пресуда из става 1. овог члана се доставља лицима из члана 384. ст. 6. до 8. овог законика са поуком да против ње жалба није дозвољена.

(4) Ако је споразумом о признању кривице предвиђено одустајање јавног тужиоца од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривице (члан 305. став 1. тачка 2), суд у односу на та кривична дела, доноси пресуду из члана 378. овог законика, а оштећени нема право из члана 60. овог законика.

Глава XXIII

В. ГЛАВНИ ПРЕТРЕС И ПРЕСУДА

ПРИПРЕМЕ ЗА ГЛАВНИ ПРЕТРЕС

Одређивање главног претреса и одржавање припремног рочишта

Члан 309.

(1) Председник већа наредбом одређује дан, час и место започињања главног претреса.

(2) Председник већа одређује главни претрес у року од 15 дана од дана када је истекао рок за подношење приговора против оптужнице,

уколико приговор није поднесен, односно од дана када је приговор одбијен или одбачен или од дана када се поводом захтева председника већа, веће из члана 24. став 6. овог законика сложило са оптужницом.

(3) Ако у року из става 2. овог члана не одреди главни претрес, председник већа ће обавестити председника суда о разлозима због којих главни претрес није одређен. Председник суда ће предузети потребне мере да се главни претрес одреди.

(4) Ако председник већа утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 209. овог законика, донеће решење о њиховом издвајању, а пре одређивања главног претреса и по правноснажности решења издвојиће их у посебан омот и предаће их истражном судији ради чувања одвојено од осталих списа.

(5) Ако сматра да је то потребно ради утврђивања будућег тока главног претреса и планирања који ће се докази, на који начин и у ком времену извести на главном претресу, председник већа ће у року из става 2. овог члана позвати на припремно рочиште странке, браниоца, оштећеног, пуномоћника оштећеног, а по потреби вештака и друга лица.

(6) На рочишту из става 5. овог члана, које се одржава без присуства јавности и о чијем се одржавању саставља записник који потписују странке и остала присутна лица, председник већа ће присутне упознати са планираним, односно будућим током главног претреса, те ће од њих затражити да се изјасне о томе, као и да истакну своје доказне предлоге, а нарочито, да се изјасне о томе да ли су у могућности да се у одређеним данима и у одређеном времену, планираном од стране председника већа, одазову позиву суда и присуствују главном претресу.

(7) Странке се на рочишту из става 5. овог члана посебно упозоравају да све доказне предлоге по правилу, морају изнети на припремном рочишту, а да ће бити дужне, да ако на главном претресу поднесу нове доказне предлоге, детаљно образложе зашто их нису истакли на припремном рочишту, као и да ће суд одбити те предлоге ако странке не учине извесним да у време одржавања припремног рочишта нису знале или нису могле знати за одређене доказе или чињенице које је потребно доказивати.

(8) Лица из става 5. овог члана се на припремном рочишту могу усмено обавестити о времену одржавања једног или више планираних рочишта одржавања главног претреса, што се уноси у записник, када се сматра да су та лица уредно позвана на главни претрес.

(9) Ако је одржано припремно рочиште, рок из става 2. овог члана почиње да тече након што је припремно рочиште завршено.

Место одржавања главног претреса

Члан 310.

(1) Главни претрес се одржава у седишту суда и у судској згради.

(2) Ако су у појединим случајевима просторије у судској згради неподесне за одржавање главног претреса, председник суда може одредити да се претрес одржи у другој згради на подручју надлежног суда.

(3) Главни претрес може се одржати и у другом месту на подручју надлежног суда, ако то на образложени предлог председника суда дозволи председник непосредно вишег суда.

(4) Председник Врховног суда Србије може на образложени предлог председника надлежног суда, одредити да се главни претрес одржи ван подручја надлежног суда.

Позивање странака и других лица на главни претрес

Члан 311.

(1) На главни претрес позваће се оптужени и његов бранилац, тужилац и оштећени и њихови законски заступници и пуномоћници, као и тумач. На главни претрес позваће се предложени сведоци и вештаци, осим оних за које председник већа сматра да њихово саслушање на главном претресу није потребно.

(2) У погледу садржине позива за оптуженог и сведоке примениће се одредбе чл. 108. и 166. овог законика. Кад одбрана није обавезна, оптужени ће се у позиву поучити да има право да узме браниоца, али се главни претрес неће одложити због тога што бранилац није дошао на главни претрес или што је оптужени узео браниоца тек на главном претресу.

(3) Позив оптуженом мора се доставити тако да између достављања позива и дана главног претреса остане довољно времена за припремање одбране, а најмање осам дана. За кривична дела за која се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна, време за припремање одбране износи најмање 15 дана. На захтев оптуженог или на захтев тужиоца, а по пристанку оптуженог, ови рокови се могу скратити.

(4) Оштећеног који се не позива као сведок, суд ће у позиву обавестити да ће се главни претрес одржати и без њега, а да ће се његова изјава о имовинскоправном захтеву прочитати. Оштећени ће се упозорити и на то да ће се, ако не дође, сматрати да није вољан да продужи кривично гоњење ако јавни тужилац одустане од оптужбе.

(5) Оштећени као тужилац и приватни тужилац упозориће се у позиву да ће се, ако на главни претрес не дођу, нити пошаљу пуномоћника, сматрати да су одустали од оптужбе.

(6) Оптужени, сведок и вештак упозориће се у позиву на последице недоласка на главни претрес (чл. 327. и 331).

Прибављање других доказа

Члан 312.

(1) Странке и оштећени могу и после одређивања главног претреса предложити да се на главни претрес позову нови сведоци или вештаци или прибаве други нови докази. У свом образложеном предлогу странке морају означити које би се чињенице имале доказати и којим од предложених доказа.

(2) Председник већа може и без предлога странака наредити прибављање нових доказа за главни претрес, о чему ће пре почетка главног претреса обавестити странке.

Саслушање сведока ван главног претреса

Члан 313.

(1) Ако сведок који још није саслушан не може да дође на главни претрес због старости, дуготрајне болести или због других сметњи, може се саслушати у месту где се налази.

(2) Сведока из става 1. овог члана саслушаће председник већа или судија-члан већа, или ће се његово саслушање обавити преко истражног судије суда на чијем се подручју сведок налази.

(3) Сведок из става 1. овог члана се може саслушати и на начин из члана 117. став 3. тачка 7. овог законика.

(4) О времену и месту саслушања обавестиће се странке и оштећени, ако је с обзиром на хитност поступка, то могућно. Ако је оптужени у притвору, о потреби његовог присуства саслушању одлучује председник већа. Кад странке и оштећени присуствују саслушању, имају права из члана 278. став 9. овог законика.

Одлагање започињања главног претреса

Члан 314.

Председник већа може на предлог странака и браниоца, или по службеној дужности, када је то оправдано важним разлозима, најдуже до 15 дана, наредбом одложити започињање главног претреса. О одлагању ће се одмах обавестити сва позвана лица.

Одустанак тужиоца од кривичног гоњења пре почетка главног претреса

Члан 315.

(1) Ако јавни тужилац одустане од оптужнице пре него што главни претрес започне, председник већа ће о томе обавестити сва лица која су била позвана на главни претрес, а оштећеног ће посебно упозорити на његово право да може наставити гоњење (чл. 60. и 62).

(2) Ако оштећени не настави кривично гоњење, председник већа ће решењем обуставити кривични поступак и решење доставити странкама, оштећеном и браниоцу.

(3) Ако је од оптужнице пре започињања главног претреса одустао оштећени као тужилац, председник већа ће решењем обуставити кривични поступак и решење доставити странкама, оштећеном и браниоцу.

Глава XXIV

ГЛАВНИ ПРЕТРЕС

1. Јавност главног претреса

Право присуствовања главном претресу

Члан 316.

(1) Главни претрес је јаван и њему могу присуствовати пунолетна лица, а уз дозволу председника већа и малолетна лица која су навршила 16 година.

(2) Лица која присуствују главном претресу не смеју носити оружје или опасно оруђе, осим чувара окривљеног и припадника правосудне страже, који могу бити наоружани.

Искључење јавности са главног претреса

Члан 317.

(1) Веће може по службеној дужности или на предлог странака, али увек по њиховом саслушању, искључити јавност са целог тока главног претреса или са његовог дела, ако је то потребно ради:

- 1) чувања тајне;
- 2) чувања јавног реда;
- 3) заштите морала;
- 4) заштите интереса малолетника;
- 5) заштите личног или породичног живота окривљеног или оштећеног, односно ради оправдане заштите приватности других лица;
- 6) отклањања озбиљне опасности по живот или тело странака, оштећеног, браниоца, сведока или других лица.

(2) Веће јавност искључује образложеним решењем, које се јавно објављује и против којег посебна жалба није дозвољена.

Лица на која се не односи искључење јавности и упозорење на дужност чувања тајне

Члан 318.

(1) Искључење јавности се не односи на странке, оштећеног, њихове заступнике, пуномоћнике и браниоца.

(2) Веће може дозволити да главном претресу на коме је јавност искључена, присуствују судијски, односно тужилачки помоћници и приправници, судски саветници, као и поједина службена лица и научници који се баве проучавањем криминалитета и који имају оправдан интерес да присуствују главном претресу, а на захтев оптуженог, може то дозволити и његовом

брачном другу, његовим блиским сродницима и лицу са којим оптужени живи у ванбрачној заједници.

(3) Председник већа ће упозорити лица која присуствују главном претресу на коме је јавност искључена, да су дужна да као тајну чувају све оно што су на претресу сазнала и упозориће их да одавање тајне представља кривично дело.

2. Руковођење главним претресом

Лица чије је присуство на главном претресу обавезно

Члан 319.

Председник већа, чланови већа и записничар морају непрекидно присуствовати главном претресу.

Основне дужности председника већа и већа на главном претресу

Члан 320.

(1) Председник већа је дужан да утврди да ли је веће састављено по овом закону и да ли постоје разлози због којих се чланови већа и записничар морају изузети (члан 39. тач. 1. до 6).

(2) Председник већа руководи главним претресом, саслушава оптуженог, сведоке и вештаке и даје реч члановима већа, странкама, оштећеном, законским заступницима, пуномоћницима, браниоцу и вештацима.

(3) Председник већа је дужан да се стара за свестрано претресање предмета, проналажење истине и отклањање свега што одуговлачи поступак, а не служи разјашњењу кривичне ствари.

(4) Председник већа одлучује о предлозима странака ако о њима не одлучује веће.

(5) Веће одлучује о предлозима о којима не постоји сагласност странака, о сагласним предлозима странака које председник не усвоји и о приговорима против мера председника већа које се односе на руковођење главним претресом.

(6) Решења већа се увек објављују и са кратким образложењем уносе у записник о главном претресу.

Ток главног претреса

Члан 321.

Главни претрес тече редом који је одређен у овом закону, али веће може одлучити да се одступи од његовог редовног тока, ако је то оправдано посебним околностима, а нарочито због броја оптужених, броја кривичних дела и обима доказног материјала.

Заштита достојанства суда и одржавање реда у судници

Члан 322.

(1) Председник већа дужан је да заштити достојанство суда, онемогући вређање, претње и било који други напад на суд, странке и све друге учеснике кривичног поступка.

(2) Председник већа се стара о одржавању реда у судници. Он може припадницима правосудне страже и другим службеним лицима усмено наредити претресање лица која присуствују главном претресу, а одмах по почетку главног претреса или током његовог тока, председник већа ће, када је то потребно, упозорити присутна лица да се пристojно понашају и да не ометају рад суда.

(3) Веће може наредити да се из суднице удаље сва лица која у складу са одредбама овог законика која се односе на јавност главног претреса присуствују, а нису учесници поступка, ако се мерама за одржавање реда предвиђеним у овом законикy не би могло обезбедити неометано одржавање главног претреса.

Мере за одржавање реда у судници

Члан 323.

(1) Ако оптужени, бранилац, оштећени, законски заступник, пуномоћник, сведок, вештак, тумач или друго лице које присуствује главном претресу омета ред, нарушава достојанство суда или не поштује наређења председника већа за одржавање реда, председник већа ће га опоменути, а опомену ће унети у записник о главном претресу.

(2) Ако опомена из става 1. овог члана буде неуспешна, председник већа може наредити да се лице из става 1. овог члана удаљи из суднице, а може га и казнити новчаном казном до 150.000 динара.

(3) Ако лице из става 1. овог члана и након што му је изречена новчана казна, настави са ометањем реда и непоштовањем наређења председника већа, веће може одлучити да му се изрекне још једна новчана казна до 300.000 динара.

(4) Ако лице из става 1. овог члана, осим оптуженог и након што му је изречена новчана казна из става 3. овог члана настави са нарушавањем реда или не поштује наређења председника већа за одржавање реда, тако да тиме исказује теже непоштовање суда и озбиљно омета главни претрес, председник већа ће направити посебан записник у који ће унети изјаве тог лица и описати његово понашање, који ће заједно са копијом записника о главном претресу, а по потреби и копијом осталих списка, доставити председнику суда. Председник суда може у року од осам дана донети решење о кажњавању новчаном казном до 450.000 динара или казном затвора до седам дана, односно може лицу из става 3. овог члана изрећи обе ове казне.

(5) Против решења о кажњавању из ст. 2. до 4. овог члана, може се уложити жалба већу из члана 24. став 6. овог законика. Жалба не одлаже извршење решења, нити представља разлог за прекид или одлагање главног претреса. Већу које решава о жалби, председник већа, односно председник

суда, доставља копију записника о главном претресу, а по потреби и копију осталих списа.

(6) Изузетно, веће може опозвати решење о кажњавању из става 2. овог члана, ако се кажњено лице извини суду и обећа да више неће ометати ред у судници.

(7) Против других одлука које се односе на одржавање реда и управљање главним претресом, није дозвољена жалба.

(8) Кажњавање из ст. 2. и 3. овог члана не искључује кривично гоњење кажњеног лица, ако је његовом радњом истовремено учињено и кривично дело, када ће се поступити према члану 324. ст. 1. и 2. овог законика.

(9) Ако је оптужени удаљен из суднице, председник већа ће наредити да се он врати у судницу одмах по завршетку радње у току које је удаљен. Ако оптужени настави да омета ред у судници, веће ће донети одлуку о његовом поновном удаљивању за одређено време, а ако је оптужени већ саслушан на главном претресу, онда и за све време док траје доказни поступак. Пре завршетка доказног поступка, председник већа ће обезбедити присуство оптуженог, обавестиће га о току главног претреса, упознати га са исказима претходно саслушаних саопштених, односно омогућити му да прочита записнике о тим исказима, ако то оптужени жели и позвати га да се изјасни о оптужби, ако то није раније већ учинио. Ако би оптужени наставио да нарушава ред и да вређа достојанство суда, веће га може поново удаљити из заседања, а у том случају главни претрес ће се довршити без присуства оптуженог, а пресуду ће му саопштити председник већа или судија-члан већа у присуству записничара.

(10) Браниоцу или пуномоћнику који после казне продужи да нарушава ред, веће може ускратити даљу одбрану, односно заступање на главном претресу и у том случају странка ће се позвати да узме другог браниоца, односно пуномоћника. Ако оптужени који није саслушан то није у могућности да учини, односно ако у случају обавезне одбране суд не може без штете за одбрану да постави новог браниоца, главни претрес ће се прекинути или одложити, а бранилац се обавезује да сноси трошкове таквог прекида или одлагања. Ако приватни тужилац или оштећени као тужилац не узму другог пуномоћника, веће може одлучити да се главни претрес настави без пуномоћника, ако оцени да његово одсуство не би било штетно за интересе заступаног, а ако се претрес прекине или одложи онда када није могућ његов наставак без пуномоћника, пуномоћник се обавезује да сноси трошкове таквог прекида или одлагања. Решење о томе, са образложењем, уноси се у записник о главном претресу. Против овог решења посебна жалба није дозвољена.

(11) Ако суд удаљи из суднице оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца или њиховог законског заступника, главни претрес ће се наставити и у њиховој одсутности.

(12) Ако јавни тужилац или лице које га замењује, омета ред, нарушава достојанство суда или не поштује наређења председника већа за одржавање реда, председник већа ће га опоменути, опомену ће унети у записник о главном претресу и о томе обавестити надлежног јавног тужиоца и непосредно вишег јавног тужиоца. Председник већа може и прекинути главни претрес и од надлежног јавног тужиоца затражити да одреди друго лице да заступа оптужницу.

(13) Кад председник већа или веће казни адвоката или адвокатског приправника који омета ред, нарушава достојанство суда или не поштује наређења председника већа за одржавање реда, председник већа ће о томе обавестити надлежну адвокатску комору, која је дужна да председника већа и председника суда у року од два месеца од дана пријема обавештења, обавести о мерама које је предузела.

Кривично дело учињено на главном претресу

Члан 324.

(1) Ако оптужени на главном претресу учини кривично дело, поступиће се по одредби члана 366. овог законика.

(2) Ако неко други у току главног претреса у заседању учини кривично дело, веће може прекинути главни претрес и по усменој оптужби тужиоца судити о учињеном кривичном делу одмах, а може за то дело судити по завршетку отпочетог главног претреса.

(3) Ако постоје основи сумње да је сведок или вештак на главном претресу дао лажни исказ, не може се за то кривично дело одмах судити. У таквом случају, председник већа може наредити да се исказ сведока, односно вештака унесе у посебан записник, који се доставља јавном тужиоцу. У тај записник ће се унети и примедбе саслушаног сведока, односно вештака, који записник потписују, а ако они одбију да то учине, председник већа ће то у записнику констатовати службеном белешком.

(4) Јавни тужилац коме је достављен записник из става 3. овог члана је дужан да у року од 15 дана од дана достављања записника обавести председника већа о томе шта је предузео. Када јавни тужилац покрене кривично гоњење против сведока, односно вештака из става 3. овог члана, или када утврди да нема услова за кривично гоњење, дужан је да у року од осам дана, о томе обавести председника већа.

(5) Ако није могуће да се окривљеном за кривично дело за које се гони по службеној дужности одмах суди, или ако је за суђење надлежан виши суд, обавестиће се о томе надлежни јавни тужилац ради даљег поступка.

3. Претпоставке за одржавање главног претреса

Отварање главног претреса

Члан 325.

Председник већа отвара заседање, објављује предмет главног претреса и састав већа. Затим утврђује да ли су дошла сва позвана лица, па ако нису, проверава да ли су уредно позвана и да ли су свој изостанак оправдала.

Недолазак тужиоца на главни претрес

Члан 326.

(1) Ако на главни претрес, који је заказан на основу оптужнице јавног тужиоца, не дође јавни тужилац или лице које га замењује, главни претрес ће се одложити. Председник већа ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца, ако није дошао његов заменик, односно обавестиће непосредно вишег јавног тужиоца, ако на главни претрес није дошао надлежни јавни тужилац.

(2) Ако на главни претрес не дође оштећени као тужилац или приватни тужилац, иако су уредно позвани, нити њихов пуномоћник, веће ће решењем обуставити поступак.

Недолазак оптуженог на главни претрес

Члан 327.

Ако је оптужени уредно позван, а не дође на главни претрес нити свој изостанак оправда, веће ће наредити да се одмах принудно доведе. Ако се довођење не би могло одмах извршити, веће ће одлучити да се главни претрес не одржи и наредити да се оптужени на идући претрес принудно доведе. Ако до принудног довођења оптужени оправда изостанак, председник већа ће опозвати наредбу о принудном довођењу.

Суђење у одсуству оптуженог

Члан 328.

(1) Оптуженом се изузетно може судити у одсуству само ако је у бекству или иначе није достижан државним органима, а постоје нарочито важни разлози да му се суди иако је одсутан.

(2) Решење о суђењу у одсуству оптуженог на предлог тужиоца доноси веће.

(3) На решење из става 2. овог члана се може уложити жалба о којој решава веће из члана 24. став 6. овог законика, а ако је то веће донело решење о суђењу у одсуству, онда веће непосредно вишег суда. Уложена жалба не задржава извршење решења.

Недолазак браниоца на главни претрес

Члан 329.

(1) Ако на главни претрес не дође уредно позвани бранилац, а не обавести суд о оправданом разлогу спречености чим је за тај разлог сазнао, или ако бранилац без одобрења суда напусти главни претрес, главни претрес ће се на предлог оптуженог одложити, а може се одржати и без присуства браниоца, ако одбрана није обавезна.

(2) Ако на главни претрес у случају обавезне одбране не дође уредно позвани бранилац, а не обавести суд о разлогу спречености чим је за тај разлог сазнао, или ако бранилац без одобрења суда напусти главни

претрес, главни претрес ће се одложити, само ако не постоји могућност да оптужени одмах узме другог браниоца, односно да га суд постави без штете за одбрану.

(3) Уредно позваног браниоца чији је неоправдани недолазак довео до одлагања главног претреса веће ће казнити новчаном казном до 300.000 динара и обавезати да плати трошкове одлагања главног претреса. Решење о томе са кратким образложењем уноси се у записник о главном претресу.

Одржавање главног претреса у одсуству оптуженог, односно браниоца у случају очекиваног доношења формалних одлука

Члан 330.

Ако по одредбама чл. 323, 327. и 329. овог законика постоје услови за одлагање главног претреса због недоласка оптуженог, односно одсуства браниоца, веће може одлучити да се главни претрес одржи ако би се према доказима који се налазе у списима очигледно морала донети пресуда којом се оптужба одбија или решење из члана 373. овог законика.

Недолазак сведока или вештака на главни претрес

Члан 331.

(1) Ако сведок или вештак, и поред уредног позива, неоправдано изостане, веће може наредити да се одмах принудно доведе.

(2) Главни претрес може почети и без присуства позваног сведока или вештака, а веће у току главног претреса може одлучити да се због одсуства сведока или вештака главни претрес прекине или одложи.

(3) Сведока или вештака који је уредно позван, а изостанак није оправдао, веће може казнити новчаном казном до 150.000 динара, а може наредити да се на нови главни претрес принудно доведе. Веће може у оправданом случају опозвати одлуку о казни.

(4) Ако је због неоправданог изостанка уредно позваног сведока или вештака, главни претрес морао да се прекине или одложи, веће ће донети одлуку да трошкове таквог прекида или одлагања сноси сведок или вештак.

4. Одлагање и прекидање главног претреса

Разлози за одлагање главног претреса

Члан 332.

(1) Ван случајева посебно предвиђених у овом законик, главни претрес одложиће се решењем већа ако је изузетно за прибављање нових доказа потребно дуге време, или ако се у току главног претреса утврди да је код оптуженог после учињеног кривичног дела наступило душевно обољење или душевна поремећеност, или ако постоје друге озбиљне сметње за одржавање главног претреса.

(2) Главни претрес се одлаже само за оно време колико трају сметње, односно разлози који су довели до одлагања, а председник већа је дужан да председника суда сваких месец дана обавештава о томе да ли још увек постоје разлози за трајање одлагања. Председник суда ће предузети потребне мере за убрзање поступка.

(3) У решењу којим се одлаже главни претрес одредиће се, по правилу, место, дан и час кад ће се главни претрес наставити. Истим решењем веће може одредити да се прикупе докази који би временом могли да се изгубе.

(4) Против решења из става 3. овог члана није дозвољена жалба.

Почетак главног претреса изнова

Члан 333.

(1) Главни претрес који је одложен мора изнова почети ако се изменио састав већа, али по саслушању странака веће може одлучити да се у оваквом случају сведоци и вештаци не саслушавају поново и да се не врши нови увиђај, већ да се прочитају записници о саслушању сведока и вештака на ранијем главном претресу, односно да се прочита записник о увиђају.

(2) Ако се главни претрес који је био одложен држи пред истим већем, он ће се наставити, а председник већа ће укратко изнети ток ранијег главног претреса.

(3) Ако је одлагање трајало дуже од четири месеца, или ако се главни претрес држи пред другим председником већа, главни претрес мора изнова почети и сви докази се морају поново извести, осим када се поступа у случају из ст. 4. и 5. овог члана.

(4) Ако је одлагање главног претреса трајало дуже од четири месеца, веће може и без сагласности странака, односно браниоца, али по њиховом саслушању, одлучити да се одређени сведоци и вештаци не саслушавају поново и да се не врши нови увиђај, већ да се прочитају записници о саслушању тих сведока на ранијем главном претресу, односно да се прочита записник о увиђају, ако поновно предузимање тих доказних радњи због протеча времена или из других важних разлога не би имало сврхе, или би довело до знатног одуговлачења кривичног поступка.

(5) Нови председник већа, ако је дошло до промене председника већа, може по саслушању странака, тражити од већа из члана 24. став 6. овог закона да својим решењем допусти да се одступи од одредбе из става 3. овог члана. Веће из члана 24. став 6. овог закона ће својим решењем дозволити да се одређени сведоци и вештаци не саслушавају поново и да се не врши нови увиђај, већ да се прочитају записници о саслушању тих сведока и вештака на ранијем главном претресу, односно да се прочита записник о увиђају, уколико поновно предузимање тих доказних радњи због протеча времена или из других важних разлога очигледно не би имало сврхе, или би довело до знатног одуговлачења кривичног поступка и било супротно разлозима правичности или разлозима заштите сведока и других учесника у кривичном поступку.

(6) Против решења из става 5. овог члана жалба није дозвољена.

Прекид главног претреса

Члан 334.

(1) Ако главни претрес траје дуже од једног дана, одржава се по правилу непрекидно сваког радног дана до окончања, осим када то из важних разлога није могуће.

(2) Осим случајева посебно предвиђених у овом законик у, председник већа може прекинути главни претрес најдуже до 10 дана да би се прибавили одређени докази у кратком времену, ради додатног припремања оптужбе или одбране које је потребно због наступања нових важних околности, које странке и бранилац нису могли предвидети, односно ако из других оправданих разлога претрес не може да се успешно оконча.

(3) Ако је то потребно у изузетним случајевима и из нарочито оправданих разлога, веће може продужити трајање прекида главног претреса за још највише 10 дана, а о разлозима за такво продужење председник већа обавештава председника суда, коме доставља образложено решење о продужењу трајања прекида.

(4) Ако је главни претрес прекидан више од три пута, председник већа ће о томе одмах обавестити председника суда, који је дужан да предузме потребне мере за убрзање поступка.

(5) У решењу о прекиду главног претреса одређују се место, дан и час настављања главног претреса.

(6) Против решења о прекиду главног претреса жалба није дозвољена.

(7) Прекинути главни претрес наставља се увек пред истим већем.

(8) Ако се главни претрес не може наставити пред истим већем или ако је прекид главног претреса трајао дуже од рокова из ст. 2. и 3. овог члана, поступиће се по одредбама члана 333. овог законика.

Пауза током одржавања главног претреса

Члан 335.

(1) Краћи истек радног времена није разлог за паузу током одржавања главног претреса, већ је суд дужан да без одлагања настави одржавање главног претреса.

(2) У току главног претреса председник већа може одредити паузу ради одмора суда, странака или других учесника поступка, због знатног истека радног времена, или из других важних разлога.

(3) Пауза из става 2. овог члана може трајати најдуже до два часа у току истог дана, или до првог наредног радног дана.

(4) Уколико се прекорачи рок из става 3. овог члана, председник већа је дужан да о разлозима обавести председника суда, а у случају да пауза

траје дуже од 24 часа, сматраће се да је донето решење о прекиду главног претреса и сходно ће се применити одредбе из члана 334. овог законика.

Проширење већа на главном претресу

Члан 336.

(1) Ако се у току главног претреса пред већем састављеним од једног судије и двојице судија-поротника покаже да чињенице на којима се заснива оптужба указују на кривично дело за чије је суђење надлежно веће састављено од двојице судија и тројице судија-поротника, веће ће се одмах допунити.

(2) Главни претрес ће се, након читања записника о саслушању сведока и вештака на главном претресу пред већем састављеним од једног судије и двојице судија-поротника, односно читања записника о увиђају, наставити пред већем састављеним од двојице судија и тројице судија-поротника.

5. Записник о главном претресу

Начин вођења записника о главном претресу

Члан 337.

(1) О главном претресу води се записник у који се уноси битна садржина изјава датих на главном претресу и цео његов ток. У записник се обавезно уносе постављена питања и одговори који су на њих дати.

(2) Када председник већа сматра да је то целисходно, а ради се о кривичном делу за које је прописана казна од десет година затвора или тежа казна или је то из важних разлога оправдано у поступку за кривично дело за које је прописана блажа казна, цео ток главног претреса ће се звучно или звучно и видео снимити или ће се забележити стенографски.

(3) Препис звучног снимка, односно препис стенографских белешки из става 2. овог члана, ће се направити у року од 72 часа од часа завршетка снимања, односно бележења и биће као његов саставни део приложен записнику за дан на који се препис односи.

(4) Председник већа може, по предлогу странке, односно браниоца или по службеној дужности, наредити да се у записник дословно унесу изјаве које председник већа или предлагач сматра нарочито важним.

(5) Ако је потребно, а нарочито ако се у записник дословно уносе изјаве неког лица, председник већа може наредити да се тај део записника одмах прочита, а прочитаће се увек ако то захтева странка, бранилац или лице чија се изјава уноси у записник.

Закључење и исправке записника

Члан 338.

(1) Записник мора бити завршен са закључењем заседања. Записник потписују председник већа и записничар.

(2) Странке и бранилац имају право да прегледају завршени записник и његове прилоге, да ставе примедбе у погледу садржине и да траже исправку записника. Странке и бранилац имају право да после завршеног заседања добију копију записника, ако то захтевају.

(3) Копија записника из става 2. овог члана се странкама и браниоцу предаје у штампаном или у електронском облику, а може им се и у року од 24 часа доставити електронском поштом.

(4) Ако је обављено снимање односно стенографско бележење из члана 337. став 2. овог законика, странке и бранилац имају право да одмах или изузетно у року од три дана од дана када је обављено снимање, односно бележење, добију копију снимка, односно препис белешки у штампаном или у електронском облику.

(5) Исправке погрешно уписаних имена, бројева и других очигледних погрешака у писању може наредити председник већа по предлогу странака или саслушаног лица или по службеној дужности. Друге исправке и допуне записника може наредити само веће.

(6) Примедбе и предлози странака у погледу записника, као и исправке и допуне записника, морају се забележити у наставку завршеног записника. У наставку записника забележиће се и разлози због којих поједини предлози и примедбе нису усвојени. Председник већа и записничар потписују и наставак записника.

Садржај записника

Члан 339.

(1) У уводу записника мора се назначити суд пред којим се одржава главни претрес, место и време заседања, име и презиме председника већа, чланова већа и записничара, тужиоца, оптуженог и браниоца, оштећеног и његовог законског заступника или пуномоћника, тумача, кривично дело које је предмет претресања, као и да ли је главни претрес јаван или је јавност искључена.

(2) Записник мора нарочито да садржи податке о томе која је оптужница на главном претресу прочитана, односно усмено изложена и да ли је тужилац изменио или проширио оптужбу, какве су предлоге поднеле странке и какве је одлуке доносио председник већа или веће, који су докази изведени, да ли су прочитани какви записници и друга писмена, да ли су репродуковани звучни или други снимци и какве су примедбе учиниле странке у погледу прочитаних записника, писмена или репродукованих снимака. Ако је на главном претресу искључена јавност, у записнику се мора назначити да је председник већа упозорио присутне на последице неовлашћеног откривања онога што су на том главном претресу сазнали као тајну.

(3) Искизи оптуженог, сведока и вештака уносе се у записник тако да се прикаже њихова битна садржина. Ови искази уносе се у записник само уколико садрже одступање или допуну њихових ранијих исказа. На захтев странке, председник већа наредиће да се делимично или у целини прочита записник о њеном ранијем исказу.

(4) На захтев странке, у записник ће се унети и питање, односно одговор који је веће одбило као недозвољен.

Уношење изреке пресуде у записник

Члан 340.

(1) У записник о главном претресу уноси се потпуна изрека пресуде (члан 385. ст. 3. до 5), уз назначење да ли је пресуда јавно објављена. Изрека пресуде садржана у записнику о главном претресу представља изворник.

(2) Ако је донето решење о притвору (члан 382) и оно се уноси у записник о главном претресу.

6. Почетак главног претреса и саслушање оптуженог

Улазак судије, односно већа у судницу

Члан 341.

(1) На позив овлашћеног лица сви присутни у судници, устају приликом уласка судије или већа у судницу и приликом њиховог изласка из суднице.

(2) Странке и други учесници поступка дужни су да устану кад се обраћају суду, осим ако за то постоје оправдане препреке или ако је саслушање уређено на други начин.

Утврђивање присутности позваних лица

Члан 342.

Кад је председник већа утврдио да су на главни претрес дошла сва позвана лица, или кад је веће одлучило да се главни претрес одржи у одсуству неког од позваних лица, или је оставило да о тим питањима доцније реши, председник већа ће позвати оптуженог и од њега узети личне податке (члан 95. став 1) да би утврдио његов идентитет.

Поступање са сведоцима и оштећеним

Члан 343.

(1) Пошто идентитет оптуженог буде утврђен, председник већа удаљиће сведоке и вештаке из суднице на место које је за њих одређено, где ће сачекати док буду позвани ради саслушања. У случају потребе, председник већа може задржати вештаке у судници да прате ток главног претреса.

(2) Ако је оштећени присутан, а још није истакао имовинскоправни захтев, упутиће га председник већа да може ставити предлог за остваривање тог захтева у кривичном поступку и поучиће га о правима из члана 59. овог законика.

(3) Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац треба да буду саслушани као сведоци, неће бити удаљени из суднице, а биће саслушани одмах након саслушања оптуженог.

(4) Председник већа може предузети потребне мере да спречи договарање између сведока, вештака и странака.

Упозорење и поука оптуженом и браниоцу

Члан 344.

(1) Председник већа упозориће оптуженог да пажљиво прати ток главног претреса и упутиће га да може износити чињенице и предлагати доказе у прилог своје одбране, да може постављати питања саопштеним, сведоцима и вештацима, стављати примедбе и давати објашњења у погледу њихових исказа.

(2) Председник већа упозориће оптуженог и браниоца да су дужни да све своје предлоге о извођењу појединих доказа саопште одмах, односно у најкраћем могућем року, по сазнању да је потребно њихово извођење и посебно ће их упозорити на одредбу из члана 405. став 2. овог законика.

(3) Председник већа упозорава браниоца да у случају да прекрши своју обавезу из става 2. овог члана, може бити одлуком већа новчано кажњен до 300.000 динара и искључен из даљег тока кривичног поступка.

Изношење оптужнице или приватне тужбе

Члан 345.

(1) Главни претрес почиње читањем оптужнице (члан 289. став 1. тач.1. до 3) или приватне тужбе.

(2) Оптужницу или приватну тужбу чита, по правилу, тужилац, али председник већа може, уз сагласност тужиоца, усмено изложити њихов садржај. Тужиоцу ће се дозволити да допуни излагање председника већа.

(3) Ако је оштећени присутан, може образложити имовинскоправни захтев, а ако није присутан, његов предлог да имовинскоправни захтев остварује у кривичном поступку прочитаће председник већа.

Изјашњавање оптуженог о оптужници

Члан 346.

(1) После изношења оптужнице или приватне тужбе, председник већа упитаће оптуженог да ли је разумео оптужбу. Ако се председник већа увери да оптужени није разумео оптужбу, изложиће њену садржину тако да је оптужени најлакше може разумети.

(2) Након тога, председник већа ће позвати оптуженог да се изјасни поводом сваке тачке оптужбе и да се изјасни да ли признаје да је учинио дело за које је оптужен и да ли је за дело крив.

(3) Председник већа позива оптуженог који признаје оптужбу да пружи потребна објашњења, а оптуженог који пориче оптужбу, председник већа позива да изнесе своју одбрану.

(4) Оптужени није дужан да се изјасни о оптужби нити да износи своју одбрану.

(5) Саслушању оптуженог не могу присуствовати саоптужени који још нису саслушани, осим када председник већа по службеној дужности или на предлог странака, односно браниоца, одлучи да они могу присуствовати саслушању оптуженог, ако би њихово присуство било корисно за разјашњење кривичне ствари, а не би штетно утицало на исказ оптуженог.

Потпуно признање оптуженог

Члан 347.

(1) Ако је оптужени признао све тачке оптужбе, веће по саслушању тужиоца, а након што се о томе изјасне оптужени и бранилац, може одлучити да не изводи доказе који се односе на дело које је предмет оптужбе и кривицу оптуженог (кривично дело), већ само оне од којих зависи одлука о кривичној санкцији, ако нађе:

1) да је признање јасно и потпуно и да је оптужени недвосмислено објаснио све одлучне чињенице које се односе на дело и кривицу;

2) да је признање дато свесно и добровољно, а да је оптужени у потпуности разумео све могуће последице свог признања, укључујући и оне последице које се односе на одлуку о имовинскоправном захтеву и трошковима кривичног поступка;

3) да је признање у складу са доказима садржаним у оптужби и да нема доказа који би говорили у прилог лажном признању.

Саслушање оптуженог на главном претресу

Члан 348.

(1) При саслушању оптуженог на главном претресу, сходно ће се примењивати опште одредбе које важе за саслушање окривљеног (чл. 95. до 101).

(2) Ако оптужени уопште неће да одговара или неће да одговори на поједина питања, прочитаће се записник о његовом ранијем саслушању или део тог записника, односно председник већа може укратко препричати садржај ранијег саслушања.

(3) Ако је оптужени на ранијем саслушању навео чињенице којих се више не сећа или ако одступи од свог ранијег исказа, предочиће му се ранији исказ, односно указаће му се на одступање и упитаће се зашто сада исказује другачије, а по потреби, прочитаће се записник о његовом ранијем исказу, или

део тог записника или ће се пустити звучни, односно звучни и видео снимак ранијег исказа.

(4) По завршеном саслушању оптуженог, председник већа је дужан да упита оптуженог да ли има још нешто да наведе у прилог своје одбране.

Постављање питања оптуженом

Члан 349.

(1) Кад председник већа заврши саслушање оптуженог, чланови већа, тужилац, бранилац, оштећени, законски заступник, пуномоћник и саоптужени могу непосредно постављати питања оптуженом.

(2) Вештак може оптуженом постављати питања непосредно само по одобрењу председника већа, а председник већа може вештаку одобрити да питања оптуженом поставља непосредно.

(3) Председник већа ће, ако сматра да је то целисходно, а посебно ако је више пута забранио питање неког од лица из става 1. овог члана, или су питања тих лица очигледно усмерена на одуговлачење кривичног поступка, односно не служе разјашњењу одлучних чињеница, одлучити да лица наведена у ставу 1. овог члана, осим чланова већа, могу постављати питања оптуженом само преко председника већа.

(4) Председник већа ће забранити питања или одговор на већ постављено питање ако је оно недозвољено (члан 96) или се не односи на предмет. Ако председник већа забрани постављање одређеног питања или давање одговора, странке, односно бранилац, могу захтевати да о томе одлучи веће.

(5) Након што је оптужени одговорио на постављена питања лица из става 1. овог члана, председник већа је дужан да поступи у складу са чланом 348. став 4. овог законика.

Саслушање саоптужених

Члан 350.

(1) Ако је оптужено више лица, кад се заврши саслушање првог оптуженог, приступиће се редом саслушању осталих оптужених. После саслушања сваког оптуженог, председник већа ће упознати саслушаног са исказима раније саслушаних саоптужених, ако у складу са чланом 346. став 5. овог законика није присуствовао саслушању оптуженог и упитаће га да ли има шта да примети. Раније саслушаног оптуженог председник већа ће упитати да ли има шта да примети на исказ касније саслушаног оптуженог. Сваки оптужени има право да поставља питања другим саслушаним саоптуженим.

(2) Ако се искази појединих саоптужених о истој околности разликују, председник већа може суочити саоптужене.

Привремено удаљење оптуженог из суднице

Члан 351.

Веће може, изузетно, одлучити да се оптужени привремено удаљи из суднице ако саоптужени или сведок одбија да даје исказ у његовом присуству или ако околности указују да у његовом присуству неће говорити истину. Када се оптужени врати у судницу, прочитаће му се исказ саоптуженог, односно сведока. Оптужени има право да поставља питања саоптуженом, односно сведоку, а председник већа ће га упитати да ли има шта да приговори њиховим исказима. Ако је потребно може се извршити суочење.

Саветовање оптуженог са браниоцем

Члан 352.

Оптужени има право да се у току главног претреса саветује са својим браниоцем, али се не може са својим браниоцем, или са било којим другим лицем, договарати о томе како ће одговорити на већ постављено питање.

7. Доказни поступак

Извођење доказа

Члан 353.

(1) После саслушања оптуженог, изводе се докази о свим чињеницама које су по оцени суда важне за доношење законите и правилне одлуке.

(2) Докази се изводе оним редом који утврди председник већа. Ако оштећени који је присутан треба да се саслуша као сведок, његово саслушање ће се обавити одмах после оптуженог.

(3) Странке, бранилац, оштећени и његов пуномоћник могу до завршетка главног претреса предлагати да се извиде нове чињенице, прибаве или изведу нови докази, а могу поновити и оне предлоге које је председник већа или веће раније одбило, уколико учине извесним постојање нових разлога који оправдавају поновљене доказне предлоге.

(4) Ако је одржано припремно рочиште (члан 309), странке и друга лица која подносе предлоге из става 3. овог члана морају поступити у складу са чланом 309. став 7. овог законика, а ако услови из те одредбе нису испуњени, председник већа ће одбити извођење предложених доказа.

(5) Браниоцу оптуженог се у случају из става 4. овог члана може изрећи новчана казна до 150.000 динара, ако суд оцени да је очигледно намерно пропустио да на припремном рочишту предложи извођење доказа, или је на други начин покушао да грубо злоупотреби своје право на предлагање извођења нових доказа, а ако је то учинио јавни тужилац, председник већа о томе обавештава непосредно вишег јавног тужиоца.

(6) Против решења о новчаној казни из става 5. овог члана дозвољена је жалба о којој решава веће из члана 24. став 6. овог законика. Жалба не задржава извршење решења.

(7) Веће може одлучити да се изведу докази који нису предложени или од којих је предлагач одустао.

Признање оптуженог након саслушања

Члан 354.

Признање оптуженог на главном претресу након што је саслушан и након што су већ изведени други докази или би тек требало да буду изведени, ослобађа суд дужности да изводи друге доказе, ако је признање оптуженог у складу са чланом 347. овог законика, у ком ће случају суд изводити само доказе од којих зависи одлука о кривичној санкцији.

Општа правила саслушања сведока и вештака на главном претресу

Члан 355.

(1) Приликом саслушања сведока и вештака на главном претресу, сходно ће се примењивати опште одредбе о њиховом саслушању.

(2) Сведок који није саслушан неће, по правилу, присуствовати извођењу других доказа.

(3) Пре саслушања сведока, председник већа ће га опоменути на дужност истинитог и потпуног сведочења и упозориће га да лажно сведочење представља кривично дело, па ће га потом ако није заклет у истрази, позвати да пре саслушања положи заклетву, а ако је сведок положио заклетву у истрази, опоменуће га на већ положену заклетву.

(4) Пре саслушања вештака, председник већа ће вештака упозорити на његову дужност давања налаза и мишљења по правилима струке и вештине и по свом најбољем знању и упозориће га да давање лажног налаза и мишљења представља кривично дело, па ће га потом позвати вештака који није заклет да пре вештачења положи заклетву, а ако је заклетву већ положио, опоменуће га на положену заклетву.

(5) Вештак свој налаз и мишљење излаже усмено на главном претресу, а ако је вештак пре главног претреса припремио писани налаз и мишљење, председник већа може дозволити да га прочита, а потом ће се налаз и мишљење приложити записнику.

(6) Веће у изузетним случајевима може одлучити да се уместо позивања вештака коме је поверено вештачење, само прочита налаз и мишљење, ако се због природе вештачења не може очекивати потпуније објашњење писаног налаза и мишљења, или ако из важних разлога саслушање вештака није могуће, односно није целисходно. Ако оцени да је то потребно с обзиром на остале изведене доказе и примедбе странака, односно браниоца (члан 363), веће може накнадно одлучити да се непосредно саслуша вештак.

(7) Ако се као сведок саслушава лице млађе од 14 година, веће може одлучити да се за време његовог саслушања искључи јавност.

(8) Ако малолетно лице присуствује главном претресу као сведок или оштећени, удаљиће се из суднице чим његово присуство није више потребно.

Постављање питања сведоку или вештаку

Члан 356.

(1) Кад председник већа заврши саслушање појединог сведока или вештака, чланови већа, тужилац, оптужени, бранилац, оштећени, законски заступник и пуномоћник могу сведоку, односно вештаку непосредно постављати питања.

(2) Вештак може сведоку или другом вештаку постављати питања непосредно само по одобрењу председника већа, а председник већа може вештаку одобрити да питања оптуженом поставља непосредно.

(3) Председник већа ће, ако сматра да је то целисходно, а посебно ако је више пута забранио питање неког од лица из става 1. овог члана, или су питања тих лица очигледно усмерена на одуговлачење кривичног поступка, односно не служе разјашњењу одлучних чињеница, одлучити да лица наведена у ставу 1. овог члана, осим чланова већа, могу постављати питања сведоку, односно вештаку само преко председника већа.

(4) Председник већа ће забранити питања или одговор на већ постављено питање ако је оно недозвољено (члан 96) или се не односи на предмет. Ако председник већа забрани постављање одређеног питања или давање одговора, странке, односно бранилац, могу захтевати да о томе одлучи веће.

Подсећање сведока или вештака на ранији исказ

Члан 357.

Ако је сведок или вештак при ранијем саслушању навео чињенице којих се више не сећа или ако одступи од свог исказа, предочиће му се ранији исказ, односно указаће му се на одступање и упитаће се зашто сада исказује друкчије, а по потреби, прочитаће се цео записник или део записника о његовом ранијем исказу.

Поступак са саслушаним сведоцима и вештацима

Члан 358.

(1) Саслушани сведоци и вештаци остају у судници ако их председник већа по саслушању странака, односно браниоца, сасвим не отпусти или не нареди да се привремено удаље из суднице.

(2) По предлогу странака, односно браниоца или по службеној дужности, председник већа може наредити да се саслушани сведоци и вештаци удаље из суднице и да се доцније поново позову и још једном саслушају у присуству или одсуству других сведока и вештака.

Предузимање доказних радњи ван главног претреса

Члан 359.

(1) Ако се на главном претресу сазна да сведок не може доћи пред суд или му је долазак знатно отежан, веће може, ако сматра да је његов исказ нарочито важан, наредити да га ван главног претреса саслуша председник већа или судија - члан већа, или да саслушање обави истражни судија суда на чијем се подручју сведок налази.

(2) Ако је потребно да се изврши увиђај или реконструкција ван главног претреса, то ће учинити председник већа или судија - члан већа кога одреди председник већа.

(3) Странке, бранилац и оштећени обавестиће се увек кад ће се и на ком месту саслушати сведок, односно извршити увиђај или реконструкција, са упозорењем да могу присуствовати тим радњама. Ако је оптужени у притвору, о потреби његовог присуства тим радњама одлучује веће. Кад странке, бранилац и оштећени присуствују извођењу тих радњи, имају права прописана у члану 278. став 9. овог законика.

Доказне радње које ван главног претреса предузима истражни судија

Члан 360.

Веће може, у току главног претреса, по саслушању странака, односно браниоца, одлучити да затражи од истражног судије да предузме одређене доказне радње ради разјашњења важних чињеница, ако би предузимање тих радњи на главном претресу било скопчано са знатним одуговлачењем поступка или са другим већим тешкоћама. Кад истражни судија поступа по оваквом захтеву већа, примењују се одредбе које се односе на предузимање доказних радњи.

Читање записника о доказним радњама предузетим ван главног претреса и увид у исправе и предмете који служе као доказ

Члан 361.

(1) Записници о увиђају ван главног претреса, о претресању стана, других просторија и лица и о одузимању ствари, као и исправе, књиге, списи и друга писмена која служе као доказ, прочитаће се на главном претресу ради утврђивања њихове садржине, а по оцени већа, може се њихова садржина укратко усмено изнети. Писмена која имају доказни значај подносе се, уколико је то могуће, у свом изворном облику.

(2) Предмети који могу служити разјашњењу ствари у току главног претреса показују се оптуженом, а по потреби сведоцима и вештацима. Ако показивање има значај препознавања, поступиће се по члану 111. овог законика.

Читање записника и репродуковање снимка о раније обављеним саслушањима

Члан 362.

(1) Осим случајева који су посебно прописани у овом закону, записници о исказима сведока, саопштених или већ осуђених учесника у кривичном делу, као и записници или друга писмена о налазу и мишљењу вештака, могу се по одлуци већа прочитати само у случају:

1) ако су саслушана лица умрла, душевно оболела или се не могу пронаћи, или је њихов долазак пред суд немогућ или знатно отежан због старости, болести или других важних разлога;

2) ако сведоци или вештаци без законских разлога одбијају да дају исказ на главном претресу;

3) ако саопштени у погледу којих је кривични поступак раздвојен, односно већ осуђени, одбијају да дају исказ на главном претресу, или дају исказ друкчије него што су изјавили у раздвојеном кривичном поступку, односно у кривичном поступку у коме су осуђени.

(2) У случајевима из става 1. овог члана, као и у другим случајевима посебно прописаним у овом закону, увек ће бити репродукован и звучни, односно звучни и видео снимак саслушања, ако је исказ забележен и на такав начин.

(3) Записници о ранијем саслушању лица која су ослобођена од дужности сведочења (члан 104) не смеју се прочитати ако та лица нису уопште позвана на главни претрес или су на главном претресу, пре првог саслушања, изјавила да неће да сведоче. По завршеном доказном поступку, веће ће одлучити да се ови записници издвоје из списка и одвојено чувају (члан 209). Овако ће веће поступати и у погледу других записника и обавештења наведених у члану 209. овог закона, ако није раније донесена одлука о њиховом издвајању. Против решења о издвајању записника и обавештења дозвољена је посебна жалба. По правноснажности решења, издвојени записници и обавештења затварају се у посебан омот и предају истражном судији ради чувања одвојено од осталих списка и не могу се разгледати ни користити у поступку. Записници и обавештења морају бити издвојени пре него што се списи, поводом жалбе против пресуде, доставе вишем суду.

(4) Разлози због којих се чита записник навешће се у записнику о главном претресу, а приликом читања ће се саопштити да ли је сведок или вештак положио заклетву.

Запажања странака, браниоца и оштећеног о обављеним саслушањима

Члан 363.

После довршеног саслушања сваког сведока или вештака и после читања сваког записника или другог писмена, односно репродуковања звучног или звучног и видео снимка, председник већа ће упитати странке, браниоца и оштећеног да ли имају шта да примете.

Завршетак доказног поступка

Члан 364.

(1) Пошто су изведени сви докази, председник већа упитаће странке и оштећеног имају ли какве предлоге за допуну доказног поступка.

(2) Ако нико не предложи допуну доказног поступка или предлог буде одбијен, а веће утврди да није потребно извођење нових доказа, председник већа ће објавити да је доказни поступак завршен.

8. Измена и проширење оптужбе и друго кривично дело оптуженог

Измена и проширење оптужбе

Члан 365.

(1) Ако тужилац у току главног претреса оцени да изведени докази указују да је потребно изменити чињенични опис кривичног дела, његова законска обележја или његов законски назив у оптужници, он може на главном претресу усмено изменити оптужницу, а може предложити да се одреди пауза, или да се главни претрес прекине, ради припремања нове оптужнице.

(2) У случају подношења нове оптужбе, суд је дужан да окривљеном и браниоцу обезбеди довољно времена за припремање одбране, а на њихов захтев, ако је то потребно, и у случају измене оптужбе.

(3) Ако веће дозволи прекид главног претреса ради припремања нове оптужнице, одредиће рок у коме тужилац мора поднети оптужницу. Примерак нове оптужнице доставиће се оптуженом, али приговор против ове оптужнице није дозвољен. Ако тужилац у остављеном року не поднесе оптужницу, веће ће наставити главни претрес на основу раније оптужнице.

Друго кривично дело оптуженог

Члан 366.

(1) Ако оптужени у току главног претреса у заседању учини кривично дело или ако се у току главног претреса открије неко раније учињено кривично дело оптуженог, веће ће по оптужби овлашћеног тужиоца, која може бити и усмено изнесена, проширити главни претрес и на то дело, или одлучити да се за то кривично дело посебно суди. Против те оптужбе није дозвољен приговор.

(2) Ако веће прихвати проширење оптужбе, прекинуће главни претрес и обезбедити довољно времена за припремање одбране.

(3) Ако је за пресуђење дела из става 1. овог члана надлежан виши суд, веће ће одлучити да ли ће и предмет по коме води главни претрес уступити надлежном вишем суду.

9. Завршне речи

Редослед излагања

Члан 367.

По завршеном доказном поступку, председник већа даје реч странкама, оштећеном и браниоцу. Прво говори тужилац, затим оштећени и његов пуномоћник ако га има, бранилац, па оптужени.

Завршна реч тужиоца

Члан 368.

(1) Тужилац ће у својој речи изнети своју оцену изведених доказа, затим ће изложити закључке о чињеницама важним за одлуку, ставити образложен предлог о кривици оптуженог, о одредбама кривичног и другог закона које би се имале применити, као и о олакшавајућим и отежавајућим околностима које би требало узети у обзир приликом одмеравања казне.

(2) Тужилац је дужан да у завршној речи предложи врсту и висину казне, а може предложити изрицање одређене мере упозорења, односно мере безбедности у складу са Кривичним закоником.

Завршна реч оштећеног и његовог пуномоћника

Члан 369.

Оштећени и његов пуномоћник могу у својој речи образложити имовинскоправни захтев и указати на доказе о постојању дела и кривице оптуженог.

Завршна реч браниоца и оптуженог и одговори тужиоца, оштећеног и пуномоћника оштећеног

Члан 370.

(1) Бранилац или сам оптужени изложиће у својој речи одбрану и може се осврнути на наводе тужиоца, оштећеног и пуномоћника оштећеног.

(2) После браниоца, оптужени има право да сам говори, да се изјасни да ли прихвата одбрану браниоца и да је допуни.

(3) Тужилац, оштећени и пуномоћник оштећеног имају право да одговоре на наводе браниоца и оптуженог, а бранилац, односно оптужени, имају право да се осврну на те одговоре.

(4) Последња реч увек припада оптуженом.

Основна правила завршне речи

Члан 371.

(1) Реч странака, браниоца, оштећеног и пуномоћника оштећеног не може се ограничити на одређено време, али председник већа може одредити да завршна реч буде приближно једнаког трајања.

(2) Председник већа може, по претходној опомени, прекинути лице које у својој речи повређује јавни ред и морал или вређа другога или се упушта у понављања или излагања која очигледно немају везе са предметом, односно прекорачује ограничење у трајању завршне речи из става 1. овог члана. У записнику о главном претресу мора се навести да је реч била прекинута и зашто је била прекинута.

(3) Кад оптужбу заступа више лица, као и када оштећени има више пуномоћника, а оптужени више бранилаца, излагања се не могу понављати. Заступници оптужбе, пуномоћници оштећеног, односно браниоци окривљеног, одабраће међусобним споразумом питања о којима ће говорити.

(4) После свих завршних говора, председник већа је дужан да упита жели ли још ко шта да изјави.

Завршетак главног претреса

Члан 372.

(1) Ако веће по завршеним излагањима странака, браниоца, оштећеног и пуномоћника оштећеног, не одлучи да изведе још неке доказе, председник већа ће објавити да је главни претрес завршен.

(2) Ако одлучи да изведе још неке доказе, веће ће наставити доказни поступак и након његовог завршетка поново поступити по одредби члана 367. овог законика. Тужилац, оштећени, пуномоћник оштећеног, бранилац и оптужени могу своје завршне речи допунити само у вези са накнадно изведеним доказима.

(3) После објављивања да је главни претрес завршен, веће ће се повући на већање и гласање ради доношења пресуде.

10. Одбацивање оптужнице

Члан 373.

У току или по завршетку главног претреса, веће ће решењем одбацити оптужницу, ако утврди:

- 1) да суд није стварно надлежан;
- 2) да је поступак вођен без захтева овлашћеног тужиоца, без предлога оштећеног или без одобрења надлежног државног органа, или да је надлежни државни орган одустао од датог одобрења;
- 3) да постоје друге околности које привремено спречавају гоњење.

Глава XXV

ПРЕСУДА

1. Изрицање пресуде

Изрицање и објављивање пресуде

Члан 374.

(1) Ако суд у току већања не оцени да треба поново отворити главни претрес ради допуне поступка или разјашњења појединих питања, изрећи ће пресуду.

(2) Пресуда се изриче и објављује у име народа.

Однос пресуде и оптужбе

Члан 375.

(1) Пресуда се може односити само на лице које је оптужено и само на дело које је предмет оптужбе садржане у поднесеној, односно на главном претресу измењеној или проширеној оптужници,

(2) Суд није везан за предлоге тужиоца у погледу правне оцене дела.

(3) Чињенично стање које је на основу изведених доказа утврђено у пресуди, не мора бити идентично чињеничном опису кривичног дела из оптужнице, али се чињенично стање утврђено пресудом мора непосредно односити на исти догађај обухваћен оптужницом и њиме се не сме битно мењати радња дела садржана у оптужници.

Заснованост пресуде на доказима

Члан 376.

(1) Суд заснива пресуду само на доказима који су непосредно изведени на главном претресу или су садржани у записницима, односно другим материјалима, који су у складу са овим закоником, на главном претресу прочитани, односно на одговарајући начин изнесени.

(2) Суд је дужан да савесно оцени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и да на основу такве оцене изведе закључак да ли је нека чињеница утврђена.

2. Врсте пресуда

Одбијајућа, ослобађајућа и осуђујућа пресуда

Члан 377.

(1) Пресудом се оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе или се оглашава кривим.

(2) Ако оптужба обухвата више кривичних дела, у пресуди ће се изрећи да ли се и за које дело оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе или се оглашава кривим.

Одбијајућа пресуда

Члан 378.

Пресуду којом се оптужба одбија суд ће изрећи:

1) ако је тужилац од започињања до завршетка главног претреса одустао од оптужбе или је оштећени одустао од предлога за гоњење;

2) ако је оптужени за исто дело већ правноснажно осуђен, ослобођен оптужбе или је оптужба против њега правноснажно одбијена или је кривични поступак против њега решењем правноснажно обустављен;

3) ако је оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од кривичног гоњења;

4) ако се кривично гоњење не може предузети због застарелости, или неке друге околности која трајно искључује кривично гоњење.

Ослобађајућа пресуда

Члан 379.

Пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе суд ће изрећи:

1) ако дело за које је оптужен по закону није кривично дело;

2) ако није доказано да је оптужени учинио дело за које је оптужен.

Осуђујућа пресуда

Члан 380.

(1) У пресуди у којој се оптужени оглашава кривим, суд ће изрећи:

1) за које се дело оглашава кривим, уз назначење чињеница и околности које чине обележја кривичног дела, као и оних од којих зависи примена одређене одредбе Кривичног законика;

2) законски назив кривичног дела и које су одредбе закона примењене;

3) на какву се казну осуђује оптужени или се по одредбама Кривичног законика ослобађа од казне;

4) одлуку о условној осуди, односно о опозивању условне осуде или условног отпуста;

5) одлуку о мерама безбедности и о одузимању имовинске користи;

6) одлуку о урачунавању притвора или већ издржане казне, односно забране из члана 168. став 2. овог законика, као и сваког другог облика лишења слободе у вези са кривичним делом;

7) одлуку о трошковима кривичног поступка, о имовинскоправном захтеву, као и томе да ће се правноснажна пресуда јавно објавити.

(2) Ако је оптужени осуђен на новчану казну, у пресуди ће се назначити рок у коме се новчана казна има платити и начин замене новчане казне, када се она ни принудним путем не може наплатити, а ако је изречена новчана казна у дневним износима у складу са чланом 49. Кривичног законика, објасниће се начин њеног одмеравања, као и начин утврђивања једног дневног износа, уз посебно образлагање дневног износа новчане казне, који је суд утврдио по слободној процени на основу расположивих података.

3. Објављивање пресуде

Поступак објављивања пресуде

Члан 381.

(1) Пошто је суд изрекао пресуду, председник већа ће је одмах објавити. Ако суд није у могућности да истог дана по завршетку главног претреса изрекне пресуду, одложиће објављивање пресуде највише за пет дана и одредиће време и место објављивања пресуде. Ако пресуда не буде објављена у року од пет дана од завршетка главног претреса, председник већа је дужан да одмах по истеку рока о томе обавести председника суда и саопшти му разлоге.

(2) Председник већа ће у присуству странака, њихових законских заступника, пуномоћника и браниоца јавно прочитати изреку и саопштити укратко разлоге пресуде.

(3) Пресуда ће бити објављена и кад странка, законски заступник, пуномоћник или бранилац није присутан. Веће може наредити да оптуженом, који је одсутан, пресуду усмено саопшти председник већа или да му се пресуда само достави.

(4) Ако је јавност на главном претресу била искључена, изрека пресуде ће се увек прочитати у јавном заседању. Веће ће одлучити да ли ће искључити јавност приликом објављивања разлога пресуде.

(5) Сви присутни саслушаће стојећи читање изреке пресуде.

Одлука о притвору

Члан 382.

(1) Кад изрекне пресуду на казну затвора испод пет година, веће ће оптуженом који се брани са слободе одредити притвор ако постоје разлози из члана 174. став 1. тач. 1. и 3. овог законика, а оптуженом који се налази у притвору укинуће притвор ако за притвор више не постоје разлози због којих је био одређен.

(2) Притвор ће веће увек укинути и наредити да се оптужени пусти на слободу ако је ослобођен од оптужбе, или је оптужба одбијена, или ако је оглашен кривим, а ослобођен од казне, или је осуђен само на новчану казну, или му је изречена судска опомена или је условно осуђен, или је због урачунавања притвора казну већ издржао, или је оптужба одбачена (члан 373), осим због стварне ненадлежности.

(3) За одређивање или укидање притвора после објављивања пресуде, до њене правноснажности примењиваће се одредба става 1. овог члана. Одлуку доноси веће из члана 24. став 6. овог законика.

(4) Пре доношења решења којим се одређује или укида притвор у случајевима из ст. 1. и 3. овог члана, прибавиће се мишљење јавног тужиоца кад се поступак води по његовом захтеву.

(5) Ако се оптужени већ налази у притвору, а веће нађе да још постоје разлози због којих је притвор био одређен или да постоје разлози из члана 174. став 1. тачка 6. овог законика и става 1. овог члана, донеће посебно решење о продужењу притвора. Посебно решење веће доноси и кад треба одредити или укинути притвор. Жалба против решења не задржава извршење решења.

(6) Притвор који је одређен или продужен по одредбама претходних ставова овог члана може трајати до правноснажности пресуде, али најдуже док не истекне време трајања казне изречене у првостепеној пресуди.

(7) На захтев оптуженог, који се после изрицања казне затвора налази у притвору, председник већа може оптуженог решењем упутити у завод за издржавање казне и пре правноснажности пресуде.

(8) Када постоји неки разлог за укидање притвора из става 2. овог члана, а окривљеном је одређено неко ограничење личне слободе, односно забрана из члана 168. овог законика, веће ће увек укинути и такво ограничење, односно забрану.

Поуке и упозорења председника већа

Члан 383.

(1) По објављивању пресуде, председник већа ће поучити странке о праву на жалбу, као и о праву на одговор на жалбу.

(2) Ако је оптуженом извршење изречене казне одложено, председник већа ће га упозорити на значај условне осуде и на услове којих се мора придржавати.

(3) Председник већа ће упозорити странке да до правноснажног окончања поступка о свакој промени адресе обавесте суд.

4. Писмена израда и достављање пресуде

Рок за израду пресуде и субјекти којима се пресуда доставља

Члан 384.

(1) Пресуда која је објављена мора се писмено израдити у року од осам дана по објављивању, а у сложеним стварима, изузетно у року од 15 дана.

(2) Ако је то оправдано због броја оптужених, броја кривичних дела, сложености изведених доказа и других важних околности из којих очигледно произилази нарочита сложеност предмета кривичног поступка, председник већа ће затражити од председника суда да му посебним решењем против којег жалба није дозвољена, за још највише до месец дана одобри продужење рока из става 1. овог члана.

(3) Ако пресуда није израђена у роковима из ст. 1. и 2. овог члана, председник већа је дужан да писмено обавести председника суда због чега то није учињено. Председник суда ће предузети мере да се пресуда што пре изради.

(4) Након истека рока из ст. 1. и 2. овог члана и након што је о томе председник већа обавестио председника суда, председник већа је дужан да председника суда сваких недељу дана од последњег обавештења да пресуда још није израђена, обавештава о томе да ли је пресуда израђена и ако није, који су разлози до тога довели, а председник суда ће предузети мере да се пресуда што пре изради.

(5) Пресуду потписују председник већа и записничар.

(6) Оверени препис пресуде доставиће се тужиоцу, а оптуженом и браниоцу сагласно члану 193. овог законика. Ако се оптужени налази у притвору, оверени преписи пресуде морају бити послати у роковима предвиђеним у ставу 1. овог члана.

(7) Оптуженом, приватном тужиоцу и оштећеном као тужиоцу доставиће се и упутство о праву на жалбу.

(8) Оверени препис пресуде суд ће, са упутством о праву на жалбу, доставити оштећеном ако има право на жалбу, лицу чији је предмет одузет том пресудом, као и правном лицу према коме је изречено одузимање имовинске користи. Оштећеном који нема право на жалбу препис пресуде ће се доставити у случају из члана 61. став 2. овог законика, са упутством о праву на тражење повраћаја у пређашње стање. Правноснажна пресуда ће се доставити оштећеном ако он то захтева.

(9) Ако је суд, применом одредаба о одмеравању јединствене казне за кривична дела у стицају, изрекао казну узимајући у обзир и пресуде које су донели други судови, доставиће оверени препис правноснажне пресуде тим судовима.

Садржина писмено израђене пресуде

Члан 385.

(1) Писмено израђена пресуда мора потпуно да одговара пресуди која је објављена. Пресуда мора имати увод, изреку и образложење.

(2) Увод пресуде садржи: назначење да се пресуда изриче у име народа, назив суда, име и презиме председника и чланова већа и записничара, име и презиме оптуженог, кривично дело за које је оптужен и да ли је био присутан на главном претресу, дан главног претреса и да ли је главни претрес био јаван, име и презиме тужиоца, браниоца, законског заступника и пуномоћника који су били присутни на главном претресу и дан објављивања изречене пресуде.

(3) Изрека пресуде садржи личне податке о оптуженом (члан 95. став 1) и одлуку којом се оптужени оглашава кривим за дело за које је оптужен или којом се ослобађа од оптужбе за то дело или којом се оптужба одбија.

(4) Ако је оптужени оглашен кривим, изрека пресуде мора обухватити потребне податке наведене у члану 380. овог закона, а ако је ослобођен од оптужбе или је оптужба одбијена, изрека пресуде мора обухватити опис дела за које је оптужен и одлуку о трошковима кривичног поступка и имовинскоправном захтеву ако је био постављен.

(5) У случају стицаја кривичних дела, суд ће у изреку пресуде унети казне утврђене за свако поједино кривично дело, а затим казну која је изречена за сва дела у стицају.

(6) У образложењу пресуде суд ће изнети разлоге за сваку тачку пресуде, водећи рачуна посебно, да непотребно не понавља наводе већ садржане у изреци пресуде и да уз испуњавање захтева из става 7. овог члана, образложење пресуде не буде предугачко, а нарочито да се у образложењу непотребно не цитирају у већем обиму искази оптуженог, сведока и вештака, или наводи из исправа, односно други докази који су садржани у списима.

(7) Суд ће одређено и потпуно, али што је могуће сажетије, изнети које чињенице и из којих разлога узима као доказане или недоказане, обраћајући при том нарочиту пажњу оцени веродостојности противречних доказа и следећим питањима: из којих разлога није уважио поједине предлоге странака; из којих разлога је одлучио да се не саслуша непосредно сведок или вештак, када је записник о његовом исказу, односно писмени налаз и мишљење прочитан; којим разлозима се руководио при решавању правних питања, а нарочито при утврђивању да ли постоји кривица оптуженог и да ли је дело које је предмет оптужбе кривично дело, као и при примењивању одређених одредаба закона на оптуженог и његово дело.

(8) Ако је оптужени осуђен на казну, у образложењу ће се навести које је околности суд узео у обзир при одмеравању казне. Посебно ће суд образложити којим се разлозима руководио кад је нашао да треба изрећи строжу казну од прописане, или кад је нашао да казну треба ублажити или оптуженог ослободити од казне или условно осудити или да треба изрећи меру безбедности или одузимање имовинске користи или опозвати условни отпуст.

(9) Ако се оптужени ослобађа од оптужбе, у образложењу ће се нарочито навести из којих се разлога наведених у члану 379. овог законика то чини.

(10) У образложењу пресуде којом се оптужба одбија и у образложењу решења којим се оптужба одбацује суд се неће упуштати у оцену главне ствари, него ће се ограничити само на разлоге за одбијање, односно одбацивање оптужбе.

Погрешке у пресуди

Члан 386.

(1) Погрешке у именима и бројевима, као и друге очигледне погрешке у писању и рачунању, недостатке у облику и несагласности писмено израђене пресуде са изворником исправиће посебним решењем председник већа, на захтев странака или по службеној дужности.

(2) Ако постоји несагласност између писмено израђене пресуде и њеног изворника у погледу података из члана 380. став 1. тач. 1. до 5. и 7. овог законика, решење о исправци доставиће се лицима наведеним у члану 384. овог законика. У том случају, рок за жалбу против пресуде тече од дана достављања тог решења, против кога посебна жалба није дозвољена.

Г. ПОСТУПАК ПО ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА

Глава XXVI

РЕДОВНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ

1. Жалба на пресуду првостепеног суда

а) Право на изјављивање жалбе

Рок за изјављивање жалбе и дејство жалбе

Члан 387.

(1) Против пресуде донесене у првом степену овлашћена лица могу изјавити жалбу у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде.

(2) Благовремено изјављена жалба овлашћеног лица одлаже извршење пресуде.

Лица која имају право изјављивања жалбе

Члан 388.

(1) Жалбу могу изјавити странке, бранилац оптуженог и оштећени.

(2) У корист оптуженог жалбу могу изјавити и његов брачни друг, лице са којим живи у трајној ванбрачној заједници, сродник по крви у правој линији, законски заступник, усвојитељ, усвојеник, брат, сестра и хранитељ.

(3) Јавни тужилац може изјавити жалбу како на штету, тако и у корист оптуженог.

(4) Јавни тужилац је дужан да изјави жалбу ако је суд донео ослобађајућу пресуду.

(5) Оштећени може побијати пресуду само због одлуке суда о трошковима кривичног поступка, али ако је јавни тужилац преузео гоњење од оштећеног као тужиоца (члан 63. став 2), оштећени може изјавити жалбу због свих основа због којих се пресуда може побијати (члан 391).

(6) Жалбу може изјавити и лице чији је предмет одузет или од кога је одузета имовинска корист прибављена кривичним делом.

(7) Бранилац и лица из става 2. овог члана могу изјавити жалбу и без нарочитог овлашћења оптуженог, али не и против његове воље, осим кад је оптуженом изречена казна затвора од тридесет година или тежа казна.

Одрицање и одустанак од жалбе

Члан 389.

(1) Оптужени се може одрећи права на жалбу само пошто му је пресуда достављена. Оптужени се и пре тога, односно од часа објављивања пресуде, може одрећи права на жалбу, ако су се тужилац и оштећени, кад има право да изјави жалбу и из других основа, а не само због трошкова, одrekli права на жалбу, осим ако би оптужени по пресуди имао да издржава казну затвора. До доношења одлуке другостепеног суда, оптужени може одустати од већ изјављене жалбе. Оптужени може одустати и од жалбе коју су изјавили његов бранилац или лица наведена у члану 388. став 2. овог законика.

(2) Тужилац и оштећени могу се одрећи права на жалбу од часа објављивања пресуде па до истека рока за изјаву жалбе, а могу до доношења одлуке другостепеног суда одустати од већ изјављене жалбе.

(3) Одрицање и одустајање од жалбе се не могу опозвати.

(4) Оптужени се не може одрећи права на жалбу нити одустати од већ изјављене жалбе ако му је изречена казна затвора од тридесет година или тежа казна.

(5) Ако су се оптужени, тужилац и оштећени кад има право да изјави жалбу и из других основа, а не само због трошкова, одrekli права на жалбу пре него што је пресуда писмено израђена, у образложењу пресуде се неће наводити сви подаци из члана 385. ст. 6. до 8. овог законика, већ ће се само укратко навести разлози којима се суд руководио у оцени да треба изрећи одређену кривичну санкцију, односно врсту и меру казне.

б) Садржај жалбе

Члан 390.

- (1) Жалба треба да садржи:
- 1) означање пресуде против које се изјављује жалба;
 - 2) основ за побијање пресуде (члан 391);
 - 3) образложење жалбе;
 - 4) предлог да се побијана пресуда потпуно или делимично укине или преиначи;
 - 5) на крају, потпис лица које изјављује жалбу.
- (2) Ако жалба не садржи податке из става 1. овог члана, суд ће жалбу одбацити.

(3) У жалби се могу износити нове чињенице и нови докази, али је жалилац дужан да наведе разлоге зашто их раније није изнео. Позивајући се на нове чињенице, жалилац је дужан да наведе доказе којима би се те чињенице имале доказати, а позивајући се на нове доказе, дужан је да наведе чињенице које помоћу тих доказа жели да докаже. У противном, суд који одлучује по жалби, неће их разматрати.

в) Основи због којих се пресуда може побијати

Жалбени разлози

Члан 391.

Пресуда се може побијати:

- 1) због битне повреде одредаба кривичног поступка;
- 2) због повреде Кривичног законика;
- 3) због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања;
- 4) због одлуке о казни, мери упозорења, мери безбедности, одузимању имовинске користи, трошковима кривичног поступка, имовинскоправним захтевима, као и због одлуке о објављивању пресуде путем средстава јавног обавештавања.

Битне повреде одредаба кривичног поступка

Члан 392.

- (1) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји:
- 1) ако је суд био непрописно састављен или ако је у изрицању пресуде учествовао судија или судија-поротник који није судио на главном претресу или који је правноснажном одлуком изузет од суђења;
 - 2) ако је на главном претресу судио судија или судија-поротник који се морао изузети (члан 39. тач. 1. до 6);

3) ако је главни претрес одржан без лица чије је присуство на главном претресу по закону обавезно, или ако је оптуженом, браниоцу, оштећеном као тужиоцу или приватном тужиоцу, противно његовом захтеву, ускраћено да на главном претресу употребљава свој језик и да на свом језику прати ток главног претреса (члан 8);

4) ако је противно овом закону била искључена јавност на главном претресу;

5) ако је суд повредио одредбе кривичног поступка у погледу постојања оптужбе овлашћеног тужиоца или предлога оштећеног, односно одобрења надлежног органа;

6) ако је пресуду донео стварно ненадлежни суд или ако је суд неправилно одбацио оптужбу због стварне ненадлежности, осим ако је пресуду за кривично дело из надлежности нижег суда, донео виши суд;

7) ако је оптужба прекорачена (члан 375. став 1);

8) ако је пресудом повређена одредба члана 406. овог закона;

9) ако се пресуда заснива искључиво на доказу на коме се по одредбама овог закона не може заснивати;

10) ако је изрека пресуде неразумљива.

(2) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји и:

1) ако је изрека пресуде противречна сама себи, односно разлозима пресуде, или ако у пресуди нису наведени разлози о одлучним чињеницама, односно ако су ти разлози нејасни или противречни, односно ако о одлучним чињеницама постоји противречност између оног што се наводи у разлозима пресуде о садржини исправа или записника о исказима датим у поступку и самих тих исправа или записника, а то је било од утицаја на законито и правилно пресуђење;

2) ако суд у току поступка, није применио или је неправилно применио коју одредбу овог закона, а то је било од утицаја на законито и правилно пресуђење.

Повреде Кривичног закона

Члан 393.

Поведа Кривичног закона постоји ако је Кривични законик повређен у питању:

1) да ли је дело за које се оптужени гони кривично дело;

2) да ли има околности које трајно искључују кривично гоњење;

3) да ли је у погледу кривичног дела које је предмет оптужбе примењен закон који се не може применити;

4) да ли је одлуком о кривичној санкцији или о одузимању имовинске користи или о опозивању условног отпуста, прекорачено овлашћење које суд има по закону;

5) да ли су повређене одредбе о урачунавању притвора и издржане казне, односно забране из члана 168. став 2. овог закона, као и сваког другог облика лишења слободе у вези са кривичним делом.

Погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање

Члан 394.

(1) Пресуда се може побијати због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања кад је суд неку одлучну чињеницу погрешно утврдио или је није утврдио.

(2) Непотпуно утврђено чињенично стање постоји и кад на то указују нове чињенице или нови докази.

Побијање одлуке о казни, мери упозорења, мери безбедности, мери одузимања имовинске користи и о споредним предметима кривичног поступка

Члан 395.

(1) Одлука суда о казни може се побијати кад том одлуком није прекорачено законско овлашћење (члан 393. тачка 4), али суд није правилно одмерио казну с обзиром на околности које утичу да казна буде већа или мања и због тога што је суд применио или није применио одредбе о ублажавању казне, о ослобођењу од казне, о условној осуди, о опозивању условног отпуста или о судској опомени, иако су за то постојали законски услови.

(2) Одлука о мери безбедности или о одузимању имовинске користи може се побијати ако не постоји повреда закона из члана 393. тачка 4. овог законика, али је суд неправилно донео ову одлуку или није изрекао меру безбедности, односно одузимање имовинске користи, иако су за то постојали законски услови.

(3) Одлука о трошковима поступка може се побијати ако је неправилна или супротна законским одредбама.

(4) Одлука о имовинскоправним захтевима и одлука о објављивању пресуде путем штампе, радија или телевизије могу се побијати ако су донете супротно законским одредбама.

г) Поступак по жалби

Подношење жалбе и њено одбацивање

Члан 396.

(1) Жалба се подноси суду који је изрекао првостепену пресуду у довољном броју примерака за суд, противну странку, браниоца и оштећеног.

(2) Неблаговремену (члан 410. став 1) или недозвољену (члан 410. став 2) жалбу одбациће решењем председник већа првостепеног суда.

(3) Председник већа првостепеног суда одбациће жалбу као недозвољену ако је изјављена само због одлуке о кривичној санкцији, уколико није законом могуће изрицање блаже кривичне санкције.

Достављање жалбе на одговор и достављање жалбе другостепеном суду

Члан 397.

(1) Ако жалбу није одбацио, председник већа првостепеног суда ће примерак жалбе доставити противној странци и оштећеном (чл. 193. и 194) који могу у року од осам дана од дана њеног пријема поднети суду свој одговор на жалбу.

(2) Одмах по истеку рока из става 1. овог члана или по пријему благовремено датих одговора на жалбу, председник већа првостепеног суда ће жалбу, одговор на жалбу и све списе доставити другостепеном суду.

(3) Ако је поднесено више жалби или више одговора на њих, председник већа првостепеног суда ће одмах по истеку рока из става 1. овог члана или по пријему последњег благовременог одговора за жалбу, све жалбе и одговоре на жалбу, заједно са свим списима, доставити другостепеном суду.

Одређивање судије известиоца, упознавање са списима и могућност да председник већа преузме дужност судије известиоца

Члан 398.

(1) Кад списи са жалбом стигну другостепеном суду, председник жалбеног већа одмах одређује судију известиоца. Ако се ради о кривичном делу за које се гони по захтеву јавног тужиоца, судија известилац ће списе доставити надлежном јавном тужиоцу, који је дужан да их без одлагања, а најкасније у року од осам дана, размотри и стави свој предлог и да их врати суду. Тужилац свој предлог може допунити на седници већа.

(2) Кад јавни тужилац врати списе, председник већа ће заказати седницу већа и о њој обавестити јавног тужиоца, окривљеног и његовог браниоца. Председник већа је дужан да седницу већа закаже тако да она почне најкасније у року од два месеца од дана када је јавни тужилац вратио списе суду, а ако се ради о поступку за кривично дело за које се не гони по захтеву јавног тужиоца, онда у року од два месеца од дана пријема списа од првостепеног суда.

(3) Ако председник већа пропусти рок из става 2. овог члана, дужан је да о томе без одлагања обавести председника суда, који ће предузети потребне мере да се поступак убрза.

(4) Судија известилац може, по потреби, од првостепеног суда прибавити извештај о повредама одредаба кривичног поступка, а може преко тог суда или истражног судије суда на чијем подручју би требало предузети одређену радњу или на други начин проверити наводе жалбе у погледу нових доказа и нових чињеница, или од других органа или организација прибавити потребне извештаје или списе.

(5) Ако судија известилац утврди да се у списима налазе записници и обавештења наведена у члану 209. овог законика, доставиће списе првостепеном суду, пре одржавања седнице другостепеног већа, да председник првостепеног већа донесе решење о њиховом издвајању из списка и по правноснажности решења да их у затвореном омоту преда истражном судији ради чувања одвојено од осталих списа.

(6) Када сматра да је то потребно због сложености предмета жалбе или других важних околности, председник другостепеног већа, неће одређивати судију известиоца, већ ће сам преузети његову дужност и обавиће радње из ст. 1, 4. и 5. овог члана.

(7) У случају из става 6. овог члана председник већа ће се сам непосредно упознати са садржином списка до почетка седнице другостепеног већа и обавестиће остале чланове жалбеног већа да су дужни да се сами непосредно упознају са садржином списка до почетка седнице, те ће се постарати да им, када за тим постоји потреба, достављањем одговарајућих копија списка омогући благовремено упознавање са њиховом садржином.

Обавештавање о седници већа и ток седнице већа

Члан 399.

(1) О седници већа обавестиће се онај оптужени или његов бранилац, оштећени као тужилац, приватни тужилац или њихов пуномоћник који је у року предвиђеном за жалбу или за одговор на жалбу захтевао да буде обавештен о седници или је предложио одржавање претреса пред другостепеним судом (чл. 401. до 403). Председник већа или веће може одлучити да се о седници већа обавесте странке и кад нису то захтевале или да се о седници обавести и странка која то није захтевала, ако би њихово присуство било корисно за разјашњење ствари.

(2) Ако се о седници већа обавештава оптужени који је у притвору или у заводу за издржавање казне, председник већа ће наредити да се обезбеди његово присуство само ако оцени да је то неопходно за разјашњење ствари.

(3) Седница већа почиње извештајем судије известиоца или председника већа (члан 398. став 6) о стању ствари. Веће може од странака које присуствују седници затражити потребна објашњења у вези са жалбеним наводима. Странке могу предложити да се ради допуне извештаја прочитају поједини списи и могу, по дозволи председника већа, дати потребна објашњења за своје ставове из жалбе, односно одговора на жалбу, не понављајући оно што је садржано у извештају.

(4) Недолазак странака које су уредно обавештене не спречава одржавање седнице већа. Ако оптужени није известио суд о промени боравишта или адресе, може се одржати седница већа, иако оптужени о седници није био обавештен.

(5) На седници већа којој присуствују странке, јавност се може искључити само под условима одређеним овим законом (чл. 317. и 318).

(6) Записник о седници већа прикључује се списима првостепеног и другостепеног суда.

(7) Решења из члана 410. ст. 1. и 2. овог законика могу се донети и без обавештавања странака о седници већа.

Одлучивање на седници већа или на претресу пред другостепеним судом

Члан 400.

(1) Другостепени суд доноси одлуку у седници већа или на основу одржаног претреса.

(2) Да ли ће одржати претрес, одлучује веће другостепеног суда.

(3) Ако веће одлучи да се одржи претрес, председник већа заказаће претрес тако да почне најкасније у року од месец дана од дана доношења одлуке из става 2. овог члана.

(4) Ако претрес не започне у року из става 3. овог члана, председник већа ће о томе обавестити председника суда, који ће предузети потребне мере да претрес започне без одлагања.

(5) Ако седница већа, односно претрес пред другостепеним судом траје више од једног дана, одржаваће се по правилу, сваког радног дана до завршетка.

Претрес пред другостепеним судом и позивање одређених лица

Члан 401.

(1) Претрес пред другостепеним судом одржаће се само ако је потребно да се поводом жалбе због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања изведу нови докази или понове већ раније изведени докази и ако постоје оправдани разлози да се предмет не врати првостепеном суду на поновни главни претрес, као и у случају из члана 412. став 5. овог законика, ако другостепени суд не одлучује у седници већа.

(2) На претрес пред другостепеним судом позивају се оптужени и његов бранилац, тужилац, оштећени, законски заступници и пуномоћници оштећеног, оштећеног као тужиоца и приватног тужиоца, као и они сведоци и вештаци за које суд одлучи да се саслушају.

(3) Ако је оптужени у притвору, председник већа другостепеног суда предузеће потребне мере да се оптужени доведе на претрес.

(4) Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац не дође на претрес пред другостепеним судом, неће се применити одредба члана 326. став 2. овог законика.

Ток претреса пред другостепеним судом

Члан 402.

(1) Претрес пред другостепеним судом почиње извештајем судије известиоца или председник већа (члан 398. став 6), који излаже стање ствари не дајући своје мишљење о основаности жалбе.

(2) По предлогу или по службеној дужности прочитаће се пресуда или део пресуде на који се односи жалба, а по потреби и записник о главном претресу.

(3) После тога, позваће се жалилац да образложи жалбу, а онда противна странка да му одговори. Оптужени и његов бранилац имају увек последњу реч.

(4) Странке могу на претресу износити нове доказе и чињенице.

(5) Тужилац може, с обзиром на резултат претреса, у целини или делимично одустати од оптужнице или изменити оптужницу у корист оптуженог. Ако је јавни тужилац одустао од оптужнице у целини, оштећени има права предвиђена у члану 61. овог законика.

Сходна примена одредаба о главном претресу пред првостепеним судом

Члан 403.

Ако у претходним члановима није нешто друго одређено, одредбе о главном претресу пред првостепеним судом сходно ће се примењивати и у поступку пред другостепеним судом.

д) Границе испитивања првостепене пресуде

Повреде законских одредби које се испитују по службеној дужности

Члан 404.

Другостепени суд испитује пресуду у оном делу у којем се побија жалбом, али мора увек по службеној дужности испитати:

1) да ли постоји повреда одредаба кривичног поступка из члана 392. став 1. тач. 1. и 5. до 10. овог законика и да ли је главни претрес противно одредбама овог законика одржан у одсуству оптуженог, а у случају обавезне одбране и у одсуству браниоца оптуженог;

2) да ли је на штету оптуженог повређен Кривични законик (члан 393).

Ограничење позивања на жалбени разлог

Члан 405.

(1) На повреду из члана 392. став 1. тачка 2. овог законика жалилац се може позвати у жалби само ако ту повреду није могао изнети у току главног претреса, или је изнео, али је првостепени суд није узео у обзир.

(2) Жалбу из разлога прописаног у члану 394. став 2. жалилац може уложити само ако у жалби учини извесним да за доказе на којима заснива жалбу није знао у време одржавања главног претреса, или да је на главном претресу одмах чим је сазнао за одређени доказ, предложио његово извођење, али је председник већа то одбио.

Забрана преиначења на горе

Члан 406.

Ако је изјављена жалба само у корист оптуженог, пресуда се не сме изменити на његову штету.

Подразумевајући садржај жалбе због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања

Члан 407.

Жалба због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања или због повреде кривичног закона изјављена у корист оптуженог садржи у себи и жалбу због одлуке о кривичној санкцији и одузимању имовинске користи (члан 393).

Привилегија здруживања оптужених

Члан 408.

Ако другостепени суд поводом ма чије жалбе утврди да су разлози због којих је донео одлуку у корист оптуженог од користи и за којег од саопштених који није изјавио жалбу или је није изјавио у том правцу, поступиће по службеној дужности као да таква жалба постоји.

**ђ) Одлуке другостепеног суда по жалби
*Одбацивање, одбијање или усвајање жалбе***

Члан 409.

(1) Другостепени суд може у седници већа или на основу одржаног претреса одбацити жалбу као неблаговремену или као недозвољену, или одбити жалбу као неосновану и потврдити пресуду суда првог степена, или укинути ову пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење, односно сам пресудити у складу са чланом 412. став 5. овог законика или преиначити првостепену пресуду.

(2) О свим жалбама против исте пресуде другостепени суд одлучује једном одлуком.

Одбацивање жалбе као неблаговремене или недозвољене

Члан 410.

(1) Жалба ће се одбацити решењем као неблаговремена ако се утврди да је поднета после законског рока.

(2) Жалба ће се одбацити решењем као недозвољена ако се утврди да је жалбу изјавило лице које није овлашћено за подношење жалбе или лице које се одрекло од жалбе или ако се утврди одустанак од жалбе или да је после одустанка поново изјављена жалба или ако жалба по овом законика није дозвољена.

Одбијање жалбе као неосноване

Члан 411.

Другостепени суд ће пресудом одбити жалбу као неосновану и потврдити пресуду суда првог степена кад утврди да не постоје разлози због којих се пресуда побија нити повреде из члана 404. овог законика.

Укидање првостепене пресуде

Члан 412.

(1) Другостепени суд ће уважавајући жалбу или по службеној дужности решењем укинути првостепену пресуду и вратити предмет на поновно суђење ако утврди да постоји битна повреда одредаба кривичног поступка, осим случајева из члана 414. став 1. овог законика, или ако сматра да због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања треба наредити нови главни претрес пред првостепеним судом.

(2) Другостепени суд наредиће да се нови главни претрес пред првостепеним судом одржи пред потпуно измењеним већем.

(3) Другостепени суд може и само делимично укинути првостепену пресуду ако се поједини делови пресуде могу издвојити без штете за правилно пресуђење, када ће поступити сагласно ставу 2. овог члана.

(4) Ако се оптужени налази у притвору, другостепени суд ће испитати да ли још постоје разлози за притвор и донеће решење о продужењу или укидању притвора. Против овог решења није дозвољена жалба.

(5) Кад је првостепена пресуда два пута већ укидана, другостепени суд ће у седници већа или након одржаног претреса сам донети пресуду.

Укидање пресуде и одбацивање оптужнице и стварна ненадлежност првостепеног суда

Члан 413.

(1) Ако суд другог степена утврди да постоји неки од разлога из члана 296. став 2. овог законика, решењем ће укинути пресуду првостепеног суда и одбацивати оптужницу.

(2) Ако другостепени суд, приликом разматрања жалбе, установи да је за суђење у првом степену стварно надлежан, укинуће првостепену пресуду, предмет упутити већу истог суда и о томе обавестити првостепени суд.

(3) Ако је изјављена само жалба у корист оптуженог, а утврди се да је за суђење у првом степену надлежан виши суд, не може се само из тог разлога укинути првостепена пресуда.

Преиначење првостепене пресуде

Члан 414.

(1) Другостепени суд ће уважавајући жалбу или по службеној дужности пресудом преиначити првостепену пресуду ако утврди да су одлучне чињенице у првостепеној пресуди правилно утврђене и да се, с обзиром на утврђено чињенично стање, по правилној примени закона има донети друкчија пресуда, а према стању ствари и у случају повреде из члана 392. став 1. тач. 5, 7. и 8. овог законика.

(2) Ако другостепени суд нађе да постоје законски услови за изрицање судске опомене, преиначиће решењем првостепену пресуду и изрећи ће судску опомену.

(3) Ако су се због преиначења првостепене пресуде стекли услови да се одреди, односно укине притвор на основу члана 174. став 1. тачка 6. и члана 382. став 2. овог законика, другостепени суд ће о томе донети посебно решење, против кога није дозвољена жалба.

Образложење одлуке другостепеног суда

Члан 415.

(1) У образложењу пресуде, односно решења, другостепени суд треба да оцени све жалбене наводе и да изнесе све повреде овог законика које је узео у обзир.

(2) Кад се првостепена пресуда укида због битних повреда одредаба кривичног поступка, у образложењу треба навести које су одредбе повређене и у чему се повреде састоје (члан 392).

(3) Кад се првостепена пресуда укида због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, навешће се у чему се састоје недостаци у утврђивању чињеничног стања, односно зашто су нови докази и чињенице важни и од утицаја за доношење правилне одлуке, а може се указати и на пропусте странака који су утицали на одлуку првостепеног суда.

Достављање списка и одлуке другостепеног суда

Члан 416.

(1) Другостепени суд вратиће све списе суду првог степена, са довољним бројем оверених преписа своје одлуке, ради предаје странкама и другим заинтересованим лицима.

(2) Другостепени суд је дужан да своју одлуку са списима достави суду првог степена најкасније у року од три месеца, а ако је оптужени у притвору, најкасније у року од два месеца од дана кад је примио списе од тог суда.

Нови главни претрес пред првостепеним судом

Члан 417.

(1) Првостепени суд коме је предмет упућен на суђење узеће за основу ранију оптужницу. Ако је пресуда првостепеног суда делимично укинута, првостепени суд ће за основу узети само онај део оптужбе који се односи на укинута део пресуде.

(2) На новом главном претресу, странке могу истицати нове чињенице и износити нове доказе.

(3) Првостепени суд је дужан да изведе све процесне радње и расправи сва спорна питања на која је указао другостепени суд у својој одлуци.

(4) При изрицању нове пресуде, првостепени суд је везан забраном прописаном у члану 406. овог законика.

(5) Ако је оптужени у притвору, веће првостепеног суда дужно је да поступи по члану 178. став 2. овог законика.

2. Жалба на пресуду другостепеног суда

Члан 418.

(1) Против пресуде другостепеног суда дозвољена је жалба суду који одлучује у трећем степену само у следећим случајевима:

1) ако је другостепени суд изрекао казну од тридесет година затвора или тежу казну, односно ако је потврдио пресуду првостепеног суда којом је изречена таква казна;

2) ако је другостепени суд на основу одржаног претреса утврдио чињенично стање друкчије него првостепени суд и на тако утврђеном чињеничном стању засновао своју пресуду;

3) ако је другостепени суд преиначио пресуду првостепеног суда којом је оптужени ослобођен од оптужбе и изрекао пресуду којом се оптужени оглашава кривим;

4) ако је другостепени суд донео пресуду у складу са чланом 412. став 5. овог законика.

(2) О жалби против другостепене пресуде решава суд трећег степена у седници већа, сходно одредбама које важе за поступак у другом степену. Пред овим судом не може се одржати претрес.

(3) Одредбе члана 408. овог законика примениће се и на саоптуженог који није имао право да изјави жалбу против другостепене пресуде.

3. Жалба на решење

Дозвољеност жалбе на решење

Члан 419.

(1) Против решења истражног судије и против других решења суда донесених у првом степену, странке и лица чија су права повређена могу изјавити жалбу увек кад у овом закону није изрично одређено да жалба није дозвољена.

(2) Против решења већа донесеног пре и у току истраге није дозвољена жалба, ако овим законом није друкчије одређено.

(3) Против решења о спровођењу истраге и других решења јавног тужиоца, одлучује истражни судија, осим када је овим законом друкчије одређено.

(4) Решења која се доносе ради припремања главног претреса и пресуде могу се побијати само у жалби на пресуду.

(5) Против решења Врховног суда Србије жалба није дозвољена, ако овим законом није друкчије одређено.

Рок за подношење жалбе на решење и дејство жалбе на решење

Члан 420.

(1) Жалба се подноси суду који је донео решење, у року од три дана од дана достављања решења, осим када је овим законом друкчије одређено.

(2) Ако у овом закону није друкчије одређено, подношењем жалбе на решење одлаже се извршење решења против кога је изјављена жалба.

Одлучивање о жалби на решење

Члан 421.

(1) О жалби против решења првостепеног суда одлучује другостепени суд у седници већа, ако овим законом није друкчије одређено.

(2) О жалби против решења истражног судије одлучује веће истог суда (члан 24. став 6), ако овим законом није друкчије одређено.

(3) Решавајући о жалби, суд може решењем одбацити жалбу као неблаговремену или као недозвољену, одбити жалбу као неосновану, или уважити жалбу и решење преиначити или укинути, и по потреби, предмет упутити на поновно одлучивање.

Сходна примена других одредби

Члан 422.

(1) На поступак по жалби на решење сходно ће се примењивати одредбе чл. 388, 390, 396. и 398. ст.1, 4. и 5. и чл. 406. и 408. овог законика.

(2) Ако је жалба изјављена против решења из члана 484. овог законика, о седници већа обавештава се јавни тужилац, а остала лица – под условима предвиђеним у члану 399. овог законика.

(3) Ако овим законом друкчије није одређено, суд је дужан да одлуку о жалби са списима достави суду који је донео решење, најкасније у року од месец дана од дана пријема списка од тог суда.

(4) Ако овим законом друкчије није одређено, одредбе овог члана и члана 419. овог законика примениће се сходно и на сва остала решења која се доносе по овом законуку.

Глава XXVII

ВАНРЕДНИ ПРАВНИ ЛЕКОВИ

1. Понављање кривичног поступка

Понављање кривичног поступка окончаног правноснажним решењем или правноснажном пресудом

Члан 423.

Кривични поступак који је довршен правноснажним решењем или правноснажном пресудом може се на захтев овлашћеног лица поновити само у случајевима и под условима предвиђеним у овом законуку.

Преиначење правноснажне пресуде без понављања кривичног поступка

Члан 424.

(1) Правноснажна пресуда може се преиначити и без понављања кривичног поступка:

1) ако је у две или више пресуда против истог осуђеног правноснажно изречено више казни, а нису примењене одредбе о одмеравању јединствене казне за дела у стицају;

2) ако је приликом изрицања јединствене казне, применом одредаба о стицају, узета као утврђена и казна која је већ обухваћена у казни изреченој по одредбама о стицају у некој ранијој пресуди;

3) ако се правноснажна пресуда којом је за више кривичних дела изречена јединствена казна не би могла у једном делу извршити због амнестије, помиловања или из других разлога.

(2) У случају из тачке 1. став 1. овог члана, суд ће новом пресудом преиначити раније пресуде у погледу одлука о казни и изрећи

јединствену казну. За доношење нове пресуде надлежан је првостепени суд који је судио у ствари у којој је изречена најстрожа врста казне, а код истоврсних казни – суд који је изрекао највећу казну, а ако су казне једнаке – суд који је последњи изрекао казну.

(3) У случају из тачке 2. став 1. овог члана, преиначиће своју пресуду суд који је приликом изрицања јединствене казне погрешно узео у обзир казну која је већ обухваћена у некој ранијој пресуди.

(4) У случају из тачке 3. став 1. овог члана, суд који је судио у првом степену преиначиће ранију пресуду у погледу казне и изрећи нову казну или ће утврдити колико се од казне изречене ранијом пресудом има извршити.

(5) Нову пресуду доноси суд у седници већа на предлог јавног тужиоца или осуђеног, а по саслушању противне странке.

(6) Ако су у случају из тач. 1. и 2. став 1. овог члана приликом изрицања казне узете у обзир и пресуде других судова, оверени препис нове правноснажне пресуде доставиће се и тим судовима.

Настављање кривичног поступка

Члан 425.

(1) Ако је јавни тужилац донео решење о повлачењу решења о спровођењу истраге (члан 287. став 3), наставиће истрагу или ће поднети непосредну оптужницу уколико му се поднесу нови докази, који у време доношења решења о повлачењу решења о спровођењу истраге нису постојали или за које јавни тужилац тада није знао, или јавни тужилац сам прибави такве доказе, а из којих произилази основана сумња да је окривљени учинио кривично дело које се гони по службеној дужности.

(2) Ако је оптужница одбачена зато што није било захтева овлашћеног тужиоца или предлога оштећеног за гоњење или потребног одобрења државног органа, или су постојале друге околности које привремено спречавају гоњење, или је из истих разлога правноснажним решењем прекинут кривични поступак, наставиће се на захтев овлашћеног тужиоца чим престану узроци због којих су донете наведене одлуке.

(3) Ако је правноснажном одлуком суда одбачено решење јавног тужиоца о спровођењу истраге, због непостојања основане сумње да је осумњичени извршио кривично дело или ако је оптужница одбачена из разлога утврђених у члану 296. став 2. тачка 2. овог законика, кривични поступак се може по захтеву јавног тужиоца повести, ако се поднесу нови докази, који у време доношења ранијих одлука из овог става, нису постојали или за које јавни тужилац тада није знао, а на основу којих веће (члан 24. став 6) утврди да су испуњени услови за вођење кривичног поступка.

Разлози за понављање кривичног поступка који је окончан правноснажном пресудом

Члан 426.

(1) Кривични поступак који је окончан правноснажном пресудом се може поновити само у корист окривљеног, и то:

1) ако је пресуда заснована на лажној исправи или на лажном исказу сведока, вештака или тумача;

2) ако је до пресуде дошло услед кривичног дела судије, судије поротника или лица које је вршило доказне радње;

3) ако се изнесу нове чињенице или се поднесу нови докази који сами за себе или у вези са ранијим доказима могу да доведу до ослобођења лица које је било осуђено или до његове осуде по блажем кривичном закону;

4) ако је неком за исто кривично дело више пута суђено или ако је више лица осуђено за кривично дело које је могло учинити само једно лице или нека од њих;

5) ако се у случају осуде за продужено кривично дело или за друго кривично дело које по закону обухвата више истоврсних или више разноврсних радњи изнесу нове чињенице или поднесу нови докази који указују да осуђени није учинио радњу која је обухваћена делом из осуде, а постојање ових чињеница би довело до примене блажег закона или би било од битног утицаја на одмеравање казне;

6) ако је одлуком Европског суда за људска права или другог суда насталог ратификованим међународним уговором, утврђено да су у току кривичног поступка кршена људска права и основне слободе и да је пресуда заснована на таквом кршењу, а да је понављањем поступка могуће исправити учињену повреду;

7) ако је пресуда заснована на закону или другом пропису који је одлуком Уставног суда престао да важи.

(2) У случајевима из става 1. тач. 1. и 2. овог члана мора се правноснажном пресудом доказати да су наведена лица оглашена кривим за поменута кривична дела. Ако се поступак против тих лица не може спровести због тога што су умрла или што постоје околности које искључују њихово гоњење, чињенице из става 1. тач. 1. и 2. овог члана се могу утврђивати и другим доказима.

Лица која су овлашћена за подношење захтева за понављање кривичног поступка

Члан 427.

(1) Захтев за понављање кривичног поступка могу поднети странке и бранилац, а после смрти осуђеног захтев могу поднети јавни тужилац и лица наведена у члану 388. став 2. овог законика.

(2) Захтев за понављање кривичног поступка може се поднети и пошто је према осуђеном извршена казна, без обзира на застарелост, амнестију или помиловање.

(3) Ако суд који би био надлежан за одлучивање о понављању кривичног поступка (члан 428) сазна да постоји разлог за понављање кривичног поступка, обавестиће о томе осуђеног, односно лице које је овлашћено да у корист осуђеног поднесе захтев.

Суд који одлучује о захтеву и садржај захтева за понављање кривичног поступка

Члан 428.

(1) О захтеву за понављање кривичног поступка одлучује веће (члан 24. став 6) суда који је у ранијем поступку судио у првом степену.

(2) У захтеву се мора навести по ком се законском основу тражи понављање и којим се доказима поткрепљују чињенице на којима се захтев заснива. Ако захтев не садржи ове податке, суд ће позвати подносиоца да у одређеном року захтев допуни.

(3) Приликом решавања о захтеву, у већу по могућности неће учествовати судија који је учествовао у доношењу пресуде у ранијем поступку.

Одлучивање о захтеву за понављање кривичног поступка

Члан 429.

(1) Суд ће решењем захтев одбацити ако на основу самог захтева и списка ранијег поступка утврди да је захтев поднело неовлашћено лице, или да нема законских услова за понављање поступка, или да су чињенице и докази на којима се захтев заснива већ били изнесени у ранијем захтеву за понављање поступка који је одбијен правноснажним решењем суда, или да чињенице и докази очигледно нису подобни да се на основу њих дозволи понављање, или да подносилац захтева није поступио по члану 428. став 2. овог законика.

(2) Ако суд не одбаци захтев, доставиће се препис захтева противној странци, која има право да у року од осам дана одговори на захтев. Кад суду стигне одговор на захтев или кад протекне рок за давање одговора, председник већа одредиће да се извиде чињенице и прибаве докази на које се позива у захтеву и у одговору на захтев.

(3) После спроведених извиђаја, кад су у питању кривична дела за која се гони по службеној дужности, председник већа одредиће да се списи пошаљу јавном тужиоцу, који ће их без одлагања а најкасније у року од месец дана, вратити са својим мишљењем.

Дозвола да се поступак понови или одбијање захтева за понављање кривичног поступка

Члан 430.

(1) Кад јавни тужилац врати списе, суд ће, ако не одреди да се извиђај допуни, на основу резултата извиђаја захтев уважити и дозволити понављање кривичног поступка или ће захтев одбити.

(2) Ако суд нађе да разлози због којих је дозволио понављање поступка постоје и за којег од саоптужених који није поднео захтев за понављање поступка, поступиће по службеној дужности као да такав захтев постоји.

(3) У решењу којим се дозвољава понављање кривичног поступка суд ће одлучити да се одмах одреди нови главни претрес, или да се ствар врати у стање истраге, односно да се спроведе истрага ако ове није било.

(4) Ако суд сматра, с обзиром на поднесене доказе, да осуђени може у поновном поступку бити осуђен на такву казну да би се урачунавањем већ издржане казне имао пустити на слободу, или да може бити ослобођен од оптужбе, или да оптужба може бити одбијена, одредиће да се извршење пресуде одложи, односно прекине.

(5) Кад решење којим се дозвољава понављање кривичног поступка постане правноснажно, обуставиће се извршење казне, али суд ће, по предлогу јавног тужиоца, одредити притвор ако постоје разлози из члана 174. овог законика.

Правила новог поступка

Члан 431.

(1) За нови поступак, који се води на основу решења којим је дозвољено понављање кривичног поступка, важе исте одредбе као и за ранији кривични поступак. У новом поступку суд није везан решењима донесеним у ранијем поступку.

(2) Ако се нови поступак обустави до почетка главног претреса, суд ће решењем о обустављању поступка укинути и ранију пресуду.

(3) Кад суд у новом поступку донесе пресуду, изрећи ће да се ранија пресуда делимично или у целини ставља ван снаге или да се оставља на снази. У казну коју одреди новом пресудом суд ће оптуженом урачунати издржану казну, а ако је понављање одређено само за неко од дела за које је оптужени био осуђен, суд ће изрећи нову јединствену казну по одредбама кривичног закона.

(4) Суд је у новом поступку везан забраном прописаном у члану 406. овог законика.

Понављање поступка у коме је лице осуђено у одсуству

Члан 432.

(1) Кривични поступак у коме је неко лице осуђено у одсуству (члан 328) поновиће се и ван услова прописаних у члану 426. овог законика ако осуђени и његов бранилац поднесу захтев за понављање поступка у року од шест месеци од дана наступања могућности да се осуђеном суди у његовом присуству.

(2) Кривични поступак у коме је неко лице осуђено у одсуству поновиће се и ван услова прописаних у члану 426. овог законика ако је његово издавање страна држава одобрила под условом да се поступак понови.

(3) У решењу којим се дозвољава понављање кривичног поступка по одредбама ст. 1. и 2. овог члана, суд ће одредити да се осуђеном достави оптужница ако му раније није достављена, а може одредити да се ствар врати у стање истраге, односно да се спроведе истрага ако је није било.

(4) По истеку рока из става 1. овог члана, понављање поступка је дозвољено само под условима прописаним у чл. 426. и 427. овог законика.

(5) При изрицању нове пресуде у поступку спроведеном по одредбама ст. 1. и 2. овог члана суд је везан забраном прописаном у члану 406. овог законика.

2. Ванредно ублажавање казне

Дозвољеност ублажавања казне

Члан 433.

(1) Ублажавање правноснажно изречене казне која није извршена, дозвољено је кад се по правноснажности пресуде појаве околности којих није било кад се изрицала пресуда или суд за њих није знао иако су постојале, а оне би очигледно довеле до блаже осуде.

(2) Ублажавање правноснажно изречене казне није дозвољено када је осуђеном за кривично дело изречена најмања казна која се по Кривичном законуку за то дело може изрећи.

(3) Ублажавање правноснажно изречене казне није дозвољено када је разлог из става 1. овог члана истовремено и разлог за одлагање извршења казне или за прекид њеног извршења.

Лица која могу поднети захтев за ванредно ублажавање казне и дејство поднесеног захтева

Члан 434.

(1) Захтев за ванредно ублажавање казне могу поднети јавни тужилац, осуђени и његов бранилац, као и лица која су овлашћена да изјаве жалбу против пресуде у корист оптуженог (члан 388).

(2) Осуђени и његов бранилац, као и лица која су овлашћена да изјаве жалбу против пресуде у корист осуђеног (члан 388) немају право подношења захтева за ванредно ублажавање казне, ако је очигледно да су знала или су могла знати за околности из члана 433. став 1. овог законика када се изрицала пресуда, а нису чим су за те околности сазнали, поднели предлог суду да се изведу одговарајући докази.

(3) Поднесени захтев за ванредно ублажавање казне не задржава извршење казне.

Одлучивање о захтеву за ванредно ублажавање казне

Члан 435.

(1) Захтев за ванредно ублажавање казне подноси се суду који је донео пресуду у првом степену.

(2) Председник већа првостепеног суда решењем ће одбацити захтев за ванредно ублажавање казне који је поднесен од лица које није овлашћено на подношење захтева или ако је захтев поднесен супротно члану 433. ст. 2. и 3., односно члану 434. став 2. овог законика, односно ако је поднесен супротно правилу из члана 436. став 1. овог законика или пре протеча рокова из члана 436. став 2. овог законика, као и ако су разлози на којима се заснива захтев очигледно неподобни за ублажавање казне или не оправдавају блаже кажњавање.

(3) Ако је захтев одбачен из разлога прописаног у члану 433. став 3. овог законика, подносилац захтева, односно окривљени и његов бранилац, ако они нису поднели захтев, ће бити поучени о могућности да траже одлагање извршења казне или прекид извршења казне.

(4) Ако није донео решење из става 2. овог члана првостепени суд ће извидети да ли постоје разлози за ублажавање, па ће прибавити мишљење јавног тужиоца, ако се поступак водио по његовом захтеву и списе са својим образложеним предлогом доставити Врховном суду Србије који је надлежан за одлучивање о захтеву за ванредно ублажавање казне.

(5) Ако је у питању кривично дело за које се поступак водио по захтеву јавног тужиоца, Врховни суд Србије ће пре доношења решења, списе доставити јавном тужиоцу који поступа пред тим судом. Јавни тужилац може поднети свој писмени предлог суду.

(6) Врховни суд Србије ће решењем захтев одбацити ако утврди да постоје околности из става 2. овог члана или ће га одбити ако нађе да нису испуњени законски услови за ванредно ублажавање казне. Када захтев усвоји, суд ће пресудом преиначити правноснажну пресуду у погледу одлуке о казни.

(7) Против одлуке Врховног суда Србије из става 6. овог члана жалба није дозвољена.

Ограниченост подношења новог захтева за ванредно ублажавање казне

Члан 436.

(1) Нови захтев за ванредно ублажавање казне се више не може подносити ако је претходни захтев усвојен и пресудом Врховног суда Србије преиначена правноснажна пресуда у погледу одлуке о казни.

(2) Нови захтев за ванредно ублажавање казне се не може подносити док не протекне најмање две године од доношења одлуке из члана 435. став 6. овог законика суда који решава о том захтеву, ако је изречена казна до десет година затвора, односно најмање три године, ако је изречена казна преко десет година затвора.

Опозивање пресуде којом је усвојен захтев за ванредно ублажавање казне

Члан 437.

Пресуду којом је усвојио захтев за ванредно ублажавање казне суд ће опозвати ако се докаже (члан 426. став 2) да је заснована на лажној исправи, на лажном исказу сведока или лажном налазу и мишљењу, односно лажном исказу вештака.

3. Захтев за заштиту законитости

Разлог подношења захтева за заштиту законитости

Члан 438.

(1) Против правноснажних судских одлука и против судског поступка који је претходио тим правноснажним одлукама, Републички јавни тужилац може подићи захтев за заштиту законитости ако је повређен закон.

(2) Захтев из става 1. овог члана Републички јавни тужилац може поднети и ако је одлуком Европског суда за људска права или другог суда насталог ратификованим међународним уговором, утврђено да су у току кривичног поступка кршена људска права и основне слободе и да је судска одлука заснована на таквом кршењу, а надлежни суд није дозволио понављање кривичног поступка, или се повреда начињена у судској одлуци може отклонити укидањем одлуке или њеним преиначењем, а без поновног вођења поступка.

(3) Захтев из става 1. овог члана Републички јавни тужилац може поднети и ако је судска одлука заснована на закону или другом пропису који је одлуком Уставног суда престао да важи, а када је на такав начин донета пресуда, захтев за заштиту законитости се може поднети уколико надлежни суд није дозволио понављање кривичног поступка, или се повреда начињена у судској одлуци може отклонити укидањем одлуке или њеним преиначењем, а без поновног вођења поступка.

(4) Окривљени који је осуђен на безусловну казну затвора од једне године или тежу казну, или казну малолетничког затвора и бранилац таквог окривљеног, могу у року од месец дана од дана када је окривљени примио правноснажну пресуду, писменим и образложеним предлогом тражити од Републичког јавног тужиоца да уложи захтев за заштиту законитости против правноснажне пресуде ако сматрају да је њоме повређен кривични закон на штету окривљеног или да је у кривичном поступку који је претходио доношењу правноснажне пресуде повређено право на одбрану окривљеног, које је утицало на доношење законите и правилне пресуде.

(5) Предлог из става 4. овог члана не може поднети окривљени који није улагао жалбу против пресуде, осим ако је пресудом другостепеног суда уместо ослобођења од казне, судске опомене, условне осуде или новчане казне, изречена казна од једне године затвора или тежа казна, односно казна малолетничког затвора уместо васпитне мере.

(6) Републички јавни тужилац ће предлог из става 4. овог члана решењем одбацити ако оцени да нема разлога за подизање захтева за заштиту законитости.

(7) Против решења из става 6. овог члана, окривљени и његов бранилац могу у року од осам дана од дана пријема решења уложити жалбу Врховном суду Србије.

(8) О жалби из става 7. овог члана решава веће састављено од тројице судија Врховног суда Србије, које ће жалбу одбити као неосновану и потврдити решење из става 6. овог члана или ће жалбу усвојити, ако установи вероватноћу очигледног постојања разлога на који се позива окривљени или бранилац окривљеног.

(9) Ако веће Врховног суда Србије из става 8. овог члана усвоји жалбу из става 7. овог члана, поступиће као да је поднесен захтев за заштиту законитости, а у таквом случају Републички јавни тужилац има право и дужност учествовања у поступку као да је он поднео захтев за заштиту законитости.

Надлежност за решавање о захтеву за заштиту законитости и одлуке против којих се захтев не може улагати

Члан 439.

(1) О захтеву за заштиту законитости решава Врховни суд Србије.

(2) Захтев за заштиту законитости није дозвољен против пресуде коју је поводом захтева за заштиту законитости донео Врховни суд Србије.

Одлучивање о захтеву за заштиту законитости

Члан 440.

(1) О захтеву за заштиту законитости суд одлучује у седници.

(2) Пре него што предмет буде изнесен на решавање, судија одређен за известиоца доставиће примерак захтева окривљеном и браниоцу, а може по потреби да прибави обавештење о истакнутим повредама закона.

(3) О седници ће се увек обавестити јавни тужилац, а окривљени и његов бранилац, ако је захтев подигнут на штету окривљеног, уз обезбеђење присуства осуђеног када председник већа сматра да је оно потребно (члан 399. став 2).

(4) Суд надлежан за одлучивање о захтеву за заштиту законитости може, с обзиром на садржај захтева, одредити да се одложи, односно прекине извршење правноснажне пресуде.

(5) Суд надлежан за одлучивање о захтеву за заштиту законитости је дужан да своју одлуку са списима достави првостепеном или вишем суду најдоцније у року од четири месеца од дана подношења захтева.

***Ограниченост одлучивања на наводе из захтева, привилегија здруживања
и забрана преиначења на горе***

Члан 441.

(1) При решавању о захтеву за заштиту законитости суд ће се ограничити само на испитивање повреда закона на које се јавни тужилац позива у свом захтеву.

(2) Ако суд нађе да разлози због којих је донео одлуку у корист осуђеног постоје и за којег од саоптужених у погледу којег није подигнут захтев за заштиту законитости, поступиће по службеној дужности као да такав захтев постоји.

(3) Ако је захтев за заштиту законитости подигнут у корист осуђеног суд је при доношењу одлуке везан забраном прописаном у члану 406. овог законика.

Одбијање захтева за заштиту законитости као неоснованог

Члан 442.

Суд ће пресудом одбити захтев за заштиту законитости као неоснован ако утврди да не постоји повреда закона на коју се јавни тужилац позива у свом захтеву.

Усвајање захтева за заштиту законитости

Члан 443.

(1) Кад суд утврди да је захтев за заштиту законитости основан, донеће пресуду којом ће, према природи повреде, или преиначити правноснажну одлуку, или укинути у целини или делимично одлуке првостепеног и вишег суда или само одлуку вишег суда и предмет вратити на поновну одлуку или суђење првостепеном или вишем суду, или ће се ограничити само на то да утврди повреду закона.

(2) Ако је захтев за заштиту законитости подигнут на штету окривљеног а суд нађе да је основан, утврдиће само да постоји повреда закона, не дирајући у правноснажну одлуку.

(3) Ако другостепени суд по одредбама овог законика није био овлашћен да отклони повреду закона која је учињена у првостепеној одлуци или у судском поступку који јој је претходио, а суд који решава о захтеву за заштиту законитости подигнутом у корист окривљеног нађе да је захтев основан и да ради отклањања учињене повреде закона треба укинути или преиначити првостепену одлуку, укинуће или ће преиначити и другостепену одлуку иако њом није повређен закон.

Одржавање новог главног претреса

Члан 444.

Ако се приликом решавања о захтеву за заштиту законитости који је поднет у корист окривљеног појави знатна сумња у погледу истинитости одлучних чињеница утврђених у одлуци против које је захтев подигнут, па због тога није могуће одлучити о захтеву за заштиту законитости, суд ће пресудом којом решава о захтеву за заштиту законитости укинути ту одлуку и наредити да се одржи нови главни претрес пред истим или другим стварно надлежним првостепеним судом.

Правила новог главног претреса

Члан 445.

(1) Ако је правноснажна пресуда укинута и предмет враћен на поновно суђење, за основу ће се узети ранија оптужница или онај њен део који се односи на укинути део пресуде.

(2) Суд је дужан да изведе све процесне радње и да расправи питања на која му је указао суд који је решавао о захтеву.

(3) Пред првостепеним, односно другостепеним судом странке могу истичати нове чињенице и подносити нове доказе.

(4) Ако је поред одлуке нижег суда укинута и одлука вишег суда, предмет се доставља нижем суду преко вишег суда.

Глава XXVIII

**Д. ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ ЗА СКРАЋЕНИ ПОСТУПАК, ЗА ПОСТУПKE
ИЗРИЦАЊА КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА БЕЗ ГЛАВНОГ ПРЕТРЕСА,
ПОСТУПАК ПОСРЕДОВАЊА РАДИ ПОСТИЗАЊА ПОРАВНАЊА И
ПОСТУПАК ИЗРИЦАЊА СУДСКЕ ОПОМЕНЕ**

СКРАЋЕНИ ПОСТУПАК

Кривична дела која су предмет скраћеног поступка

Члан 446.

(1) У поступку за кривична дела за која је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до три године, примењиваће се одредбе чл. 446. до 459. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

(2) На предлог овлашћеног тужиоца и уз изричит пристанак окривљеног, судија појединац може одобрити примену одредаба о скраћеном поступку које се односе на главни претрес, пресуду и поступак по жалби и на кривична дела са прописаном казном затвора до пет година.

(3) Предлог тужиоца из става 2. овог члана може се дати у оптужници, без обзира да ли јој је претходила истрага или је оптужница поднесена непосредно (члан 285).

(4) Окривљени може дати пристанак у посебном поднеску или на записник пред судом у року од осам дана од дана достављања оптужнице. Сматра се да је окривљени ускратио пристанак ако уложи приговор против оптужнице. Ако окривљени у року од осам дана не да пристанак нити поднесе приговор против оптужнице, може се о предлогу тужиоца изјаснити на првом рочишту за главни претрес.

(5) Након пристанка окривљеног, оптужница се сматра оптужним предлогом.

(6) Окривљеном се у случају из става 2. овог члана не може изрећи тежа казна од три године затвора, о чему се мора поучити приликом уручења оптужнице.

Покретање поступка

Члан 447.

(1) Скраћени кривични поступак покреће се на основу оптужног предлога јавног тужиоца, односно оштећеног као тужиоца или на основу приватне тужбе.

(2) Оптужни предлог и приватна тужба подносе се у потребном броју примерака за суд и окривљеног.

Притвор у скраћеном поступку

Члан 448.

(1) Притвор се у циљу несметаног вођења кривичног поступка може одредити лицу за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело:

1) ако се крије или уколико се не може утврдити његов идентитет, или ако постоје околности које указују на опасност од бекства;

2) ако особите околности указују да ће окривљени учинити ново кривично дело или довршити покушано кривично дело, односно да ће учинити кривично дело којим прети.

(2) Пре подношења оптужног предлога притвор може трајати само онолико колико је потребно да се спроведу доказне радње, али не дуже од осам дана. О жалби против решења о притвору решава веће (члан 24. став 6).

(3) У погледу притвора, од предаје оптужног предлога до завршетка главног претреса примењују се сходно одредбе члана 178. овог законика, с тим што је веће дужно да сваких месец дана испита да ли постоје разлози за притвор.

(4) Кад се окривљени налази у притвору, суд је дужан да поступа са нарочитом хитношћу.

Предузимање кривичног гоњења од стране оштећеног

Члан 449.

Ако је кривичну пријаву поднео оштећени, а јавни тужилац у року од месец дана по пријему пријаве не поднесе оптужни предлог, нити обавести оштећеног да је одбацио пријаву, оштећени има право да као тужилац предузме кривично гоњење, подношењем оптужног предлога суду.

Садржина оптужног предлога

Члан 450.

(1) Оптужни предлог, односно приватна тужба треба да садржи: име и презиме окривљеног са личним подацима уколико су познати, кратак опис кривичног дела, означање суда пред којим се има одржати главни претрес, предлог које доказе треба извести на главном претресу и предлог да се окривљени огласи кривим и осуди по закону.

(2) Ако се окривљени налази на слободи, у оптужном предлогу се може предложити одређивање притвора, или да се од окривљеног захтева полагање јемства, односно да му се наметну ограничења из члана 168. овог законика. Ако је окривљени у притвору, у оптужници се може предложити његово пуштање на слободу, уз или без полагања јемства, а може се предложити и одређивање мера из члана 168. овог законика.

(3) Кад јавни тужилац оцени да је главни претрес непотребан, може у оптужном предлогу предложити да се донесе решење о кажњавању окривљеног без заказивања главног претреса (члан 460).

Испитивање оптужног предлога

Члан 451.

(1) Кад суд прими оптужни предлог или приватну тужбу, судија ће претходно испитати да ли је суд надлежан и да ли постоје услови за одбацивање оптужног предлога, односно приватне тужбе.

(2) Ако судија утврди да је за суђење надлежан други суд, огласиће се ненадлежним и по правноснажности решења уступити предмет том суду, а ако утврди да је за суђење надлежан виши суд, уступиће предмет на даљи поступак јавном тужиоцу који поступа пред вишим судом. Ако јавни тужилац сматра да је за суђење надлежан суд који му је доставио предмет, затражиће одлуку већа суда (члан 24. став 6) пред којим поступа.

(3) Ако судија не донесе ниједно од решења из става 1. овог члана, доставиће оптужбу окривљеном и заказаће одмах главни претрес. Ако се главни претрес не закаже у року од месец дана од пријема оптужног предлога или приватне тужбе, судија је дужан да о разлозима извести председника суда, који ће предузети мере да се главни претрес што пре одржи.

(4) После заказивања главног претреса суд се не може по службеној дужности огласити месно ненадлежним.

Одбијање или одбацивање оптужног предлога, односно приватне тужбе

Члан 452.

(1) Судија ће решењем одбити оптужни предлог или приватну тужбу ако нађе да постоје разлози предвиђени у члану 296. став 1. овог законика.

(2) Судија ће решењем одбацивати оптужни предлог или приватну тужбу ако нађе да постоје разлози предвиђени у члану 296. став 2. овог законика.

(3) Решења из ст. 1. и 2. овог члана се са кратким образложењем достављају јавном тужиоцу, оштећеном као тужиоцу, или приватном тужиоцу, као и окривљеном.

Позивање на главни претрес

Члан 453.

(1) Судија позива на главни претрес окривљеног коме се уз позив доставља оптужни предлог или приватна тужба, браниоца окривљеног, тужиоца, оштећеног и њихове законске заступнике и пуномоћнике, сведоке, вештаке и тумача, а по потреби прибавља и предмете који треба да служе као доказ на главном претресу.

(2) Окривљеном ће се у позиву назначити да на главни претрес треба доћи са доказима за своју одбрану, односно да треба благовремено предложити доказе како би се они могли прибавити за главни претрес. У позиву ће се окривљени упозорити да ће се главни претрес одржати и у његовом одсуству ако за то постоје законски услови (члан 456. став 3). Окривљени ће се у позиву поучити да има право да узме браниоца, али да се, у случају кад одбрана није обавезна, због недоласка браниоца на главни претрес или узимања браниоца тек на главном претресу, неће одложити главни претрес.

(3) Позив окривљеном мора се доставити тако да између достављања позива и дана главног претреса остане довољно времена за припремање одбране, а најмање осам дана. По престанку окривљеног овај рок се може скратити.

Место одржавања главног претреса

Члан 454.

Главни претрес се држи у месту суда. У хитним случајевима, нарочито кад треба извршити увиђај или када је то у интересу лакшег спровођења доказног поступка, може се по одобрењу председника суда главни претрес одредити и у месту где је кривично дело учињено или где се има предузети увиђај, ако су та места на подручју тог суда.

Приговор месне ненадлежности

Члан 455.

(1) Странке приговор месне ненадлежности могу поднети најкасније до почетка главног претреса.

(2) Судија који је поступао у претходном поступку није изузет од суђења на главном претресу.

Одржавање главног претреса

Члан 456.

(1) Главни претрес ће се одржати и ако не дође јавни тужилац који је уредно позван, а тада оштећени има право да на главном претресу заступа оптужбу у границама оптужног предлога.

(2) О случају из става 1. овог члана, судија обавештава вишег јавног тужиоца. Када уредно позвани јавни тужилац није дошао на главни претрес, судија неће одлагати започињање главног претреса ради изјашњења јавног тужиоца о доказним предлозима окривљеног и његовог браниоца, а када се главни претрес одржава без присуства уредно позваног јавног тужиоца, судија ће слободно ценити да ли ће изводити доказе предложене у оптужном предлогу и у таквом случају јавни тужилац нема право да изјави жалбу против пресуде из разлога прописаних у члану 394. став 2. овог законика.

(3) Главни претрес се може одржати и ако не дође окривљени, оштећени као тужилац или приватни тужилац, ако је суду поднео предлог да се главни претрес одржи у његовом одсуству.

(4) Ако окривљени не дође на главни претрес, иако је уредно позван или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе или боравишта, суд може одлучити да се главни претрес одржи и у његовом одсуству под условом да његово присуство није нужно и да је пре тога био саслушан.

Ток главног претреса

Члан 457.

(1) Главни претрес почиње објављивањем главне садржине оптужног предлога или приватне тужбе и довршиће се по могућности без прекидања.

(2) У случају потпуног признања окривљеног датог на главном претресу, које је поткрепљено другим доказима, суд ће уз сагласан предлог странака прекинути доказни поступак и прећи на изрицање кривичне санкције, осим ако посумња у истинитост признања.

(3) Под условима из става 2. овог члана суд може изрећи следеће кривичне санкције: судску опомену, условну осуду, новчану казну и казну затвора до две године, а уз њих једну или више следећих мера: одузимање предмета, забрану употребе моторног возила и одузимања имовинске користи.

Када се поступак води за кривична дела из члана 446. став 1. овог законика, казна затвора не може бити већа од три године.

(4) Ако у току или по завршетку главног претреса судија нађе да је за суђење надлежно веће или је стварно надлежан виши суд, доставиће списе надлежном јавном тужиоцу. Кад утврди да постоји који од других разлога из члана 296. став 2. овог законика, судија ће решењем одбацити оптужни предлог или приватну тужбу.

(5) По закључењу главног претреса, суд ће одмах изрећи пресуду и објавити је с битним разлозима. Пресуда се са кратким образложењем чињеничног стања, правне оцене дела и одлуке о кривичној санкцији, мора писмено изградити у року од осам дана од дана објављивања.

(6) Против пресуде жалба се може изјавити у року од осам дана од дана достављања преписа пресуде.

(7) Странке и оштећени се могу одрећи права на жалбу одмах по објављивању пресуде. У таквом случају, препис пресуде доставиће се странци и оштећеном само ако то захтевају. Ако су се обе странке и оштећени по објављивању пресуде одрекли права на жалбу и ако нико од њих није захтевао достављање пресуде, писмено израђена пресуда ће садржати само правну оцену кривичног дела и кратко образложење кривичне санкције.

(8) Одредбе члана 382. овог законика сходно ће се примењивати и у погледу укидања притвора после изрицања пресуде.

(9) Кад суд изрекне казну затвора, може се одредити да се окривљени стави у притвор, односно да остане у притвору, ако постоје разлози из члана 448. став 1. овог законика. Притвор у таквом случају може трајати до правноснажне пресуде, али најдуже док окривљеном не истекне казна коју је изрекао првостепени суд.

(10) Ако јавни тужилац није присуствовао главном претресу (члан 456. став 1) оштећени има право да у својству тужиоца изјави жалбу против пресуде, без обзира да ли се жали и јавни тужилац.

Покушај поравнања у поступку за кривична дела која се гоне по приватној тужби

Члан 458.

(1) Пре заказивања главног претреса за кривична дела за која се гони по приватној тужби, судија може позвати само приватног тужиоца и његовог пуномоћника и окривљеног као и његовог браниоца да одређеног дана дођу у суд ради претходног разјашњавања ствари и покушаја постизања поравнања ако сматра да би то било целисходно за брже окончање поступка. Окривљеном се уз позив доставља и препис приватне тужбе.

(2) Ако не дође до поравнања странака и повлачења приватне тужбе, судија ће узети изјаве од странака и позвати их да ставе своје предлоге у погледу прибављања доказа.

(3) Ако судија не нађе да постоје услови за одбацивање притване тужбе, донеће одлуку који ће се докази извести на главном претресу и заказаће, по правилу, одмах главни претрес и саопштиће то странкама.

(4) Ако приватни тужилац и окривљени ни пре доласка у суд ни пред судом не предложи извођење доказа а судија сматра да није потребно прибављање доказа и да не постоје неки други разлози за посебно заказивање главног претреса, може одмах отворити главни претрес и по извођењу доказа који се налазе пред судом донети одлуку поводом приватне тужбе. На овакву могућност странке се посебно упозоравају приликом достављања позива.

(5) За неодржавање приватног тужиоца на позив из става 1. овог члана важи одредба члана 58. овог законика.

(6) У случају недоласка окривљеног, ако је судија одлучио да отвори главни претрес, примениће се одредба члана 456. став 4. овог законика.

Присуство на седници жалбеног већа

Члан 459.

(1) Кад другостепени суд решава о жалби против пресуде донесене у скраћеном поступку, о седници већа обавестиће се странке и бранилац окривљеног само ако председник већа или веће нађе да би присуство странака било корисно за разјашњење ствари.

(2) Ако је реч о кривичном делу за које се поступак води по захтеву јавног тужиоца, председник већа ће пре седнице већа доставити списе државном тужиоцу, који може поднети свој писани предлог.

Глава XXIX

ПОСТУПЦИ ЗА ИЗРИЦАЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА БЕЗ ГЛАВНОГ ПРЕТРЕСА

1. Поступак за кажњавање пре главног претреса

Опште одредбе

Члан 460.

(1) За кривична дела за која се може изрећи новчана казна као главна казна или казна затвора до три године судија може, на предлог јавног тужиоца, донети решење о кажњавању и без одржавања главног претреса.

(2) Предлог за доношење решења о кажњавању из става 1. овог члана јавни тужилац ставља у оптужном предлогу, кад оцени да одржавање главног претреса није потребно.

(3) Ако је постављен имовинскоправни захтев, овлашћено лице ће бити упућено на парницу.

***Кривичне санкције које се могу изрећи у поступку
за кажњавање пре главног претреса***

Члан 461.

(1) Решењем о кажњавању судија може изрећи казну затвора до једне године, новчану казну до деведесет дневних износа, односно до 250.000 динара, рад у јавном интересу, одузимање возачке дозволе, условну осуду или судску опомену.

(2) Уз кривичну санкцију из става 1. овог члана судија може изрећи једну или више од следећих мера: одузимање предмета, одузимање имовинске користи и забрану управљања моторним возилом у трајању до две године, осим када је изречена казна одузимања возачке дозволе.

Доношење решења о кажњавању

Члан 462.

(1) Пре него што утврди да ли постоје претпоставке за доношење решења о кажњавању, судија ће поступити по одредбама чл. 451. став 1. до 452. овог законика. Ако судија утврди да претпоставке за доношење решења о кажњавању нису испуњене, доставиће оптужбу окривљеном и одмах ће заказати главни претрес.

(2) Ако се судија сложи са предлогом јавног тужиоца, прибавиће податке о ранијим осудама, а по потреби, и о личности окривљеног, а затим ће, након саслушања окривљеног, донети решење о кажњавању.

(3) Решење о кажњавању мора да садржи назначење да је предлог јавног тужиоца прихваћен; личне податке окривљеног; дело за које се оглашава кривим, уз назначење чињеница и околности које чине обележја кривичног дела и од којих зависи примена одређене одредбе кривичног закона; законски назив кривичног дела и које су одредбе кривичног и другог закона примењене; одлуку о изреченој новчаној казни и мери, као и одлуку о упућивању овлашћеног лица на остваривање имовинскоправног захтева у парничном поступку; образложење изречене казне и мере; поуку о праву на приговор, као и упозорење да ће по протеку рока за приговор, ако не буде поднесен, решење о кажњавању постати правноснажно.

Достављање решења о кажњавању и право на подношење приговора

Члан 463.

(1) Решење о кажњавању се доставља јавном тужиоцу и окривљеном.

(2) Окривљени може у року од осам дана од дана достављања поднети приговор против решења о кажњавању.

***Подношење приговора против решења о кажњавању
и правноснажност решења о кажњавању***

Члан 464.

(1) Ако окривљени поднесе приговор благовремено судија ће заказати главни претрес по оптужном предлогу јавног тужиоца и даље поступати по одредбама чл. 447. до 459. овог законика.

(2) У поступку по оптужном предлогу судија није везан предлогом јавног тужиоца за кажњавање, као ни забраном из члана 406. овог законика.

(3) О жалби против решења о одбацивању приговора одлучује веће (члан 24. став 6).

(4) Ако против решења о кажњавању не буде поднесен приговор, решење постаје правноснажно.

**2. Поступак за кажњавање и изрицање условне осуде од
страни истражног судије**

Опште одредбе

Члан 465.

(1) У случају потпуног признања окривљеног, односно осумњиченог, датог у присуству браниоца истражном судији, односно тужиоцу или полицији у смислу члана 260. став 6. овог законика, поткрепљеног и другим доказима прикупљеним у претходној истрази или истрази, јавни тужилац може одмах након завршене истраге, а најкасније у року од осам дана, у подигнутој оптужници предложити да се уместо главног претреса закаже посебно јавно рочиште пред истражним судијом, на коме се, након саслушања странака и уз изричити пристанак окривљеног, може донети пресуда.

(2) Поступак из става 1. овог члана може се применити код кривичних дела за која је прописана новчана казна као главна казна или казна затвора до пет година.

Приговор против оптужнице и предлог окривљеног

Члан 466.

(1) Против оптужнице из члана 465. окривљени и његов бранилац могу у року од осам дана од дана достављања изјавити приговор, којим се искључује вођење овог поступка. Окривљени се о томе мора поучити приликом уручења оптужнице.

(2) Изрицање пресуде од стране истражног судије може уследити и по предлогу окривљеног у року од осам дана од дана достављања оптужнице, ако се са тиме сагласе јавни тужилац и истражни судија.

Кривичне санкције које се могу изрећи пресудом истражног судије

Члан 467.

(1) Под условима из члана 465. истражни судија може изрећи казну затвора до две године, новчану казну до деведесет дневних износа, односно до 250.000 динара, рад у јавном интересу, одузимање возачке дозволе, условну осуду или судску опомену.

(2) Уз кривичну санкцију из става 1. овог члана судија може изрећи једну или више од следећих мера: одузимање предмета, одузимање имовинске користи и забрану управљања моторним возилом у трајању до две године, осим када је изречена казна одузимања возачке дозволе.

Жалба против пресуде истражног судије

Члан 468.

Пресуда истражног судије може се побијати жалбом, у року од осам дана од дана достављања, по основима из члана 391. тач. 1, 2. и 4. овог законика.

3. Убрзани поступак

Одлука о вођењу убрзаног поступка

Члан 469.

(1) Јавни тужилац може предложити вођење убрзаног поступка ако је истражном судији доведено лице затечено при извршењу кривичног дела за које се гони по службеној дужности (члан 263. став 5. или 266. став 5), за које је прописана новчана казна или казна затвора до три године.

(2) Ако истражни судија нађе да је предлог из става 1. овог члана оправдан чињеничним стањем које није сложено и потпуним признањем окривљеног, које је поткрепљено и другим доказима, он то саопштава окривљеном и обавештава га да му се у убрзаном поступку може изрећи највише половина новчане казне која је прописана за кривично дело за које се терети, односно казна затвора до две године.

(3) Ако се окривљени сагласи са вођењем убрзаног поступка, његова изјава се уноси у записник који окривљени потписује.

(4) Ако окривљени одбије вођење убрзаног поступка, истражни судија доноси решење да нема места вођењу таквог поступка.

(5) Ако су испуњени услови из ст. 2. и 3. овог члана, јавни тужилац ће свој предлог из става 1. овог члана поднети у писменом облику, тако да његов садржај одговара оптужном предлогу.

(6) Ако су испуњени услови из ст. 2, 3. и 5. овог члана истражни судија доноси решење о вођењу убрзаног поступка, против којег жалба није дозвољена.

Спајање и раздвајање поступка

Члан 470.

Ако је кривично дело за које је покренут убрзани поступак повезано са другим кривичним делима и другим окривљенима у погледу којих нису испуњени услови за вођење убрзаног поступка, водиће се раздвојени поступци, а ако је то целисходно, водиће се спојени скраћени поступак за сва кривична дела и све окривљене.

Покретање и вођење убрзаног поступка

Члан 471.

(1) Решење из члана 469. став 6. овог законика истражни судија доставља окривљеном, његовом браниоцу и јавном тужиоцу, заједно са позивом за главни претрес који ће се одржати пред истражним судијом.

(2) Позив окривљеном садржи податке из члана 166. ст. 2. и 3. овог законика, а доставља се тако да између дана достављања и дана одржавања главног претреса протекне најмање три дана. Окривљени ће у позиву бити поучен да има право да захтева да му се остави рок за припремање одбране који не може бити дужи од осам дана.

(3) Ако није другачије одређено овим законом, у току убрзаног поступка се примењују одредбе о главном претресу, пресуди и поступку по жалби у скраћеном поступку.

(4) Оштећени, сведоци и вештаци се могу позивати и само усмено од стране суда.

Вођење скраћеног уместо убрзаног поступка

Члан 472.

(1) Ако истражни судија током главног претреса нађе да сложеност чињеничног стања не оправдава вођење убрзаног поступка, донеће решење да нема места убрзаном поступку.

(2) Против решења из става 1. овог члана жалба није дозвољена.

(3) Решење из става 1. овог члана се са списима одмах доставља јавном тужиоцу, који може покренути поступак у складу са чланом 447. став 1. овог законика.

Окончање убрзаног поступка

Члан 473.

(1) Ако је истражни судија до почетка главног претреса нашао да постоје разлози из члана 296. став 1. овог законика, донеће решење о обустави кривичног поступка.

(2) Ако је истражни судија до почетка главног претреса, током њега, или по његовом завршетку нашао да постоје разлози из члана 296. став 2. овог законика, донеће решење о одбацивању оптужног предлога.

(3) По закључењу главног претреса истражни судија ће одмах изрећи пресуду и објавити је с битним разлозима. Пресуда се мора писмено изградити у року од три дана од дана објављивања.

Доношење и достављање одлуке другостепеног суда

Члан 474.

Другостепени суд је дужан да своју одлуку са списима достави суду првог степена најкасније у року од два месеца од дана пријема уложене жалбе и списка од тога суда.

Глава XXX

ПОСТУПАК ПОСРЕДОВАЊА РАДИ ПОСТИЗАЊА ПОРАВНАЊА ИЗМЕЂУ ОКРИВЉЕНОГ И ОШТЕЋЕНОГ

Упућивање на поступак посредовања ради поравнања

Члан 475.

(1) На предлог окривљеног или његовог браниоца, односно на предлог оштећеног или његовог пуномоћника, или по службеној дужности, јавни тужилац може након пријема обавештења о кривичном делу или кривичне пријаве за кривично дело за које је прописана новчана казна или казна затвора до једне године, позвати оштећеног и окривљеног на посебно рочиште ради испитивања могућности да буду упућени на поступак посредовања ради постизања поравнања.

(2) Када је то оправдано нарочитим околностима, а посебно оценом јавног тужиоца да је претходно неосуђивани окривљени показао искрено кајање због учињеног кривичног дела и спремност да у потпуности отклони последице дела, накнади проузроковану штету или испуни друге обавезе у корист оштећеног или друштвене заједнице, јавни тужилац може поступити на начин прописан у ставу 1. овог члана и када се ради о пријему обавештења о кривичном делу или кривичне пријаве за кривично дело за које је прописана казна затвора до три године.

(3) Јавни тужилац ће позив из става 1. овог члана упутити ако с обзиром на кривично дело које се наводи у обавештењу или у кривичној пријави, последицу кривичног дела и околности под којима је учињено, ранији живот окривљеног, његово понашање након учињеног кривичног дела, личност окривљеног и оштећеног, њихов ранији однос, њихове будуће могуће и очекиване односе и све друге битне околности, очигледно оправдано да се између оштећеног и окривљеног закључи поравнање.

(4) Ради утврђивања околности из става 2. овог члана, јавни тужилац ће прибавити све потребне податке, а нарочито извештај из казнене евиденције за окривљеног, податке који се односе на његове личне и

породичне прилике, податке о томе да ли је према њему раније примењиван опроштај кривичног гоњења, податке да ли се ради о повратнику за умишљајна кривична дела, или о повратнику за истоврсна кривична дела.

(5) На рочишту из става 1. овог члана, коме могу присуствовати бранилац окривљеног и пуномоћник оштећеног, јавни тужилац ће присутна лица упознати са могућношћу да буду упућена на поступак посредовања ради поравнања, објаснити им правне и процесне последице поравнања и упознати их са својом оценом да би поравнање између њих био најбољи начин решавања њихових будућих односа.

(6) Јавни тужилац може поступити у складу са ставом 1. овог члана и када је већ поднео оптужни предлог, све до завршетка главног претреса, ако с обзиром на изведене доказе и околности из става 2. овог члана, а нарочито с обзиром на понашање окривљеног и оштећеног током поступка, нађе да би закључивање поравнања између окривљеног и оштећеног, било најцелисходније за остварење сврхе из члана 1. став 1. овог законика и заштиту интереса оштећеног.

(7) Ако на рочишту из става 1. овог члана, оштећени и окривљени пристану да буду упућени на поступак поравнања, јавни тужилац доноси решење о упућивању на поступак поравнања у коме може окривљеном одредити и испуњење једне или више обавеза из члана 268. став 1. овог законика.

(8) Када је донео решење из става 7. овог члана, јавни тужилац одлаже кривично гоњење осумњиченог, ако је против њега поднесено обавештење о кривичном делу или кривична пријава, односно тражи од суда да донесе решење о одлагању почетка главног претреса или о одлагању главног претреса, ако је против окривљеног већ поднео оптужни предлог.

(9) Ако на рочишту из става 1. овог члана, оштећени и окривљени не пристану да буду упућени на поступак поравнања, јавни тужилац подноси оптужни предлог, односно наставља кривично гоњење, или поступа у складу са чл. 268. или 269. овог законика, ако оцени да су за то испуњени законски услови.

Вођење поступка посредовања ради постизања поравнања

Члан 476.

(1) Поступак посредовања ради постизања поравнања мора започети у року од 15 дана од дана доношења решења из става 7. члана 475. овог законика.

(2) Поступак посредовања ради постизања поравнања води овлашћени посредник, кога одређује Републички јавни тужилац из реда радно неактивних истакнутих правника – судија, јавних тужилаца или адвоката, односно научних радника који су признати стручњаци у областима које су од значаја за успешно вођење поступка посредовања ради поравнања.

(3) Овлашћени посредник мора имати изражену склоност за посредовање између лица у сукобу, односно лица са супротстављеним интересима. О стицању посебних знања потребних за вођење поступка поравнања и стручном усавршавању лица која су већ стекла својство

овлашћених посредника или би требало да га стекну, стара се Центар за медијацију у сарадњи са Правосудним центром за обуку и стручно усавршавање, Министарством правде, научним установама, стручним и професионалним удружењима. Центар за медијацију организује редовна стручна саветовања, провере знања и друге облике додатних стручних усавршавања и сталне обуке овлашћених посредника, којима се о обављеним проверама знања и стручним усавршавањима издају одговарајући сертификати.

(4) Поступак поравнања је неформалног карактера и може трајати најдуже три месеца од првог састанка између окривљеног, оштећеног и овлашћеног посредника ради започињања поступка поравнања.

(5) Ако је јавни тужилац у решењу из става 7. члана 475. овог законика окривљеном одредио испуњење једне или више обавеза из члана 268. став 1. овог законика, рок из става 4. овог члана се посебним решењем јавног тужиоца може продужити за још три месеца.

(6) Ако је због поступка посредовања ради постизања поравнања одложен главни претрес, тај поступак може трајати најдуже два месеца од првог сусрета између окривљеног, оштећеног и овлашћеног посредника.

Исход посредовања ради постизања поравнања и поступање јавног тужиоца

Члан 477.

(1) Ако оштећени и окривљени постигну поравнање, они закључују и својим потписима потврђују писани споразум који садржи предмет поравнања, рок за испуњење обавеза које је прихватио окривљени, или потврду да је обавеза окривљеног већ извршена и изјаву оштећеног да је свестан да у случају потпуног остварења поравнања, неће имати право да предузме или настави кривично гоњење окривљеног, након одбацивања обавештења о кривичном делу или одбацивања кривичне пријаве, односно након одустајка јавног тужиоца од кривичног гоњења.

(2) Ако се према споразуму о поравнању обавеза окривљеног има извршити у одређеном року, тај рок не сме бити дужи од три месеца, а у сложенијим случајевима он може износити највише шест месеци.

(3) Споразумом о поравнању окривљеном се може наметнути и испуњење једне или више обавеза из члана 268. став 1. овог законика.

(4) Овлашћени посредник периодично прати испуњење обавеза окривљеног везаних за одређени рок и о томе обавештава јавног тужиоца. Када окривљени потпуно испуни своју обавезу, овлашћени посредник подноси о томе писмени извештај јавном тужиоцу. Јавни тужилац може и сам пратити и надзирати испуњење обавезе окривљеног, а ако се обавеза односи на обављање одређеног друштвено корисног рада, може се центру за социјални рад поверити праћење испуњавања обавезе.

(5) Ако је поравнање успело, овлашћени посредник о томе писменим извештајем обавештава јавног тужиоца, уз подношење и других доказа да је окривљени испунио обавезу која је предмет поравнања.

(6) У случају из става 5. овог члана, јавни тужилац ће одбацити кривичну пријаву или одустати од кривичног гоњења окривљеног, ако оцени да оглашавање окривљеног кривим, уз ослобађање од казне из члана 59. Кривичног законика, није сврсисходно.

(7) Решење о одбацивању кривичне пријаве или решење о обустави поступка, односно пресуда о одбијању оптужног предлога из става 6. овог члана, се достављају оштећеном, уз обавештење оштећеном да нема права да предузме или настави кривично гоњење.

(8) Ако је поравнање успело, али јавни тужилац сматра да је целисходно да се окривљени огласи кривим а ослободи од казне, јавни тужилац ће поднети оптужни предлог или наставити кривично гоњење, а суду ће поднети доказ о успелом поравнању и предложити доношење одлуке на основу члана 59. Кривичног законика.

(9) Ако суд усвоји предлог јавног тужиоца из става 8. овог члана и окривљеног ослободи од казне, јавни тужилац нема право жалбе против такве пресуде, а ако је суд окривљеном изрекао казну, јавни тужилац је дужан да поднесе жалбу у корист окривљеног.

(10) Ако поравнање није успело, овлашћени посредник доставља о томе писмени извештај јавном тужиоцу, који након тога без одлагања подноси оптужни предлог, односно наставља кривично гоњење или поступа у складу са чл. 268. или 269. овог законика, ако оцени да окривљени не сноси кривицу због неуспелог поравнања, а испуњени су услови за опроштај кривичног гоњења, односно кривично гоњење не би било целисходно.

Доношење потпунијег прописа

Члан 478.

(1) Републички јавни тужилац у складу са одредбама овог законика, утврђује основне критеријуме за упућивање на поступак посредовања ради постизања поравнања, целовитија правила вођења тог поступка, као и критеријуме за оцену успешности закљученог споразума о поравнању између оштећеног и окривљеног.

(2) Републички јавни тужилац може донети једно или више обавезних упутстава нижим тужиоцима којима може утврдити кривична дела за која се може или не сме упућивати на поступак посредовања ради постизања поравнања, односно утврдити врсте обавеза које се окривљеном могу или морају наметнути уз предмет поравнања, време у коме по правилу, треба испунити одређене обавезе, као и начин вођења евиденције јавних тужилаштава о донесеним правноснажним одлукама на основу успелог поравнања.

Глава XXXI

ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ О ИЗРИЦАЊУ СУДСКЕ ОПОМЕНЕ

Опште одредбе

Члан 479.

(1) Судска опомена изриче се решењем.

(2) Уколико у овој глави није што друго предвиђено, одредбе овог закона које се односе на пресуду којом се оптужени оглашава кривим примењују се сходно и на решење о судској опомени.

(3) Судска опомена се може изрећи и у поступку за кажњавање пре главног претреса, као и у поступку за кажњавање од стране истражног судије (Глава XXIX).

Решење о судској опомени

Члан 480.

(1) Решење о судској опомени објављује се одмах по завршетку главног претреса, са битним разлозима. Том приликом ће судија упозорити окривљеног да му се за кривично дело које је учинио не изриче казна, јер се очекује да ће и судска опомена на њега довољно утицати да више не врши кривична дела. Ако се решење о судској опомени објављује у одсуству окривљеног, суд ће овакво упозорење унети у образложење решења. За одрицање од права на жалбу и писмену израду решења сходно се примењује одредба члана 457. став 5. овог закона.

(2) У изреци решења о судској опомени, поред личних података о окривљеном, навешће се само да се окривљеном изриче судска опомена за дело које је предмет оптужбе и законски назив кривичног дела. Изрека решења о судској опомени обухвата и потребне податке из члана 380. став 1. тач. 5. и 7. овог закона.

(3) У образложењу решења, суд ће изнети којим се разлозима руководио при изрицању судске опомене.

Жалба против решења о судској опомени

Члан 481.

(1) Решење о судској опомени може се побијати због основа наведених у члану 391. тач. 1. до 3. овог закона, као и због тога што нису постојале околности које оправдавају изрицање судске опомене.

(2) Ако решење о судској опомени садржи одлуку о мерама безбедности, о одузимању имовинске користи, о трошковима кривичног поступка, о имовинскоправном захтеву или о јавном објављивању, ова одлука се може побијати из разлога што суд није правилно применио меру безбедности или одузимање имовинске користи, односно што је одлуку о

трошковима кривичног поступка, о имовинскоправном захтеву или о јавном објављивању донео противно законским одредбама.

(3) Повреда Кривичног законика у случају изрицања судске опомене постоји, осим по питањима наведеним у члану 393. тач. 1. до 4. овог законика, и кад је одлуком о судској опомени, мери безбедности, одузимању имовинске користи или о јавном објављивању прекорачено овлашћење које суд има по закону.

Одлуке другостепеног суда по жалби против решења о судској опомени

Члан 482.

(1) Ако је жалбу против решења о судској опомени изјавио тужилац на штету окривљеног, другостепени суд може донети пресуду којом се окривљени оглашава кривим и осуђује на казну или којом се условно осуђује, ако нађе да је првостепени суд правилно утврдио одлучне чињенице, али да по правилној примени закона долази у обзир изрицање казне, односно условне осуде.

(2) Поводом било чије жалбе против решења о судској опомени другостепени суд може донети решење којим се оптужба одбацује или пресуду којом се оптужба одбија или се окривљени ослобађа од оптужбе, ако нађе да је првостепени суд правилно утврдио одлучне чињенице и да по правилној примени закона долази у обзир изрицање једне од ових одлука.

(3) Кад постоје услови из члана 411. овог законика, другостепени суд ће донети решење којим се одбија жалба као неоснована и потврђује решење првостепеног суда о судској опомени.

Део трећи

ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ

Глава XXXII

ПОСТУПАК ЗА ПРИМЕНУ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ, ЗА ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ, ЗА ОПОЗИВАЊЕ УСЛОВНЕ ОСУДЕ И ЗА ПУШТАЊЕ ОСУЂЕНОГ НА УСЛОВНИ ОТПУСТ

1. Поступак за примену мера безбедности

Опште одредбе о изрицању мере безбедности обавезног лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи

Члан 483.

(1) Ако је окривљени учинио дело у стању неурачунљивости, јавни тужилац ће поднети суду предлог да изрекне меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања таквог лица у здравственој установи, односно

предлог за обавезно психијатријско лечење на слободи, ако за изрицање такве мере постоје услови предвиђени Кривичним закоником.

(2) У овом случају окривљени, који се налази у притвору, неће се пустити на слободу него ће се до завршетка поступка за примену мера безбедности привремено сместити у одговарајућу здравствену установу или у неку подесну просторију.

(3) После стављања предлога из става 1. овог члана окривљени мора имати браниоца.

Изрицање мера безбедности обавезног лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи и обустава поступка за примену таквих мера безбедности

Члан 484.

(1) О примени мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи или обавезног психијатријског лечења на слободи решава, после одржаног главног претреса, суд који је надлежан за суђење у првом степену.

(2) Поред лица која се морају позвати на главни претрес, позваће се као вештаци и лекари психијатри из здравствене установе којој је било поверено вештачење о душевном стању окривљеног. Окривљени ће се позвати ако је његово стање такво да може присуствовати главном претресу. О главном претресу ће се обавестити брачни друг окривљеног и његови родитељи, односно старалац, а према околностима и други блиски сродници.

(3) Ако суд, на основу спроведених доказа, утврди да је окривљени учинио одређено дело и да је у време извршења дела био неурачунљив, одлучиће, на основу саслушања позваних лица и налаза и мишљења вештака, да ли ће окривљеном изрећи меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи. При одлучивању коју ће од тих мера безбедности изрећи, суд није везан за предлог јавног тужиоца.

(4) Ако суд нађе да окривљени није био неурачунљив, обуставиће поступак за примену мера безбедности.

(5) Против решења суда могу, у року од осам дана од дана пријема решења, изјавити жалбу сва лица која имају право да се жале против пресуде (члан 388), осим оштећеног.

Предлог за изрицање мера безбедности обавезног лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи изменом подигнуте оптужнице

Члан 485.

Мере безбедности из члана 483. став 1. овог законика могу се изрећи и кад јавни тужилац на главном претресу измени подигнуту оптужницу односно оптужни предлог, подношењем предлога за изрицање тих мера.

Изрицање мере безбедности у случају битно смањене урачунљивости окривљеног

Члан 486.

Кад суд изрекне казну лицу које је извршило кривично дело у стању битно смањене урачунљивости, изрећи ће истом пресудом и меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, ако утврди да за то постоје законски услови.

Достављање правноснажне одлуке суду који одлучује о лишењу пословне способности

Члан 487.

Правноснажна одлука којом је изречена мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи доставиће се суду који је надлежан да одлучи о лишењу пословне способности. О одлуци ће се обавестити и орган старатељства.

Испитивање извршења мере безбедности лечења и чувања у здравственој установи и отпуштање лица

Члан 488.

(1) Суд који је изрекао меру безбедности испитаће по службеној дужности сваких годину дана да ли је престала потреба за лечењем и чувањем у здравственој установи. Здравствена установа, орган старатељства и лице коме је изречена мера безбедности могу том суду поднети предлог за обуставу мере. По саслушању јавног тужиоца, суд ће ову меру обуставити и одредити отпуштање учиниоца из здравствене установе, ако на основу мишљења лекара утврди да је престала потреба за лечењем и чувањем у здравственој установи, а може одредити и његово обавезно психијатријско лечење на слободи. Ако предлог за обуставу мере буде одбијен може се поново поднети по протеклу шест месеци од дана доношења те одлуке.

(2) Кад се из здравствене установе отпушта окривљени чија је урачунљивост била битно смањена, а у тој установи је провео мање времена него што износи казна затвора на коју је осуђен, суд ће решењем о отпуштању одлучити да ли ће то лице издржати остатак казне или ће бити пуштено на условни отпуст. Окривљеном који се пушта на условни отпуст може се изрећи и мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи ако за то постоје законски услови.

(3) По службеној дужности или на предлог управе здравствене установе у којој се окривљени лечи или је требало да се лечи, а по саслушању јавног тужиоца, суд може учиниоцу према коме је примењена мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи изрећи меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, ако установи да се учинилац није подвргао лечењу или га је самовољно напустио или да је и поред лечења остао тако опасан за своју околину да је потребно његово чување и лечење у здравственој установи. Пре доношења одлуке суд ће, по потреби, прибавити и мишљење лекара, а окривљени ће се саслушати ако то његово стање дозвољава.

(4) Одлуке из претходних ставова овог члана доноси суд у седници већа (члан 24. став 6). О седници већа се обавештавају јавни тужилац и бранилац. Пре доношења одлуке саслушаће се учинилац, ако је то потребно и могуће.

Примена мере безбедности обавезног лечења наркомана и мере безбедности обавезног лечења алкохоличара

Члан 489.

(1) О примени мере безбедности обавезног лечења наркомана и мере безбедности обавезног лечења алкохоличара, суд одлучује пошто прибави налаз и мишљење вештака. Вештак треба да се изјасни и о могућностима за лечење окривљеног.

(2) Ако је условном осудом окривљеном наложено обавезно лечење на слободи, а он се није подвргао лечењу или га је самовољно напустио, суд може, по службеној дужности или на предлог установе у којој се окривљени лечио или је требало да се лечи, а по саслушању јавног тужиоца и окривљеног, одредити опозивање условне осуде или принудно извршење изречене мере безбедности у здравственој установи или другој специјализованој установи. Пре доношења одлуке, суд ће, по потреби, прибавити и мишљење лекара.

Поступак за примену мере безбедности одузимања предмета

Члан 490.

(1) Предмети који се по Кривичном законiku морају одузети одузеће се и кад се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени оглашава кривим, ако то захтевају интереси опште безбедности или разлози морала.

(2) Посебно решење о томе доноси орган пред којим се водио поступак у часу кад је поступак завршен, односно кад је обустављен.

(3) Решење о одузимању предмета из става 1. овог члана доноси веће из члана 24. став 6. овог законика првостепеног суда и кад је у пресуди којом је оптужени оглашен кривим пропуштено да се донесе таква одлука.

(4) Оверени препис одлуке о одузимању предмета доставиће се власнику предмета, ако је власник познат.

(5) Против одлуке из ст. 2. и 3. овог члана власник предмета има право на жалбу због непостојања законског основа за одузимање предмета. Ако решење из става 2. овог члана није донео суд, о жалби одлучује веће суда (члан 24. став 6) који је био надлежан за суђење у првом степену. Ако је решење о одузимању предмета донело веће из члана 24. став 6. овог законика првостепеног суда (став 3. овог члана), о жалби на то решење одлучује веће непосредно вишег суда.

2. Поступак за одузимање имовинске користи

Опште одредбе о одузимању имовинске користи

Члан 491.

(1) Имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела утврђује се у кривичном поступку по службеној дужности.

(2) Суд и други органи пред којима се води кривични поступак дужни су у току поступка да прикупљају доказе и извиђају околности које су од важности за утврђивање имовинске користи.

(3) Ако је оштећени поставио имовинскоправни захтев за повраћај ствари прибављених кривичним делом, односно за исплату износа који одговара вредности ствари, имовинска корист ће се утврђивати само у оном делу који није обухваћен имовинскоправним захтевом.

Одузимање имовинске користи од других лица којима је имовинска корист пренесена

Члан 492.

(1) Кад долази у обзир одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом од других лица, лице којем је имовинска корист пренесена или лице коме је имовинска корист прибављена, односно представник правног лица, позваће се ради саслушања у претходном поступку и на главном претресу. У позиву ће се то лице упозорити да ће се поступак спровести без његовог присуства.

(2) Представник правног лица саслушаће се на главном претресу после окривљеног. На исти начин поступиће се у односу на друго лице из става 1. овог члана, ако није позвано као сведок.

(3) Лице којем је имовинска корист пренесена или лице коме је имовинска корист прибављена, односно представник правног лица, овлашћено је да у вези са утврђивањем имовинске користи предлаже доказе и да, по овлашћењу председника већа, поставља питања окривљеном, сведоцима и вештацима.

(4) Искључење јавности на главном претресу не односи се на лице којем је имовинска корист пренесена или коме је прибављена, односно на представника правног лица.

(5) Ако суд тек у току главног претреса утврди да долази у обзир одузимање имовинске користи, прекинуће главни претрес и позваће лице којем је имовинска корист пренесена или коме је прибављена, односно представника правног лица.

Утврђивање висине износа имовинске користи по слободној оцени

Члан 493.

Суд ће висину износа имовинске користи одмерити по слободној оцени, ако би њено утврђивање изазвало несразмерне тешкоће или довело до знатног одуговлачења поступка.

Одређивање привремених мера обезбеђења

Члан 494.

Кад долази у обзир одузимање имовинске користи, суд ће по службеној дужности, по одредбама које важе за извршни поступак, одредити привремене мере обезбеђења. У таквом случају, примењиваће се сходно одредбе члана 241. ст. 2. и 3. овог законика.

Изрицање одузимања имовинске користи

Члан 495.

(1) Одузимање имовинске користи суд може изрећи у пресуди којом се оптужени оглашава кривим, у решењу о кажњавању без главног претреса, у решењу о судској опомену или у решењу о примени васпитне мере, као и у решењу којим се изричу мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи.

(2) У изреци пресуде или решења, суд ће навести који се предмет, односно новчани износ одузима.

(3) Оверени препис пресуде, односно решења доставља се и лицу на које је имовинска корист пренесена или коме је имовинска корист прибављена, као и представнику правног лица, ако је суд изрекао одузимање имовинске користи од тог лица, односно правног лица.

Захтев за понављање кривичног поступка у погледу одлуке о одузимању имовинске користи

Члан 496.

Лице из члана 492. овог законика може поднети захтев за понављање кривичног поступка у погледу одлуке о одузимању имовинске користи.

Сходна примена одређених законских одредби о жалби и поступку по уложеној жалби и сходна примена осталих законских одредаба

Члан 497.

(1) Одредбе члана 389. ст. 2. и 3. и чл. 397. и 401. овог законика сходно ће се примењивати у погледу жалбе против одлуке о одузимању имовинске користи.

(2) Ако у одредбама ове главе није што друго одређено у погледу поступка за примену мера безбедности или за одузимање имовинске користи, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

3. Поступак за опозивање условне осуде

Члан 498.

(1) Кад је у условној осуди одређено да ће се казна извршити ако осуђени не врати имовинску корист, не накнади штету или не испуни друге обавезе, а осуђени у одређеном року није испунио те обавезе, суд који је судио у првом степену спровешће поступак за опозивање условне осуде на предлог овлашћеног тужиоца или по службеној дужности.

(2) Судија који за то буде одређен саслушаће осуђеног, ако је доступан, и спровешће потребне извиђаје ради утврђивања чињеница и прикупљања доказа важних за одлуку.

(3) После тога ће председник већа заказати седницу већа, о којој ће обавестити тужиоца, осуђеног и оштећеног. Недолазак странака и оштећеног, ако су уредно обавештени, не спречава одржавање седнице већа.

(4) Ако суд утврди да осуђени није испунио обавезу која му је била одређена пресудом, донеће пресуду којом ће опозвати условну осуду и одредити да се изречена казна изврши, или одредити нов рок за испуњење обавезе, или укинути тај услов, или одређену обавезу заменити другом обавезом. Ако суд нађе да нема основа за доношење које од тих одлука, решењем ће обуставити поступак за опозивање условне осуде.

4. Поступак за пуштање на условни отпуст

Члан 499.

(1) Поступак за пуштање на условни отпуст покреће се на молбу осуђеног.

(2) Молба се подноси суду који је судио у првом степену.

(3) Веће првостепеног суда (члан 24. став 6) ће утврдити да ли је протекло потребно време предвиђено законом за пуштање на условни отпуст и затражити извештај од управе завода у коме осуђени издржава казну затвора о његовом владању, извршавању радних обавеза, с обзиром на радну способност, и другим околностима које указују у којој су мери остварени програми поступања са осуђеним током извршења казне и да ли се оправдано може очекивати да осуђени на слободи неће поново вршити кривична дела, ако тај извештај није достављен уз молбу осуђеног.

(4) Ако молбу не одбаци, веће ће саслушати јавног тужиоца који поступа пред тим судом.

(5) Против одлуке већа жалбу могу изјавити јавни тужилац и осуђени који је поднео молбу за условни отпуст.

Глава XXXIII

ПОСТУПАК ЗА ДОНОШЕЊЕ ОДЛУКЕ О БРИСАЊУ ОСУДЕ, ЗА ПРЕСТАНАК ПРАВНИХ ПОСЛЕДИЦА ОСУДЕ И МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ

Опште одредбе о брисању осуде

Члан 500.

(1) Кад по закону брисање осуде којом је изречена судска опомена, новчана казна, казна затвора до једне године или малолетнички затвор, или којом је учинилац ослобођен од казне наступа протеком одређеног времена и под условом да осуђени у том времену не учини ново кривично дело, решење о брисању осуде доноси по службеној дужности орган надлежан за вођење казнене евиденције.

(2) Пре доношења решења о брисању осуде извршиће се потребна проверавања, а нарочито ће се прикупити подаци о томе да ли је против осуђеног у току кривични поступак за неко ново кривично дело учињено пре истека поступка предвиђеног за брисање осуде.

Захтев да се утврди да је брисање осуде наступило по закону

Члан 501.

(1) Ако надлежни орган не донесе решење о брисању осуде, осуђено лице може захтевати да се утврди да је брисање осуде наступило по закону.

(2) Ако надлежни орган не поступи по захтеву осуђеног у року од 30 дана од дана пријема захтева, осуђени може тражити да суд који је у првом степену изрекао пресуду донесе решење о брисању осуде.

(3) О захтеву осуђеног одлучује суд по саслушању јавног тужиоца.

Решење којим се утврђује брисање условне осуде

Члан 502.

Ако условна осуда не буде опозвана ни после једне године од дана престанка времена проверавања, суд који је у првом степену судио донеће решење којим се утврђује брисање условне осуде. Ово решење доставиће се осуђеном, јавном тужиоцу и органу надлежном за вођење казнене евиденције.

Брисање осуде по молби осуђеног

Члан 503.

(1) Поступак за брисање осуде на казну затвора преко једне до три године на основу судске одлуке покреће се по молби осуђеног.

(2) Молба се подноси суду који је судио у првом степену.

(3) Судија који за то буде одређен претходно ће испитати да ли је протекло потребно време по закону, а затим ће спровести потребне извиђаје, утврдити чињенице на које се позива молилац и прибавити доказе о свим околностима које су важне за одлуку.

(4) Суд може о понашању осуђеног затражити извештај од полиције на чијем је подручју осуђени боравио после извршења казне, а може такав извештај тражити и од управе завода у коме се према осуђеном казна извршавала.

(5) После извршених извиђаја, а по саслушању јавног тужиоца, судија ће доставити списе са образложеним предлогом већу суда који је судио у првом степену.

(6) Против одлуке суда по молби за брисање осуде жалбу могу изјавити молилац и јавни тужилац.

(7) Ако суд одбије молбу зато што осуђени својим понашањем није заслужио брисање осуде, осуђени може молбу поновити по истеку једне године од дана правноснажности решења о одбијању молбе.

Садржај уверења које се грађанима издаје на основу казнене евиденције

Члан 504.

У уверењу које се грађанима издаје на основу казнене евиденције, брисана осуда и брисане правне последице осуде не смеју се помињати.

Молба за престанак одређених мера безбедности и молба за престанак одређених правних последица осуде

Члан 505.

(1) Молба за престанак мере безбедности забране вршења позива, делатности или дужности или забране управљања моторним возилом или молба за престанак правне последице осуде која се односи на забрану стицања одређеног права, подноси се суду који је судио у првом степену.

(2) Судија који за то буде одређен претходно ће испитати да ли је протекло потребно време по закону, а затим ће извршити потребне извиђаје, утврдити чињенице на које се позива молилац и прикупити доказе о свим околностима које су важне за одлуку.

(3) О понашању осуђеног судија може затражити извештај од полиције на чијем је подручју осуђени боравио после издржане, опроштене или застареле главне казне, а може такав извештај тражити и од завода у коме је осуђени казну издржао.

(4) После спроведених извиђаја, а по саслушању јавног тужиоца, судија ће доставити списе са образложеним предлогом већу свог суда.

**Подношење нове молбе за престанак мера безбедности
или правних последица осуде**

Члан 506.

Кад суд одбије молбу за престанак мера безбедности или правних последица осуде, нова молба се може поднети по истеку једне године од дана правноснажности решења којим је раније поднета молба одбијена.

Глава XXXIV

**ПОСТУПАК ЗА ПРУЖАЊЕ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ И
ИЗВРШЕЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ УГОВОРА У КРИВИЧНОПРАВНИМ
СТВАРИМА**

Одредбе по којима се пружа међународна кривичноправна помоћ

Члан 507.

(1) Међународна кривичноправна помоћ се пружа по одредбама међународних уговора.

(2) Ако међународни уговор не постоји или одређена питања нису регулисана међународним уговором, међународна кривичноправна помоћ се пружа по одредбама овог законика.

Садржај међународне кривичноправне помоћи

Члан 508.

Међународна кривичноправна помоћ посебно обухвата извршење појединих доказних и других процесних радњи, као што су саслушање окривљеног, сведока и вештака, увиђај, претрес просторија и лица, заплону предмета, као и достављање аката, писмених материјала и других предмета који су у вези са преткривичним и кривичним поступком у држави молиљи.

**Достављање молби домаћих судова и јавних тужилаштава и
надлежност за пружање међународне кривичноправне помоћи**

Члан 509.

(1) Молбе домаћих судова и јавних тужилаца за правну помоћ у претходној истрази и кривичним поступцима достављају се иностраним органима преко органа одређеног посебним прописом. На исти начин достављају се домаћим судовима молбе иностраних органа за правну помоћ.

(2) У хитним случајевима, ако постоји узајамност, молбе за правну помоћ могу се достављати посредством Министарства унутрашњих послова.

(3) Посебним прописом одредиће се који ће судови бити надлежни за пружање међународне кривичноправне помоћи, а може се

одредити да један суд обавља те послове за све судове на одређеном подручју.

Достављање молбе надлежном суду и одлучивање о дозвољености и начину вршења радње

Члан 510.

(1) Орган одређен посебним прописом доставиће молбу иностраног органа за правну помоћ на поступак надлежном суду.

(2) У случајевима предвиђеним у члану 509. став 2. овог законика, Министарство унутрашњих послова упућује молбу суду преко Министарства правде.

(3) О дозвољености и начину извршења радње која је предмет молбе иностраног органа одлучује суд по домаћим прописима.

(4) Кад се молба односи на кривично дело за које по домаћим прописима није дозвољена екстрадиција, суд ће затражити од органа одређеног посебним прописом мишљење да ли ће поступити по молби.

Извршење кривичне пресуде иностраног суда

Члан 511.

(1) Домаћи судови неће поступити по молби иностраног органа којом се тражи извршење кривичне пресуде иностраног суда.

(2) Изузетно од одредбе става 1. овог члана, домаћи суд ће извршити правноснажну пресуду у односу на санкцију коју је изрекао инострани суд ако је то предвиђено међународним уговором или на основу узајамности и ако санкцију изрекне и домаћи суд према кривичном законодавству Републике Србије.

(3) Надлежан суд доноси пресуду у већу из члана 24. став 6. овог законика. О седници већа обавестиће се јавни тужилац и бранилац.

(4) Месна надлежност суда одређује се према последњем пребивалишту осуђеног лица у Републици Србији, а ако осуђено лице није имало пребивалиште у Републици Србији – према месту рођења. Ако осуђено лице није имало пребивалиште нити је рођено у Републици Србији, Врховни суд Србије ће одредити један од стварно надлежних судова, пред којим ће се спровести поступак.

(5) Стварно надлежан суд је суд одређен законом.

(6) У изреку пресуде из става 3. овог члана суд ће унети потпуну изреку и назив суда из иностране пресуде и изрећи ће санкцију. У образложењу пресуде, изнеће разлоге којима се руководио приликом изрицања санкције.

(7) Против пресуде могу изјавити жалбу јавни тужилац, осуђени или његов бранилац и лица из члана 388. став 2. овог законика.

(8) Ако страни држављанин осуђен од домаћег суда или лице овлашћено уговором поднесе молбу првостепеном суду да осуђени издржава казну у својој земљи, првостепени суд ће поступити по међународном уговору или на основу узајамности.

Централизација података

Члан 512.

Кад се ради о кривичним делима фалсификовања новца, прања новца, неовлашћене производње, држања и стављања у промет опојних дрога, трговине људима, као и о другим кривичним делима у погледу којих се међународним уговорима предвиђа централизација података, орган пред којим се води кривични поступак дужан је да, без одлагања, достави Министарству унутрашњих послова податке о кривичном делу и учиниоцу, а првостепени суд и правноснажну пресуду.

Уступање кривичног гоњења страној држави

Члан 513.

(1) Ако је на територији Републике Србије кривично дело извршио странац који има пребивалиште у страној држави, тој држави се могу, ван услова предвиђених у члану 517. овог законика, уступити сви кривични списи ради кривичног гоњења и суђења, ако се страна држава томе не противи.

(2) Током претходне истраге и истраге одлуку о уступању доноси надлежни јавни тужилац. До ступања оптужнице на правну снагу одлуку о уступању на предлог јавног тужиоца доноси истражни судија, а до почетка главног претреса – веће (члан 24. став 6).

(3) Уступање се може дозволити за кривична дела за која је предвиђена казна затвора до десет година, као и за кривична дела угрожавања јавног саобраћаја.

(4) Ако је оштећени држављанин Србије и Црне Горе, уступање није дозвољено ако се он томе противи, осим ако је дато обезбеђење за остваривање његовог имовинскоправног захтева.

(5) Ако се окривљени налази у притвору, од стране државе затражиће се најкраћим путем да у року од петнаест дана извести да ли преузима гоњење.

Преузимање гоњења домаћег држављанина за кривично дело извршено у иностранству

Члан 514.

(1) Захтев стране државе да се у Републици Србији предузме гоњење држављанина Републике Србије или лица које има пребивалиште у Републици Србији за кривично дело извршено у иностранству, упућује се са списима надлежном јавном тужиоцу на чијем подручју то лице има пребивалиште.

(2) Ако је надлежном органу стране државе поднесен имовинскоправни захтев, поступиће се као да је тај захтев поднесен надлежном суду.

(3) О одбијању да се предузме кривично гоњење, као и о правноснажној одлуци донесеној у кривичном поступку, обавестиће се страна држава која је упутила захтев.

Додатни прописи

Члан 515.

Садржину молбе и друга питања која се односе на пружање међународне кривичноправне помоћи, која нису регулисана овим закоником, ближе ће регулисати министар надлежан за правосуђе.

Глава XXXV

ПОСТУПАК ЗА ИЗДАВАЊЕ ОКРИВЉЕНИХ И ОСУЂЕНИХ ЛИЦА

Одредбе по којима се спроводи издавање окривљених или осуђених лица

Члан 516.

(1) Издавање окривљених или осуђених лица спроводи се по одредбама међународних уговора.

(2) Ако међународни уговор не постоји или одређена питања нису регулисана међународним уговором, издавање окривљених или осуђених лица спровешће се по одредбама овог законика.

Претпоставке за издавање

Члан 517.

(1) Претпоставке за издавање јесу:

1) да лице чије се издавање тражи није држављанин Србије и Црне Горе;

2) да дело због кога се тражи издавање није извршено на територији Републике Србије, против ње или њеног држављанина;

3) да је дело због кога се тражи издавање кривично дело и по домаћем закону и по закону државе у којој је извршено;

4) да по домаћем закону није наступила застарелост кривичног гоњења или застарелост извршења казне или да кривично дело није обухваћено амнестијом;

5) да странац чије се издавање тражи није због истог дела од домаћег суда већ осуђен, или да за исто дело није од домаћег суда правноснажно ослобођен, осим ако се стичу услови за понављање кривичног поступка предвиђени овим закоником, или да против странца није у Републици

Србији због истог дела учињеног према Републици Србији покренут кривични поступак, а ако је покренут поступак због дела учињеног према држављанину Србије и Црне Горе, да је положено обезбеђење за остваривање имовинскоправног захтева оштећеног;

6) да је утврђена истоветност лица чије се издавање тражи;

7) да има довољно доказа за основану сумњу да је странац чије се издавање тражи учинио одређено кривично дело или да постоји правноснажна пресуда.

(2) Под условима из тач. 3, 4. и 6. става 1. овог члана и ако за исто кривично дело није већ осуђен од домаћег суда, може се одобрити издавање странца или држављанина Србије и Црне Горе међународном суду који је признат потврђеним међународним уговором.

Молба за издавање окривљених или осуђених странаца

Члан 518.

(1) Поступак за издавање окривљених или осуђених странаца покреће се по молби стране државе.

(2) Молба за издавање подноси се органу одређеном посебним прописом.

(3) Уз молбу за издавање морају се приложити:

1) средства за утврђивање истоветности окривљеног, односно осуђеног (тачан опис, фотографије, отисци прстију и сл.);

2) уверење или други подаци о држављанству странца;

3) оптужница или пресуда или одлука о притвору или који други акт раван овој одлуци, у изворнику или овереном препису, у коме треба да је назначено име и презиме лица чије се издавање тражи и остали подаци потребни за утврђивање његове истоветности, опис дела, законски назив кривичног дела и докази за основану сумњу;

4) извод из текста кривичног закона стране државе који се има применити или је примењен према окривљеном због дела поводом кога се тражи издавање, а ако је дело извршено на територији треће државе, онда и извод из текста кривичног закона те државе.

(4) Ако су поменути прилози састављени на страном језику, треба да је приложен и оверен превод на српском језику.

Поступак пред истражним судијом

Члан 519.

(1) Орган одређен посебним прописом доставља молбу за издавање странца истражном судији суда на чијем подручју странац борави или на чијем се подручју затекне.

(2) Ако се не зна пребивалиште или боравиште странца чије се издавање тражи, установиће се оно претходно, преко полиције.

(3) Ако молба одговара условима из члана 518. овог законика, истражни судија ће странцу одредити притвор, ако постоје разлози из члана 174. овог законика, односно предузеће друге мере за обезбеђење његовог присуства, осим ако је већ из саме молбе очигледно да нема места издавању. Притвор може трајати најдуже до извршења одлуке о издавању, али не дуже од годину дана од дана притварања. На овај притвор сходно се примењује одредба чл. 175. и 178. став 2. овог законика.

(4) Истражни судија ће, пошто установи истоветност странца, овом без одлагања саопштити због чега се и на основу којих доказа тражи његово издавање и позваће га да наведе шта има у своју одбрану.

(5) О саслушању и одбрани саставиће се записник. Истражни судија упутиће странца да може узети браниоца или ће му га поставити по службеној дужности, ако је одбрана по овом законуку обавезна.

Поступак пред истражним судијом у хитним случајевима

Члан 520.

(1) У хитним случајевима, кад постоји опасност да ће странац побећи или да ће се сакрити, полиција може странца лишити слободе ради спровођења истражном судији надлежног суда, на основу молбе надлежног иностраног органа, без обзира како је упућена. У молби треба да буду наведени подаци за утврђивање истоветности странца, природа и назив кривичног дела, број одлуке, датум, место и назив иностраног органа који је одредио притвор и изјава да ће издавање бити тражено редовним путем.

(2) Кад је одређен притвор у смислу става 1. овог члана и странац буде спроведен истражном судији, истражни судија ће после његовог саслушања, одредити притвор и извести о притвору орган одређен посебним прописом.

(3) Истражни судија ће пустити на слободу странца кад престану разлози за притвор, или ако молба за издавање не буде поднесена у року који је он одредио, водећи рачуна о удаљености државе која тражи издавање, а који не може бити дужи од два месеца од дана притварања странца. О овом року обавестиће се страна држава. На молбу стране државе, веће надлежног суда може продужити овај рок у оправданим случајевима највише још за један месец.

(4) Кад прописана молба буде поднесена у одређеном року, поступиће истражни судија по члану 519. ст. 3. и 4. овог законика.

Достављање списка већу

Члан 521.

(1) По саслушању јавног тужиоца и браниоца, истражни судија ће, по потреби спровести и друге радње ради утврђивања да ли постоје претпоставке за издавање странца, односно за предају предмета на којима је или помоћу којих је учињено кривично дело, ако су ти предмети одузети од странца.

(2) По спроведеним извиђајима, истражни судија ће списе о обављеним радњама, са својим мишљењем, доставити већу (члан 24. став 6).

(3) Ако је против странца чије се издавање тражи код домаћег суда у току кривични поступак или је то лице осуђено или се налази на издржавању казне због истог или другог кривичног дела, назначиће то истражни судија у списима.

Одбијање молбе за издавање

Члан 522.

(1) Ако веће надлежног суда установи да нису испуњене претпоставке за издавање, донеће решење да се молба за издавање одбија. Ово решење доставиће тај суд по службеној дужности суду одређеном републичким прописом, који ће по саслушању јавног тужиоца потврдити, укинути или преиначити решење.

(2) Ако је странац у притвору, веће може одлучити да он остане у притвору до правноснажности решења о одбијању издавања.

(3) Правноснажно решење којим се издавање одбија доставиће се органу одређеном посебним прописом, који ће о томе обавестити страну државу.

Утврђивање да су испуњене претпоставке за издавање странца и право жалбе против тог решења

Члан 523.

Ако веће надлежног суда установи да су испуњене претпоставке за издавање странца (члан 517), утврдиће то решењем. Против тог решења странац има право жалбе надлежном суду.

Достављање предмета органу који ће одлучити о издавању

Члан 524.

Ако суд поводом жалбе установи да су испуњене претпоставке за издавање странца, односно ако против таквог решења првостепеног суда не буде уложена жалба, предмет се доставља органу одређеном посебним прописом, који ће одлучити о издавању.

Доношење решења којим се издавање дозвољава или не дозвољава

Члан 525.

(1) Орган одређен посебним прописом доноси решење којим се издавање дозвољава или не дозвољава. Орган може донети решење да се издавање одложи зато што је због другог кривичног дела код домаћег суда у току кривични поступак против странца чије се издавање тражи или што се према странцу извршава казна у Републици Србији.

(2) Орган одређен посебним прописом неће дозволити издавање странца који у Републици Србији ужива право азила, ако се ради о политичком или војном кривичном делу, ако су странцу угрожени живот или слобода због расе, вере, етничке припадности, друштвеног положаја, идеолошког или политичког убеђења, ако постоје озбиљни разлози да се верује да ће у држави која тражи изручење, странац бити изложен нехуманом поступању или мучењу, или ако у поступку који је претходио изручењу странцу није било омогућено да има браниоца, односно ако је тај поступак вођен супротно правним стандардима садржаним у потврђеним међународним уговорима. Орган може одбити издавање ако су у питању кривична дела за која је у домаћем закону предвиђена казна затвора до три године, или ако је инострани суд изрекао казну лишења слободе до једне године.

Садржај решења којим се дозвољава издавање странца

Члан 526.

(1) У решењу којим дозвољава издавање странца орган ће навести:

1) да се он не може гонити за друго, пре издавања, учињено кривично дело;

2) да се према њему не може извршити казна за друго, пре издавања, учињено кривично дело;

3) да се према њему не може применити тежа казна од оне на коју је осуђен, или смртна казна;

4) да се он не сме издати трећој држави ради гоњења за кривично дело учињено пре дозвољеног издавања.

(2) Осим наведених услова, орган одређен посебним прописом може поставити и друге услове за издавање, у складу са законом и међународним уговором.

Обавештавање стране државе о решењу и достављање решења Министарству унутрашњих послова

Члан 527.

(1) О решењу којим је одлучено о издавању обавестиће се страна држава дипломатским путем.

(2) Решење којим се дозвољава издавање доставиће се Министарству унутрашњих послова, које наређује да се странац спроведе до границе, где ће се на уговореном месту предати органима стране државе која је тражила издавање.

**Одређивање приоритетног захтева када издавање истог лица
тражи више страних држава због истог кривичног дела**

Члан 528.

(1) Ако издавање истог лица тражи више страних држава због истог кривичног дела, даће се првенство молби државе чији је држављанин то лице, а ако та држава не тражи издавање – молби државе на чијој територији је кривично дело учињено, а ако је дело учињено на територији више држава или се не зна где је учињено – молби државе која је прва тражила издавање.

(2) Ако издавање истог лица тражи више страних држава због различитих кривичних дела, даће се првенство молби оне државе чији је држављанин то лице, а ако ова држава не тражи издавање, молби државе на чијем подручју је извршено најтеже кривично дело, а ако су дела исте тежине – молби државе која је прва тражила издавање.

Молба за издавање лица које се налази у страној држави

Члан 529.

(1) Ако се против лица које се налази у страној држави води у Републици Србији кривични поступак или ако је лице које се налази у страној држави домаћи суд казнио, орган одређен посебним прописом може поднети молбу за издавање.

(2) Молба се подноси страној држави дипломатским путем и њој се прилажу исправе и подаци из члана 518. овог законика.

Молба за притварање лица чије се издавање тражи

Члан 530.

(1) Кад постоји опасност да ће лице за које се тражи издавање побећи или да ће се сакрити, орган одређен посебним прописом може и пре него што се поступи по члану 529. овог законика тражити да се против тог лица предузму потребне мере ради његовог притварања.

(2) У молби за привремено притварање посебно ће се назначити подаци о истоветности траженог лица, природа и назив кривичног дела, број одлуке, датум, место и назив органа који је одредио притвор, односно подаци о правноснажности пресуде, као и изјава да ће се издавање тражити редовним путем.

**Ограничења у погледу кривичног гоњења лица чије се
издавање тражи и у односу на изрицање пресуде том лицу**

Члан 531.

(1) Ако тражено лице буде издато, моћи ће се кривично гонити, односно према њему ће се моћи извршити казна само за кривично дело за које је издавање одобрено.

(2) Ако је такво лице правноснажно осуђено од домаћег суда и за друга, пре издавања учињена кривична дела за која издавање није одобрено, примениће се сходно одредбе члана 424. овог законика.

(3) Ако је издавање одобрено под одређеним условима у погледу врсте или висине казне која се може изрећи, односно извршити и под тим условима буде прихваћено, суд је при изрицању казне везан тим условима, а ако се ради о извршењу већ изречене казне, суд који је судио у последњем степену преиначиће пресуду и саобразиће изречену казну условима издавања.

(4) Ако је издато лице било притворено у иностраној држави због кривичног дела због кога је издато, време које је провело у притвору урачунаће се у казну.

Спровођење лица које се издаје иностраној држави од друге стране државе преко територије Републике Србије

Члан 532.

(1) Ако издавање тражи страна држава од друге стране државе, а тражено лице би се имало спровести преко територије Републике Србије, спровођење може, на молбу заинтересоване државе, дозволити орган одређен посебним прописом под условом да се не ради о држављанину Србије и Црне Горе и да се издавање не врши за политичко или војно кривично дело.

(2) Молба за спровођење лица преко територије Републике Србије мора садржати све податке из члана 518. овог законика.

(3) Под условом узајамности, трошкови спровођења лица преко територије Републике Србије падају на терет буџета.

Глава XXXVI

ПОСТУПАК ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ, РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И ОСТВАРИВАЊЕ ДРУГИХ ПРАВА ЛИЦА НЕОСНОВАНО ОСУЂЕНИХ И НЕОСНОВАНО ЛИШЕНИХ СЛОБОДЕ

Лица која имају право на накнаду штете због неосноване осуде

Члан 533.

(1) Право на накнаду штете због неосноване осуде има лице према коме је била правноснажно изречена кривична санкција или које је оглашено кривим, а ослобођено од казне, а доцније је поводом ванредног правног лека нови поступак правноснажно обустављен или је правноснажном пресудом ослобођено од оптужбе или је оптужба одбијена, осим у следећим случајевима:

1) ако је до обуставе поступка или пресуде којом се оптужба одбија дошло због тога што је у новом поступку оштећени као тужилац, односно приватни тужилац, одустао од гоњења, или што је оштећени одустао од предлога, а до одустанка је дошло на основу споразума са окривљеним;

2) ако су решење о обустави кривичног поступка или пресуда којом је оптужба одбијена, донесени због тога што је кривично дело обухваћено амнестијом или помиловањем;

3) ако је у новом поступку решењем оптужба одбачена због ненадлежности суда, а овлашћени тужилац је предузео кривично гоњење пред надлежним судом.

(2) Осуђени нема право на накнаду штете ако је својим лажним признањем или на други начин, намерно проузроковао своју осуду, осим ако је на то био принуђен забрањеним радњама (члан 9) лица запосленог у државном органу.

(3) У случају осуде за кривична дела у стицају, право на накнаду штете може се односити и на поједина кривична дела у погледу којих су испуњени услови за признање накнаде.

Подношење захтева за накнаду штете органу управе

Члан 534.

(1) Право на накнаду штете застарева за три године од дана правноснажности првостепене пресуде којом је окривљени ослобођен од оптужбе или којом је оптужба одбијена, односно правноснажности првостепеног решења којим је поступак обустављен, а ако је поводом жалбе решавао виши суд – од дана пријема одлуке вишег суда.

(2) Пре подношења суду тужбе за накнаду штете, оштећени је дужан да се својим захтевом обрати надлежном органу, ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини накнаде.

(3) У случају из члана 533. став 1. тачка 3. овог законика, о захтеву се може решавати само ако овлашћени тужилац није предузео гоњење пред надлежним судом у року од три месеца од дана пријема правноснажне одлуке. Ако по истеку овог рока овлашћени тужилац предузме гоњење пред надлежним судом, прекинуће се поступак за накнаду штете до окончања кривичног поступка.

Подношење тужбе за накнаду штете

Члан 535.

(1) Ако захтев за накнаду штете не буде усвојен или по њему орган управе не донесе одлуку у року од три месеца од дана подношења захтева, оштећени може код надлежног суда поднети тужбу за накнаду штете. Ако је постигнут споразум само у погледу дела захтева, оштећени може тужбу поднети у погледу остатка захтева.

(2) Док траје поступак из става 1. овог члана, не тече застарелост предвиђена у члану 534. став 1. овог законика.

(3) Тужба за накнаду штете подноси се против Републике Србије.

Права наследника оштећеног лица

Члан 536.

(1) Наследници наслеђују само право оштећеног лица на накнаду имовинске штете. Ако је оштећени већ ставио захтев, наследници могу наставити поступак само у границама већ постављеног захтева за накнаду имовинске штете.

(2) Наследници оштећеног лица могу после његове смрти наставити поступак за накнаду штете, односно покренути поступак ако је оштећено лице умрло пре истека рока застарелости и од захтева се није одрекло, у складу са правилима о накнади штете прописаним Законом о облигационим односима.

Право на накнаду штете лицима која су неосновано лишена слободе

Члан 537.

(1) Право на накнаду штете припада и лицу:

1) које је било у притвору, односно коме је одређена забрана из члана 168. став 2. овог законика, или које је на други начин од стране суда, јавног тужиоца или полиције, лишено слободе у вези са кривичним делом, а није дошло до покретања кривичног поступка, или је поступак обустављен правноснажним решењем, или је правноснажном пресудом ослобођено од оптужбе или је оптужба одбијена;

2) које је издржавало казну лишења слободе, а поводом понављања кривичног поступка, односно захтева за заштиту законитости или захтева за испитивање законитости правноснажне пресуде поднесеног у време важења ранијег Законика о кривичном поступку, изречена му је казна лишења слободе у краћем трајању од казне коју је издржало, или је изречена кривична санкција која се не састоји у лишењу слободе, или је оглашено кривим а ослобођено од казне;

3) које је услед грешке или незаконитог рада органа неосновано лишено слободе, или је задржано дуже у притвору или заводу за издржавање казне или мере, односно према којем је дуже трајала забрана из члана 168. став 2. овог законика;

4) коме је притвор, односно забрана из члана 168. став 2. овог законика трајала дуже него што траје казна затвора на коју је осуђено.

(2) Лицу које је по члану 267. овог законика лишено слободе без законског основа, припада право на накнаду штете ако против њега није одређен притвор, односно забрана из члана 168. став 2. овог законика, нити му је време за које је лишено слободе урачунато у изречену казну за кривично дело или за прекршај.

(3) Накнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе. У случајевима из тачке 1. става 1. овог члана, искључено је право на накнаду штете и ако су постојале околности из члана 533. став 1. тач. 1. и 2. или ако је поступак обустављен на основу члана 248. овог законика, као ни ако је донета одбијајућа пресуда, односно

поступак није ни покренут због закљученог поравнања између окривљеног и оштећеног, или ако поступак није покренут услед опроштаја кривичног гоњења осумњиченом (чл. 477. и 268).

(4) У поступку за накнаду штете у случајевима из ст. 1. и 2. овог члана сходно ће се примењивати одредбе ове главе.

**Објављивање у средствима јавног информисања одлуке из
које произилази неоснованост раније осуде и достављање
такве одлуке другим лицима**

Члан 538.

(1) Ако је случај на који се односи неоснована осуда или неосновано лишење слободе неког лица приказиван преко средстава јавног информисања и тиме био повређен углед тог лица, суд ће на његов захтев, објавити у новинама или другом средству јавног информисања саопштење о одлуци из које произилази неоснованост раније осуде, односно неоснованост лишења слободе. Ако случај није приказиван преко средстава јавног информисања, овакво саопштење ће се, на захтев тог лица, доставити државном органу, органу територијалне аутономије или органу локалне самоуправе, предузећу, другом правном или физичком лицу код кога је лице у радном односу, а ако је то за његову рехабилитацију потребно – друштвеној или другој организацији. После смрти осуђеног лица, право на подношење овог захтева припада његовом брачном другу, лицу са којим је живело у трајној ванбрачној заједници, деци, родитељима, браћи и сестрама.

(2) Захтев из става 1. овог члана може се поднети и ако није поднесен захтев за накнаду штете.

(3) Независно од услова предвиђених у члану 533. овог законика, захтев из става 1. овог члана може се поднети и кад је поводом ванредног правног лека измењена правна квалификација дела, ако је услед правне квалификације у ранијој пресуди био теже повређен углед осуђеног лица.

(4) Захтев из ст. 1. до 3. овог члана подноси се у року од шест месеци (члан 534. став 1), суду који је у кривичном поступку судио у првом степену. О захтеву одлучује веће (члан 24. став 6). Приликом решавања о захтеву сходно се примењују одредбе члана 533. ст. 2. и 3. и члана 537. став 3. овог законика.

Поништавање уписа неосноване осуде у казненој евиденцији

Члан 539.

Суд који је у кривичном поступку судио у првом степену донеће по службеној дужности решење којим се поништава упис неосноване осуде у казненој евиденцији. Решење се доставља органу надлежном за вођење казнене евиденције. О поништеном упису не смеју се ником давати подаци из казнене евиденције.

Ограничење приликом разматрања и преписивања списка

Члан 540.

Лице коме је дозвољено разматрање и преписивање списка (члан 201) који се односе на неосновану осуду или на неосновано лишење слободе, не може употребити податке из тих списка на начин који би био од штете за рехабилитацију лица против кога је вођен кривични поступак. Председник суда је дужан да на ово упозори лице коме је дозвољено разматрање, и то ће се забележити на спису уз потпис тог лица.

Повраћај права из радног односа и социјалног осигурања

Члан 541.

(1) Лицу коме је због неосноване осуде или неоснованог лишења слободе престао радни однос или својство осигураника социјалног осигурања, признаје се радни стаж, односно стаж осигурања као да је било на раду за време за које је због неосноване осуде или неоснованог лишења слободе стаж изгубило. У стаж се урачунава и време незапослености до које је дошло због неосноване осуде или неоснованог лишења слободе, а која није настала кривицом тог лица.

(2) Приликом сваког решавања о праву на које утиче дужина радног стажа, односно стажа осигурања, надлежни орган или организација узеће у обзир стаж признат одредбом става 1. овог члана.

(3) Ако орган или организација из става 2. овог члана не узме у обзир стаж признат одредбом става 1. овог члана, оштећено лице може захтевати да суд наведен у члану 535. став 1. овог законика утврди да је признавање овог времена наступило по закону. Тужба се подноси против органа или организације која оспорава признати стаж и против Републике Србије (члан 535. став 3).

(4) На захтев органа, односно организације код које се право из става 2. овог члана остварује, исплатиће се из буџетских средстава (члан 535. став 3) прописани допринос за време за које је одредбом става 1. овог члана стаж признат.

(5) Стаж осигурања признат одредбом става 1. овог члана у целини се урачунава у пензијски стаж.

Глава XXXVII

ПОСТУПАК ЗА ИЗДАВАЊЕ ПОТЕРНИЦЕ И ОБЈАВЕ

Тражење окривљеног и обавештавање о адреси окривљеног

Члан 542.

Ако се не зна пребивалиште или боравиште окривљеног, кад је то по одредбама овог законика неопходно, суд или јавни тужилац ће затражити од полиције да окривљеног потражи и да их обавести о његовој адреси.

Издавање потернице

Члан 543.

(1) Издавање потернице може се наредити кад се окривљени очигледно налази у бекству, а постоји наредба за његово довођење или решење о одређивању притвора.

(2) Издавање потернице наређује на предлог јавног тужиоца или по службеној дужности суд пред којим се води кривични поступак. У претходној истрази и током истраге издавање потернице на предлог јавног тужиоца наређује истражни судија. Ако се истражни судија не сложи са предлогом јавног тужиоца, о томе у року од 48 часова одлучује веће из члана 24. став 6. овог законика.

(3) Издавање потернице наредиће се и у случају бекства окривљеног из завода у коме се према њему извршава казна, без обзира на висину казне, или бекства из завода у коме се извршава заводска мера која подразумева лишење слободе. Наредбу у таквом случају издаје управник завода.

(4) Наредба суда или управника завода за издавање потернице доставља се полицији ради извршења.

Издавање објаве

Члан 544.

(1) Ако су потребни подаци о појединим предметима који су у вези са кривичним делом, или ове предмете треба пронаћи, а нарочито ако је то потребно ради установљења истоветности пронађеног непознатог леша, наредиће се издавање објаве којом ће се затражити да се подаци или обавештења доставе органу који води поступак.

(2) Полиција може објављивати и фотографије лешева и несталих лица ако постоје основи сумње да је до смрти, односно нестанка тих лица, дошло услед кривичног дела.

Повлачење потернице или објаве

Члан 545.

Орган који је наредио издавање потернице или објаве дужан је да је одмах повуче кад се пронађе тражено лице или предмет, или кад наступи застарелост кривичног гоњења или извршења казне или други разлози због којих потерница или објава није више потребна.

Расписивање потернице и објаве

Члан 546.

(1) Потерницу и објаву расписује орган полиције надлежан по месту оног државног органа пред којим се води кривични поступак, односно завода из ког је побегло лице на издржавању казне или заводске мере.

(2) Ради обавештавања јавности о потерници или објави могу се користити и средства јавног информисања.

(3) Ако је вероватно да се лице за којим је издата потерница налази у иностранству, Министарство унутрашњих послова може расписати и међународну потерницу, уз прибављену сагласност министарства правде.

(4) На молбу иностраног органа, Министарство унутрашњих послова може расписати потерницу и за лице за које се сумња да се налази у Републици Србији, ако је у молби дата изјава да ће се у случају проналажења тог лица затражити његово издавање.

Глава XXXVIII

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Недовољан број судија у суду за образовање већа из члана 24. став 6.

Члан 547.

Ако се код суда који суди само у првом степену због недовољног броја судија, не може образовати веће предвиђено у члану 24. став 6. овог законика, послове из надлежности тог већа вршиће веће непосредно вишег суда.

Рокови који су важили до ступања на снагу овог законика

Члан 548.

Ако је на дан почетка примене овог законика био у току неки рок, тај рок ће се рачунати по одредбама овог законика, осим ако је према ранијим прописима рок био дужи.

Рокови за кривично гоњење за дела за која се гони по предлогу оштећеног

Члан 549.

(1) За кривична дела за која се учинилац гони по предлогу оштећеног рок, из члана 52. став 1. овог законика почиње да тече од дана ступања на снагу кривичног закона који предвиди да се поједина кривична дела гоне по предлогу оштећеног.

(2) Кривични поступак за кривична дела која су се пре ступања на снагу закона из става 1. овог члана гонила по службеној дужности или приватној тужби, а по ступању на снагу тог закона по предлогу оштећеног, спровешће се по прописима који су били на снази пре ступања на снагу тог закона, ако је до тада поступак започет.

(3) Ако у случају из става 2. овог члана пресуда буде укинута у поступку по правним лековима, даљи поступак ће се спровести по приватној тужби, односно по предлогу оштећеног.

Право на понављање кривичног поступка и накнаду штете неоправдано осуђеним лицима и лицима неосновано лишеним слободе уређена посебним законским одредбама

Члан 550.

(1) Право на понављање кривичног поступка правноснажно довршеног пре 1. јануара 1954. године биће уређено посебним законом. До тада остаје на снази члан 6. Уводног закона за Законик о кривичном поступку ("Службени лист ФНРЈ", бр. 40/53).

(2) У погледу накнаде штете неоправдано осуђеним и неосновано лишеним слободе, одредба члана 7. Уводног закона за Законик о кривичном поступку ("Службени лист ФНРЈ", бр. 40/53) примењује се и после ступања на снагу овог законика, осим ако се друкчије предвиди посебним законом из става 1. овог члана.

Лица која су постала сведоци сарадници по раније важећем Законик о кривичном поступку

Члан 551.

Лица која су до дана почетка примене овог законика постала сведоци сарадници, задржавају то својство и у односу на њихов положај у кривичном поступку примењују се одредбе раније важећег Законика о кривичном поступку (чл. 504д – 504и).

Примена одредби раније важећег законика

Члан 552.

(1) Ако је до дана почетка примене овог законика, поднесен захтев за спровођење истраге по одредбама раније важећег Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ", бр.70/01 и 68/02 и "Службени гласник РС", бр. 58/04, 85/05 и 115/05) истрага ће се окончати у складу са тим одредбама.

(2) Ако је до дана почетка примене овог законика донесена одлука против које је по тада важећем закону био дозвољен правни лек, а та одлука још није достављена, или је у току рок за изјаву правног лека, или по изјављеном правном леку још није одлучено, у погледу права на правни лек и поступка по правном леку, примењиваће се одредбе Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 70/01 и 68/02 и "Службени гласник РС", бр. 58/04, 85/05 и 115/05).

Доношење подзаконских прописа

Члан 553.

Подзаконске прописе предвиђене овим закоником надлежни органи донеће у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог законика.

Престанак важења ранијег Закона о кривичном поступку

Члан 554.

Даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ" бр. 70/01 и 68/02, "Службени гласник РС" бр. 58/04, 85/05 и 115/05).

Ступање на снагу Закона о кривичном поступку

Члан 555.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије", а примењиваће се од 1. јуна 2007. године, изузев одредаба чл. 107, 110, чл. 117. до 122. и чл. 333. до 335. овог закона које ће се примењивати од дана ступања на снагу закона.